

Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ
ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ-
TRAFFICKING: ΟΙ ΔΟΜΕΣ, ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ & Ο ΡΟΛΟΣ
ΤΟΥ/ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ/ΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ

Μετέχουσες Σπουδάστριες:

Καρνάρου Παναγιώτα

Μηλιώνη Νικολίτσα

Μπουζιώτη Ελένη

Υπεύθυνος Εκπαιδευτικός:

Σκανδάμης Μαρίνος

Δρ. Εγκληματολογίας

Πτυχιακή για την λήψη του πτυχίου στην Κοινωνική Εργασία από το τμήμα Κοινωνικής Εργασίας της Σχολής Επαγγελμαίων Υγείας και Πρόνοιας του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Τ.Ε.Ι. Πατρών).

Πάτρα
Σεπτέμβριος 2009

Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ
ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ-TRAFFICKING: ΟΙ ΔΟΜΕΣ, ΤΑ
ΠΡΟΣΩΠΑ & Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ/ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ/ΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ

Μετέχουσες Σπουδάστριες:

Καρνάρου Παναγιώτα
Μηλιώνη Νικολίτσα
Μπουζιώτη Ελένη

Υπεύθυνος Εκπαιδευτικός:

Σκανδάμης Μαρίνος
Δρ. Εγκληματολογίας

Πτυχιακή για την λήψη του πτυχίου στην Κοινωνική Εργασία από το τμήμα
Κοινωνικής Εργασίας της Σχολής Επαγγελματιών Υγείας και Πρόνοιας του
Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Τ.Ε.Ι. Πατρών)

Πάτρα

Σεπτέμβριος 2009

Αντί αφιέρωσης:

«Δουλεμπόριο ανθρώπων; Μα! Που ζούμε στο μεσαίωνα; Τι είναι αυτά που λες; Γίνονται τέτοια πράγματα σήμερα; Σκλαβοπάζαρο; Αυτό είναι φρίκη!». Αντιδράσεις άγνοιας.

«Ναι, γίνονται. Αλλά έξω, όχι στην Ελλάδα! Είναι φρικτό, αλλά μακριά από εμάς!». Αντιδράσεις άγνοιας.

«Ε! τι να κάνουμε εμείς; Ας προσέχουν αυτά τα κορίτσια. Ας ενεργήσουν οι αρχές. Ποιος από μας θα τα βάλει με τα κυκλώματα, αυτά;». Αντιδράσεις αδιαφορίας.

Πολλές άλλες ακόμα αντιδράσεις θα συναντήσετε εάν πείτε κι εσείς σε κάποιους από τους ανθρώπους του περιβάλλοντος σας, τους συγγενείς και τους φίλους σας, ότι κάπου εκεί έξω αγοράζουν και νοικιάζουν ανθρώπους. Ακούγεται εξωπραγματικό στις δικές μας αναπτυγμένες κοινωνίες, σαν να βγήκε από αμερικανική αστυνομική ταινία. Κάπως έτσι, αντιδράσαμε και εμείς όταν το ακούσαμε για πρώτη φορά. Την ώρα που εμείς κοιμόμασταν ήσυχες στο κρεβάτι μας, στην ασφάλεια του σπιτιού μας, κάπου αλλού, ίσως όχι και πολύ μακριά τελικά, πουλιόταν μια γυναίκα ή νοικιαζόταν κάποιο παιδί.

Είναι αρκετά δύσκολο να το αντιληφθούμε και ακόμα πιο δύσκολο να το εντοπίσουμε γύρω μας αφού μιλάμε για οργανωμένο έγκλημα με διασυνδέσεις σε όλο τον κόσμο και με ανθρώπους όλων των κοινωνικών τάξεων. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι ένα γραμματριο κοκαΐνης πωλείται αλλά μια και μόνη φορά, ενώ μια γυναίκα ή ένα παιδί ενοικιάζεται ξανά και ξανά.

Μπορεί τα ρήματα «αγοράζω», «πουλάω», «νοικιάζω» με υποκείμενα ανθρώπους να είναι πολύ σκληρά αλλά η αλήθεια που καθημερινά βιώνουν οι άνθρωποι αυτοί, ο εξευτελισμός της προσωπικότητάς τους και η βαρυστότητα που καθημερινά ζουν στο σώμα και την ψυχή τους δεν συγκρίνεται με τη σκληρότητα που φτάνει στα δικά μας αυτιά.

Το λαθρεμπόριο ανθρώπων είναι η δουλειά του μέλλοντος για τον κόσμο του εγκλήματος και είναι στο χέρι μας να αποτρέψουμε και να χαλάσουμε τα σχέδια αυτά. Όσο υπάρχει η ζήτηση θα υπάρχει και η προσφορά. Είναι χρέος και υποχρέωση και πρέπει να γίνει ανάγκη όλων μας να ενημερωθούμε και να ενημερώσουμε με τη σειρά μας για το δουλεμπόριο και κυρίως, να βοηθήσουμε τα θύματα.

<u>Περιεχόμενα</u>	<u>Σελς</u>
Αναγνώριση	6
Περίληψη Μελέτης	7
Πίνακες – Διαγράμματα	9
Αρκτικόλεξα	10
Γλωσσάρι	11
 <i>Κεφάλαιο I</i> 	
Εισαγωγή	15
Ορισμοί Εννοιών	17
Το Πρόβλημα	31
Σκοπός Μελέτης	34
Ιστορική Αναδρομή	35
 <i>Κεφάλαιο II. Παράνομη Διακίνηση Προσώπων- Trafficking & Οργανωμένο Έγκλημα</i> 	
2.1 Το Οργανωμένο Έγκλημα	38
2.1.1 Τομείς Δράσης Του Οργανωμένου Εγκλήματος	42
2.1.2 Τρόπος Δράσης Οργανωμένου Εγκλήματος	52
2.2 Τα Μοντέλα Διεθνικής Σωματεμπορίας	75
2.2.1 Το Ολοκληρωμένο Μοντέλο Διεθνικής Σωματεμπορίας	78
2.2.2 Το Συγκεντρωτικό Μοντέλο Διεθνικής Σωματεμπορίας	80
2.2.3 Το Τοπικό Μοντέλο Διεθνικής Σωματεμπορίας	82
2.3 Τα Δίκτυα Διεθνικής Σωματεμπορίας	84
2.3.1 Το Ρωσικό & Το Ουκρανικό Δίκτυο	89
2.3.2 Το Βαλκανικό & Το Αλβανικό Δίκτυο	94
2.3.3 Το Πολωνικό Δίκτυο	99

2.3.4 Λοιπά Δίκτυα	99
2.4 Το Κέρδος Των Εγκληματικών Οργανώσεων	101
<i>Κεφάλαιο III. Παράνομη Διακίνηση Προσώπων – Trafficking</i>	
3.1 Παράγοντες Που Ευνοούν Την Παράνομη Διακίνηση Προσώπων	104
3.2 Οι Γυναίκες & Τα Παιδιά Θύματα Trafficking	114
3.2.1 Οι Συνέπειες Του Trafficking	125
3.3 Ο Πελάτης	129
3.4 Ο Σεξοτουρισμός	134
<i>Κεφάλαιο IV. Θεσμική Αντιμετώπιση</i>	
4.1 Πρόληψη & Ευαισθητοποίηση	140
4.2 Κανονιστικό & Θεσμικό Πλαίσιο	142
4.2.1 Διεθνής Κοινότητα	143
4.2.2 Ευρωπαϊκή Ένωση	146
4.2.3 Ελλάδα	151
4.3 Σύστημα Αναγνώρισης, Προστασίας & Αρωγής Θυμάτων Trafficking	164
4.3.1 Προβλήματα του Συστήματος, Αναγνώρισης, Προστασίας & Αρωγής Θυμάτων Trafficking	168
<i>Κεφάλαιο V. Κοινωνική Εργασία & Ο Ρόλος Του/ης Κοινωνικού/ης Λειτουργού</i>	
5.1 Βασικές Αξίες & Αρχές	179
5.2 Προσόντα & Γνώσεις Κοινωνικού/ης Λειτουργού	181
5.3 Κοινωνικός/ή Λειτουργός & Πρόληψη του Φαινομένου	184
5.4 Κοινωνικός/ή Λειτουργός & Αντιμετώπιση του Φαινομένου	189
5.4.1 Κοινωνική Υποστήριξη Θυμάτων Trafficking	190

5.4.2 Ψυχολογική Υποστήριξη Θυμάτων Trafficking	194
5.4.3 Θεραπευτικές Προσεγγίσεις	199
5.4.4 Διαμονή – Επαναπατρισμός Θυμάτων Trafficking	200
5.4.5 Προβλήματα Που Καλείται Να Αντιμετωπίσει ο/η Κοινωνικός/ή Λειτουργός	204
5.5 Εποπτεία Επαγγελματία Ψυχικής Υγείας	207
5.6 Πολυπολιτισμική Προσέγγιση του Φαινομένου	208
<i>Συμπεράσματα</i>	210
<i>Προτάσεις</i>	217
<i>Παράρτημα</i>	228
<i>Βιβλιογραφία</i>	248

Αναγνώριση

Η ολοκλήρωση αυτής της μελέτης δεν θα ήταν δυνατή χωρίς την συμβολή κάποιων ανθρώπων που μας βοήθησαν ο καθένας με τον δικό του τρόπο. Ευχαριστούμε λοιπόν τους:

- ❁ *Δρ. Σκανδάμη Μαρίνο*, υπεύθυνο καθηγητή, για την πολύτιμη καθοδήγηση του που λειτούργησε καταλυτικά στην διεξαγωγή της παρούσας μελέτης.

Επίσης, το επιστημονικό προσωπικό των παρακάτω υπηρεσιών-οργανώσεων για την άμεση ανταπόκριση τους στην παροχή πληροφοριών και υλικού.

- ❁ *Διεθνής Αμνηστία*
- ❁ *Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας*
- ❁ *Κλίμακα - Φορέας Ανάπτυξης Κοινωνικού Κεφαλαίου*
- ❁ *Ομάδα Αντι-trafficking Πατρών.*

Περίληψη Μελέτης

Η μελέτη αυτή αναφέρεται στο φαινόμενο της παράνομης διακίνησης προσώπων-trafficking, εστιάζοντας αφενός στην διακίνηση με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση και αφετέρου στα πρόσωπα της γυναίκας και του παιδιού. Η προσέγγιση του φαινομένου επιχειρείται από εγκληματολογικής, κοινωνικο-ψυχολογικής και θεσμικής πλευράς.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στο οργανωμένο έγκλημα. Συγκεκριμένα, γίνεται αναφορά στους τομείς στους οποίους δραστηριοποιείται και στον τρόπο με τον οποίο αναπτύσσει δράση, στα τρία μοντέλα διεθνικής σωματεμπορίας και τέλος στα δίκτυα του οργανωμένου εγκλήματος.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στους παράγοντες που οδήγησαν στη έξαρση και συντηρούν το φαινόμενο, στις συνέπειες που αυτό δημιουργεί καθώς επίσης και στο θύμα παράνομης διακίνησης με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση (κοινωνικό και ψυχολογικό προφίλ, χαρακτηριστικά, ηλικία, συνθήκες διαβίωσης, στρατηγικές επιβίωσης) αλλά και στον πελάτη (κοινωνικό προφίλ, ηλικία, κατηγορίες/τύποι πελατών).

Το τέταρτο κεφάλαιο αναφέρεται στην θεσμική αντιμετώπιση του φαινομένου, στο σύστημα αναγνώρισης, προστασίας και αρωγής θυμάτων παράνομης διακίνησης με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση -που έχει αναπτυχθεί- καθώς και στα προβλήματα που αυτό αντιμετωπίζει.

Τέλος, στο πέμπτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην επιστήμη της Κοινωνικής Εργασίας και στον ρόλο του/της επαγγελματία Κοινωνικού/ής Λειτουργού που εργάζεται με θύματα παράνομης διακίνησης με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση. Αναφέρονται, συγκεκριμένα, βασικές αξίες και αρχές, απαιτούμενα προσόντα και γνώσεις του/της Κοινωνικού/ής

Λειτουργού και ο ρόλος του/της επαγγελματία τόσο στην πρόληψη όσο και στην αντιμετώπιση του φαινομένου.

Πίνακες – Διαγράμματα

Πίνακες- διαγράμματα:

Σελ:

<i><u>Πίνακας 2.1.2 α:</u> «Ο πληθυσμός των εξαναγκαστικά εκδιδόμενων γυναικών σε μπαρ κατά την περίοδο 1990-2000».</i>	<i>66</i>
<i><u>Πίνακας 2.1.2 β:</u> «Ο πληθυσμός των εξαναγκαστικά εκδιδόμενων γυναικών σε οίκους μασάζ κατά την περίοδο 1990-2000»</i>	<i>68</i>
<i><u>Διάγραμμα 2.1.2 γ:</u> «Εξαναγκαστικά εκδιδόμενες σε πορνικούς τομείς 2000»</i>	<i>73</i>
<i><u>Διάγραμμα 2.1.2 δ:</u> «Εξαναγκαστικά εκδιδόμενες σε πορνικούς τομείς 2002»</i>	<i>74</i>
<i><u>Διάγραμμα 2.2.1:</u> «Το ολοκληρωμένο μοντέλο διεθνικής σωματεμπορίας»</i>	<i>79</i>
<i><u>Διάγραμμα 2.2.2:</u> «Το συγκεντρωτικό μοντέλο διεθνικής σωματεμπορίας»</i>	<i>81</i>
<i><u>Διάγραμμα 2.2.3:</u> «Το τοπικό μοντέλο διεθνικής σωματεμπορίας»</i>	<i>83</i>
<i><u>Πίνακας 2.4:</u> «Τα μεγέθη της διεθνικής σωματεμπορίας στην Ελλάδα κατά την περίοδο 1990-2002».</i>	<i>103</i>

Αρκτικόλεξα

CIA	Central Intelligence Agency
DSM-IV	Diagnostic and a Statistical Manual of Psychiatric Disorders, vol. 4
NATO	North Atlantic Treaty Organization
PTSD	Διαταραχή μετά από Ψυχοτραυματικό Στρες
UNICEF	United Nations Children's Fund
Δ.Ο.Μ	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης
Ε.Ε	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΛ.ΑΣ	Ελληνική Αστυνομία
Η.Π.Α	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
Η/Υ	Ηλεκτρονικός Υπολογιστής
Ι.Χ.Ε	Ιδιωτικής Χρήσης Επιβατικό
Μ.Κ.Ο	Μη Κυβερνητικός Οργανισμός
MME	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
N.	Νόμος
Ν.Π.Δ.Δ	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
Ο.Η.Ε	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
Ο.Τ.Α	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Π.Γ.Δ.Μ	Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας
Π.Κ	Ποινικός Κώδικας
παρ.	Παράγραφος
ΠΠΘΠΑ	Πράξη Προστασίας Θυμάτων Παράνομης Διακίνησης
Φ.Ε.Κ	Φύλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως

Γλωσσάρι

Αναπτυσσόμενη Χώρα: Στην οικονομική βιβλιογραφία και ειδικά στα αναπτυξιακά οικονομικά, ο όρος αναφέρεται σε εκείνες τις χώρες, οι οποίες βρίσκονται σε χαμηλό στάδιο οικονομικής ανάπτυξης. Παλιότερος αλλά και ανακριβής, είναι ο όρος “*τρίτος κόσμος*”. Χαρακτηριστικά των αναπτυσσομένων χωρών είναι συνήθως οι κακές φυσικές υποδομές, το χαμηλό ανθρώπινο κεφάλαιο, η σχετική έλλειψη φυσικού κεφαλαίου και βιομηχανίας, οι ελλειπείς θεσμοί, η ανώριμη δημοκρατία ή η πλήρης έλλειψη της, το χαμηλό εισόδημα, η διαδεδομένη φτώχεια κ.τ.λ. Συχνά φαινόμενα που έρχονται μαζί με ένα χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης είναι η μετανάστευση προς πλουσιότερες χώρες, είτε λόγω ανεργίας είτε λόγω αναζήτησης υψηλότερων μισθών. Ακριβολογώντας, πολλές από τις χαμηλής ανάπτυξης χώρες δεν θα έπρεπε να ονομάζονται αναπτυσσόμενες, καθώς δεν έχουν θετική ανάπτυξη. Η βιβλιογραφία όμως δίσταται σε αυτό το σημείο. Τα τελευταία 15-20 χρόνια, οι περισσότερες οικονομικά ασθενείς χώρες εκτός Αφρικής είχαν ισχυρή θετική ανάπτυξη (el.wikipedia.org).

Ανεπτυγμένη χώρα ή εξελιγμένη χώρα: ο όρος χρησιμοποιείται για να κατηγοριοποιήσει τις χώρες με ανεπτυγμένη οικονομία στις οποίες ο τριτογενής και ο τεταρτογενής τομέας βιομηχανίας επικρατούν. Αυτό το επίπεδο της οικονομικής ανάπτυξης συνήθως μεταφράζεται σε υψηλό κατά κεφαλήν εισόδημα και υψηλό Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης (ΔΑΑ). Χώρες με υψηλό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν ανά κεφαλή συνήθως ταιριάζουν με την παραπάνω περιγραφή (el.wikipedia.org).

Αιθανόλη ή αιθυλική αλκοόλη ή αλκοόλη αιθυλική ή οινόπνευμα: είναι χημική οργανική ένωση, αποτελούμενη από δύο άτομα άνθρακα, υδρογόνο

και μια ομάδα υδροξυλίου (ομάδα OH) και ανήκει στην ομόλογη σειρά των κορεσμένων μονοσθενών αλκοολών ($C_nH_{2n+1}O$). Ο χημικός τύπος της είναι CH_3-CH_2-OH . Η αιθανόλη είναι η αλκοόλη των οινοπνευματωδών ποτών, γι' αυτό ονομάζεται και οινόπνευμα. Το όνομά της προέρχεται από το αραβικό "Al Cohol" = το πνεύμα (el.wikipedia.org).

Απαγωγή: η απομάκρυνση προσώπου, για ποικίλους σκοπούς, από τον τόπο της κατοικίας του και παρεμπόδιση του να επιστρέψει (Τεγόπουλος-Φυτράκης, 1993).

Βιασμός: η πράξη κατά την οποία κάποιος εξαναγκάζει με σωματική βία ή με απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου άλλον σε συνουσία εξώγαμη ή σε ανοχή ή επιχείρηση ασελγούς πράξης (Π.Κ:Άρθρο 336)

Διαφθορά: η κατάχρηση της εξουσίας από τους κυβερνητικούς ανώτερους υπαλλήλους κυβερνητικών δυνάμεων. Συνήθως η κατάχρηση έγκειται στην παράνομη, συνήθως μυστική, απόκτηση ιδιωτικής περιουσίας (el.wikipedia.org).

Έγκλημα: ο τυπικός ορισμός του εγκλήματος αναφέρει ως έγκλημα "ό,τι προβλέπεται και απειλείται με ποινή από τον νόμο". Η ουσιαστική έννοια του γεγονότος, το οποίο μπορεί να αναχθεί σε έγκλημα, είναι μια ανθρώπινη συμπεριφορά που προσβάλλει έννομα αγαθά, χαρακτηρίζεται από ιδιάζουσα αντικοινωνικότητα και μπορεί να καταλογιστεί στο δράστη της (Σπινέλλης, 1990: 46-48).

Δογματικός ορισμός του εγκλήματος: δίνεται από το άρθρο 14 του ποινικού κώδικα:

Έννοια της αξιόποινης πράξης

1. Έγκλημα είναι πράξη άδικη και καταλογιστεί στο δράστη της, η οποία τιμωρείται από το νόμο.

2. Στις διατάξεις των ποινικών νόμων ο όρος “πράξη” περιλαμβάνει και τις παραλείψεις (Σπινέλλης, 1990: 46-48).

Εκπαραθύρωση: η ρίψη από το παράθυρο, (μτφ) εκδίωξη, απομάκρυνση με δόλιο, ανέντιμο τρόπο (Τεγόπουλος-Φυτράκης, 1993).

Εξαπάτηση: ξεγέλασμα, παραπλάνηση (Τεγόπουλος-Φυτράκης, 1993).

Κλοπή: η αφαίρεση ξένου κινητού πράγματος από την κατοχή άλλου με σκοπό την παράνομη ιδιοποίηση. Είναι έγκλημα –πλημμέλημα στην βασική του μορφή- που τιμωρείται από τον Ποινικό Κώδικα στα άρθρα 372 ΠΚ (Τεγόπουλος-Φυτράκης, 1993, el.wikipedia.org).

Μαφία: όνομα μυστικής οργάνωσης κακοποιών στη Σικελία, ομάδα επιτήδειων που αλληλοϋποστηρίζονται και αποκομίζουν οφέλη με αθέμιτα μέσα (Τεγόπουλος-Φυτράκης, 1993).

Μίσθωμα: το χρηματικό αντάλλαγμα για την χρήση κινητού ή ακίνητου αντικειμένου (Τεγόπουλος-Φυτράκης, 1993).

Ντοκ: τμήμα λιμανιού που περιβάλλεται από κρηπιδώματα, για φόρτωση και εκφόρτωση πλοίων (Τεγόπουλος-Φυτράκης, 1993).

Παγκοσμιοποίηση: είναι η αυξανόμενη αλληλεξάρτηση, ενσωμάτωση και τριβή μεταξύ ανθρώπων και εταιρειών σε διάφορα μέρη του κόσμου. Είναι ένας γενικός όρος που αναφέρεται σε ένα σύμπλεγμα σχέσεων στα πεδία της οικονομίας, του εμπορίου, της κοινωνίας, της τεχνολογίας, της κουλτούρας και της πολιτικής και χρησιμοποιείται τουλάχιστον από το 1944 (el.wikipedia.org).

Σοσιαλισμός: είναι η θεωρία και το σύστημα κοινωνικής οργάνωσης στο οποίο τα μέσα παραγωγής και κατανομής των αγαθών κατέχονται και ελέγχονται από κοινωνικές ομάδες ή το κράτος και όχι από ιδιώτες, οπότε η ατομική ιδιοκτησία και η κατανομή του εισοδήματος υπόκεινται στον κοινωνικό έλεγχο κατ' αντιδιαστολή προς τον καπιταλισμό και το φιλελευθερισμό (Μπαμπινιώτης, 1998, el.wikipedia.org).

Σπείρα: ομάδα κακοποιών (Τεγόπουλος-Φυτράκης, 1993).

Φοβία: ψυχική διαταραχή που χαρακτηρίζεται από επίμονο και παράλογο φόβο για ένα συγκεκριμένο αντικείμενο, χώρο, δραστηριότητα ή κατάσταση που έχει σαν αποτέλεσμα το άτομο να αποφεύγει αυτό που φοβάται (Μάνος 1997: 266)

HIV-AIDS: (ακρωνύμιο του Αγγλ. *Acquired Immune Deficiency Syndrome*, Σύνδρομο Επίκτητης Ανοσολογικής Ανεπάρκειας), είναι μια ανίατη λοιμώδης νόσος που οφείλεται στον ιό HIV, (Ανθρώπινης Ανοσολογικής Ανεπάρκειας, Αγγλ. *Human Immunodeficiency Virus*), ο οποίος προσβάλλει το ανοσοποιητικό σύστημα του ανθρώπου, το σύστημα δηλαδή που είναι υπεύθυνο για την άμυνα του οργανισμού ενάντια σε λοιμώξεις, νεοπλασίες και άλλες ασθένειες (el.wikipedia.org).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

Εισαγωγή

Ως σπουδάστριες Κοινωνικής Εργασίας σε λίγο καιρό θα κληθούμε να εργαστούμε για την προάσπιση των δικαιωμάτων των πελατών μας. Μετανάστριες και πρόσφυγες, άνεργες, άγαμες μητέρες, θύματα βίας, εξαναγκαστικά εκδιδόμενες ίσως είναι μερικές από τις πελάτισσες μας. Ως γυναίκες, όχι μόνο παρακολουθούμε αλλά συχνά βιώνουμε καταστάσεις και συμπεριφορές που μας θέτουν αποδέκτες προκαταλήψεων και στερεοτυπικών αντιλήψεων που αφορούν το φύλο μας. Καθημερινά ερχόμαστε αντιμέτωπες με την βία και την κακοποίηση του γυναικείου φύλου σε όλες τις μορφές της. Ως μέλη μιας καπιταλιστικής κοινωνίας έχουμε δεχτεί τον κανόνα της “ζήτησης και προσφοράς”.

Το φαινόμενο της παράνομης διακίνησης ανθρώπων με σκοπό την σεξουαλική τους εκμετάλλευση, αποτελεί κατάφορη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, σχετίζεται άμεσα με προκαταλήψεις και στερεοτυπικές αντιλήψεις που στιγματίζουν ανθρώπους βάση των χαρακτηριστικών τους και ανθεί πάνω στα θεμέλια του “χρυσού” κανόνα της “ζήτησης και προσφοράς”.

Έτσι, ως γυναίκες σπουδάστριες Κοινωνικής Εργασίας, ως μέλη μιας καπιταλιστικής κοινωνίας και ως εν δυνάμει θύματα βρήκαμε εξαιρετικά ενδιαφέρονσα την πρόκληση να μελετήσουμε το σύνθετο φαινόμενο του trafficking δηλαδή της παράνομης διακίνησης γυναικών και παιδιών με σκοπό την σεξουαλική τους εκμετάλλευση.

Όσα αναφέρονται στη μελέτη είναι αποτέλεσμα βιβλιογραφικής έρευνας. Η έρευνα αυτή πραγματοποιήθηκε στην κεντρική βιβλιοθήκη του Α.Τ.Ε.Ι. Πατρών, στη δημοτική βιβλιοθήκη Πατρών και στο παράρτημά της (Παμμικρασιατικός), στην κεντρική βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Πατρών, την βιβλιοθήκη του δικηγορικού συλλόγου Πατρών. Επίσης,

χρησιμοποιήθηκαν έγκριτα επιστημονικά άρθρα και δικτυακές πύλες, τόποι και σελίδες του διαδικτύου. Τέλος, υλικό για την συγγραφή της μελέτης, μας παραχωρήθηκε και από το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας, την Κλίμακα - Φορέας Ανάπτυξης Κοινωνικού Κεφαλαίου, την Διεθνή Αμνηστία και την Ομάδα Αντί-trafficking Πατρών. Από τα παραπάνω, προέκυψαν τα απαραίτητα στοιχεία για την σύνθεση της εργασίας και την τεκμηρίωση των συμπερασμάτων μας.

Ορισμοί Εννοιών

Οι όροι **παράνομη διακίνηση προσώπων με σκοπό την οικονομική και σεξουαλική εκμετάλλευσή, διεθνική σωματεμπορία, εμπορία ανθρώπων, σύγχρονο δουλεμπόριο και trafficking**, αναφέρονται στις βιβλιογραφικές πηγές περιγράφοντας το ίδιο φαινόμενο:

Η Παγκόσμια Συμμαχία Ενάντια στην Εμπορία Γυναίκων (Global Alliance Against Trafficking In Women GAATW), ο Διεθνής Νομικός Οργανισμός Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (International Human Rights Law Group) και ο Οργανισμός Ενάντια στην Εμπορία Γυναίκων, σε συνεργασία με άλλες ΜΚΟ απ' όλο τον κόσμο, έχουν αναπτύξει έναν ορισμό βασισμένο στην πολύχρονη εμπειρία τους στον τομέα :

«Οποιαδήποτε πράξη ή προσπάθεια συμπεριλαμβανομένης της συλλογής ανθρώπων, της μεταφοράς μέσα ή έξω από τα σύνορα, της ανταλλαγής, της πώλησης, της μετακίνησης, της στέγασης ή υποδοχής ενός ατόμου μέσω απάτης, εξαναγκασμού (με χρήση βίας ή κατάχρησης εξουσίας) ή μέσω χρεωστικών δεσμών με σκοπό την διατήρηση ή την τοποθέτηση ενός ανθρώπου σε μια αβέβαιη κατάσταση, με ή χωρίς οικονομικό ενδιαφέρον, σε μια κατάσταση εργασίας (οικιακή, σεξουαλική, ή αναπαραγωγική), σε αναγκαστική δουλειά ή σε συνθήκες ανάλογες της δουλείας, σε μια κοινωνία άλλη από αυτήν που ζούσε το άτομο ως τη στιγμή που ασκήθηκε απάτη, είτε εξαναγκασμός ή χρεωστικοί δεσμοί ».

Η ΠΠΘΠΔ ορίζει τις σοβαρές μορφές παράνομης διακίνησης ως:

Α. Την παράνομη διακίνηση κατά την οποία μία πληρωμένη σεξουαλική πράξη τελείται υπό καθεστώς βίας, παραπλάνησης ή καταναγκασμού, ή κατά την οποία το παρασυρόμενο στην πράξη αυτή άτομο είναι μικρότερο των 18 ετών. Η

B. Τη στρατολόγηση, φύλαξη, μετακίνηση, παροχή ή αποδοχή ατόμου με σκοπό την εργασία ή την παροχή υπηρεσιών με τη χρήση βίας, παραπλάνησης ή καταναγκασμού με σκοπό τον εξαναγκασμό του σε υποτέλεια, δεσμό οφειλής ή δουλεία.

Σε ότι αφορά τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (IOM), η εμπορία ανθρώπων λαμβάνει χώρα όταν :

– ένας μετανάστης είναι μπλεγμένος σε παρανομίες (συλλογή ανθρώπων, απαγωγές, πωλήσεις κλπ.) και / ή έχει μετακινηθεί μέσα σε μια χώρα ή εκτός,

– οι μεσολαβητές (σωματέμποροι), κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας αποκομούν οικονομικά ή άλλα οφέλη μέσω απάτης, εξαναγκασμού, και / ή άλλων μορφών εκμετάλλευσης κάτω από συνθήκες οι οποίες καταπατούν τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών.

Στην συνθήκη της Europol του 1995, η εμπορία ανθρώπων ορίζεται ως εξής :

«Η υποταγή ενός ατόμου στον παράνομο έλεγχο άλλων ατόμων με τη χρήση βίας, ή απειλών ή με την κατάχρηση εξουσίας ή δολοπλοκιών με σκοπό την εκμετάλλευση μέσω πορνείας, άλλων μορφών σεξουαλικής εκμετάλλευσης και βιαιοπραγίας ανηλίκων ή εμπόριο εγκαταλελειμμένων παιδιών».

Η Οργάνωση για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη (Organization for Security and Co-operation in Europe, OSCE), στο «Εμπορία Ανθρώπων: Αποτελέσματα του OSCE», ορίζει την εμπορία ανθρώπων ως :

– οι πράξεις που περιλαμβάνονται στην εύρεση και συλλογή νέων ανθρώπων, στην απαγωγή, στην υπόθαλψη ή στην παραλαβή των ατόμων,

– η χρήση βίας, απειλών, απάτης, εξαναγκασμού (συμπεριλαμβανομένης κατάχρησης εξουσίας), ή χρεωστικών δεσμών

– η τοποθέτηση ενός ατόμου είτε επί πληρωμή είτε όχι, σε μη εθελοντική εργασία, αναγκαστική εργασία ή σε εργασία με συνθήκες όμοιες με αυτές της δουλείας.

– σε μια κοινωνία άλλη από αυτήν που ζούσε το άτομο τη στιγμή της αρχικής απάτης, εξαναγκασμού ή χρεωστικών δεσμών.

Ωστόσο, ο επίσημος διεθνώς αποδεκτός ορισμός του trafficking είναι αυτός που δόθηκε από τον ΟΗΕ (2002) στο **Πρωτόκολλο για την Αποτροπή, την Καταστολή και την Τιμωρία της Παράνομης Διακίνησης Προσώπων με Σκοπό τη Σεξουαλική και Οικονομική Εκμετάλλευση, Ιδιαίτερα των Γυναικών και των Παιδιών, που συμπληρώνει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών Ενάντια στο Υπερεθνικό Οργανωμένο Έγκλημα (μαζί με το Πρωτόκολλο Ενάντια στη Λαθρεμπορία των Μεταναστών Μέσω Ξηράς, Αέρα και Θάλασσας)**. Ο ορισμός αυτός που είναι γνωστός και ως «Πρωτόκολλο του Παλέρμο» ή «Πρωτόκολλο του trafficking» στο **άρθρο 3** ορίζει:

α) Με την "Παράνομη Διακίνηση Προσώπων με Σκοπό τη Σεξουαλική-Οικονομική Εκμετάλλευση" θα εννοείται η στρατολόγηση, η μεταφορά, η μετακίνηση, η εγκατάσταση (στέγαση, μέριμνα για τη συνέχιση της παραμονής) ή η παραλαβή προσώπων, μέσω της απειλής ή της χρήσης βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, της απαγωγής, του δόλου, της εξαπάτησης, της κατάχρησης της δύναμης, της κατάχρησης μιας ευάλωτης ή τρωτής θέσης, της προσφοράς ή της αποδοχής οικονομικού ή άλλου οφέλους για την επίτευξη της σύμφωνης γνώμης ενός προσώπου το οποίο ασκεί έλεγχο ή εξουσία επί άλλου προσώπου για το σκοπό της εκμετάλλευσης. Η εκμετάλλευση θα περιλαμβάνει κατ' ελάχιστο: την εκμετάλλευση της πορνείας των άλλων ή άλλες

μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης, την εξαναγκαστική εργασία ή παροχή υπηρεσιών, τη διαμόρφωση συνθηκών σκλαβιάς ή παρόμοιων με αυτή πρακτικών, τη διαμόρφωση συνθηκών δουλείας (δεσμευτικής παροχής υπηρεσιών) ή τη λήψη σωματικών οργάνων.

β) Η σύμφωνη γνώμη του θύματος της παράνομης διακίνησης στη σκοπούμενη εκμετάλλευση, έτσι όπως η τελευταία διατυπώνεται στην υποπαράγραφο (α) αυτού του άρθρου, δεν θα λαμβάνεται υπ' όψιν, εφόσον για την επίτευξή της έχει χρησιμοποιηθεί οποιοδήποτε από τα μέσα που αναφέρονται στην παραπάνω υποπαράγραφο (α).

γ) Η στρατολόγηση, μεταφορά, μετακίνηση, εγκατάσταση ή παραλαβή ενός παιδιού για το σκοπό της εκμετάλλευσης θα θεωρείται "παράνομη διακίνηση προσώπων" ακόμη κι αν δεν συμπεριλαμβάνει κανένα από τα μέσα που διατυπώνονται στην υποπαράγραφο (α) αυτού του άρθρου.

δ) Ως "παιδί" θα εννοείται κάθε πρόσωπο ηλικίας κάτω των δεκαοκτώ ετών».

Γενικά, ο εννοιολογικός προσδιορισμός της διεθνικής σωματεμπορίας είναι σύνθετος και πολύπλοκος, καθώς συχνά συγχέεται με παραπλήσιες έννοιες, όπως η παράνομη μετανάστευση και η παράνομη διακίνηση μεταναστών (Παπαγιαννοπούλου, 2007). Η παράνομη διακίνηση μεταναστών από τη μια μεριά και η εμπορία ανθρώπων από την άλλη, είναι δύο έννοιες που θα πρέπει να διαχωριστούν μεταξύ τους αν και έχουν αρκετά κοινά χαρακτηριστικά. Αυτό που στις περισσότερες περιπτώσεις φαίνεται σαν παράνομη διακίνηση μεταναστών συχνά αποδεικνύεται ότι είναι εμπορία ανθρώπων (Noble, 2003), καθώς η εμπορία ανθρώπων είναι επίσης μια μορφή μετακίνησης, με τη διαφορά ότι η πρόθεση του διακινητή είναι να εκμεταλλευτεί το/τη μετανάστη/τρια και μετά την επίτευξη της εισόδου σε μια άλλη χώρα, στο πλαίσιο μιας

μακρόχρονης εκμεταλλευτικής και καταναγκαστικής σχέσης, ενώ στις περισσότερες περιπτώσεις η σχέση του λαθρέμπορου με τον/την μετανάστη/τρια συνήθως τελειώνει από τη στιγμή που θα επιτευχθεί η παράνομη είσοδος (Παπαγιαννοπούλου, 2007). Επίσης, η εμπορία ανθρώπων διαφέρει από την παράνομη διακίνηση μεταναστών, γιατί η τελευταία προϋποθέτει τη συναίνεση του μεταφερόμενου (Συκιώτου, 2003). Επομένως, η διάκριση μεταξύ των λαθραία μετακινούμενων και αυτών της εμπορίας ανθρώπων, οι οποίοι - αρχικά- μετακινούνται με την συναίνεση τους, μπορεί να καθοριστεί μόνο αφότου το άτομο έχει φτάσει στην χώρα προορισμού. Ο ορισμός, ωστόσο, δίνει έμφαση μόνο στις πράξεις που έχουν διεθνικό χαρακτήρα και εμπλέκουν οργανωμένα εγκληματικά δίκτυα, ενώ αρκετές φορές, η εμπορία ανθρώπων γίνεται εντός των συνόρων μιας χώρας και από μεμονωμένα άτομα, τα οποία δεν αποτελούν μέρος μιας οργανωμένης εγκληματικής ομάδας (Παπαγιαννοπούλου, 2007).

Η εμπορία ανθρώπων ενδέχεται να λάβει τις ακόλουθες μορφές:

Εργασιακή Εκμετάλλευση (Καταναγκαστική ή Υποχρεωτική Εργασία). Τα θύματα σωματεμπορίας γίνονται αντικείμενο διακίνησης για να αποφέρουν χρήματα σε τρίτα πρόσωπα μέσω επαιτείας ή πώλησης εμπορευμάτων στους δρόμους (www.unicef.gr). Τα περισσότερα θύματα δουλεύουν πολλές ώρες κάθε μέρα σε πολυσύχναστους δρόμους και εμπορικά κέντρα (Noble, 2003). Ενίοτε, τα παιδιά-επαίτες ακρωτηριάζονται από τους εκμεταλλευτές τους για να προκαλέσουν τον οίκτο των περαστικών κι έτσι να αυξηθεί το ποσό της ελεημοσύνης (www.unicef.gr).

Άνδρες και γυναίκες εργάζονται για ελάχιστα χρήματα σε υπόγεια υφαντήρια. Οι εργάτες ξεδιαλέγουν ρούχα και τα

πακετάρουν σε μεγάλα δέματα. Επίσης, υπάρχουν μεγάλες βιοτεχνίες ρούχων με απάνθρωπες συνθήκες εργασίας και χαμηλούς μισθούς όπου άνδρες και γυναίκες μένουν για πολλά χρόνια εκεί ώστε να ξεχρεώσουν το χρέος για το ταξίδι τους στη Δύση. Πολλά θύματα οικονομικής εκμετάλλευσης, άνδρες, γυναίκες και παιδιά, εργάζονται στις χώρες προορισμού σε εστιατόρια, φούρνους, σνακ μπαρ και νυχτερινά μαγαζιά (Noble, 2003).

Ειδικότερα, όσο αφορά τα παιδιά, ένας από τους στόχους της αγοραπωλησίας είναι η εργασία τους σε φυτείες, σε ορυχεία ή άλλους χώρους, κάτω από επικίνδυνες συνθήκες, όπως είναι η ρίψη χημικών και εντομοκτόνων ή ο χειρισμός επικίνδυνων μηχανημάτων (www.unicef.gr).

Οικιακή Εργασία. Γυναίκες, άνδρες και παιδιά που δουλεύουν σαν οικιακοί βοηθοί, υποβάλλονται σε συνθήκες διαβίωσης και εργασίας παρόμοιες με αυτές που βίωναν τα θύματα δουλείας. Δουλεύουν όλες τις ημέρες της εβδομάδας όλο τον χρόνο (Noble, 2003). Η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας εκτιμά ότι η πλειοψηφία των παιδιών, που εργάζονται ως οικιακοί βοηθοί είναι κορίτσια (www.unicef.gr).

Στρατολόγηση Ανηλίκων σε Ένοπλες Ομάδες. Η στρατολόγηση ανηλίκου περιλαμβάνει κάθε πράξη ένταξης νέων μέχρι 18 ετών σε ένοπλες ομάδες, που μπορεί να ανήκουν και στον τακτικό στρατό ενός κράτους (Συκιώτου, 2003). Υπολογίζεται ότι ανήλικοι μαχητές έχουν χρησιμοποιηθεί σε περισσότερες από τριάντα ένοπλες συρράξεις σε πολλές περιοχές του κόσμου. Οι ρόλοι των παιδιών στις μάχες ποικίλουν. Τα παιδιά χρησιμοποιούνται ως αγγελιαφόροι, κλητήρες, θυρωροί, μάγειρες, ως “σύζυγοι” για την παροχή σεξουαλικών υπηρεσιών ή ως μαχητές (www.unicef.gr).

Επίσης, τα παιδιά μπορεί να χρησιμοποιηθούν από ένοπλες ομάδες για την τέλεση τρομοκρατικών ενεργειών (Συκιώτου, 2003).

Από τη συγκεκριμένη μορφή εμφάνισης του φαινομένου γίνεται κατανοητό ότι η εμπορία ανθρώπων δεν έχει ως αποκλειστικό σκοπό την οικονομική σεξουαλική ή εμπορευματική εκμετάλλευση του προσώπου διότι η στρατολόγηση ξεφεύγει από αυτό τον κανόνα (Λάζος, 2002γ).

Γάμος. Τα κορίτσια διακινούνται ως νύφες για διάφορους λόγους. Πολλές φορές οι συμφωνίες που γίνονται από άνδρες μετανάστες για την εύρεση συζύγων από την πατρίδα τους καταλήγουν στην διακίνηση των ανήλικων κοριτσιών (www.unicef.gr).

Εμπόριο Βρεφών για Παράνομες Υιοθεσίες. Μητέρες πωλούν το μωρό τους, άλλες φορές γίνεται κλοπή του βρέφους και ανακοινώνεται στη μητέρα ότι γεννήθηκε νεκρό (www.unicef.gr). Δεν θα πρέπει να παραληφθεί ότι υπάρχει και εμπόριο “μητέρων” που εξαναγκάζονται να μένουν έγκυες για να προωθούνται τα βρέφη σε παράνομες υιοθεσίες (Συκιώτου, 2003).

Αθληση. Η εμπορία ανθρώπων στον τομέα των σπορ είναι συνηθισμένο φαινόμενο και ιδιαίτερα στο ποδόσφαιρο και τις καμηλοδρομίες. Νέοι ποδοσφαιριστές, μέσω κάποιου ατζέντη, πηγαίνουν εκεί όπου η αγορά προσφέρει καλύτερες συνθήκες, υπογράφοντας ασαφή συμβόλαια σε γλώσσα που δεν γνωρίζουν. Πρόκειται για ένα παράνομο κύκλωμα όπου οι ομάδες πωλούν παίκτες χωρίς εκείνοι να μπορούν να εκφράσουν την άποψή τους γι’ αυτό (Noble, 2003). Τα παιδιά, κυρίως τα μικρά αγόρια, πέφτουν θύματα διακίνησης για να χρησιμοποιηθούν ως αναβάτες καμήλας. Πρόκειται για μια πολύ επικερδή βιομηχανία όπου τα παιδιά είναι περιζήτητα διότι είναι μικρόσωμα.

Αφαίρεση Οργάνων, Ιστών και Άλλων Στοιχείων του Ανθρώπινου Σώματος. Στο Πρωτόκολλο του Παλέρμο, γίνεται ειδική μνεία για την διακίνηση και εμπορία οργάνων. Μολονότι είναι σχεδόν αδύνατο να γίνει παρακολούθηση ή έλεγχος αυτής της τακτικής, παρόλα αυτά καταγγέλλεται ως γεγονός (www.unicef.gr).

Παροχή Σεξουαλικών Υπηρεσιών / Σεξουαλική Εκμετάλλευση (Ιδίως Γυναικών και Παιδιών). Η παράνομη διακίνηση ανθρώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση ορίζεται ως η στρατολόγηση, φύλαξη, μετακίνηση, παροχή ή αποδοχή ατόμου με σκοπό την εμπορία της ερωτικής πράξης. Πληρωμένη σεξουαλική πράξη θεωρείται κάθε σεξουαλική πράξη για τη οποία δίνεται ή λαμβάνεται κάτι που έχει αξία από κάποιο άτομο (ΓΠΚΠΔΑ, 2007). Η διακίνηση γυναικών και παιδιών, κυρίως κοριτσιών, γίνεται για να εργαστούν σε οίκους ανοχής, σε σαλόνια παροχής υπηρεσιών μασάζ, σε κυκλώματα πορνείας ή σε καμπαρέ-στριπτίζ ή για την παραγωγή πορνογραφικού υλικού (www.unicef.gr). Η απόδοση της κατάστασης αυτής με τον όρο σεξουαλική εκμετάλλευση είναι ελλιπής, αφού αποκρύπτει τον διπλό χαρακτήρα της εκμετάλλευσης. Ο σωματέμπορος δεν εκμεταλλεύεται σεξουαλικά το υπό διαχείριση εκδιδόμενο άτομο αλλά εκμεταλλεύεται οικονομικά την σεξουαλικότητά του. Ο πελάτης είναι αυτός που το χρησιμοποιεί σεξουαλικά (Λάζος, 2002γ).

Η εξαναγκαστική πορνεία είναι το πιο γνωστό είδος εκμετάλλευσης των θυμάτων εμπορίας τόσο στον Δυτικό κόσμο όσο και στη χώρα μας¹ (Noble, 2003, Τουλούμη, χ.χ., Λάζος, 2002α, Πετρουλά, χ.χ.).

¹ Με βάση τον ορισμό της παράνομης διακίνησης προσώπων, η μεγάλη πλειονότητα των γυναικών και παιδιών θυμάτων που προωθήθηκαν στην χώρα μας, κατά την περίοδο 1990-2000, προωθήθηκαν από τα δίκτυα σωματεμπορίας σε καθεστώς εξαναγκασμού και εκμετάλλευσης (Λάζος, 2002α).

Πορνεία: ονομάζεται η συνουσία με χρηματικό αντάλλαγμα. Το πρόσωπο που παρέχει σεξουαλικές υπηρεσίες με τον τρόπο αυτό ονομάζεται «πόρνη» (Μπαμπινιώτης, 1998, Πετρόπουλος, 1991).

Κατά το ελληνικό δίκαιο η πορνεία δηλαδή η “επί χρήμασι” παροχή του σώματος προς συνουσία, εφόσον ασκείται σύμφωνα με την “κείμενη νομοθεσία”, δεν αποτελεί αδίκημα. Απαιτείται, όμως προηγουμένως άδεια της τοπικής αρμόδιας αρχής (αστυνομικής ή λιμενικής) για την εγκατάσταση “ιερόδουλης” (πόρνης) σε οιοδήποτε οίκημα και το χαρακτηρισμό αυτού ως “οίκο ανοχής”. Ταυτόχρονα, επιβάλλεται η παρακολούθηση της υγείας της ιερόδουλης από γιατρούς του δημοσίου (el.wikipedia.org).

Σωματεμπορία: ονομάζεται το δουλεμπόριο, το εμπόριο ανθρώπων, τους οποίους μεταχειρίζονται ως δούλους, το εμπόριο γυναικών και παιδιών προκειμένου να προωθηθούν σε οίκους ανοχής. Αυτός που ασκεί το εμπόριο αυτό ονομάζεται σωματέμπορος (Εγκυκλοπαίδεια Υδρία, 1991).

Μαστροπεία: η προαγωγή στη πορνεία αποτελεί το έγκλημα της μαστροπείας (el.wikipedia.org).

Θύμα: σύμφωνα με τον Μπαμπινιώτη (1998), θεωρείται το πρόσωπο που υπέστη κάτι κακό (συμφορά, καταστροφή, εκμετάλλευση), χωρίς δική του υπαιτιότητα, που αδικείται σε όλες τις περιπτώσεις (Μπαμπινιώτης, 1998).

Θύμα Σωματεμπορίας: θεωρείται όποιος/α έχει γίνει αντικείμενο εκμετάλλευσης από άλλους με σκοπό να προωθηθεί σε οίκους ανοχής (Μπαμπινιώτης, 1998, Εγκυκλοπαίδεια Υδρία, 1991).

Εξαναγκαστικό Χρέος: πρόκειται για την κατάσταση στην οποία περιέρχεται ένας οφειλέτης ως αποτέλεσμα δεσμευτικής υπόσχεσής του για την παροχή προσωπικών υπηρεσιών. Ο δανειστής του, έχει τον έλεγχο του ίδιου του οφειλέτη, ως ενέχυρο, ωστόσο οι υπηρεσίες που προσφέρει δεν είναι ανάλογες του χρέους, δεν χρησιμοποιούνται για την εξόφληση του, δεν είναι περιορισμένες και καθορισμένες (www.amnesty.org).

Ανθρώπινα δικαιώματα: είναι «βασικά δικαιώματα και θεμελιώδεις ελευθερίες που δικαιούνται όλοι οι άνθρωποι», τα οποία περιλαμβάνουν αστικά και πολιτικά δικαιώματα όπως το δικαίωμα στη ζωή και την ελευθερία, την ελευθερία σκέψης και έκφρασης, καθώς και την ισότητα ενώπιον του νόμου. Στα ανθρώπινα δικαιώματα περιλαμβάνονται, επίσης, κοινωνικά, πολιτιστικά και οικονομικά δικαιώματα, όπως το δικαίωμα της συμμετοχής στον πολιτισμό, το δικαίωμα στην τροφή, την εργασία και την εκπαίδευση (el.wikipedia.org).

Κακοποίηση: με τον όρο αυτό εννοείται η βίαιη και επιθετική συμπεριφορά ή ενέργεια, η οποία δημιουργεί βλάβη και έχει αρνητική επίδραση στο άτομο που τη δέχεται. Οι συνηθέστερες μορφές κακοποίησης είναι:

- Η *σωματική κακοποίηση*, που μπορεί να περιλαμβάνει κάθε είδους τραυματισμό και κάκωση. Προσδιορίζεται από τις διακυμάνσεις μεταξύ ενός χαστουκιού στο πρόσωπο έως τη σοβαρή σωματική βλάβη που καταλήγει ακόμα και σε εκ προθέσεως ανθρωποκτονία (www.familyviolence.gov.cy, www.hamogelo.gr, Στρατηγάκη, 2007, Παπαμιχαήλ, 2008).
- Η *σεξουαλική κακοποίηση*, που μπορεί να περιλαμβάνει την υποχρέωση του θύματος να έρθει σε σεξουαλική επαφή με τον δράστη παρά την θέλησή του (βιασμός), την εμπορία και διακίνηση ανθρώπων με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση και σε ότι

αφορά την σεξουαλική κακοποίηση παιδιών μπορεί να περιλαμβάνει επίσης και επαφή καθ' οιονδήποτε τρόπο με τα γεννητικά όργανα του παιδιού από ενήλικα και το αντίστροφο, διείσδυση με οποιονδήποτε τρόπο στο στόμα, τα γεννητικά όργανα ή τον πρωκτό του παιδιού, έκθεση του παιδιού σε πορνογραφικό υλικό (οπτικά ή ακουστικά), παρακολούθηση ενός παιδιού χωρίς ρούχα από ενήλικα ή το αντίστροφο (www.familyviolence.gov.cy, www.hamogelo.gr, Στρατηγάκη, 2007, Παπαμιχαήλ, 2008).

- Η *ψυχολογική-συναισθηματική κακοποίηση*, η οποία προσδιορίζεται ως η συστηματική κατεδάφιση μιας άλλης ανθρώπινης ύπαρξης και είναι άμεσα συνδεδεμένη με την λεκτική βία. Μπορεί να περιλαμβάνει φυσικό περιορισμό κίνησης (δέσιμο, κλείδωμα κ.λ.π.), φραστικές ή συναισθηματικές επιθέσεις, εκβιασμούς ή απειλές, απόρριψη, τρομοκράτηση, αγνόηση, απομόνωση και σε ότι αφορά την ψυχολογική-συναισθηματική κακοποίηση παιδιών μπορεί να περιλαμβάνει επίσης και χαρακτηρισμούς (“είσαι ηλίθιος”, “είσαι κακό παιδί”), σύγκριση με άλλα παιδιά ή ταπείνωση (“δεν αξίζεις τίποτε”, “είσαι άχρηστος/η”), απειλές εγκατάλειψης ή βίας (“θα σε κλείσω σε ίδρυμα”, “θα σου σπάσω τα κόκαλα”) (www.familyviolence.gov.cy, www.hamogelo.gr, Στρατηγάκη, 2007, Παπαμιχαήλ, 2008).

- Η *παραμέληση* αφορά στην στέρηση βασικών και θεμελιωδών δικαιωμάτων του θύματος, όπως στέρηση ελευθερίας, οικονομική στέρηση και εξάρτηση, έλλειψη φροντίδας για τις συναισθηματικές ανάγκες του θύματος, αποστέρηση της ιατρικής φροντίδας αναφορικά με την σωματική και ψυχική υγεία, στέρηση της εκπαίδευσης κλπ. (www.familyviolence.gov.cy, www.hamogelo.gr, Στρατηγάκη, 2007, Παπαμιχαήλ, 2008).

Μετανάστευση: ο όρος (migration), τόσο κατά τις Κοινωνικές Επιστήμες όσο και κατά το Διεθνές Δίκαιο αναφέρεται στην, για διάφορους λόγους, γεωγραφική μετακίνηση ανθρώπων είτε μεμονομένα είτε κατά ομάδες. Οι λόγοι που γεννούν το φαινόμενο της μετανάστευσης είναι ποικίλοι κι εξαρτώνται από τις συνθήκες που επικρατούν κατά δεδομένη κάθε φορά χρονική περίοδο από τους τόπους της προγενέστερης διαμονής στους τόπους αποδημίας. Στην περί του όρου αυτού ειδική βιβλιογραφία διακρίνονται πολλοί τύποι μετανάστευσης. Σημαντικότερες αυτών των διακρίσεων είναι οι: “εσωτερική”, (internal), “εξωτερική”, (external), “εκούσια”, (voluntary), ή “ακούσια”, (involuntary), “πρωτογενής”, (primary) και “δευτερογενής” (secondary), οι λεγόμενες “πλήρης”, (complete) και “ατελής”, (incomplete), (στην οποία ατελή υπάγονται οι πρόσφυγες), επίσης η “συντηρητική”, (conservative) ή “ανανεωτική”, (innovating), ή ανάλογα του χρόνου “βραχυπρόθεσμη” (short term), ή “μακροπρόθεσμη” (long term), “προσωρινή” ή “μόνιμη” (permanent), και τέλος η “ηπειρωτική” (όταν γίνεται προς τις χώρες της ίδιας ηπείρου) και η “υπερπόντια” (όταν γίνεται από τη μια ήπειρο στην άλλη (συνήθως Αμερική ή Αυστραλία) (el.wikipedia.org, www.iom.com).

Ρατσισμός: είναι το δόγμα που αναπτύσσεται με σύνδεσμο συγκεκριμένα γνωρίσματα (εθνικά, θρησκευτικά, πολιτιστικά κ.λπ.) προκειμένου ν’ αναγάγει μια ομάδα (κοινωνική, φυλετική, θρησκευτική, ως υπέρτερη άλλων. Το πιο συνηθισμένο είδος ρατσισμού, και αυτό που έχει δώσει την αρχική ονομασία στην λέξη (από την αγγλική *race* = φυλή), είναι ο φυλετικός ρατσισμός (Μπαμπινιώτης, 1998, el.wikipedia.org, Εγκυκλοπαίδεια Υδρία, 1991).

Οι ρατσιστές πιστεύουν σε βιολογικές διαφορές μεταξύ των φυλών, βάσει των οποίων και προσδιορίζουν αυτές σε ανώτερες και κατώτερες π.χ. θεωρούν τους “λευκούς” ανθρώπους ανώτερους από τους “μαύρους”.

Έτσι, με την θεωρία αυτή υποστηρίζουν ότι η φυλή με συγκεκριμένα (ανώτερα) εξωτερικά ή ανθρωπολογικά χαρακτηριστικά, έχει το δικαίωμα να θεωρεί εαυτόν της ανώτερη από τις άλλες (el.wikipedia.org, Εγκυκλοπαίδεια Υδρία, 1991).

Σήμερα, η λέξη ρατσισμός χρησιμοποιείται για να περιγράψει τις πράξεις μιας ομάδας ανθρώπων εναντίον μίας άλλης ομάδας (el.wikipedia.org).

Είδη ρατσισμού

1. Φυλετικός ρατσισμός ή Εθνικιστικός ρατσισμός (Εθνικισμός, Σωβινισμός)
2. Θρησκευτικός ρατσισμός
3. Κοινωνικός ρατσισμός
4. Ρατσισμός ανάμεσα στα είδη σπησισμός (el.wikipedia.org).

Σεξισμός: θεωρείται κοινώς η διάκριση εναντίον ανθρώπων βασισμένη στο φύλο τους ή τον σεξουαλικό τους προσανατολισμό παρά στα ατομικά τους λάθη, αλλά μπορεί επίσης να αναφέρεται σε οποιαδήποτε ή σε όλες τις διαφοροποιήσεις που βασίζονται στο φύλο ή τον σεξουαλικό προσανατολισμό. Ο σεξισμός μπορεί να αναφέρεται σε τρεις λεπτά διαφοροποιημένεςπίστεις ή συμπεριφορές:

- Την πίστη πως το ένα φύλο είναι ανώτερο του άλλου (Εγκυκλοπαίδεια Υδρία, 1991, Μπαμπινιώτης, 1998, el.wikipedia.org).
- Την πίστη πως οι άντρες και οι γυναίκες είναι πολύ διαφορετικοί και ότι αυτό πρέπει να αντανακλάται έντονα στην κοινωνία, τη γλώσσα, τα σεξουαλικά δικαιώματα, και το νόμο (Εγκυκλοπαίδεια Υδρία, 1991, Μπαμπινιώτης, 1998, el.wikipedia.org).

- Μπορεί, επίσης, να αναφέρεται απλά στο μίσος απέναντι στις γυναίκες (μισογυνισμό) ή λιγότερο κοινά, μίσος απέναντι στους άντρες (μισανδρισμός) (Εγκυκλοπαίδεια Υδρία, 1991, Μπαμπινιώτης, 1998, el.wikipedia.org).

Όροι που χρησιμοποιούνται στην μελέτη με συγκεκριμένη σημασία.

Θύμα Παράνομης Διακίνησης: θεωρείται στην παρούσα εργασία όποια γυναίκα γίνει αντικείμενο εκμετάλλευσης από άλλους με σκοπό να προωθηθεί στην εξαναγκαστική πορνεία.

Εξαναγκαστική Πορνεία: ο όρος αυτός χρησιμοποιείται στην παρούσα μελέτη, εννοώντας την εμπορία γυναικών και παιδιών με σκοπό την Παράνομη Διακίνηση τους για σεξουαλική εκμετάλλευση.

Χώρα Προέλευσης: είναι η χώρα από την οποία κατάγεται το θύμα της παράνομης διακίνησης.

Πορνολόγηση – Στρατολόγηση: είναι η διαδικασία κατά την οποία εντοπίζονται, επιλέγονται, συλλέγονται και τελικά πείθονται τα θύματα. Αυτός που διαπράττει την πορνολόγηση - στρατολόγηση αναφέρεται ως Πορνολογητής ή Στρατολόγος.

Το Πρόβλημα²

Η εμπορία ανθρώπων με σκοπό την εκμετάλλευσή τους αποτελεί μια σύγχρονη μορφή δουλεμπορίου που αναπτύσσεται ραγδαία, λαμβάνοντας ανησυχητικές διαστάσεις ως μια μορφή διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος με θύματα χιλιάδες άνδρες, γυναίκες και παιδιά κάθε χρόνο σε όλο τον κόσμο (Αντωνιάδου, 2006).

Το φαινόμενο της διεθνικής σωματεμπορίας έχει πάρει οξύτερες διαστάσεις παγκοσμίως αλλά και στην Ελλάδα. Η στενή σχέση της διεθνικής σωματεμπορίας με το οργανωμένο έγκλημα δεν επιτρέπει να έχουμε ακριβή στοιχεία σχετικά με την έκταση του προβλήματος αλλά τα ήδη υπάρχοντα πιστοποιούν την έκτασή του (Πενταράκη, 2005).

Ο Δ.Ο.Μ. εκτιμά ότι μόνο κατά το έτος 2000, περίπου 700.000 γυναίκες προωθήθηκαν με εξαναγκασμό, εξαπάτηση ή εξαγορά στην πορνεία σε παγκόσμια κλίμακα (Τουλούμη, χ.χ., Τσακλάγκανου, 2002, Ευρωπαϊκή επιτροπή, 2001). Η C.I.A και ο Δ.Ο.Μ. σε εκθέσεις τους αναφέρουν ότι 700.000 με 2.000.000 γυναίκες και παιδιά πέφτουν θύματα οργανωμένων δικτύων εμπορίας ανθρώπων παγκοσμίως (Διεθνής Αμνηστία, 2007, Πενταράκη, 2005). Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Ο.Η.Ε., της Unicef, και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, περίπου 4.000.000 άτομα διακινούνται κάθε χρόνο (Συκιάτου, 2003) εκ' των οποίων 1,2 εκατομμύρια είναι παιδιά, σε παγκόσμια κλίμακα (www.unicef.gr).

² Η δυσκολία συγκέντρωσης αξιόπιστων αριθμητικών στοιχείων & στατιστικών δεδομένων είναι μεγάλη εξαιτίας των ακολούθων παραμέτρων: 1. ο διεθνικός χαρακτήρας του φαινομένου που απαιτεί την συγκέντρωση στοιχείων από περισσότερες από μια χώρες. 2. η έλλειψη συγκρίσιμων στατιστικών στοιχείων (π.χ μηνήσεις, δικαστικές υποθέσεις κ.α), που είναι διαθέσιμα μόνο σε μερικές χώρες. 3. η ετερογενής ποινικοποίηση στις διάφορες εθνικές νομοθεσίες. 4. η έλλειψη ενός κοινά αποδεκτού ορισμού για την παράνομη διακίνηση & εκμετάλλευση ανθρώπων με σκοπό την εκμετάλλευση. 5. η συγκαλυμμένη φύση του φαινομένου, που εμποδίζει την πρόσβαση σε δράστες & θύματα. 6. ο κίνδυνος στιγματισμού & επαναθυματοποίησης που αυξάνει την δυσκολία αφήγησης της εμπειρίας από τα θύματα. 7 ο εκφοβισμός των θυμάτων & των μαρτύρων. 8. το φτωχό νομικό καθεστώς & η ανεπαρκής νομική προστασία των θυμάτων που δυσχεραίνει την συνεργασία τους με τις δικαστικές αρχές (Παπαγιαννοπούλου, 2007).

Σε ότι αφορά τις Η.Π.Α. κάθε χρόνο διακινούνται σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις 14.000 άνθρωποι με σκοπό την εξαναγκαστική πορνεία, ενώ σύμφωνα με άλλες εκτιμήσεις περίπου 50.000 γυναίκες και παιδιά³ (Παπαγιαννοπούλου, 2007, Τσακλάγκανου, 2002), ενώ στοιχεία για τις διαστάσεις της διεθνικής σωματεμπορίας στην Αφρική είναι λιγότερο διαθέσιμα, λόγω έλλειψης ερευνών στην συγκεκριμένη περιοχή. Αναφέρεται ότι οι γυναίκες της Μαυριτανίας διακινούνται εσωτερικώς ανάμεσα στις διάφορες φυλές (Τσακλάγκανου, 2002). Σύμφωνα με νέα μελέτη της Unicef διαπιστώνεται ότι ο αριθμός των χωρών που αναφέρουν διακίνηση παιδιών είναι διπλάσιος, από εκείνων των χωρών που αναφέρουν διακίνηση γυναικών. Η έκθεση αντλεί στοιχεία από 53 Αφρικανικές χώρες υποστηρίζοντας ότι η διακίνηση εντός των εθνικών συνόρων συμβαίνει σε οχτώ στις δέκα Αφρικανικές χώρες, ενώ το 1/3 των θυμάτων διοχετεύεται προς τη Ευρώπη και ένα μικρότερο ποσοστό προς την Μέση Ανατολή και τα Αραβικά Κράτη (www.unicef.gr) [23/04/2004]. Υπολογίζεται, επίσης, ότι πάνω από 25.000 Κενυάτες, θύματα διεθνικής σωματεμπορίας, ζουν σε συνθήκες σκλαβιάς στις χώρες της Μέσης Ανατολής. Τέλος, το ανθρώπινο δουλεμπόριο, κυρίως σε γυναίκες και παιδιά, ανθεί στο Νότιο Σουδάν με την ανοχή της κυβέρνησης (Τσακλάγκανου, 2002, Παπαγιαννοπούλου, 2007).

Στην Ε.Ε., 300.000 με 500.000 γυναίκες και παιδιά διακινούνται κάθε χρόνο με σκοπό την εξαναγκαστική πορνεία, από την Νοτιοανατολική και Κεντρική Ευρώπη προς τη Δυτική και άλλα μέρη του κόσμου (Τσακλάγκανου, 2002, Πενταράκη, 2005, Τουλούμη, χ.χ., Συκιώτου, 2003, www.unicef.gr). Στην περιοχή των Βαλκανίων υπολογίζεται ότι πάνω από 200.000, ετησίως, πέφτουν θύματα στα χέρια σωματεμπόρων. Στην Βουλγαρία, για παράδειγμα, τουλάχιστον 10.000

³Ο αριθμός αυτός δεν περιλαμβάνει εκατομμύρια θυμάτων που διακινούνται παράνομα εντός των συνόρων της χώρας τους (ΓΠΚΠΔΑ, 2007).

γυναίκες πέφτουν θύματα εμπορίας, κάθε χρόνο, σύμφωνα με υπολογισμούς Μ.Κ.Ο. (Συκιώτου, 2003).

Η Ελλάδα, κυρίως από το 1990 και μετά έχει αποτελέσει χώρα εισαγωγής, εκπόρνευσης, εγκατάστασης και διαμετακόμισης 75.000 γυναικών και παιδιών (Πενταράκη, 2005). Πιο συγκεκριμένα, εκτιμάται ότι κατά το διάστημα 1990-2000 εκδόθηκαν, από τα δίκτυα διεθνικής σωματεμπορίας, περίπου 77.500 αλλοδαπές γυναίκες από διάφορες χώρες των Βαλκανίων και της Ανατολικής Ευρώπης (Λάζος, 2002α), ενώ μόνο το 2000 πιστεύεται ότι μεταφέρθηκαν έως και 90.000 άτομα (Διεθνής Αμνηστία, 2007).

Σκοπός Μελέτης

Σκοπός αυτής της μελέτης είναι να μελετηθεί το φαινόμενο της παράνομης διακίνησης γυναικών και παιδιών με σκοπό την σεξουαλική τους εκμετάλλευση.

Οι επιμέρους προς διερεύνηση στόχοι ήταν οι εξής:

α. Πως δρα το οργανωμένο έγκλημα, μέσω ποιών μοντέλων και ποια δίκτυα διεθνικής σωματεμπορίας δραστηριοποιούνται στον χώρο της παράνομης διακίνησης.

β. Ποιοι είναι οι παράγοντες που ευνοούν την εμφάνιση της παράνομης διακίνησης γυναικών και παιδιών με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση, πως περιγράφονται τα θύματα και οι πελάτες.

γ. Πως αντιμετωπίζεται θεσμικά το φαινόμενο της παράνομης διακίνησης γυναικών και παιδιών με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση.

δ. Πως η επιστήμη της Κοινωνικής Εργασίας και ο/η επαγγελματίας Κοινωνικός/ή Λειτουργός παρεμβαίνει και εργάζεται με θύματα παράνομης διακίνησης με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση.

Ιστορική Ανασκόπηση

Από την αρχαιότητα διαθέτουμε ιστορικά κείμενα που καταμαρτυρούν μια ειδική κατηγορία σκλάβων⁴, οι οποίοι ανατρέφονταν και προορίζονταν για τη φιλεραστία. Πρόκειται για την πρώτη μορφή διακίνησης ανθρώπων με σκοπό την οικονομική και σεξουαλική τους εκμετάλλευση. Οι σκλάβες αυτές, -αφού κατά κύριο λόγο ήταν θηλυκού γένους- έφταναν στα χέρια των μαστροπών μέσω των εμπόρων που ειδικεύονταν σε αυτή τη κατηγορία σκλάβων. Πολλά από αυτά τα κορίτσια μαζεύονταν από το δρόμο, καθώς οι πολύ φτωχές οικογένειες δεν τα κρατούσαν μετά τη γέννα, διότι έπρεπε να τα προικίσουν και δεν είχαν την δυνατότητα αυτή. Τα παιδιά αυτά εκτίθονταν στην πορνεία από πολύ μικρά για να εξασφαλίσουν οι προστάτες τους τα προς το ζην και άλλοι για να καρπωθούν οι ίδιοι τα κέρδη, αφού η πορνεία ασκούνταν από πολύ μικρά παιδιά και ήταν η μόνη σχεδόν δραστηριότητα του σκλάβου που παρείχε άμεσο κέρδος και δε χρειαζόταν μακρόχρονη και πολυδάπανη εκπαίδευση (Salles, 1998).

Μια άλλη πηγή «εμπορεύματος» για το μαστροπό ήταν οι δουλέμποροι, οι οποίοι εξασφάλιζαν σκλάβους από τους πειρατές. Οι πειρατές φέρονται ακόμα και σε οργανωμένες «εταιρίες» που άρπαζαν, σε στεριά και θάλασσα, παιδιά, γυναίκες και άνδρες, αφού υπήρχε μεγάλη ζήτηση στα σκλαβοπάζαρα. Την ίδια τύχη είχαν και οι αιχμάλωτοι πολέμου (Salles, 1998).

Στην Ομηρική εποχή ο θεσμός της Παλλακειάς (όπου η παλλακίδα ήταν είτε αρπαγμένη, είτε αιχμάλωτη πολέμου, είτε αγορασμένη δούλη, που εξαναγκαζόταν να συνευρίσκεται με το αφεντικό της θέλοντας και μη)

⁴ Το καθεστώς της δουλείας άρχισε να παρακμάζει κατά τον 16^ο αιώνα αλλά οριστικά καταργήθηκε το 1926 με τη σύμβαση της Γενεύης. Στην Ελλάδα η οριστική απαγόρευση της δουλείας έγινε μετά το τέλος της επανάστασης του 1921 (Υδρία Εγκυκλοπαίδεια, 1991).

ήταν ιδιαίτερα διαδεδομένος στους Αχαιούς, τους Τρώες, τους Πέρσες, την Αίγυπτο, την Κρήτη και την Αρχαία Αθήνα (Λεντάκης, 1986).

Το 1899 εμφανίζεται ο όρος «εμπόριο λευκής σαρκός» όταν υιοθετήθηκε επίσημα κατά την Διάσκεψη του Παρισιού. Με τον όρο αυτό περιγραφόταν η εμπορία νέων γυναικών που θα δούλευαν σε συνθήκες ημι-σκλαβιάς σε οίκους ανοχής. Το μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα και το φαινόμενο της αστυφιλίας, που υποδέχτηκε η δεύτερη βιομηχανική επανάσταση, δημιούργησαν τόσο μεγάλο ανδρικό πληθυσμό με ανικανοποίητες «σεξουαλικές ανάγκες», ο οποίος δημιουργούσε αυξημένη ζήτηση για πορνεία, όσο και μεγάλο γυναικείο πληθυσμό μεταναστριών, τις οποίες διάφοροι έμποροι στρατολογούσαν με σκοπό την εργασία σε οίκους ανοχής. Στα τέλη του 19^{ου} αι., στην Κίνα, την επιχείρηση του δουλεμπορίου διαχειρίζονταν εγκληματικές ομάδες καλά δικτυωμένες σε παγκόσμιο επίπεδο, με τις πόλεις Χονγκ Κόνγκ και Σιγκαπούρη να αποτελούν στόχο και πέρασμα για άλλες επαρχίες. Η επιχείρηση βασιζόταν στην ολοκληρωτική εξάρτηση και υποταγή των κοριτσιών που είχαν παγιδευτεί επιμελώς από μηχανισμούς εκβιασμού βασισμένους στο χρέος. Το 1921 ο όρος «εμπόριο λευκής σαρκός» αντικαθίσταται από την Κοινωνία των Εθνών με τον όρο «δουλεμπόριο γυναικών και παιδιών» (Μοντζίνι, 2007).

Την περίοδο από το 1922 και μετά, λόγω της Μικρασιατικής καταστροφής, δημιουργήθηκε ένα πλεονάζον γυναικείο εργατικό δυναμικό με συνθήκες εξαιρετικές για την δράση προαγωγών και σωματεμπόρων. Γυναίκες, κυρίως μικρών ηλικιών, εντάχθηκαν στο πορνικό δυναμικό των οίκων ανοχής. Χαρακτηριστικά, κατά το διάστημα 1922-1925, σπείρα σωματεμπόρων ντόπιων και ξένων είχε αναπτύξει τεράστια δράση συλλέγοντας γυναίκες δήθεν για εργασία σε ξένα εργοστάσια. Χιλιάδες, ιδίως ανήλικα κορίτσια, μεταφέρθηκαν στην Μασσαλία, τη Βηρυτό, την

Αλεξάνδρεια, το Πόρτ Σαϊντ και την Νότια Αμερική. Κατά την περίοδο μετά την Μικρασιατική καταστροφή η Ελλάδα αποτέλεσε χώρα αποστολής εξαναγκαστικά εκδιδομένων γυναικών. Χαρακτηριστικά, θα συναντήσουμε την Τρούμπα να αναπτύσσεται ως πορνική αγορά η οποία αποτέλεσε δημιούργημα σωματεμπόρων (Λάζος, 2002α).

Η εμπορία ανθρώπων στην σημερινή της εκδοχή, από και προς τις χώρες της Βαλκανικής άρχισε να εμφανίζεται ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του 1980 (Συκιώτου, 2003). Ήταν η περίοδος, όπου και στην Ελλάδα, η πορνεία ανέπτυξε αυξημένη ετοιμότητα υποδοχής της εξαναγκαστικής πορνείας, ενώ το 1988 αποτέλεσε το αποκορύφωμα της δεκαετίας για την εκμετάλλευση της πορνείας των αλλοδαπών γυναικών (Λάζος, 2002α). Από τα έως τώρα στοιχεία προκύπτει ότι η πορνεία της περιόδου 1980-1990 αποτέλεσε τον ιστορικό προπομπό για μια εξ' εφόδου κατάληψη της πορνείας από την διεθνή σωματεμπορία και τον εξαναγκασμό (Λάζος, 2002α).

Κατά την διάρκεια του 1990, εξαιτίας κοινωνικών αναταραχών που δημιούργησαν οι νέες μορφές εθνικισμού και τα μεταναστευτικά ρεύματα στην Ευρώπη μετά την κατάρρευση του υπαρκτού Σοσιαλισμού (Στρατηγάκη, 2007), η σωματεμπορία γυναικών στην δυτική Ευρώπη με σκοπό την εξαναγκαστική πορνεία σημειώνει άνοδο (Σωτηριάδου, 2007). Σύμφωνα με τον Λάζο (2002α), *η τετραετία 1993-1996 αποτελεί την φάση της απογείωσης για την εξαναγκαστική πορνεία στην σύγχρονη Ελλάδα* (Λάζος, 2002:224 α). Τέλος από το 1999 (Λάζος, 2002α) έως σήμερα η εξαναγκαστική πορνεία έχει εδραιωθεί ως η κρατούσα μορφή προσφοράς πορνικών υπηρεσιών (www.arsis.gr,) [07/11/2004].

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΠΡΟΣΩΠΩΝ – TRAFFICKING & ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ ΕΓΚΛΗΜΑ

Για τις εγκληματικές οργανώσεις που διακινούν θύματα εμπορίας, οι άνθρωποι είναι απλώς ένα ακόμη προϊόν που μπορούν να προσθέσουν στη λίστα των “προϊόντων” που μπορούν να εμπορευτούν και τα οποία είναι από τα πλέον κερδοφόρα (Συκιώτου, 2003)

2.1 ΤΟ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ ΕΓΚΛΗΜΑ

Ο όρος οργανωμένο έγκλημα χρησιμοποιείται ευρύτατα από ειδικούς και μη. Το περιεχόμενο του όμως δεν είναι σαφώς, καθορισμένο. Κατά μια άποψη, ως οργανωμένο έγκλημα, θεωρούνται μεγάλης έκτασης, παράνομες δραστηριότητες που κατευθύνονται από μια οργάνωση. Κατά άλλη άποψη, οργανωμένο έγκλημα υπάρχει όταν οικονομικές επιχειρήσεις διεξάγουν δραστηριότητες είτε παράνομες, είτε νόμιμες, με παράνομα μέσα (Σπινέλλη, 1985).

Ωστόσο, ο χαρακτηρισμός της επιχείρησης, των δραστηριοτήτων ή και των μέσων ως παρανόμων δεν φαίνεται να επαρκεί για να θεωρηθεί μια ενέργεια ότι συνιστά οργανωμένο έγκλημα. Επομένως είναι χρήσιμο να προσδιορίσουμε, με βάση τη σχετική βιβλιογραφία, τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του οργανωμένου εγκλήματος:

- Συστηματικός, παράνομος προσπορισμός οικονομικού οφέλους που προέρχεται από εξειδικευμένες και σε μεγάλη κλίμακα δραστηριότητες (Σπινέλλη, 1985).

- Ιεραρχική δομή σε ένα σύστημα καθορισμένων σχέσεων με αμοιβαίες υποχρεώσεις, παρανομία, καθώς και καταμερισμό εργασίας (Σπινέλλη, 1985).

- Χρησιμοποίηση πραγματικών ή απειλούμενων πράξεων βίας, τόσο προς τα μέσα για την διατήρηση πειθαρχίας, όσο και προς τα έξω για την επίτευξη στόχων (Σπινέλλη, 1985).

- Μονοπωλιακός έλεγχος ή δημιουργία ζωνών επιρροής σε διάφορες επιχειρήσεις ή γεωγραφικές περιοχές (Σπινέλλη, 1985).

- Διασυνδέσεις με πολιτευόμενους, εφαρμοστές των ποινικών νόμων, δικηγόρους, επιχειρηματίες, συνδικαλιστές, κτλ με σκοπό αφενός, την προστασία των μελών του οργανωμένου εγκλήματος από τον νόμο και αφετέρου, την επίτευξη των στόχων της οργάνωσης (Σπινέλλη, 1985).

Τα τρία τελευταία στοιχεία δεν είναι απαραίτητα αλλά συνήθως συνοδεύουν το οργανωμένο έγκλημα (Σπινέλλη, 1985).

Οι περισσότερες από τις εγκληματικές οργανώσεις που δρουν στην χώρα μας παρουσιάζουν κάποια γενικά χαρακτηριστικά που μπορούν να προσδιοριστούν ως εξής:

- Πολλές εγκληματικές οργανώσεις, εκτός από την κύρια εγκληματική δραστηριότητα, επεκτείνουν την εγκληματική δράση σε ένα μεγαλύτερο αριθμό εγκλημάτων. Για παράδειγμα η αύξηση της κυκλοφορίας των πλαστών έγγραφων έχει άμεση σχέση με το έγκλημα της παράνομης μετανάστευσης και της εμπορίας ανθρώπων και δεν θα είχε την ίδια έκταση σε περίπτωση που τα δυο τελευταία εγκλήματα δεν υπήρχαν. Με αυτό τον τρόπο είτε εμπλέκονται άμεσα στα δευτερεύοντα αδικήματα, είτε δημιουργούν τις συνθήκες για την εμφάνιση μικρότερων ομάδων εγκληματικών ομάδων, που έχουν παράλληλη δράση με αυτές, ως υποομάδες τους (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2006).

- Ένα χαρακτηριστικό που εμφανίζεται όλο περισσότερο με το πέρασμα του χρόνου, είναι ότι οι περισσότερες εγκληματικές οργανώσεις παρουσιάζουν ανομοιογενή σύνθεση ως προς την εθνική καταγωγή των μελών τους, αποκτώντας πολυεθνικό χαρακτήρα. Με αυτόν τον τρόπο αποκτούν μεγαλύτερη ευχέρεια στο να αναπτύξουν την διεθνή διάσταση των δραστηριοτήτων τους, λαμβάνοντας παράλληλα δυσδιάκριτη ταυτότητα και αναγνωρισιμότητα από τις Αρχές Επιβολής του Νόμου (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2006).

- Πάρα πολλές εγκληματικές οργανώσεις κάνουν χρήση των νέων τεχνολογιών προς όφελος τους. Κυρίως, εκμεταλλεύονται τα νέα συστήματα επικοινωνίας σε συνάρτηση με την ελευθερία και την ανεξέλεγκτη χρήση της, με αποτέλεσμα να έχουν καλύτερη κάλυψη (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2006).

- Οι περισσότερες από τις εγχώριες οργανώσεις δεν έχουν την δομή των μεγάλων, διεθνικών και άρτια στελεχωμένων εγκληματικών οργανώσεων, που εύκολα στρατολογούν τα μέλη τους και αναπληρώνουν τα τυχόν κενά, οποιαδήποτε στιγμή, ώστε να επιτυγχάνουν μεγαλύτερη διάρκεια στην δράση τους. Αντίθετα διαλύονται, σχετικά, εύκολα εξαιτίας έλλειψης ισχυρής συνοχής και αυστηρής ιεραρχικής διάρθρωσης (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2006).

- Εξαίρεση αποτελούν μερικές εγκληματικές οργανώσεις, η δράση των οποίων παραμένει σταθερή στο χρόνο παρά τα κατά καιρούς πλήγματα, καταφέροντας τα μέλη τους να ξαναπροσαρμόζονται στα νέα δεδομένα. Τέτοιες εγκληματικές οργανώσεις προέρχονται από τις χώρες της Βαλκανικής, της Ανατολικής Ευρώπης και της Νοτιοδυτικής Ασίας (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2006).

Το οργανωμένο έγκλημα δεν αποτελεί ένα παροδικό φαινόμενο, αλλά γεννιέται μέσα σε συγκεκριμένες συνθήκες που συμβάλουν στην

ανάπτυξη του. Αυτές οι συνθήκες δεν είναι αποκλειστικά εγκληματογόνες αλλά έχουν γενικότερο χαρακτήρα και αφορούν νόμιμες δομές, οι οποίες εκ των πραγμάτων γενούν ευκαιρίες για υψηλό κέρδος και χαμηλό ρίσκο από την οργανωμένη εγκληματική δράση. Αναφορικά με την χώρα μας οι παράγοντες εκτιμάται ότι είναι:

- Η γεωγραφική της θέση, ως το νοτιοανατολικότερο άκρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που καθιστά ουσιαστικά “πύλη” εισόδου και εξόδου παράνομων προϊόντων από και προς τα άλλα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (www.unicef.gr, Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2006).
- Η γειτνίαση της Ελλάδας με χώρες, οι οποίες έχουν συγκριτικά χαμηλότερο βιοτικό επίπεδο και παρουσιάζουν προβληματικές και ισχνές κοινωνικές και οικονομικές δομές, βρίσκοντας έτσι, καταφύγιο αρχηγικά μέλη εγκληματικών οργανώσεων, όπου αναπτύσσουν τα αρχικά στάδια της δράσης τους και καταλήγουν τα εγκληματικά κέρδη (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2006).
- Το γεωφυσικό της περιβάλλον, με τα εκτεταμένα θαλάσσια σύνορα και τις δύσβατες ορεινές περιοχές, που καθιστούν ιδιαίτερα δύσκολη την εφαρμογή αποτελεσματικών μεθόδων συνοριακού ελέγχου (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2006).
- Η υψηλή συγκέντρωση πληθυσμού στα δυο μεγάλα αστικά κέντρα, με την παράλληλη εξασθένηση του πληθυσμιακού στοιχείου στην περιφέρεια, γεγονός που ευνοεί τη δράση και την απόκρυψη-κάλυψη της δράσης της εγκληματικής οργάνωσης (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2006).
- Η ένταξη της χώρας στο ενιαίο οικονομικό περιβάλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που χαρακτηρίζεται από την ελευθερία διακίνησης προσώπων και αγαθών, την αυξανόμενη κοινωνική,

οικονομική και γεωγραφική κινητικότητα, την ανάπτυξη σύγχρονων μεθόδων οικονομικών συναλλαγών και την ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας, με αποτέλεσμα την δημιουργία οργανώσεων με πολυεθνική δομή και με εγκληματικά δίκτυα σε περισσότερες από μια χώρες (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2006).

Το οργανωμένο έγκλημα δεν εμφανίζεται γεωγραφικά τοποθετημένο (Cousson, 2002) αλλά δρα και διεθνικά, δηλαδή η δραστηριότητα του αναπτύσσεται σε περισσότερα του ενός κράτη. Έτσι, ο όρος «διασυνοριακό έγκλημα» αποτελεί μια ειδικότερη μορφή του διεθνικά οργανωμένου εγκλήματος. Η δραστηριότητα των εγκληματικών οργανώσεων που δρουν αφορά, κυρίως, την διεθνική και διασυνοριακή, παράνομη μεταφορά προσώπων, αγαθών και υπηρεσιών (Σκανδάμης, 2007).

Αυτό το ευρύ πεδίο όλων των παραπάνω παράνομων δραστηριοτήτων είναι απαραίτητο για την επιβίωση του οργανωμένου εγκλήματος, γιατί η ενασχόληση του με έναν μόνο εγκληματικό τομέα είναι εύκολο να ανακαλυφθεί και να κατασταλεί από τις αρχές (Σκανδάμης, 2007). Άρα, οι εγκληματικές οργανώσεις εκμεταλλεύονται κερδοσκοπικά όλη την κλίμακα των μέσων που προσφέρονται για την επίτευξη κέρδους (Cousson, 2002).

2.1.1 ΤΟΜΕΙΣ ΔΡΑΣΗΣ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ

Το οργανωμένο έγκλημα είναι μια επιχείρηση πολλών εκατομμυρίων δολαρίων (Thio, 2003), που περιλαμβάνει μεγάλο εύρος εγκληματικών δραστηριοτήτων με σκοπό το κέρδος. Προσαρμόζεται πολύ γρήγορα στις ευκαιρίες και τις προκλήσεις που του παρουσιάζονται από το

περιβάλλον μέσα στο οποίο αναπτύσσεται, επεκτείνοντας γρήγορα τις εγκληματικές του δραστηριότητες και προστατεύοντας τις ενέργειές του, αφού δεν περιορίζεται από τα εθνικά σύνορα, χρησιμοποιεί σύγχρονες-εξελιγμένες τεχνολογικές μεθόδους, αναπροσαρμόζεται γρήγορα σε πολιτικοοικονομικές αλλαγές και νομοθετικά μέτρα και εκμεταλλεύεται τις διακρατικές διαφορές σε ποινικό, διοικητικό και οικονομικό επίπεδο (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2005).

Ο Cousson (2002:175) διακρίνει τις δράσεις του οργανωμένου εγκλήματος σε δυο κατηγορίες, την εγκληματικότητα που χαρακτηρίζεται από αρπακτική διάθεση και την εγκληματικότητα του εμπορίου. Ωστόσο, από την βιβλιογραφία προκύπτει άλλη μια μορφή δράσης του οργανωμένου εγκλήματος, αυτή που αφορά την συνεργασία του με το Κράτος.

Οι κύριες δραστηριότητες του οργανωμένου εγκλήματος καταγράφονται και αναλύονται παρακάτω.

A. Προσβολές Εναντίον του Προσώπου και της Περιουσίας

Οι προσβολές εναντίον του προσώπου και της περιουσίας είναι αυτές που χαρακτηρίζονται από αρπακτική διάθεση από μέρους των εγκληματιών και περιλαμβάνουν ανθρωποκτονίες, επιθέσεις, σωματικές βλάβες, βανδαλισμούς, απάτες, αισχροκέρδειες και κλοπές (Cousson, 2002).

Η άσκηση βίας από τις εγκληματικές οργανώσεις, συντρέχει σε εγκλήματα που σχετίζονται με τη άμεση εκμετάλλευση και διακίνηση προσώπων, στα εγκλήματα της εμπορίας ανθρώπων και της παράνομης μετανάστευσης. Επίσης, στις οργανωμένες ληστείες τραπεζών και χρηματοποστολών παρουσιάζεται η άσκησης έντονης βίας εκ μέρους των

εγκληματικών οργανώσεων, οι οποίες επιδεικνύουν ιδιαίτερη σκληρότητα, πυροβολώντας σε ορισμένες περιπτώσεις είτε για εκφοβισμό είτε εναντίον αστυνομικών, χτυπώντας, επίσης, τα θύματά τους (υπαλλήλους τραπεζών- χρηματοποστολών) για κάμψη της ενδεχόμενης αντίστασής τους. Στον τομέα της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών η άσκηση βίας ασκείται με σκοπό την αποφυγή σύλληψης από τις Αρχές (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2006).

Οι κλοπές που διαπράττουν οι οργανωμένοι εγκληματίες, στοχεύουν σε μεγάλα κέρδη (Thio, 2003). Η οργανωμένη διάσταση των κλοπών αφορά την δράση των εγκληματικών οργανώσεων, οι οποίες διαπράττουν, κατά κύριο λόγο, αφενός ένοπλες ληστείες σε τράπεζες, δημόσιες υπηρεσίες, εμπορικά καταστήματα και χρηματοποστολές και αφετέρου διαρρήξεις οικιών, εγκαταστάσεων επιχειρήσεων και άλλων καταστημάτων που εμπορεύονται είδη μεγάλης αξίας, όπως κοσμήματα, ηλεκτρονικές συσκευές κλπ. (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2006). Κλέβουν, ακόμη, μεγάλες ποσότητες ομολόγων, όπως επίσης πιστωτικές κάρτες και αεροπορικά εισιτήρια, ολόκληρο το φορτίο με τα εμπορεύματα από τα ντοκ⁵ τους σιδηροδρομικούς σταθμούς και τα διεθνή αεροδρόμια (πολλές φορές μέχρι και το φορτηγό που τα μεταφέρει) ακόμα και αυτοκίνητα αξίας εκατομμυρίων, τα οποία φροντίζουν να εφοδιάζουν με όλα τα απαραίτητα χαρτιά προκειμένου να είναι δυνατή η μεταπώλησή τους (Thio, 2003). Το εμπόριο κλεμμένων αυτοκινήτων, μια ιδιαίτερα κερδοφόρα δραστηριότητα, αποκτά όλο και μεγαλύτερη διασυνοριακή διάσταση. Στην Ελλάδα το πρόβλημα γίνεται εμφανές από την σύλληψη μεμονωμένων οδηγών –εκτελεστικών μελών εγκληματικών οργανώσεων- κατά τους συνοριακούς ελέγχους στην προσπάθειά τους να προωθήσουν το

⁵ Ντοκ: Διεθνοποιημένη ονομασία της νηοδοκής. Μικρό τεχνητό λιμάνι στην είσοδο του κυρίως λιμανιού. Αποτελεί χώρο για προσωρινή παραμονή πλοίου στο λιμάνι, μπορεί όμως να διαθέτει προβλήτα και διευκολύνσεις για φορτοεκφόρτωση (Πάπυρος Λαρούς Μπριτάνικα, 1984).

προερχόμενο από τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης εμπόρευμα, προς τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, της Μέσης Ανατολής και της Ασίας (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2006).

Όμως, οι οργανωμένοι εγκληματίες κατάλαβαν ότι οι κλοπές, οι απαγωγές και οι δολοφονίες προκαλούν την αγανάκτηση και κινητοποιούν την αστυνομία. Έτσι, έκριναν πιο συνετό να προσφέρουν αγαθά και υπηρεσίες που έχουν ζήτηση, όπως λαθραία οινόπνευματώδη ποτά και ναρκωτικά, πορνεία, πορνογραφία, τοκογλυφικά δάνεια κ.α. (Cousson, 2002).

B. Λαθρεμπόριο - Παράνομες Οικονομικές Δραστηριότητες.

Το λαθρεμπόριο και γενικά οι παράνομες οικονομικές δραστηριότητες αποτελούν την εγκληματικότητα του εμπορίου και περιλαμβάνουν την διακίνηση των εξαρτησιογόνων ουσιών, την πώληση όπλων, την παράνομη μετανάστευση, την διακίνηση προσώπων, την πορνογραφία, την κλεπταποδοχή, την τοκογλυφία, τον τζόγο, τις δόλιες χρεοκοπίες, το ξέπλυμα χρήματος, την εκμετάλλευση νόμιμων επιχειρήσεων και την προστασία (Cousson, 2002).

Η διακίνηση εξαρτησιογόνων ουσιών περιλαμβάνει εμπόριο ναρκωτικών, τσιγάρων και οινόπνευματών ποτών. Το εμπόριο ναρκωτικών είναι η πιο επικερδής πηγή εισοδήματος για το οργανωμένο έγκλημα. Οι εγκληματίες λειτουργούν για το ανώτερο κέρδος με τον μικρότερο κίνδυνο, περιορίζοντας τις δραστηριότητες τους στην εισαγωγή των ναρκωτικών και την χονδρική τους πώληση, αφήνοντας τους ανεξάρτητους προμηθευτές να αναλάβουν την επικίνδυνη δουλειά της πώλησης τους στο δρόμο (Thio, 2003). Το εμπόριο ναρκωτικών, ως οργανωμένη μορφή εγκλήματος αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες απειλές για την χώρα μας. Η θέση της Ελλάδας πάνω σε έναν από τους

κυριότερους δρόμους διακίνησης ναρκωτικών, τον λεγόμενο «Βαλκανικό Άξονα», που προέρχεται από τις χώρες της Ασίας και της Μέσης Ανατολής, καθώς και τα εκτεταμένα χερσαία και θαλάσσια σύνορα με τρίτες χώρες, την καθιστούν τόσο χώρα διαμετακόμισης προς χώρες με μεγαλύτερη παραγωγή ουσιών (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2005), όσο και τελικό αποδέκτη ναρκωτικών ουσιών από το εξωτερικό, καθώς έχει αναπτυχθεί ένα σημαντικό δίκτυο διακίνησης για κατανάλωση στο εσωτερικό της χώρας (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2006).

Το λαθρεμπόριο τσιγάρων αποτελεί για το οργανωμένο έγκλημα, δραστηριότητα που αποφέρει ιδιαίτερα μεγάλα κέρδη. Οι διαφορές στην φορολόγηση και στις τιμές πώλησης των τσιγάρων που ισχύουν ανάμεσα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (και ιδίως σε σχέση με το Ηνωμένο Βασίλειο), προκαλούν το ενδιαφέρον και την δραστηριοποίηση των διεθνικών εγκληματικών οργανώσεων που εισάγουν και διακινούν λαθραία τσιγάρα, των οποίων η ζήτηση είναι αυξημένη από το ευρωπαϊκό αγοραστικό κοινό (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2006). Η Ελλάδα αποτελεί, κυρίως, ενδιάμεσο σταθμό και όχι χώρα προορισμού λαθραίων τσιγάρων (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2005).

Στο εμπόριο οينوπνευματωδών ποτών μπορεί να εμπλέκονται οι επιχειρήσεις παραγωγής, εισαγωγής ή εμπορίας αιθυλικής αλκοόλης, ποτών, κρασιών, τροφίμων, καλλυντικών, χημικών προϊόντων, απορρυπαντικών, φαρμακευτικών προϊόντων, καθώς και οι επιχειρήσεις εστίασης και ψυχαγωγίας (ταβέρνες, κέντρα διασκέδασης κλπ.). Η βασική μέθοδος που χρησιμοποιείται, σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις για την συγκάλυψη και νομιμοποίηση της λαθρεμπορίας αλκοολούχων ποτών, είναι η έκδοση και λήψη πλαστών ή εικονικών τιμολογίων (Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων (Υπ.Ε.Ε.), Ετήσια Έκθεση 2006).

Η κλεπταποδοχή έρχεται σαν συνέπεια και συνέχεια της κλοπής, αφού για να πουλήσουν τα εμπορεύματα οι εγκληματίες του οργανωμένου εγκλήματος, συνεργάζονται με κλεπταποδόχους, οι οποίοι εργάζονται συνέχεια για αυτό τον σκοπό (Thio, 2003).

Ο τζόγος περιλαμβάνει παράνομα στοιχήματα στον ιππόδρομο, στις λοταρίες και στα αθλήματα. Όμως, σήμερα έχει γίνει λιγότερο επικερδής και αποφέρει ελάχιστα έσοδα, μπροστά στο ετήσιο εισόδημα του οργανωμένου εγκλήματος, εξαιτίας της νομιμοποίησης της λοταρίας και των στοιχημάτων (Thio, 2003).

Η εκμετάλλευση νόμιμων επιχειρήσεων είναι μια εξαιρετικά επικερδής και η πιο ασφαλής δραστηριότητα. Τα είδη των επιχειρήσεων, στα οποία οι εγκληματίες αποκτούν πρόσβαση περιλαμβάνουν τα καζίνο, τα νυχτερινά κέντρα, εστιατόρια, ξενοδοχεία, την χονδρική πώληση τροφίμων, τις τράπεζες, τις επενδυτικές επιχειρήσεις, τις επιχειρήσεις ηλεκτρονικών και τις υπηρεσίες υγείας (Thio, 2003).

Η τοκογλυφία είναι ο δανεισμός χρημάτων με υπερβολικό τόκο, συνήθως περισσότερο από 100% το χρόνο (Thio, 2003). Η τοκογλυφία έχει συνδεθεί με τη δράση του οργανωμένου εγκλήματος και όπως φαίνεται αποτελεί ένα από τα πολλά πεδία εγκληματικής δράσης (Σκανδάμης, 2007). Στους τοκογλύφους καταφεύγουν επιχειρηματίες και άνθρωποι που δεν έχουν να πληρώσουν λογαριασμούς, ιδίως σε περιόδους ύφεσης ή κάμψης της οικονομίας (Thio, 2003). Μέχρι όμως τα χρήματα να φτάσουν σε αυτούς, ακολουθείται συγκεκριμένη διαδικασία κατά την οποία ο αρχηγός δίνει κεφάλαια στους άμεσους συνεργάτες του, χρεώνοντας τους με σχετικά μικρό επιτόκιο. Αυτοί με την σειρά τους είτε θα τα επενδύσουν κατευθείαν στην τοκογλυφική αγορά, είτε θα τα παραχωρήσουν σε συνεργάτες τους με υψηλότερο τόκο και αυτοί θα αναλάβουν τον

τοκογλυφικό δανεισμό τους με ακόμα υψηλότερο επιτόκιο. Έτσι, όσο περισσότερα είναι τα ενδιάμεσα πρόσωπα από την κορυφή έως την βάση των διακινουμένων κεφαλαίων, τόσο περισσότερο επιβαρύνεται ο λήπτης του τοκογλυφικού δανείου, γιατί επιφορτίζεται το βάρος της προσαύξησης του τόκου που επιχειρούν όλα τα ενδιάμεσα πρόσωπα. Παρά το αόρητο για τους δανειολήπτες επιτόκιο, αυτοί τελικά αναγκάζονται να εξοφλήσουν το δάνειο, καθώς έρχονται αντιμέτωποι με τον κίνδυνο απαλλοτρίωσης των περιουσιακών τους στοιχείων ή ακόμα και τον θάνατο (Σκανδάμης, 2007).

Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος αποτελεί ουσιαστικά την νομιμοποίηση παράνομων εσόδων μέσα από την ανάγκη απόκρυψης της πραγματικής πηγής προέλευσής τους (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2001, Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2005). Διαπράττεται σχεδόν από όλες τις εγκληματικές οργανώσεις και εμφανίζεται κυρίως ως συμπληρωματικό έγκλημα για τα εγκλήματα της διακίνησης ναρκωτικών και του λαθρεμπορίου γενικότερα, της παράνομης μετανάστευσης, το εμπόριο ανθρώπων, και των απατών (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2005). Τα υψηλά κέρδη των εγκληματικών οργανώσεων συνδέονται με την ίδρυση νομίμων εταιριών που χρησιμοποιούνται ως «βιτρίνα» για να καλύψουν τις παράνομες με θεμιτές δραστηριότητες (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2001). Επίσης, σήμερα επιχειρηματικό εργαλείο για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, αποτελεί η τοκογλυφία (Σκανδάμης, 2007).

Η προστασία είναι η πιο σημαντική υπηρεσία που οι εγκληματίες μπορούν να προσφέρουν στους συμπολίτες τους προστατεύοντας τους ενάντια σε όλες τις μορφές απειλών. Σύμφωνα με τον Cousson (2002) υπάρχουν τρεις τρόποι με τους οποίους οι εγκληματίες παρέχουν την προστασία τους.

§ Η προστασία ως ιδιωτική επιχείρηση. Η αληθινή φύση του οργανωμένου εγκλήματος έγκειται στην ιδιωτική προσφορά προστασίας και δεν πρόκειται απλά για εξαναγκασμό, αλλά για μια πραγματική προστασία που ανταποκρίνεται σε μια πραγματική ζήτηση. Αυτό γιατί οι άνθρωποι δεν εμπιστεύονται ο ένας τον άλλο, κάνουν νοθείες, εξαπατούν και το κράτος αποδεικνύεται ανίκανο να καταπολεμήσει αυτά τα φαινόμενα. Έτσι, οι οικογένειες και οι επιχειρήσεις που διαθέτουν τα οικονομικά μέσα, καταφεύγουν σε «άντρες οπλισμένους και θαρραλέους» για να εξασφαλίσουν την ασφάλεια τους.

§ Η προστασία ως δωρεά. Οι εγκληματίες δεν είναι τρυφεροί ονειροπόλοι, ούτε ανιδιοτελείς ιδεολόγοι, αλλά εφαρμόζουν έναν άλλο τρόπο διαπροσωπικών σχέσεων, προσφέροντας δώρα. Η προσφορά δώρων δημιουργεί υπόχρεους πολίτες και μια αμοιβαία σχέση, καθώς αυτός προσφέρει προστασία και αυτοί την σιωπή τους. Έτσι, καθιερώνεται ένα σύστημα αμοιβαίας προστασίας.

§ Προστασία με χρήση βίας. Οι εγκληματίες ζητούν ένα ποσό χρημάτων που πρέπει να καταβάλλεται τακτικά για να εξασφαλίσουν ότι η επιχείρηση δεν θα γίνει αντικείμενο ταραχών, ούτε από αυτούς που ζητούν τα χρήματα, ούτε από άλλες συμμορίες. Αυτή η βία θέτει το άτομο μπροστά σε ένα δίλημμα: είτε να το αρνηθεί και αυτό συνεπάγεται δήλωση εχθρότητας προς την οργάνωση, είτε να το αποδεχτεί, πράγμα που τον καθιστά σε μια μόνιμη κατάσταση οφειλέτη.

Η πιο περίτεχνη μορφή προστασίας είναι αυτή της εργασίας. Αυτή περιλαμβάνει τον χειρισμό των εργαζομένων, των αφεντικών και των συνδικάτων. Οι μαφιόζοι μπορεί να προσφέρουν στους επιχειρηματίες ένα «συμβόλαιο καλής θέλησης», όπου οι επιχειρηματίες τους πληρώνουν την αμοιβή, επειδή γράφουν τους εργάτες στα μη υπαρκτά συνδικάτα τους.

Αποσπούν έτσι χρήματα από τους εργοδότες, απειλώντας τους με διαμάχη με τους εργαζόμενους (Thio, 2003).

Το έγκλημα της εκβίασης, στην Ελλάδα, εμφανίζεται κυρίως, ως δευτερογενής δράση των εγκληματικών οργανώσεων που εμπλέκονται σε άλλες σοβαρές εγκληματικές δραστηριότητες. Ως πρωτεύουσα και αποκλειστική δραστηριότητα των εγκληματικών οργανώσεων, βρίσκεται σε ύφεση, ιδιαίτερα μετά το 2002, που είχε ως αποτέλεσμα την εξάρθρωση σημαντικών υποθέσεων με την εμπλοκή των ελληνικών εγκληματικών οργανώσεων (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2006).

Η παιδική πορνογραφία απασχολεί διαρκώς τα τελευταία χρόνια τις αρχές της χώρας, ενώ με την οργανωμένη διάστασή της, πραγματοποιείται αποκλειστικά μέσω της χρήσης του διαδικτύου (internet), προκειμένου να εξασφαλίζεται η ανωνυμία των δραστών και η δυνατότητα διακίνησης τέτοιου υλικού σε όλο τον κόσμο (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2006). Οι δράστες κερδοσκοπούν σε βάρος επισκεπτών των ιστοσελίδων διακόπτοντας με ενεργοποίηση ειδικού λογισμικού την τηλεφωνική σύνδεσή τους, συνδέοντας τους εν αγνοία τους με τηλεπικοινωνιακούς φορείς του εξωτερικού για πρόσβαση σε πορνογραφικές ιστοσελίδες και «ροζ γραμμές» (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2005). Το συγκεκριμένο πρόβλημα έχει διεθνή διάσταση, καθώς το υλικό που διακινείται και οι αποδέκτες του προέρχονται από διάφορες χώρες του κόσμου. Από τότε που εμφανίστηκε η συγκεκριμένη εγκληματική δραστηριότητα στην χώρα μας, με οργανωμένη μορφή, αποκλειστική συμμετοχή έχουν οι ελληνικές εγκληματικές οργανώσεις, οι οποίες διακινούν στο διαδίκτυο υλικό παιδικής πορνογραφίας μαζί με άλλο πορνογραφικό υλικό. Η φύση του οργανωμένου εγκλήματος στον συγκεκριμένο τομέα είναι διαφορετική σε σχέση με λοιπές εγκληματικές δραστηριότητες. Η συνεργασία μεταξύ των μελών της εγκληματικής αυτής οργάνωσης δεν απαιτεί την φυσική επαφή

μεταξύ τους, καθώς όλες οι εγκληματικές τους δραστηριότητες και επικοινωνία τους πραγματοποιείται μέσω του διαδικτύου. Η συνεργασία με άλλα εγκληματικά δίκτυα στο εξωτερικό, είναι διαρκής και συνίσταται πέραν της ανταλλαγής του πορνογραφικού υλικού και στην χρησιμοποίηση εξυπηρετών-server εταιριών του εξωτερικού και κυρίως των Η.Π.Α., καθώς και εταιριών του εξωτερικού για την καταβολή των χρηματικών ποσών που αποκομίζεται για τις παρεχόμενες υπηρεσίες της πρόσβασης στις ιστοσελίδες που διατίθεται το παράνομο πορνογραφικό υλικό. Μέχρι σήμερα το παράνομο πορνογραφικό υλικό, που χρησιμοποιούσαν οι δράστες, προέρχεται κατά βάση από το εξωτερικό (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2006). Στο μέλλον εκτιμάται ότι στην Ελλάδα θα αυξηθεί κατά πολύ η παιδική πορνογραφία στο διαδίκτυο, δεδομένης της ταχύτατης ανάπτυξης του διαδικτύου και της ραγδαίας αύξησης των χρηστών του (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2005).

Η παράνομη μετανάστευση αποτελεί μια από τις σημαντικότερες μορφές εκδήλωσης του οργανωμένου εγκλήματος στην Ελλάδα. Ο ήδη αυξημένος αριθμός οικονομικών μεταναστών στην χώρα, ανάμεσα στους οποίους συμπεριλαμβάνεται ένας σημαντικός αριθμός παράνομων μεταναστών, αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες που συμβάλουν στην δημιουργία εγχώριων εγκληματικών ομάδων που προσπαθούν να εκμεταλλευτούν την ζήτηση που υπάρχει για την παροχή υπηρεσιών παράνομης εισόδου στην Ελλάδα αλλά και προώθησης προς άλλες περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι εγκληματικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στην παράνομη μετανάστευση προς την Ελλάδα μπορούν να καταταχθούν σε δυο κύριες κατηγορίες: η πρώτη αφορά αυτές των οποίων η δράση λαμβάνει χώρα εντός της Ελληνικής επικράτειας, διευκολύνοντας με διάφορους τρόπους την είσοδο των παράνομων μεταναστών στην χώρα και έχοντας αναπτύξει γι' αυτό τον σκοπό

συνεργασία με άλλες εγκληματικές οργανώσεις γειτονικών χωρών. Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει εκείνες τις εγκληματικές οργανώσεις που το κύριο πεδίο δράσης τους λαμβάνει χώρα εκτός Ελλάδας, καθώς έχουν αναπτύξει ένα ευρύ εγκληματικό δίκτυο συνεργασίας με τις χώρες προέλευσης και τις χώρες που αποτελούν τελικό προορισμό μεταναστών (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2006).

Το εμπόριο ανθρώπων, αποτελεί ένα διεθνές φαινόμενο, το οποίο έχει επηρεάσει αισθητά και την Ελλάδα κατά τα τελευταία έτη (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2006) και αποτελεί μια από τις κύριες δραστηριότητες του οργανωμένου εγκλήματος, η οποία μαζί με την διακίνηση όπλων και ναρκωτικών, θεωρείται από τις πιο επικερδής μορφές του οργανωμένου εγκλήματος (Kelly, 2002, αναφορά στο Πενταράκη, 2005, www.unicef.gr). Τις βασικές μορφές εκμετάλλευσης ανθρώπων αποτελούν η εκμετάλλευση εργασίας/οικονομική εκμετάλλευση, η οικιακή εκμετάλλευση, η σεξουαλική εκμετάλλευση (trafficking), η στρατολόγηση, ο γάμος, η παράνομη υιοθεσία/εμπόριο βρεφών, η άθληση, η επαιτεία και το εμπόριο οργάνων (www.unicef.gr). Στο σημείο αυτό της μελέτης δεν θα υπάρξει περαιτέρω ανάλυση των μορφών εμπορίας, διότι έχει ήδη πραγματοποιηθεί εκτενής αναφορά στο κεφάλαιο I Ορισμοί .

2.1.2 ΤΡΟΠΟΣ ΔΡΑΣΗΣ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ

Εστιάζοντας ειδικά στην διεθνική σωματεμπορία και την εξαναγκαστική πορνεία και λαμβάνοντας υπόψη στοιχεία που θα παρουσιαστούν και στην συνέχεια του κεφαλαίου, οι φάσεις προσέγγισης, προώθησης, εγκατάστασης και σεξουαλικής εκμετάλλευσης των γυναικών και ανηλίκων στην πορνεία αποτελούν ενιαία διαδικασία. Από την στιγμή που η γυναίκα θα «καμακωθεί» στην πόλη ή το χωριό της, μέχρι την

στιγμή που θα αποδειχτεί άχρηστη πλέον και θα πεταχτεί, εντάσσεται σε ενιαία διαδικασία που η κάθε φάση κινητροδοτεί και προϋποθέτει όλες τις άλλες. Από την άλλη, η κάθε φάση έχει και τις δικές της ιδιαίτερες συντεταγμένες: εσωτερικούς κανόνες, ανάγκες, κόστος και παράγοντες συνοχής και λειτουργίας (Λάζος, 2002β).

Όπως κάθε δραστηριότητα του οργανωμένου εγκλήματος σε διεθνές επίπεδο είναι πολύ δύσκολο να εντοπιστούν οι δράστες και ακόμη δυσκολότερο να συλληφθούν επ' αυτοφώρω και τούτο γιατί έχουν συνεργούς σε όλες τις κλίμακες της κρατικής μηχανής (Συκιώτου, 2003)⁶. Για να ξεπεράσουν τις δυσκολίες οι δουλέμποροι συνεργάζονται με διάφορους ανθρώπους: πλαστογράφους, άτομα ικανά να διαφθείρουν, οδηγούς, διάφορους συνοδούς, ναυτικούς, φύλακες των συνόρων που παίρνουν ενεργό μέρος στις διάφορες φάσεις της διαδρομής. Έτσι και η δράση της αστυνομίας, χωρίς να αποτελεί κάτι ιδιαίτερο και ειδικά οργανωμένο, συνέβαλλε στην παραπέρα αύξηση των προβλημάτων της εξαναγκαστικής πορνείας και του μέρους της πορνικής αγοράς που αποτελούσε προέκτασή της (Λάζος, 2002α). Πολύ συχνό είναι το φαινόμενο, η αστυνομία, αστική ή συνοριακή να παίζει ενεργό ρόλο στα δίκτυα σωματεμπορίας, διευκολύνοντας την παράνομη διακίνηση των θυμάτων με αντάλλαγμα από τους διεθνοσωματεμπόρους, είτε αμοιβή, είτε δωρεάν σεξουαλική χρήση των θυμάτων (Τσακλάγκανου, 2002). Επίσης, οι ειρηνευτικές δυνάμεις εμπλέκονται με την σειρά τους στη εμπορία ανθρώπων. Υπάρχουν δυο τύποι εμπλοκής του προσωπικού των ειρηνευτικών δυνάμεων. Πρώτον, ως εργοδότες χρησιμοποιώντας θύματα

⁶ Όπως αναφέρει ο Λάζος σε συνέντευξή του σε ένθετο περιοδικό της Καθημερινής (19 Ιουλίου 2003) «θα το πω τολμηρά: Αν δεν υπάρχει διαφθορά υψηλού επιπέδου, δεν υπάρχει οργανωμένο έγκλημα. Διαφθορά δεν είναι ο αστυνομικούλης που πήρε μια αρπαχτούλα... Αυτούς η αστυνομία μπορεί να τους μαζέψει και τα τελευταία δυο χρόνια έχει πέσει κινήγι άγριο. Τι θα γίνει όμως αν τα έχω πάρει εγώ, ο οποίος ήμουν ο πρώτος που σχεδίασα μαζί με τον εισαγγελέα Διώτη και τον αρχηγό της Αστυνομίας τον νόμο 3064, ενάντια στο trafficking; Μπορούσα να στήσω ένα νόμο, που να χτυπάει ,τι θέλω εγώ και να μην χτυπάει πάλι ό,τι θέλω εγώ. Δεν είναι ιδιαίτερα δύσκολο. Με μια μικρή προσθηκούλα, με μια ασαφισούλα κάπου, με ένα διαζευκτικό.» (www.greekhelsinki.gr) [19/07/2003].

εκμετάλλευσης σεξουαλικής και άλλης, συμβάλλοντας έτσι στην ανάπτυξη του φαινομένου ή ως πελάτες με τον ίδιο τρόπο και δεύτερον, -λιγότερο σύνηθες- ως διακινητές, προωθώντας οι ίδιοι τα θύματα εμπορίας από και προς τις χώρες προέλευσης και εγκατάστασης (Συκιάτου, 2003)⁷. Επίσης, σημαντικό ρόλο στον εντοπισμό και την σύλληψη των δραστών διαδραματίζει το γεγονός ότι οι δράστες κάνουν ευρεία χρήση καρτοκινητών τηλεφώνων (Αντωνιάδου, 2006). Στην Ελλάδα, τα τελευταία χρόνια, παρουσιάζεται διαφθορά σε αρκετούς υπαλλήλους δήμων και νομαρχιών, που λόγω του αντικειμένου και της συχνής επαφής τους με αλλοδαπούς προσπαθούν να νομιμοποιήσουν την παραμονή τους στην χώρα (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2005).

Ακόμη δεν είναι λίγες οι φορές που οι δράστες ισχυρίζονται ή διαδίδουν έντεχνα ότι ασκούν επιρροή ή έχουν διασυνδέσεις με κρατικούς υπαλλήλους, τακτική την οποία εφαρμόζουν προκειμένου να ενθαρρύνουν τα θύματα και να επιτύχουν τον σκοπό τους (Αντωνιάδου, 2006).

Οι εγκληματικές οργανώσεις που δρουν στην αγορά έχουν διάφορες μορφές: μπορούν να έχουν, για παράδειγμα, την δομή ταξιδιωτικού γραφείου, γραφείου ευρέσεως εργασίας, γραφείου διεκπεραίωσης υποθέσεων ή εταιρίας που μεταφέρουν ταξιδιώτες ή μπορεί να λειτουργούν και ανεπίσημα (Μοντζίνι, 2007). Όσοι μετανάστες, τελικά, φτάνουν στον προορισμό τους καταβάλλουν όλα σχεδόν τα χρήματά τους στους διακινητές τους (Δημόπουλος, 2003) και καθώς τα περισσότερα θύματα διαπιστώνουν ότι έχουν εξαπατηθεί (Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, 2005) εξαναγκάζονται να εμπλακούν σε εγκληματικές δραστηριότητες,

⁷ Οι ειρηνευτικές δυνάμεις του Ο.Η.Ε. και του Ν.Α.Τ.Ο. στην περιοχή της Βοσνίας - Ερζεγοβίνης σε συνεργασία με την τοπική αστυνομία εμπλέκονται στην εμπορία ανθρώπων στην περιοχή τα τελευταία έτη, σε σημείο που το 2001 η τότε Ύπατος Αρμοστής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων διέταξε την διεξαγωγή σχετικής έρευνας (Συκιάτου, 2003).

προκειμένου να αποπληρώσουν τα χρέη που στο μεταξύ αναδέχονται (Δημόπουλος, 2003).

Ο τρόπος δράσης των εγκληματικών οργανώσεων μπορεί να καταταχθεί στις εξής φάσεις:

α. Η πρώτη φάση είναι αυτή της προσέλκυσης ή στρατολόγησης των θυμάτων, εκεί όπου οι δράστες στρατολογούν τα θύματα τους και τα εντάσσουν στο κύκλωμα με ψεύτικες υποσχέσεις για καταπληκτικές δουλειές (Συκιώτου, 2003, Παπαγιαννοπούλου, 2007, www.unicef.gr). Η προσέλκυση των θυμάτων πραγματοποιείται στις χώρες προέλευσης τους (Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, 2005, Μοντζίνι, 2007).

β. Η δεύτερη είναι η φάση της «διαμετακόμισης» (transit areas) ή μεταφοράς, όπου τα θύματα κινούνται προς την επόμενη φάση (εκμετάλλευσης) (Συκιώτου, 2003, Παπαγιαννοπούλου, 2007, www.unicef.gr) αν δεν έχουν ήδη αναγκαστεί να δουλέψουν (Μοντζίνι, 2007).

γ. Η τρίτη είναι αυτή της εκμετάλλευσης των θυμάτων στον τελικό προορισμό (exploitation areas) (Συκιώτου, 2003, www.unicef.gr).

Σε γενικές γραμμές, στις χώρες καταγωγής, ακολουθούνται χονδρικά τα πρότυπα που χρησιμοποιούνταν τον προηγούμενο αιώνα, κατά το λεγόμενο «εμπόριο λευκής σαρκός» (Μοντζίνι, 2007, Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2006). Οι στρατολόγοι υιοθετούν διάφορους τρόπους εξαπάτησης (Μοντζίνι, 2007), οι οποίοι εξαρτώνται από το κύκλωμα διεθνικής σωματεμπορίας που τις προσεγγίζει (Πενταράκη, 2005) και κάθε φορά προσαρμόζονται στον χαρακτήρα της γυναίκας που θέλουν να προσελκύσουν, στην κουλτούρα της, στον τρόπο που γίνεται η προσέγγιση της. Ένα ποσοστό των γυναικών που θεωρείται ότι επιλέγουν οικιοθελώς

την ένταξη τους στα κυκλώματα της πορνείας στην πραγματικότητα οδηγούνται, παρά την θέληση τους, σε σχέσεις μαστροπείας (Μοντζίνι, 2007).

Το Παγκόσμιο Δίκτυο Επιβίωσης έχει εντοπίσει τέσσερις τύπους καταστάσεων που συνεπάγονται την εμπλοκή γυναικών και κοριτσιών στην βιομηχανία του σεξ:

1. Η πρώτη ομάδα αφορά γυναίκες οι οποίες εξαναγκάστηκαν ολοκληρωτικά. Οι γυναίκες αυτές δεν είχαν καμία ιδέα για το που πήγαιναν ή για την φύση της εργασίας που θα έκαναν. Πολλές είναι θύματα απαγωγής (Τσακλάγκανου, 2002, Πετρουλά, χ.χ.).

2. Η δεύτερη ομάδα αποτελείται από γυναίκες οι οποίες αρχικά είχαν κάποια ιδέα ή υποψιάζονταν για την φύση της εργασίας που θα έκαναν, αλλά στην συνέχεια εξαναγκάστηκαν να δουλέψουν είτε σε εργασία είτε σε συνθήκες εργασίας για τις οποίες δεν είχαν συμφωνήσει και πλέον δεν έχουν δυνατότητα αλλαγής της κατάστασής τους, καθώς είναι υπό καταναγκαστικό χρέος και τους έχουν αφαιρεθεί τα νόμιμα έγγραφα τους (Τσακλάγκανου, 2002, Πετρουλά, χ.χ.).

3. Η τρίτη ομάδα αφορά γυναίκες οι οποίες γνωρίζουν την φύση της εργασίας και μολονότι δεν την επιθυμούν, δεν βλέπουν άλλη βιώσιμη οικονομικά εναλλακτική λύση. Έτσι, εμπιστεύονται τον διακινητή ο οποίος εκμεταλλεύεται την ευάλωτη (οικονομικά και νομικά) θέση των γυναικών αυτών προς δικό του οικονομικό όφελος. Συνήθως και αυτές οι γυναίκες κρατούνται σε συνθήκες καταναγκαστικού χρέους (Τσακλάγκανου, 2002).

4. Η τέταρτη ομάδα απαρτίζεται από γυναίκες που έχουν πλήρη γνώση της εργασίας που πρόκειται να κάνουν, δεν έχουν καμία αντήρηση να την κάνουν, έχουν έλεγχο των χρημάτων που κερδίζουν και ελευθερία κινήσεων. Αυτή είναι η μόνη κατάσταση κατά την οποία η γυναίκα δεν

μπορεί να καταταγεί στην κατηγορία των θυμάτων διεθνικής σωματεμπορίας (Τσακλάγκανου, 2002).

Τα τεχνάσματα που χρησιμοποιούν οι στρατολόγοι είναι δημιουργικά και αδίστακτα, σχεδιασμένα να εξαπατήσουν, να παρασύρουν και να κερδίσουν την εμπιστοσύνη των πιθανών θυμάτων τους (Γραφείο Παρακολούθησης και Καταπολέμησης της Παράνομης Διακίνησης Ανθρώπων, 2007). Οι μέθοδοι με τις οποίες οι στρατολόγοι επιτυγχάνουν τον στόχο τους, όπως προκύπτει από την βιβλιογραφία είναι οι εξής:

- Η απαγωγή. Η μέθοδος αυτή –αν και όχι η πλέον συνηθισμένη– έχει αρχίσει να παίρνει επικίνδυνες διαστάσεις σε χώρες όπως η Αλβανία (Συκιώτου, 2003) και χώρες της Ανατολικής Ευρώπης καθώς αποτελεί την πιο δραστική μέθοδο εξαναγκασμού των γυναικών να φύγουν στο εξωτερικό (Noble, 2003). Σύμφωνα με έρευνα του Δ.Ο.Μ. που αφορούσε 125 γυναίκες που εντοπίστηκαν στην Αλβανία, προερχόμενες κυρίως από την Μολδαβία και την Ουκρανία φαίνεται ότι το 18% από αυτές είχαν πέσει θύματα απαγωγής (Kelly, 2000, στο Πενταράκη, 2005). Οι γυναίκες που έχουν απαχθεί μπορούν να διακριθούν σε δυο κατηγορίες:

α. Στην πρώτη ανήκουν κοπέλες, ιδιαίτερα όμορφες, που δεν έχουν οικονομικές ή άλλου είδους ανάγκες. Ο Γολγοθάς ξεκινά όταν τις πλησιάσουν σε κάποιο club, στο δρόμο ή σε οποιοδήποτε δημόσιο χώρο, ικανοί επαγγελματίες, οι οποίοι αφού πιάσουν κουβέντα μαζί τους, ρίχνουν ναρκωτικό στο ποτό ή τις αποπλανούν και τις περνούν από τα σύνορα της χώρας τους, ώστε να μπορέσουν μετά να τις υποτάξουν (Μοντζίνι, 2007, Αντωνιάδου, 2006).

β. Στην δεύτερη κατηγορία ανήκουν πόρνες χωρίς οικογένεια που χωρίς να έχουν καμία πρόθεση να μεταναστεύσουν στο εξωτερικό,

γίνονται αντικείμενο πώλησης από τους μαστροπούς τους, που τις ρίχνουν στην διεθνή αγορά (Μοντζίνι, 2007).

- Μέθοδος του εραστή. Τα λεγόμενα lover boys γοητεύουν τις κοπέλες και τις κάνουν να τους ερωτεύονται καταφέροντας να τις πείσουν να εκδοθούν με την θέληση τους ή όχι, κρατώντας τες αιχμάλωτες σε μια σχέση ψυχολογικής υποταγής και οικονομικής εξάρτησης (Μοντζίνι, 2007). Οι γυναίκες γνωρίζουν κάποιον και αρχίζουν μια σχέση στην οποία αρχικά όλα φαίνονται καλά. Μετά από καιρό οι «εραστές» προτείνουν στις γυναίκες να φύγουν στις δυτικές κοινωνίες ώστε να έχουν μια ευτυχισμένη και επιτυχημένη ζωή. Όταν όμως φτάσουν στην χώρα προορισμού, ξεκαθαρίζεται στην γυναίκα ότι πρέπει να κερδίσει χρήματα και έτσι εξαναγκάζεται να δουλέψει σαν πόρνη (Noble, 2003).

- Εξαπάτηση με δέλεαρ το γάμο. Συνήθως, με άτομο υψηλού εισοδήματος και αντίστοιχης κοινωνικής θέσης (Αντωνιάδου, 2006, Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2005). Η μέθοδος αυτή με προοπτική την οικονομική αποκατάσταση λειτουργεί με την υπόσχεση συνοικεσίου προς την οικογένεια ή στο ίδιο το θύμα με πλούσιο γαμπρό, συνήθως της ίδιας υπηκοότητας, στο εξωτερικό (Πενταράκη, 2005, Συκιώτου, 2003). Οι επίδοξοι γαμπροί, από την άλλη, που στην ουσία «αγοράζουν σκλάβες» και που στην συνέχεια ενδέχεται να τις μεταχειριστούν ως τέτοιες, για να μπορέσουν να συμμετάσχουν σε αυτό το «παιχνίδι» αρκεί να δώσουν τον αριθμό της πιστωτικής τους κάρτας ώστε να αγοράσουν ένα «πακέτο» που στοιχίζει περίπου 5.000 δολάρια ΗΠΑ συμπεριλαμβανομένων των εξόδων μεταφοράς και ενδιάμεσης διαμονής (Συκιώτου, 2003).

- Πώληση των γυναικών. Σε κάποιες περιπτώσεις διαπιστώθηκε ότι η στρατολόγηση των θυμάτων γίνεται από συγγενικά ή φιλικά τους πρόσωπα (Πενταράκη, 2005, Συκιώτου, 2003, Αντωνιάδου, 2006).

- Η εξαπάτηση για την φύση της εργασίας. Οι περιπτώσεις γυναικών που εξαπατώνται για την φύση της εργασίας που θα ασκήσουν στο εξωτερικό είναι πολύ συχνές ανάμεσα στις νέες γυναίκες της μεσαίας τάξης (Μοντζίνι, 2007). Ερευνητικά δεδομένα της unicef (2002) πιστοποιούν ότι το 90% των περιπτώσεων των γυναικών έχουν παγιδευτεί στα δίκτυα της διεθνικής σωματεμπορίας στις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης μέσω απατηλών υποσχέσεων εργασίας (Unicef, 2002, στο Πενταράκη, 2005). Τα θύματα υφιστάμενα τις πλέον δύσκολες συνθήκες ζωής έλκονται έντονα από τις προσφορές εργασίας στο εξωτερικό (Μοντζίνι, 2007), με σύνηθες πρόσχημα την αξιοπρεπή και προσοδοφόρα εργασία καθώς και την επαγγελματική και οικονομική τους αποκατάσταση (Αντωνιάδου, 2006) και αποφασίζουν να φύγουν με αγνώστους μεσάζοντες, αντιμετωπίζοντας όλους τους κινδύνους, καθώς δεν έχουν ούτε τις κατάλληλες επαφές ούτε αρκετές οικονομίες ώστε να πάρουν αυτόνομα το δρόμο της μετανάστευσης (Μοντζίνι, 2007). Έτσι, ωθούνται στα δίκτυα της διεθνικής σωματεμπορίας πιστεύοντας ότι θα μεταναστεύσουν απασχολούμενες σε νόμιμες -όπως baby sitters, μαγειρίσσες ή συνοδοί ατόμων μεγάλης ηλικίας (Συκιάτου, 2003)- ή καλλιτεχνικές -όπως χορεύτριες (Συκιάτου, 2003)- θέσεις εργασίας (Πενταράκη, 2005). Οι γυναίκες μαθαίνουν ότι προορίζονται για την αγορά της εξαναγκαστικής πορνείας όταν έχουν ήδη αρχίσει το ταξίδι και βρίσκονται σε μια ενδιάμεση χώρα μακριά από την δική τους (Μοντζίνι, 2007).

- Η εξαπάτηση για τις συνθήκες εργασίας. Ακόμα και το μικρό ποσοστό των γυναικών που γνώριζαν ότι η προσφορά εργασίας αφορούσε την βιομηχανία του σεξ, δεν γνώριζαν ότι θα καταλήξουν φυλακισμένες από κυκλώματα διεθνικής σωματεμπορίας, χωρίς περιθώρια διαφυγής, διαχείρισης των οικονομικών τους, καθώς και ότι θα τους ασκούσαν κάθε είδους ψυχολογική ή/και σωματική βία (Πενταράκη, 2005). Συχνά φεύγουν

αφού εμπιστευτούν έναν μεσάζοντα που γνώριζαν ήδη, καθώς ο πιο κοινός τρόπος εξαπάτησης γίνεται μέσω φίλων ή γνωστών, τους οποίους εμπιστεύονται (Μοντζίνι, 2007).

Όσο αφορά τα παιδιά, οι μέθοδοι προσέγγισης από τους στρατολόγους, σύμφωνα με την βιβλιογραφία περιορίζονται στους εξής τρεις:

- Κλοπή – Απαγωγή. Σε αρκετές περιπτώσεις τα παιδιά πέφτουν θύματα κλοπής και απαγωγής (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2005, www.unicef.gr).

- Εξαπάτηση. Τα ίδια τα παιδιά συχνά παραπλανούνται με υποσχέσεις για εκπαιδευτικές ευκαιρίες ή για μια «καλή δουλειά» και μια καλύτερη ζωή σε άλλη χώρα (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2005, Τσακλάγκανου, 2002, (www.unicef.gr). Επίσης, πολύ συχνά οι γονείς εμπιστεύονται τα παιδιά τους σε συγγενείς, φίλους ή άλλους που ζουν στην Ευρώπη ελπίζοντας ότι θα τους δώσουν ευκαιρίες εκπαίδευσης και καλύτερης ζωής. Παρόλα αυτά μετά την άφιξή τους στην χώρα προορισμού τα παιδιά αντιμετωπίζουν συνθήκες όμοιες με αυτές της μοντέρνας δουλείας (Noble, 2003).

- Πώληση. Οι γονείς πωλούν τα παιδιά τους, έναντι χρημάτων ως «αντικείμενο γάμου» (as brides) σε πλούσιους άνδρες από άλλες χώρες (Δημόπουλος, 2003).

Οι τεχνικές με τις οποίες επιτυγχάνονται οι παραπάνω μέθοδοι, όπως βιβλιογραφικά προκύπτουν είναι οι εξής:

– Αγγελίες από:

α. ταξιδιωτικά γραφεία και γραφεία ευρέσεως εργασίας (τα οποία τις περισσότερες φορές είναι παράνομα) που δημοσιεύονται σε εφημερίδες,

περιοδικά, τηλεόραση και γενικότερα σε Μ.Μ.Ε. στις χώρες προέλευσης των θυμάτων, προσφέροντας υψηλά ημερομίσθια για εργασία στο εξωτερικό και αναλαμβάνοντας την έκδοση ταξιδιωτικών εγγράφων κ.α., αποτελούν την πλέον κοινή τεχνική στρατολόγησης σε όλες τις χώρες (Αντωνιάδου, 2006, Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας 2005, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2001, Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2006, Μοντζίνι, 2007, Συκιώτου, 2003, Noble, 2003).

β. γραφεία συνοικεσίων για «μέλλοντες πολύφερνους γαμπρούς» στο εξωτερικό (Συκιώτου, 2003:80). Οι εγκληματικές οργανώσεις χρησιμοποιούν τα γραφεία συνοικεσίων ως κάλυψη του εμπορίου τους ή για να συγκεντρώσουν τις διευθύνσεις γυναικών που πραγματικά σκοπεύουν να μεταναστεύσουν (Μοντζίνι, 2007).

– Internet. Η στρατολόγηση μέσω του διαδικτύου είναι η πλέον διαδεδομένη τεχνική διάθεσης «σεξουαλικών προϊόντων», αποτελεί πολύ κοινή τεχνική ανάμεσα στις εγκληματικές οργανώσεις (Μοντζίνι, 2007, Συκιώτου, 2003).

Για να περάσει κάποιος μετανάστης τα σύνορα μιας ξένης χώρας, υποχρεούται να κατέχει ταξιδιωτικά έγγραφα και θεωρημένη βίζα (Noble, 2003). Στην περίπτωση που η είσοδος του θύματος διεθνικής σωματεμπορίας στην χώρα προορισμού γίνει νόμιμα, μετά την είσοδο του, οι δράστες κατακρατούν τα νόμιμα έγγραφα του θύματος (Αντωνιάδου, 2006, Συκιώτου, 2003). Για την παράνομη διακίνηση χρησιμοποιούνται από τα κυκλώματα οι εξής τρόποι:

§ Χρήση γνησίων ταξιδιωτικών εγγράφων αλλά νόθευση ή πλαστογράφηση προξενικής θεώρησης (VISA) (Συκιώτου, 2003, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2001, Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2005).

§ Χρήση γνήσιων ταξιδιωτικών εγγράφων τα οποία έχουν εκδοθεί για άλλο άτομο που τα παραχωρεί και στην συνέχεια παραποιούνται (Συκιώτου, 2003, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2001, Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2005).

§ Εφοδιασμός θυμάτων με πλαστά ή κλεμμένα ταξιδιωτικά έγγραφα (Συκιώτου, 2003, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2001, Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2005).

Οι συνθήκες κάτω από τις οποίες γίνεται η μετακίνηση των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων επηρεάζονται από τα έγγραφα που έχουν στα χέρια τους. Αν το θύμα έχει όλα τα απαραίτητα έγγραφα –είτε πλαστά είτε όχι– μπορεί να χρησιμοποιήσει τα συνήθη μέσα μεταφοράς, όπως τρένα, αεροπλάνα, σε αντίθεση με αυτούς τους οποίους ταξιδεύουν με μη πιστευτά έγγραφα ή χωρίς. Αυτοί που ταξιδεύουν δίχως έγγραφα αποφεύγουν κάθε έλεγχο καθώς περνούν τα σύνορα προς την χώρα μετάβασης ή/και τον τελικό προορισμό τους. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να μεταφέρονται μέσα σε πλοία ή φορτηγά σαν «εμπορεύματα». Μια άλλη μέθοδος που συχνά χρησιμοποιείται για να περάσουν τα σύνορα είναι να περάσουν με τα πόδια την «Πράσινη Γραμμή» (π.χ. δασώδη βουνά, ποτάμια). Γενικά, τα θύματα που παίρνουν μέρος σε τέτοιου είδους μετακινήσεις αντιμετωπίζουν καταστάσεις όπως έλλειψη φαγητού και νερού, έλλειψη οξυγόνου, έλλειψη κατάλληλου ρουχισμού και γενικά υγιεινών συνθηκών. Αν υπάρχει πιθανότητα τα κυκλώματα των σωματεμπόρων να ανακαλυφθούν από τις Αρχές, τότε εξαφανίζονται και αφήνουν τα θύματα στην τύχη τους. Μερικές φορές το αποτέλεσμα είναι ο θάνατος (Noble, 2003).⁸

⁸ Αντ. *Οι πιο μακρινές και επικίνδυνες διαδρομές οργανώνονται μέχρι την τελευταία λεπτομέρεια... και οι δουλέμποροι μπορούν να εγνηθούν για συγκεκριμένα πράγματα: σε περίπτωση που για παράδειγμα αποτύχει το ταξίδι οι προσπάθειες που θα γίνουν ξανά για να ολοκληρωθεί με επιτυχία βαραίνουν την οργάνωση* (Μοντζίνι, 2007:98-99).

Προκειμένου να πετύχουν τον σκοπό τους οι εγκληματικές οργανώσεις προωθούν τα θύματα στην Ελλάδα με τους εξής τρόπους:

- Διασχίζοντας τα σύνορα παράνομα με την κρυφή τους μεταφορά σε φορτηγά αυτοκίνητα ή με λεωφορεία που διαθέτουν κρύπτες διαμορφωμένες για τον σκοπό αυτό, πεζοί (με την διάβασή τους μέσω δύσβατων σημείων των βόρειων συνόρων της χώρας μας) ή χρησιμοποιώντας Ι.Χ. αυτοκίνητα ή μηχανές μεγάλου κυβισμού⁹ (Αντωνιάδου, 2006, Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2006, Συκιώτου, 2003).

- Με την χρήση πλαστών – πλαστογραφημένων εγγράφων, όπως αυτά αναλύονται παραπάνω (Αντωνιάδου, 2006, Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2006).

- Με την χρήση διάφορων νομιμοφανών μεθόδων (ως τουρίστες, για λόγους σπουδών) (Αντωνιάδου, 2006, Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2006).

Οι διαδρομές για τη παράνομη είσοδο στην χώρα μας, όπως αυτές καταγράφονται στις εκθέσεις του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης (2006) και (2005), μέσω των χερσαίων συνόρων είναι:

- Κυρίως μέσω των Ελληνοαλβανικών συνόρων (χερσαίων αλλά και θαλάσσιων) αλλά και μέσω των συνόρων με την Π.Γ.Δ.Μ.

- Μέσω των συνόρων Π.Γ.Δ.Μ., Τουρκίας και Βουλγαρίας (ποταμός Έβρος)

- Κυρίως μέσω Τουρκίας αλλά και Βουλγαρίας, Π.Γ.Δ.Μ. και Αλβανίας

⁹ Έλληνες, οδηγοί μηχανών μεγάλου κυβισμού, παραλαμβάνουν γυναίκες υπηκόους Μολδαβίας από Τούρκους δουλεμπόρους στην Ελληνοτουρκική μεθόριο. Σε περίπτωση ελέγχου από υπηρεσία τροχαίας, σπάνια ελέγχεται και ο συνεπιβάτης και έτσι με τον τρόπο αυτό εισέρχονται παράνομα στην χώρα (Αντωνιάδου, 2006).

- Βουλγαρία-Ελλάδα
- Ουκρανία-Ελλάδα
- Ρωσία-Ελλάδα
- Λιθουανία-Ελλάδα
- Ρουμανία-Ελλάδα
- Ουζμπεκιστάν-Τουρκία-Ελλάδα
- Μολδαβία-Τουρκία-Ελλάδα
- Ρωσία-Γερμανία-Ελλάδα
- Ρωσία-Γαλλία-Ελλάδα (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2005, Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2006).

Σχετικά με τους τομείς άσκησης¹⁰ της εξαναγκαστικής πορνείας¹¹, η εφευρετικότητα των δραστών είναι μεγάλη και περιλαμβάνει πιθανούς και απίθανους τρόπους δράσης και εκδήλωσης της εγκληματικής τους συμπεριφοράς, όπως προκύπτει από την ανάλυση των υποθέσεων που απασχόλησαν την Ελληνική Αστυνομία (Αντωνιάδου, 2006).

Μπαρ και νυχτερινά κέντρα

Η εξαναγκαστική πορνεία των μπαρ και των νυχτερινών κέντρων (strip show κ.α) αποτέλεσε την κυρίαρχη μορφή της εξαναγκαστικής πορνείας και διεθνικής σωματεμπορίας. Αποδείχτηκε ιδιαίτερα επικερδής τύπος εγκατάστασης για το δίκτυο, τον τοπικό σωματέμπορο και τους συνεργάτες του (Λάζος, 2002α) -παρά το γεγονός ότι οι μισθώσεις στα μπαρ είχαν μια μείωση της τάξης του 20%, πέφτοντας από 12 εκατομμύρια το 2000 στα 9,8 εκατομμύρια το 2002 (Λάζος, 2002γ) – προσφέροντας το

¹⁰ Η αναφορά των στοιχείων που δίδονται και αφορούν τον πληθυσμό των εξαναγκαστικά εκδιδομένων γυναικών ανά τομέα αφορούν την δεκαετία 1990-2000, καθώς δεν κατέστη δυνατό να βρεθούν αρκετά στοιχεία για την περίοδο 2000 και έπειτα, εκτός των διαγραμμάτων 2.1.2.γ και 2.1.2.δ που ακολουθούν.

¹¹ Πρβλ. Αντωνιάδου Σ., *Εμπορία Ανθρώπων* Παρουσίαση –Ανάπτυξη Θέματος, Στο Συνέδριο Με Θέμα «Δράσεις Του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης Και Της Ελληνικής Αστυνομίας Για Την Αντιμετώπιση Και Την Καταπολέμηση Του Φαινομένου *Εμπορία Ανθρώπων*», Ιωάννινα 22-23/06/2006. & Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας «Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας 2005.

μέγιστο για την εξαναγκαστική πορνεία και την διεθνική σωματεμπορία (Λάζος, 2002α).

Ως πορνικές εγκαταστάσεις ήταν μικρές μονάδες (Λάζος, 2002α) σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους εντός των κέντρων διασκέδασης ή των μπαρ (Αντωνιάδου, 2006, Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2005), οι οποίες περιλάμβαναν από 1 έως 20 εκδιδόμενες γυναίκες, συνήθως 3 έως 8, (Λάζος, 2002α), οι οποίες εξαναγκάζονται να εκδίδονται σε πελάτες μέσα από εργασία – κάλυψη ως σερβιτόρες ή καλλιτέχνιδες (Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας 2005), ενώ μπορεί να υπάρχουν και άλλες εργαζόμενες γυναίκες στα μπαρ τα οποία δεν αποτελούν αποκλειστικά πορνικές εγκαταστάσεις. Επίσης, το μπαρ ή το νυχτερινό κέντρο μπορεί να είναι μια ήδη καθ' όλα νόμιμη επιχείρηση, που επεκτείνει τις δραστηριότητες της και στην συνεκμετάλλευση (σε συνεργασία με τους διεθνικούς σωματέμπορους) εξαναγκαστικά εκδιδομένων αλλοδαπών γυναικών (Λάζος, 2002α).

Αυτός ο τύπος πορνικής εγκατάστασης αποτέλεσε μια ιδιαίτερα ευλύγιστη μορφή προσέγγισης της πελατείας καθώς είναι δυνατό να παρουσιαστεί είτε ως υψηλής ποιότητας (high class) ή πολυτελές μπαρ (luxury bar) ή νυχτερινό κέντρο είτε ως ένα μπαρ-παράγκα ή ένα μπαρ-λυόμενο, φτηνής κατασκευής (Λάζος, 2002α, Λάζος, 2002γ).

Από τον συνολικό πληθυσμό των αλλοδαπών γυναικών που προωθηθήκαν στην πορνεία στην Ελλάδα κατά την περίοδο 1990-2000, η πλειονότητα προωθήθηκε για εκπόρνευση, έκδοση και πορνική εκμετάλλευση στην εξαναγκαστική πορνεία των μπαρ και των νυχτερινών κέντρων. Αυτό είναι ενδεικτικό της υψηλής εμπορευσιμότητας των

γυναικών και τις ευρείας πρόσβασης των δικτύων¹². Ενδεικτικά στοιχεία των μεγεθών παρουσιάζονται στον πίνακα 2.1.2α¹³.

Πίνακας 2.1.2α: «Ο πληθυσμός των εξαναγκαστικά εκδιδομένων γυναικών σε μπαρ κατά την περίοδο 1990-2000»

Έτος	Εξαναγκαστικά Εκδιδόμενες σε μπαρ	Εξαναγκαστικά Εκδιδόμενες σε μπαρ (επί τις %)
1990	1.655	30%
1991	2.325	37%
1992	3.610	47%
1993	6.275	54%
1994	8.520	58%
1995	11.910	60%
1996	14.515	62%
1997	14.480	58%
1998	13.235	57%
1999	13.305	56%
2000	12.755	55%

(Πηγή: Λάζος Γ., «Πορνεία Και Διεθνική Σωματεμπορία Στην Σύγχρονη Ελλάδα: 1. Η Εκδιδόμενη» Εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 2002, Σελ:261)

¹² Αναλυτική αναφορά στα δίκτυα διεθνικής σωματεμπορίας ακολουθεί στο υποκεφάλαιο 2.4.

¹³ Στον πίνακα 2.1.2 δίνεται η εκτίμηση των συνολικών μεγεθών που προωθηθήκαν στην εξαναγκαστική πορνεία, στον τομείς των μπαρ, σε πραγματικά μεγέθη και σε ποσοστά επί τις εκατό (%) του συνόλου των γυναικών και ανηλίκων που προωθηθήκαν στην Ελλάδα κατά την συγκεκριμένη περίοδο (Λάζος, 2002α).

Από την πλευρά του πόρνοπελάτη, η εξαναγκαστική πορνεία των μπαρ και των νυχτερινών κέντρων στην Ελλάδα της περιόδου 1990-2000 αποτέλεσε πορνεία δυο κύριων χαρακτηριστικών: αφενός ήταν πορνεία που έδινε έμφαση περισσότερο στα φυσικά χαρακτηριστικά παρά στην πορνική τεχνική της γυναίκας εξαναγκαστικά εκδιδόμενης και αφετέρου ήταν πορνεία όπου ο πελάτης μετέβαινε στο εμπόρευμα στον τόπο προσφοράς των υπηρεσιών και αυτό γιατί από την πλευρά του πελάτη ο χώρος αυτός, τα εκεί διαδραματιζόμενα, καθώς και η μετάβαση στον χώρο αλλά και η αποχώρηση από αυτόν, αποτελούσαν μέρος του συνολικού πακέτου απόλαυσης (Λάζος, 2002α).

Οίκοι μασάζ (μασαζάδικα)

Ο συγκεκριμένος τομέας πορνικής εγκατάστασης γνώρισε περιορισμένη ανάπτυξη, κατά την δεκαετία 1990-2000 στην Ελλάδα συγκριτικά με άλλους τομείς όπως η πορνεία των μπαρ, των νυχτερινών κέντρων αλλά και η κατ' οίκον πορνεία. Όσο αφορά όμως, τον συγκεκριμένο πορνικό τομέα, παρουσιάζεται μια σχεδόν συνεχής αύξηση που είναι, ωστόσο, περισσότερο αποτέλεσμα της γενικότερης «άνθισης» που παρατηρήθηκε στην εξαναγκαστική πορνεία παρά αποτέλεσμα της δυναμικής των ίδιων των οίκων μασάζ στην διεκδίκηση μεγαλύτερου μεριδίου. Ενδεικτικά στοιχεία των μεγεθών παρουσιάζονται στον πίνακα 2.1.2β¹⁴.

¹⁴ Στον πίνακα 2.1.2 δίνεται η εκτίμηση των συνολικών μεγεθών που προωθηθήκαν στην εξαναγκαστική πορνεία, στον τομείς των μπαρ, σε πραγματικά μεγέθη και σε ποσοστά επί τις εκατό (%) του συνόλου των γυναικών και ανηλίκων που προωθηθήκαν στην Ελλάδα κατά την συγκεκριμένη περίοδο (Λάζος, 2002α).

**Πίνακας 2.1.2 β: «Ο πληθυσμός των εξαναγκαστικά εκδιδομένων
γυναικών σε οίκους μασάζ κατά την περίοδο 1990-2000»**

Έτος	Εξαναγκαστικά Εκδιδόμενες σε οίκους μασάζ	Εξαναγκαστικά Εκδιδόμενες σε οίκους μασάζ (επί τις %)
1990	35	0,6%
1991	25	0,4%
1992	15	0,2%
1993	385	3,3%
1994	515	3,5%
1995	715	3,6%
1996	880	3,8%
1997	810	3,2%
1998	765	3,3%
1999	700	3,4%
2000	765	3,3%

(Πηγή: Λάζος Γ., «Πορνεία Και Διεθνική Σωματεμπορία Στην Σύγχρονη Ελλάδα: 1. Η Εκδιδόμενη» Εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 2002, Σελ:265)

Από την πλευρά του πόρνοπελάτη η εξαναγκαστική πορνεία των οίκων μασάζ αποτέλεσε πορνεία ενός κύριου χαρακτηριστικού: δίνονταν έμφαση στην πορνική τεχνική της γυναίκας εκδιδόμενης (Λάζος, 2002α).

Οι αλλοδαπές γυναίκες προωθούνταν είτε σε ινστιτούτα αισθητικής που λειτουργούσαν νόμιμα και απλώς πρόσθεταν έναν νέο τομεα άντλησης εισοδημάτων, αρκετά από τα οποία, σύντομα, μεταβλήθηκαν σε γνήσια πορνεία, παύοντας τις όποιες άλλες νόμιμα προσφερόμενες υπηρεσίες, είτε

σε διαμερίσματα και δωμάτια ξενοδοχείων παρέχοντας υπηρεσίες χωρίς κάποια νόμιμη κάλυψη (Λάζος, 2002α).

Πεζοδρόμιο

Ως πορνικός τομέας, το πεζοδρόμιο αποτελεί μέρος της κανονικής πορνείας μάλλον, παρά της εξαναγκαστικής. Όμως, το πεζοδρόμιο επρόκειτο να «φιλοξενήσει» αξιόλογο αριθμό εξαναγκαστικά εκδιδομένων αλλοδαπών γυναικών, εξέλιξη που δεν ήταν χωρίς σημαντικές συνέπειες για τις γυναίκες αυτές, τα δίκτυα των σωματεμπόρων και τους όρους αναπαραγωγής της κανονικής πορνείας στη Ελλάδα. Η προώθηση και εγκατάσταση, κυρίως Αλβανίδων γυναικών και ανηλίκων στο πεζοδρόμιο, κορυφώθηκε το 1996 με συνολικά 2.465 Αλβανές εξαναγκαστικά εκδιδόμενες. Η δράση των δυνάμεων καταστολής, δηλαδή της αστυνομίας, είχε αποκλείσει σε υψηλό βαθμό τον τομέα αυτό. Δεν είχε όμως απαλλάξει τις Αλβανές γυναίκες και τα κορίτσια από τα δεσμά των διεθνοσωματεμπόρων που τις είχαν υπό καθεστώς ελέγχου με σκοπό την εκμετάλλευσή τους. Έτσι, έως και το Φθινόπωρο του 1997 είχε ολοκληρωθεί η προώθηση των γυναικών αυτών σε δύο άλλους τομείς πορνείας, αυτούς των οίκων ανοχής και της κατ' οίκον πορνείας. Οι Αλβανές προωθήθηκαν εκεί χάρη σε διευρύνσεις συμφωνιών των σωματεμπόρων που τις διαχειρίζονταν με οίκους ανοχής ή με πρωτοβουλίες τους στον τομέα της κατ' οίκον εξυπηρέτησης πελατών (Λάζος, 2002α).

Κατά την περίοδο 1990-2000 τον πορνικό τομέα του πεζοδρομίου, υπηρέτησαν γυναίκες που εντάχθηκαν στην πορνεία από τα δίκτυα σε μικρούς αριθμούς. Παράδειγμα την τριετία 1990-1992, στο πεζοδρόμιο βρίσκονταν μερικές δεκάδες γυναικών από την Πολωνία, την Ασία και την Αφρική, ενώ την περίοδο 1993-1996 εμφανίστηκαν και γυναίκες από την

Δυτική Ευρώπη. Μάλιστα, το Ρωσικό δίκτυο αύξησε την εγκατάσταση γυναικών της πορνείας του πεζοδρομίου από το 1997 και μετά. Αυτό συνέβη διότι οι γυναίκες που εντάχθηκαν εκεί αποτελούσαν εξαιρέσεις και δεν μπορούσαν να προωθηθούν σε άλλο τομέα πορνικής αγοράς. Τέλος, συνολικά μετά το 1997 στον πορνικό τομέα του πεζοδρομίου στην Ελλάδα ήταν σταθερά εγκατεστημένες περίπου 150 Αλβανές και 100-110 εξαναγκαστικά εκδιδόμενες γυναίκες από διαφορετικές εθνικότητες (Ρουμάνες, Ρωσίδες, Μολδαβές και Ουκρανές) προωθημένες από το Ρωσικό, το Ουκρανικό και το Βαλκανικό δίκτυο σωματεμπορίας (Λάζος, 2002α).

Οίκοι ανοχής

Ένας ακόμα τομέας άσκησης της εξαναγκαστικής πορνείας είναι οι οίκοι ανοχής. Ο πορνικός αυτός τομέας στεγαζόταν σε κρυφούς οίκους ανοχής (διαμερίσματα, ξενοδοχεία) ή και νόμιμους χωρίς την απαιτούμενη άδεια ασκήσεως επαγγέλματος (Αντωνιάδου, 2006, Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2005). Στον τομέα των οίκων ανοχής απασχολήθηκαν κατά την τριετία 1990-1992 περίπου 25 Πολωνές από τα δίκτυα σωματεμπορίας της δεκαετίας του 1980 ενώ έκαναν την εμφάνισή τους και κάποιοι μονοψήφιοι αριθμοί Αλβανίδων. Το 1993 εγκαταστάθηκαν περίπου 230 Αλβανές γυναίκες και ανήλικες με αυξανόμενο αριθμό κατά έτος, ώστε το 1996 να φτάσει τις 755. Το 1997 οι Αλβανές γυναίκες και ανήλικες εκδιδόμενες στους οίκους ανοχής έφτασαν τις 1.900 για να σταθεροποιηθούν σε ανάλογα, αν και φθίνοντα, μεγέθη τα επόμενα χρόνια (Λάζος, 2002α).

Σε συμφωνίες προχώρησαν και διεθνοσωματέμποροι από άλλα δίκτυα. Συνολικά, η πορνεία των οίκων ανοχής στην Ελλάδα την δεκαετία του 1990, αποτέλεσε το πορνικό πεδίο της πιο σκληρής εκμετάλλευσης των θυμάτων σωματεμπορίας (Λάζος, 2002α).

Ο έλεγχος που ασκούνταν καθώς και ο μεγάλος πληθυσμός των εξαναγκαστικά εκδιδομένων γυναικών από τα δίκτυα διεθνικής σωματεμπορίας απέκλεισε σταδιακά τις Ελληνίδες (νόμιμες ή παράνομες) εκδιδόμενες από την αγορά με αποτέλεσμα ο κατεξοχήν τομέας της κλασικής πορνείας, ο τομέας των οίκων ανοχής, να λειτουργεί πλέον ως άλλο ένα πλαίσιο της εξαναγκαστικής πορνείας (Λάζος, 2002α).

Κατ' οίκον πορνεία

Η κατ' οίκον εξαναγκαστική πορνεία, ασκείται είτε στο σπίτι του πελάτη είτε σε χώρο της επιλογής του. Ο πιο διαδεδομένος τρόπος εύρεσης πελατών είναι η μέσω των εφημερίδων και περιοδικών διαφήμιση των παρεχομένων υπηρεσιών (ροζ αγγελίες) ή «γραφεία ραντεβού» ή δημοσίευση αγγελιών με αντίστοιχες φωτογραφίες των θυμάτων γυναικών μέσω internet¹⁵, όπου με την χρήση της κινητής τηλεφωνίας της οποίας το απόρρητο διευκολύνει το έργο των κυκλωμάτων, κλείνουν ερωτικά ραντεβού. Τα κυκλώματα προκειμένου να μεταφέρουν τις γυναίκες στον χώρο του ραντεβού χρησιμοποιούν Ι.Χ.Ε., μοτοσικλέτες και taxi (Αντωνιάδου, 2006).

Ήδη από το 1990, τα δίκτυα του trafficking, είχαν προωθήσει και εγκαταστήσει στην κατ' οίκον πορνεία στην Ελλάδα, γύρω στις 150 αλλοδαπές γυναίκες. Από το 1990 έως το 1996, η άνοδος της κατ' οίκον πορνείας οφείλεται κατά κύριο λόγο στην εγκατάσταση γυναικών από το Ρωσικό και Ουκρανικό δίκτυο στην προσφορά υπηρεσιών «ημι-πολυτελείας», έναντι σχετικά υψηλών μισθωμάτων¹⁶, καθώς η καταναγκαστική κατ' οίκον πορνεία στην Ελλάδα «γυναικοδοτήθηκε», κατά κύριο λόγο, από την στρατολόγηση, εγκατάσταση και εκμετάλλευση

¹⁵ Με την χρήση Η/Υ, που διαθέτουν, κάνουν εξακρίβωση και επαλήθευση κάθε σχετικού τηλεφωνήματος και ανάλογα πραγματοποιούν ή όχι το ραντεβού (Αντωνιάδου, 2006).

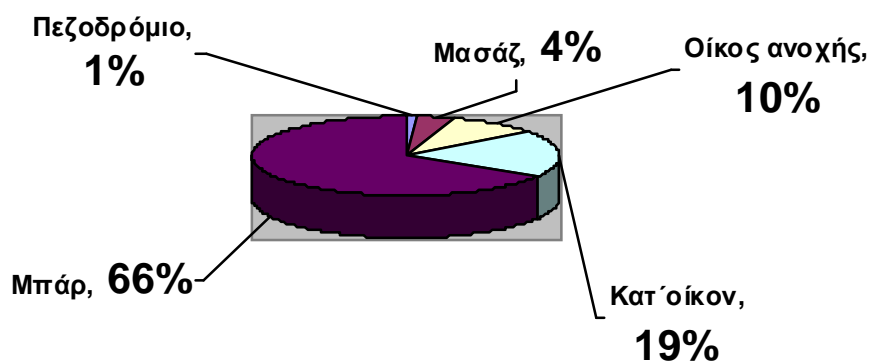
¹⁶ Σύμφωνα με τον Λάζο (2002γ) η αύξηση των μισθωμάτων συνεχίστηκε και κατά την περίοδο 2000-2002 όπου οι μισθώσεις εκτινάχθηκαν αυξητικά πάνω από 30%, από 4,1 εκατομμύρια.

γυναικών από τις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Κάποια παρουσία στον τομέα αυτό είχαν και οι γυναίκες προερχόμενες από την Δυτική Ευρώπη, την Βόρειο Αμερική, την Ασία, την Αφρική και την Καραϊβική, οι οποίες βρίσκονταν υπό τον έλεγχο κυκλωμάτων διεθνικής σωματεμπορίας «παλιού τύπου». Εξαναγκαστικά εκδιδόμενες από την Δυτική Ευρώπη και την Βόρεια Αμερική, μάλλον δεν ξεπέρασαν συνολικά τον μονοψήφιο αριθμό στην κατ' οίκον πορνεία –εκτός από την τριετία 1994-1996, όταν και πιθανότατα κυμάνθηκαν μεταξύ των 20 και 40 γυναικών. Εκδιδόμενες από τις άλλες περιοχές του πλανήτη κυμάνθηκαν αρχικά σε μικρούς διψήφιους και μετά το 1996 πιθανότατα σε μονοψήφιους αριθμούς (Λάζος, 2002α). Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι κατά την περίοδο 2001-2002 παρατηρήθηκε μια σταδιακή μεταφορά γυναικών από άλλους τομείς της πορνείας αλλά κυρίως, εγκατάσταση νέων γυναικών στον αναπτυσσόμενο τομέα της κατ' οίκον πορνείας (Λάζος, 2002γ).

VAN

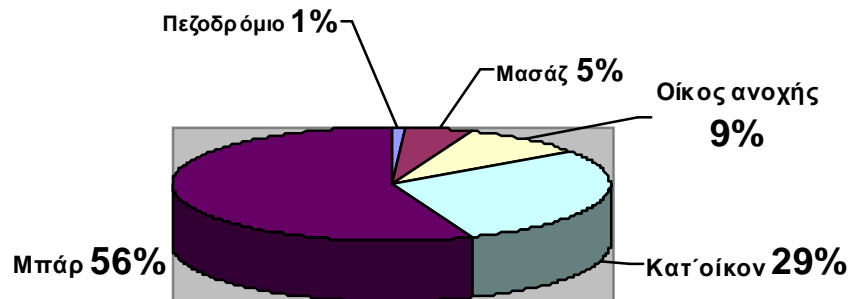
Η μορφή αυτή πορνικής εγκατάστασης όπως αναφέρεται στην Αντωνιάδου (2006) φαίνεται να ασκείται μέσα σε ειδικά διαμορφωμένα τύπου VAN οχήματα, τα οποία βρίσκονται συνεχώς σε κίνηση (Αντωνιάδου, 2006).

**Διάγραμμα 2.1.2 γ.
Εξαναγκαστικά εκδιδόμενες σε πορνικούς τομείς 2000**

(Πηγή: Λάζος Γ., «Stop Now: Διεθνική Σωματεμπορία & Εξαναγκαστική Πορνεία Στην Ελλάδα του 2002», 2003:28) [(stop-trafficking.org)]

Διάγραμμα 2.1.2 δ.
Εξαναγκαστικά εκδιδόμενες σε πορνικούς τομείς 2002

(Πηγή: Λάζος Γ., «*Stop Now: Διεθνική Σωματεμπορία & Εξαναγκαστική Πορνεία Στην Ελλάδα του 2002*», 2003:28) [(*stop-trafficking.org*)]

Πρέπει να διευκρινιστεί ότι η διάκριση μεταξύ των πορνικών τομέων δεν είναι πάντα σαφής, διότι μια εκδιδόμενη είναι δυνατό να απασχολείται συγχρόνως σε δυο πορνικούς τομείς (για παράδειγμα σε μπαρ αλλά και κατ' οίκον). Κατά την διάρκεια ενός έτους μπορεί να ασχοληθεί σε δύο ή και τρεις πορνικούς τομείς (Λάζος, 2002γ).

2.2 ΤΑ ΜΟΝΤΕΛΑ ΔΙΕΘΝΙΚΗΣ ΣΩΜΑΤΕΜΠΟΡΙΑΣ

Πολύ συχνά η προσέγγιση της διεθνικής σωματεμπορίας γίνεται κατανοητή σε όρους οργανωμένης εγκληματικής ομάδας ή συμμορίας (Λάζος, 2002γ). Οι εγκληματικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στην σεξουαλική εκμετάλλευση γυναικών μπορούν να διαχωριστούν:

§ Σε αυτές που εμπλέκονται αποκλειστικά στην «στρατολόγηση» των θυμάτων και την «πώλησή» τους σε εγχώριες εγκληματικές οργανώσεις (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2006, Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, 2005).

§ Σε αυτές που εμπλέκονται τόσο στην «στρατολόγηση» των θυμάτων στις χώρες προέλευσής τους, όσο και στην εν συνεχεία σεξουαλική τους εκμετάλλευση στην χώρα προορισμού ή την μεταπώλησή τους σε άλλες εγχώριες εγκληματικές οργανώσεις (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2006, Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, 2005).

§ Στις εγχώριες εγκληματικές οργανώσεις που εκμεταλλεύονται σεξουαλικά τα θύματα και τα διακινούν εντός της χώρας (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2006, Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, 2005).

Στην διακίνηση εμπλέκεται μια σειρά δραστών. Στην περίπτωση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης εμπλέκεται, ανάμεσα σε άλλους: το αρχικό πρόσωπο που έρχεται σε επαφή ή ορισμένες φορές απαγάγει γυναίκες, ο πράκτορας στην χώρα προέλευσης που πληρώνει τον στρατολόγο και διευθετεί όλες τις λεπτομέρειες του ταξιδιού, ο συνοδός, που συχνά περνά από άλλες χώρες προκειμένου οι αρχές να χάσουν τα ίχνη των θυμάτων, οι μεσίτες που συναντούν τις γυναίκες κατά την άφιξή τους και οι προαγωγοί που διευθύνουν τις εγκαταστάσεις, ο υπάλληλος που δέχεται δώρα (Συκιώτου, 2003).

Συνοψίζοντας την δράση των εγκληματικών οργανώσεων, οι ρόλοι των μελών μπορούν να περιγραφούν ως εξής:

- «Αρχηγός», ημεδαπός ή αλλοδαπός (Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, 2005).
- «Στρατολόγος», ομοεθνής (άνδρας ή γυναίκα¹⁷) των γυναικών θυμάτων που τις εντοπίζει και τις στρατολογεί (Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, 2005).
- «Πλαστογράφος», ομοεθνής των θυμάτων, ο οποίος φροντίζει για τα ταξιδιωτικά έγγραφα τους (Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, 2005).
- «Συνοδός-φρουρός», ομοεθνής των θυμάτων και ημεδαπός της χώρας προορισμού, που συνοδεύει τα θύματα κατά την διάρκεια του ταξιδιού (Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, 2005).
- «Παραλήπτης», ημεδαπός ή αλλοδαπός, που παραλαμβάνει τα διακινούμενα θύματα κατά την είσοδό τους στην χώρα και φροντίζει για την τοποθέτησή τους (Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, 2005).
- «Οδηγός», ημεδαπός ή αλλοδαπός, που μεταφέρει τα θύματα στους προσυμφωνημένους τόπους συναντήσεων με taxi, Ι.Χ.Ε ή μοτοσικλέτα κατόπιν ραντεβού (Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, 2005).

Αν και όπως προαναφέρθηκε, η διεθνική σωματεμπορία προσεγγίζεται με όρους εγκληματικής οργάνωσης διότι έτσι μπορεί να αποδοθεί ποινική ευθύνη προς τους διακινητές – σωματέμπορους, δεν πρέπει, παράλληλα να ατονεί και η αντίληψη του φαινομένου ως «παράνομο προϊόν» με μεγάλη ζήτηση, δηλαδή πελατεία που τροφοδοτεί το φαινόμενο. Τα τρία μοντέλα που ακολουθούν επιχειρούν να

¹⁷ Από τα τελευταία στοιχεία, προκύπτει αύξηση της συμμετοχής γυναικών εγκληματιών στις ομάδες διακίνησης και μάλιστα πολλές φορές αλλοδαπές γυναίκες, οι οποίες στο παρελθόν ήταν θύματα μετατρέπονται σε δράστες (Αντωνιάδου, 2006).

διατηρήσουν μια ισορροπία μεταξύ των δυο (εγκληματική οργάνωση-πελάτης) (Λάζος 2002γ).

Η οργάνωση των δικτύων διεθνικής σωματεμπορίας, σύμφωνα με τον Λάζο (2002γ), αποτελούν γενικεύσεις με βάση τις εξελίξεις του trafficking στην Ελλάδα, κυρίως της πενταετίας 1998- 2000 και δεν διεκδικούν καθολική ισχύ, αποτελούν μοντέλα που μπορεί να αποκλίνουν από το σύνολο των συγκεκριμένων στις οποίες αναφέρονται και τέλος, υπάρχει μια εστίαση στα πλέον διαδεδομένα και επιτυχημένα στην πράξη δίκτυα διεθνόσωματεμπορίας (Λάζος, 2002γ).

Ορισμένες γενικές διευκρινίσεις που ίσως συμβάλλουν στην προσέγγιση των μοντέλων είναι οι ακόλουθες:

α) Ο τρόπος διασύνδεσης και η κατανομή ρόλων των δικτύων που οργανώνονται στα μοντέλα παρουσιάζουν υψηλή αντιστοιχία με επτά ή οκτώ στα δέκα δίκτυα διεθνικής σωματεμπορίας που έδρασαν ή δρουν στην Ελλάδα (Λάζος 2002γ:12).

β) Οι ρόλοι που εντοπίζονται μπορεί να αναφέρονται σε παραπάνω από ένα άτομα (Λάζος 2002γ:12).

γ) Ένας ρόλος μπορεί να μην αναφέρεται σε ένα άτομο, αλλά με ένα επιμέρους, εξειδικευμένο δίκτυο ατόμων (Λάζος 2002γ:12).

δ) Ορισμένοι περιφερειακοί ρόλοι μπορεί συγκυριακά να παραμείνουν ανενεργοί σε μια φάση της διαδικασίας (Λάζος 2002γ:12).

ε) Εκτός της πελατείας, η γυναίκα προς έκδοση μπορεί να τύχει σεξουαλικής εκμετάλλευσης και από άλλα πρόσωπα, κατά την μετάβασή της προς τον πελάτη ή μπορεί να τύχει και βιασμού από άτομα του δικτύου (Λάζος 2002γ:12).

στ) Τα δίκτυα βρίσκονται στο πλαίσιο της ευρύτερης παράνομης αγοράς. Πολλοί από τους ρόλους που μεσολαβούν ώστε η γυναίκα να φτάσει στον πελάτη ή να κρατηθεί στη θέση αυτή υπάρχουν για την εξυπηρέτηση των αναγκών διάφορων δικτύων (π. χ., ο “πλαστογράφος”) (Λάζος 2002γ:12).

2.2.1. ΤΟ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΔΙΕΘΝΙΚΗΣ ΣΩΜΑΤΕΜΠΟΡΙΑΣ

Το ολοκληρωμένο δίκτυο στην παράνομη διακίνηση με σκοπό την εμπορευματική εκμετάλλευση, από την πορνολόγηση ως την οικονομική και σεξουαλική εκμετάλλευση των θυμάτων, αποτελεί ένα τριπλοκομβικό-τριφασικό μοντέλο (στρατολόγηση, μεταφορά και εκμετάλλευση), που απαρτίζεται από τρεις οργανωμένες εγκληματικές ομάδες (πορνολογητής, διακινητής και μισθωτής). Ο κάθε κόμβος είναι σχετικά αυτόνομος, με δικό του επικεφαλής και την δική του εσωτερική οργάνωση και κάθε φάση της διαδικασίας λαβαίνει χώρα από διαφορετικό κόμβο-εγκληματική ομάδα. Το ολοκληρωμένο μοντέλο δικτύου διευκολύνει τον εντοπισμό των θυμάτων και παρέχει αυξημένη ευελιξία απέναντι στην αστυνομία. Στην Ελλάδα αξιοποιείται πολύ συχνά τα τελευταία χρόνια από μεσαίους εκμισθωτές (Λάζος 2002γ).

(Διατίθεται στην έντυπη μορφή)

2.2.2. ΤΟ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ

Το συγκεντρωτικό μοντέλο είναι μονοκομβικό-τριφασικό. Οι τρεις φάσεις της διεθνικής σωματεμπορίας –πορνολόγηση, μεταφορά και εκμίσθωση– αναλαμβάνονται από την ίδια εγκληματική ομάδα στο πλαίσιο και με τη στήριξη της ευρύτερης υποδομής που παρέχει το δίκτυο. Η ομάδα με έναν ή/και δυο επικεφαλής (στη χώρα πορνολόγησης ή/και τη χώρα εκμίσθωσης). Το συγκεντρωτικό μοντέλο είναι εύκολο να κατασταλεί, καθώς μία σύλληψη είναι ικανή να απενεργοποιήσει το δίκτυο. Στην Ελλάδα, απαντάται σε «παλαιές» ομάδες διεθνοσωματεμπόρων, αλλά και σε σύγχρονες, ιδιαίτερα ισχυρές ομάδες που διακινούν μεγάλους αριθμούς γυναικών (Λάζος, 2002γ).

(Διατίθεται στην έντυπη μορφή)

2.2.3.ΤΟ ΤΟΠΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΔΙΕΘΝΙΚΗΣ ΣΩΜΑΤΕΜΠΟΡΙΑΣ

Το τοπικό μοντέλο είναι μονοκομβικό-διφασικό και εστιάζει στο σύνολο των περιπτώσεων όπου η πορνολόγηση αλλοδαπών γυναικών λαμβάνει χώρα εντός των συνόρων της χώρας αποστολής, με την προώθησή τους να έχει πραγματοποιηθεί με νόμιμα ή παράνομα μέσα τα οποία εντάσσονται στην ευρύτερη κατηγορία των δικτύων παράνομης οικονομικής μετανάστευσης. Περιλαμβάνει δύο φάσεις, την πορνολόγηση και την εκμίσθωση, που πραγματοποιούνται από την ίδια ομάδα, συνήθως με έναν επικεφαλής. Το συγκεκριμένο δίκτυο είναι τοπικό (δηλαδή, περιορίζεται σε μια χώρα), με διεθνική σύσταση ως προς τα άτομα που το αποτελούν αλλά και τα θύματα που πορνολογούνται (Λάζος, 2002γ).

Το τοπικό μοντέλο παρουσιάζει και μια παραλλαγή, καθώς μπορεί να μετεξελιχθεί σε δικομβικό, αφού συχνά, μετά την πορνολόγηση, υπάρχει μεταπώληση θυμάτων σε άλλο κόμβο-οργανωμένη ομάδα μέσα στην ίδια χώρα. Η ύπαρξη ενός μόνο κόμβου έχει το μειονέκτημα ότι η ακύρωση μιας φάσης ή η σύλληψη ενός μέλους οδηγεί σε ακύρωση όλο το δίκτυο. Από την άλλη, είναι ένα κλειστό δίκτυο με μικρότερο συντελεστή διακινδύνευσης. Στην Ελλάδα, η μορφή αυτή εστιάζει στις νόμιμες και παράνομες μετανάστριες (Λάζος, 2002γ).

(Διατίθεται στην έντυπη μορφή)

2.3 ΤΑ ΔΙΚΤΥΑ ΔΙΕΘΝΙΚΗΣ ΣΩΜΑΤΕΜΠΟΡΙΑΣ

Σε όλο το φάσμα δράσης λειτουργούν μεγάλες επιχειρήσεις και διεθνή δίκτυα, τα οποία συγκροτούν μια περίπλοκη και καλά οργανωμένη βιομηχανία. Η εμπορία ανθρώπων οργανώνεται με τον συνδυασμό αλλοδαπών και εγχώριων εγκληματικών ομάδων, όπου ομάδες αλλά και μεμονωμένα άτομα είναι αρμόδια για τις διαφορετικές φάσεις της εμπορίας τόσο στην χώρα προέλευσης (π.χ. στρατολόγηση, παροχή πλαστών εγγράφων κλπ.) όσο και στην χώρα προορισμού (π.χ. πειθαρχεία, μαστροπεία, διαφθορά κρατικής υπαλληλίας κλπ.). Το τοπικό δίκτυο μεσαζόντων που ενεργεί στις χώρες διαμετακόμισης φροντίζει, κυρίως, για την συνοδεία, την μεταφορά και την παροχή καταφυγίου, ώστε να διευκολύνει την μετακίνηση των ατόμων (Παπαγιαννοπούλου, 2007).

Οι δρόμοι της διεθνικής σωματεμπορίας παγκοσμίως ταυτίζονται, συχνά, με αυτούς της μετανάστευσης και παραδοσιακά, η κίνηση είναι από τον Νότο προς τον Βορρά ενώ η ροή από ορισμένες αναπτυσσόμενες χώρες (Βόρειος και Κεντρική Αφρική, Λατινική Αμερική, Ασία) προς χώρες της Δύσης (Παπαγιαννοπούλου, 2007, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2001, Πετρούλα, χ.χ.). Ωστόσο, σύγχρονες τάσεις καταδεικνύουν ότι η παράνομη διακίνηση και εμπορία ανθρώπων διενεργείται και εντός συγκεκριμένων γεωγραφικών περιφερειών ή κρατών. Παραδοσιακά οι χώρες προέλευσης είναι ιδίως το Αφγανιστάν, το Βιετνάμ, η Βιρμανία, η Ινδία, η Ινδονησία, η Καμπότζη, η Κίνα, η Κολομβία, το Μεξικό, το Μιανμάρ, το Μπαγκλαντές, το Νεπάλ, το Πακιστάν, η Ταϊλάνδη, η Τζαμάικα και οι Φιλιππίνες. Χώρες προορισμού αποτελούν η Αυστραλία, ο Καναδάς, οι Η.Π.Α., τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, η Ιαπωνία, η Ινδία, το Ισραήλ, η Κίνα, η Μαλαισία, το Ντουμπάι, το Πακιστάν, η Σαουδική Αραβία, η Ταϊβάν, η Ταϊλάνδη και η Τουρκία (Παπαγιαννοπούλου, 2007, Πετρούλα, χ.χ.).

Τα τελευταία δέκα-δεκαπέντε χρόνια, η εξάπλωση του πιο φτηνού τομέα της πορνείας στην Ευρώπη στηρίχθηκε στην ανάπτυξη δικτύων εγκλήματος που ειδικεύονται στην μεταφορά και μετά στην αιχμαλωσία των γυναικών. Βαθμιαία οι ομάδες αυτές ρίζωσαν, καταλαμβάνοντας μερίδιο της αγοράς της πορνείας και προοδευτικά επεκτάθηκαν (Μοντζίνι, 2007).

Στην Ευρώπη, υπάρχει μια «κατανομή χώρου» της εμπορίας ανάμεσα στις χώρες προέλευσης (Αλβανία, Βουλγαρία, Κόσσοβο, Κροατία, Λετονία, Λευκορωσία, Λιθουανία, Ουγγαρία, Ουκρανία, Πολωνία, Ρωσία, Ρουμανία, Σλοβακία), τις χώρες διαμετακόμισης/διόδου (κυρίως οι χώρες της πρώην Γιουγκοσλαβίας και η Αλβανία) και τις χώρες προορισμού (Αγγλία, Αυστρία, Βέλγιο, Γερμανία, Γιουγκοσλαβία, Ελβετία, Ελλάδα, Ισπανία, Ιταλία, Κύπρος, Ολλανδία, Πολωνία) (Παπαγιαννοπούλου, 2007, Πετρουλά, 2006, Συκιώτου, 2003, Τσακλάγκανου, 2002).

Στην ευρω-ασιατική περιοχή, η γεωγραφία αυτού του εμπορίου και στην συνέχεια η εξέλιξή του έχει ως εξής: περιοχές καταγωγής, ενδιάμεσοι σταθμοί και προορισμός πολλές φορές αλλάζουν ταχύτατα, δίνοντας μορφή σε όλο και πιο μακρινές και δύσκολες διαδρομές (Μοντζίνι, 2007, Διεθνής Αμνηστία, 2007). Γενικά όμως στην ευρω-ασιατική περιοχή το σύνολο των μετακινήσεων, πάνω κάτω, κατευθύνονται κυρίως από την Ανατολή προς την Δύση και από τον Νότο προς τον Βορρά. Οι περιοχές που διασχίζουν μπορούν να χωριστούν σε περιοχές «κατηγορίας Α», περιοχές «κατηγορίας Β» και περιοχές «κατηγορίας Γ». Οι περιοχές της κατηγορίας Γ, οι λεγόμενες περιφερειακές¹⁸, είναι αποκλειστικά περιοχές

¹⁸ Σήμερα τα προνομιούχα μέρη για την συγκέντρωση έμφυχου υλικού είναι οι περιφερειακές περιοχές (Μοντζίνι, 2007).

προέλευσης θυμάτων. Οι περιοχές της κατηγορίας Β αποτελούν περιοχές προορισμού μεγάλων μεταναστευτικών κυμάτων τα οποία προέρχονται από περιοχές της κατηγορίας Γ ή διαμετακόμισης –που μπορεί να χρησιμοποιούνται και ως σταθμός, τόπος εκπαίδευσης και επιλογής- πριν τα θύματα φτάσουν στις περιοχές της κατηγορίας Α. Επίσης, μπορεί να αποτελούν περιοχές προέλευσης προς τις περιοχές Α. Οι περιοχές της κατηγορίας Α αποτελούν τις κύριες αγορές, είναι περιοχές προορισμού και πιθανόν περιοχές ενδιάμεσες πριν τα θύματα φτάσουν σε άλλες περιοχές της κατηγορίας Α (Μοντζίνι, 2007).

Στην Ελλάδα, κατά την δεκαετία 1990-2000, το κάθε δίκτυο διεθνικής σωματεμπορίας συνεισέφερε στην εξαναγκαστική πορνεία, το δικό του, ιδιαίτερο πρώτο υλικό από γυναίκες αναφορικά με την εθνικότητα ή την χώρα προέλευσης, ώστε να σχηματιστεί λίστα επιλογών του πελάτη σε συνδυασμό με τις μορφές προσφοράς και τις τιμές που τις συνόδευαν. Το κάθε δίκτυο απλώθηκε και στρατολόγησε γυναίκες από μια σειρά χώρες, οι οποίες κατά κανόνα ήταν διαφορετικές για κάθε δίκτυο και αυτό εξαιτίας, κυρίως, των σχέσεων διαφθοράς, τις οποίες το κάθε δίκτυο είχε αναπτύξει με τα περιβάλλοντα και τις γραφειοκρατίες συγκεκριμένων χωρών (Λάζος, 2002α). Έτσι, κάθε δίκτυο με χώρα αποστολής -ή και αποστολής- την Ελλάδα, ειδικεύτηκε στην διακίνηση, εγκατάσταση και εμπορία γυναικών, από ορισμένες χώρες, έχοντας μια βασική και ορισμένες περιφερειακές χώρες στρατολόγησης γυναικών και ανηλίκων (Λάζος, 2002β). Συνολικά, τα πέντε δίκτυα (Ρωσικό, Ουκρανικό, Βαλκανικό, Αλβανικό, Πολωνικό) εξανάγκασαν στην πορνεία στην Ελλάδα γυναίκες από την Σλοβενία, Ρουμανία, Ρωσία, Πολωνία, Ουκρανία, Ουζμπεκιστάν, Μολδαβία, Π.Γ.Δ.Μ., Λιθουανία, Λευκορωσία,

Εκτός από τις Ανατολικές περιοχές της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, οι περιοχές από τις οποίες συγκεντρώνονται τα θύματα μετακινούνται προοδευτικά από τα αστικά κέντρα προς τις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές (Μοντζίνι, 2007).

Λετονία, Καζακστάν, Εσθονία, Γιουγκοσλαβία (Κόσσοβο, Μαυροβούνιο, Βοσνία-Ερζεγοβίνη), Γεωργία, Βουλγαρία, Αζερμπαϊτζάν, Αλβανία) (Λάζος, 2002α). Η μετακίνηση των θυμάτων από την χώρα προέλευσης μέχρι την Ελλάδα είναι κυρίως αρμοδιότητα αλλοδαπών διακινητών, ενώ ο χώρος κράτησης τους, ο τρόπος μεταφοράς τους και η ανεύρεση πελατών είναι, κυρίως αρμοδιότητα των Ελλήνων μελών δικτύων (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2005).

Τα τέσσερα δίκτυα (Ρωσικό, Ουκρανικό, Βαλκανικό, Αλβανικό) δεν είχαν την ίδια βαρύτητα και σημασία για την εξαναγκαστική πορνεία στην Ελλάδα, αφού το καθένα γνώρισε ανάπτυξη, η οποία ήταν αφενός εξαρτημένη από την ανάπτυξη της εξαναγκαστικής πορνείας στην Ελλάδα αλλά αφετέρου από τους δικούς του όρους και συνθήκες ανάπτυξης και την ζήτηση των θυμάτων που προωθούσε στην αγορά (Λάζος, 2002α).

Κάθε δίκτυο διεθνικής σωματεμπορίας αποτέλεσε τόπο πληροφοριών, μηχανισμών, εργαλείων και εναλλακτικών λύσεων, για το σύνολο των ομάδων διεθνοσωματεμπόρων που είχαν την γνώση και την πείρα να το αξιοποιήσουν. Σ' αυτό το ευρύτερο πλαίσιο οι διάφορες ομάδες διέφεραν ουσιαστικά μεταξύ τους ως προς την κλίμακα της δράσης, τις δυνατότητες (χρήμα, οργάνωση, στελεχικό δυναμικό, προσωπικές ικανότητες, πρόσβαση σε αρχές, στρατολόγηση, μετακίνηση, εγκατάσταση κλπ.) και τον προγραμματισμό (Λάζος, 2002β).

Τα δίκτυα διακίνησης, κινούμενα στο πεδίο του οργανωμένου εγκλήματος, έχουν απίστευτες διακλαδώσεις όχι μόνο στην χώρα προορισμού του θύματος, αλλά και στην χώρα προέλευσης και χρησιμοποιούν τις ίδιες μεθόδους με κάθε άλλη μορφή οργανωμένου εγκλήματος, δηλαδή την διαφθορά κρατικών λειτουργών, την

πλαστογραφία, τον εκβιασμό, την σωματική βία και άλλες μορφές εξαναγκασμού (Συκιώτου, 2003).

Τα δίκτυα διακίνησης κατατάσσονται σε τρεις κατηγορίες: μεγάλα, μεσαία και μικρά. Τα μεγάλα εκμεταλλεύονται τα θύματά τους μέσω χωρών διαμετακόμισης (transit), όπου σταματούν για να προμηθευτούν έγγραφα. Τα μεσαία φέρνουν τα θύματά τους κατευθείαν από μια συγκεκριμένη χώρα. Δεν μεταπωλούν τα θύματά τους σε άλλους αλλά τα κρατούν υπό τον έλεγχό τους και τα εκμεταλλεύονται σε δικά τους πορνεία ή κέντρα διασκέδασης (clubs). Τα μικρά διακινούν ένα με δύο θύματα τη φορά και δραστηριοποιούνται σε έναν τύπο πορνικής εγκατάστασης (οίκο ανοχής ή κέντρο διασκέδασης), ανάλογα με τις ανάγκες της συγκεκριμένης «επιχείρησης». Το άτομο που έρχεται σε επαφή με τα θύματα τα συνοδεύει μέχρι τον τελικό προορισμό και τα παραδίδει στον «επιχειρηματία» (Συκιώτου, 2003).

Επίσης, τα δίκτυα διακίνησης μπορούν να διακριθούν ανάλογα με την οργανωτική τους δομή σε δίκτυα ιεραρχικής δομής και δίκτυα χαλαρής δομής. Οι δύο αυτές περιπτώσεις δικτύων λειτουργούν σχεδόν αντίθετα.

Ιεραρχική Δομή: Ο πρώτος τύπος δικτύου βασίζεται σε μια αυστηρή και συγκεκριμένη δομή (μοντέλο πυραμίδας), που προσεγγίζει εκείνη μιας μεγάλης επιχείρησης και η οποία επεκτείνει την δράση της, κατά κανόνα, σε βάθος χρόνου (Τσουραμάνης, χ.χ.). Τέτοιες δομές σωματεμπόρων βρίσκονται σε οργανώσεις που εμπλέκονται στο υψηλότερο επίπεδο εγκλημάτων. Αυτές είναι δομές που μοιάζουν με αυτές της μαφίας με διεθνή παραρτήματα, μπλεγμένα σε διάφορες μορφές εγκλήματος, όπως παράνομη διακίνηση όπλων, εμπόριο ναρκωτικών και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Πρόκειται για οργανώσεις που έχουν τον απόλυτο έλεγχο από την χώρα προέλευσης και την χώρα μετάβασης ως την χώρα προορισμού,

καθώς είναι δίκτυα που προσφέρουν πλήρη «ταξιδιωτικά πακέτα», τα οποία περιλαμβάνουν ψεύτικα διαβατήρια, μετακίνηση και καταλύματα. Τα μέλη αυτών των οργανώσεων μπορεί ανάλογα με την θέση που έχουν στην οργάνωση να είναι υπεύθυνοι είτε για όλο το ταξίδι είτε για κάποιο μέρος του. Σ' αυτά τα δίκτυα, το κόστος του ταξιδιού προσυμφωνείται κι έτσι δεν μπορεί να γίνει καμία περαιτέρω αγοραπωλησία μεταναστών κατά την διάρκεια του ταξιδιού (Noble, 2003). Η δομή των δικτύων στις περισσότερες των περιπτώσεων είναι ιεραρχική, ενώ η τάση που υπάρχει τα τελευταία χρόνια είναι αυτές να αποκτούν όλο και περισσότερο ανομοιογενή σύνθεση με βάση την υπηκοότητα των μελών (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2006).

Χαλαρή Δομή: Αυτές οι οργανώσεις δεν λειτουργούν με μια οργανωμένη δομή αλλά λειτουργούν ευέλικτα φέρνοντας σε επαφή διαφορετικές ομάδες, οι οποίες μεταξύ τους δημιουργούν μια τέλεια αλυσίδα. Τέτοιο δίκτυα μπορούν να προσαρμοστούν γρήγορα και χωρίς κόπο σε απρόσμενες αλλαγές. Οι άνθρωποι που εμπλέκονται σ' αυτά τα δίκτυα είναι με χρονολογική σειρά εκείνοι που βρίσκουν τα θύματα, εκείνοι που τους χορηγούν διαβατήρια, οι διακινητές, εκείνοι που παρέχουν καταλύματα και οι διακινητές στις χώρες μετάβασης και προορισμού (Noble, 2003).

2.3.1 ΤΟ ΡΩΣΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΟΥΚΡΑΝΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

Στην Ελλάδα έδρασαν επιτυχημένα προωθώντας αλλοδαπές γυναίκες στην εξαναγκαστική πορνεία έξι βασικά δίκτυα: ρωσικό, ουκρανικό, βαλκανικό, αλβανικό και δευτερευόντως κεντροευρωπαϊκό, αφρικανικό. Το κάθε δίκτυο trafficking προώθησε αλλοδαπές γυναίκες από μια δέσμη χωρών, ενώ έκαναν την εμφάνισή τους και μερικές δεκάδες

γυναίκες που προωθήθηκαν από συγκεκριμένα άτομα ή ομάδες σωματεμπόρων που αξιοποίησαν τις μεθόδους και τις διαδρομές των μεγάλων δικτύων. Έτσι, είναι δυνατό τα δίκτυα διεθνικής σωματεμπορίας να διακριθούν σε τρία ζευγάρια (Λάζος, 2002γ). Η κατηγοριοποίηση αυτή δόθηκε με βάση την εθνικότητα της ηγετικής ομάδας των διεθνοσωματεμπόρων αλλά και τις αναλογίες των γυναικών που προωθούνταν στην εξαναγκαστική πορνεία. Ωστόσο, είχαν πολυεθνική στελέχωση (Λάζος, 2002α).

Το πρώτο ζευγάρι περιλαμβάνει το Ρωσικό και το Ουκρανικό δίκτυο, δύο διεθνικά δίκτυα παγκόσμιας εμβέλειας που προώθησαν στην πορνεία το 55%-60% του συνόλου των γυναικών προς έκδοση στην Ελλάδα και ελέγχουν και τροφοδοτούν τις κεντρικές πορνικές αγορές με τα υψηλά μισθώματα. Μέχρι σήμερα, η εξαναγκαστική πορνεία στην Ελλάδα, γίνεται κατανοητή με τους όρους των δύο αυτών δικτύων, καθώς από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 μέχρι σήμερα η Ρωσία και η Ουκρανή δανείζουν το όνομά τους στην εξαναγκαστικά εκδιδόμενη γενικά (Λάζος, 2002γ)¹⁹.

Πρώτο από τα έξι δίκτυα έκανε την εμφάνιση του το ρωσικό δίκτυο του οποίου ο ένας πόλος βρισκόταν στην Αθήνα ενώ ο άλλος στην Μόσχα και την Αγία Πετρούπολη. Αυτό έγινε το 1988 και σε υπολογίσιμη κλίμακα το 1989, ενώ το 1990 άρχισε την αποστολή γυναικών σε κλίμακες εκατοντάδων. Οι ομάδες των διεθνοσωματεμπόρων στρατολόγησαν σχεδόν αποκλειστικά από πέντε χώρες: τη Ρωσία, την Εσθονία, την Λευκορωσία και την Λετονία, ενώ άτακτα και ασυστηματικά περιορισμένους αριθμούς γυναικών και κοριτσιών από το Αζερμπαϊτζάν, τη Γεωργία, την Κιργισία και την Μολδαβία. Ο κύριος όγκος των γυναικών

¹⁹Το ρωσικό δίκτυο στο εμπόριο γυναικών θεωρείται το πιο προσοδοφόρο δεδομένου ότι ελέγχει το κύκλωμα των «συνοδών» που θεωρείται ακριβό είδος (Συκιάτου, 2003).

που προωθήθηκαν ήταν Ρωσίδες, περίπου το 88% των εξαναγκαστικά εκδιδομένων γυναικών του ρωσικού δικτύου (Λάζος, 2002α).

Όσο αφορά την μέθοδο της στρατολόγησης, αξίζει να σημειωθεί ότι οι Ρώσοι έμποροι έχουν αναπτύξει την ικανότητα να καλύπτουν τέλεια την επιχείρηση τους πίσω από πρακτορεία ταξιδίων και γάμων. Τα πρακτορεία αυτά πραγματικά έλκουν και επιλέγουν τις καλύτερες κοπέλες, τις εφοδιάζουν με νόμιμα χαρτιά και τουριστικές βίζες, τις συνοδεύουν στο αεροδρόμιο ή τις εμπιστεύονται σε άτομα υπεύθυνα να τις οδηγήσουν σε χώρες προορισμού με άλλα μέσα, όπου εκεί η θέση τους είναι ήδη προκαθορισμένη από τους παράνομους μηχανισμούς (Μοντζίνι, 2007)²⁰.

Συνολικά, για την περίοδο 1990-2000, το Ρωσικό δίκτυο διεθνικής σωματεμπορίας, είχε υπό τον έλεγχό του ένα μερίδιο του πληθυσμού των εξαναγκαστικά εκδιδομένων γυναικών της τάξεως του 39%, ποσοστό που σε απόλυτα μεγέθη μεταφράζεται σε 30.500 γυναίκες και νεαρές κοπέλες (Λάζος, 2002α), ενώ το 2002, φαίνεται μείωση του υπό διαχείριση και εκμετάλλευση πληθυσμού των εξαναγκαστικά εκδιδομένων που πλησιάζει το 9% (Λάζος, 2002γ). Ήδη από το 1998 και μετά το Ρωσικό δίκτυο άρχισε να εμφανίζει τάσεις υποχώρησης σε μεγέθη σαφώς μικρότερα από αυτά της δεκαετίας του 1990. Η μερική αυτή υποχώρηση από την Ελλάδα οφείλεται σε πιο κερδοφόρες ευκαιρίες προώθησης γυναικών σε άλλες πορνικές αγορές Ευρωπαϊκών, Αμερικανικών και Ασιατικών χωρών (Λάζος, 2002α). Οι Ρώσοι, χαίρουν υπόληψης στον εγκληματικό κόσμο γεγονός που τους επιτρέπει να κλείνουν συμφωνίες με τις πιο ισχυρές εγκληματικές οργανώσεις (π.χ. yakouza) και σε πολύ μακρινά μέρη: στις

²⁰ Στις χώρες Ρωσία και Ρουμανία, λειτουργούν νομότυπα γραφεία ευρέσεως εργασίας, τα οποία διαφημίζουν ότι αναλαμβάνουν την έκδοση ταξιδιωτικών εγγράφων και όλων των άλλων απαραίτητων δικαιολογητικών προκειμένου τα θύματα να μεταβούν για νόμιμη εργασία στη χώρα μας (Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, 2005).

Η.Π.Α. φτάνουν 4.000 γυναίκες κάθε χρόνο ενώ χιλιάδες άλλες εναλλάσσονται ανάμεσα σε Μπανγκόκ, Χόνγκ Κονγκ, Πεκίνο, Σιγκαπούρη, Ιαπωνία, Μέση Ανατολή, Ισραήλ και Τουρκία, όπου οι γυναίκες αυτές είναι στην διάθεση τοπικών κυκλωμάτων πορνείας (Μοντζίνι, 2007).

Το ρωσικό δίκτυο ήταν το ηγετικό δίκτυο στην ανάπτυξη της εξαναγκαστικής πορνείας στην Ελλάδα και κατέλαβε για τη εγκατάσταση των γυναικών που προωθούσε στην πορνεία, τις κορυφαίες θέσεις στην ιεραρχία του πορνικού χώρου, -καθώς αποτέλεσε τον βασικό γυναικοδότη στην Ελλάδα-, τις θέσεις που απέδιδαν κατά τεκμήριο τα υψηλότερα πορνικά μισθώματα. Το Ρωσικό δίκτυο διεθνικής σωματεμπορίας μπόρεσε προωθώντας ολοένα και λιγότερες γυναίκες στην πορνική αγορά να πετύχει υψηλότερες αποδόσεις τόσο σε αριθμούς πορνικών μισθωμάτων όσο και σε τιμές πορνικών μισθωμάτων: λιγότερο ανθρώπινο εμπόρευμα, περισσότερες αναλογικά μισθώσεις και ακριβότερες τιμές, χαρακτήρισαν την τελευταία περίοδο της δεκαετίας 1990. Αποτελεί το πλέον ισχυρό δίκτυο σε πανευρωπαϊκό και ένα από τα ισχυρότερα σε παγκόσμιο επίπεδο, του 20^{ου} αι. Επιπλέον, κατάφερε να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις, ώστε να παραμείνει και τα επόμενα χρόνια στην κορυφή της ιεραρχίας (Λάζος, 2002β).

Με καθυστέρηση μερικών μηνών από το ρωσικό δίκτυο και αρχικά πιο περιορισμένες φιλοδοξίες ως προς τα μεγέθη έκανε την εμφάνιση του το ουκρανικό δίκτυο του οποίου ο πρώτος πόλος βρισκόταν στην Αθήνα και ο δεύτερος πόλος στο Κίεβο. Και αυτό άρχισε να χρησιμοποιεί τόσο νομιμοφανή όσο και παράνομα μέσα προώθησης των γυναικών στην εξαναγκαστική πορνεία στην Ελλάδα (Λάζος, 2002α).

Το ουκρανικό δίκτυο, κατά την δεκαετία του 1990, προώθησε στην εξαναγκαστική πορνεία στην Ελλάδα, σχεδόν αποκλειστικά, Ουκρανές. Οι γυναίκες από την Μολδαβία αποτελέσαν, συγκριτικά, μικρή μειονότητα (Λάζος, 2002α).

Το ουκρανικό δίκτυο αποτέλεσε τον δευτεραγωνιστή στις εξελίξεις, ακολουθώντας με διαφορά ενός περίπου έτους τις επιλογές που αναπτύσσονταν από το ρωσικό δίκτυο, καθώς υστερεί τόσο ως προς τα μεγέθη όσο και ως προς την οργάνωση σε σχέση με το ρωσικό δίκτυο διεθνικής σωματεμπορίας. Από πλευράς μεγεθών, σχεδόν καθ' όλη την περίοδο 1990 -2000, εισήγαγε και διαχειρίστηκε μικρότερους αριθμούς εξαναγκαστικά εκδιδομένων αλλά και αποκόμισε μικρότερα σύνολα πορνικών μισθώσεων (Λάζος, 2002β). Για την περίοδο 1990-2000 το ουκρανικό δίκτυο είχε υπό τον έλεγχο του ένα μερίδιο του πληθυσμού των εξαναγκαστικά εκδιδομένων της τάξεως του 33%, ποσοστό που σε απόλυτα μεγέθη μεταφράζεται περί τις 26.000 γυναίκες και νεαρές κοπέλες (Λάζος, 2002α). Από πλευράς οργάνωσης, μάλλον ακολούθησε τα πρότυπα του ρωσικού δικτύου, τα οποία και αφομοίωσε με σχετική ευκολία μεν, με σχετική καθυστέρηση δε. Έτσι, κατόρθωσαν να υπερδιπλασιάσουν τις εκδιδόμενες γυναίκες που διέθεσαν επιτυχημένα στην πορνική αγορά, τις πορνικές μισθώσεις που υποχρέωσαν τις γυναίκες αυτές να δεχτούν, άλλα και τα οικονομικά έσοδα που προήλθαν από την εκμετάλλευσή τους (Λάζος, 2002β).

Μετά το 1997, το ουκρανικό δίκτυο γνώρισε σταδιακή κάμψη (Λάζος, 2002α), ωστόσο, κατά την τρέχουσα πρώτη δεκαετία του 21^{ου} αιώνα αποτελεί πλέον τον πρωταγωνιστή στην εξαναγκαστική πορνεία στην Ελλάδα (Λάζος, 2002β).

Τα δυο δίκτυα ήταν ομόλογα από την οπτική γωνία του ότι, προώθησαν το εμπόρευμα τους στα ίδια πεδία πορνικής αγοράς και ότι ως δίκτυα, αξιοποίησαν τις ίδιες μεθόδους δράσεις. Το βασικό πεδίο δράσης τους βρισκόταν σε χώρες με ευρύτατους πληθυσμούς γυναικών συγκεντρωμένους σε μεγάλα αστικά κέντρα. Τα δυο δίκτυα προώθησαν κυρίως ενήλικες γυναίκες στην εξαναγκαστική πορνεία. Το ρωσικό και το ουκρανικό δίκτυο διεθνικής σωματεμπορίας κυριάρχησαν, κυρίως, στους πορνικούς τομείς των μπαρ και των νυχτερινών κέντρων -καθώς εκεί προωθηθήκαν πάνω από το 80% των θυμάτων- που τα δυο δίκτυα επιτυχημένα προώθησαν και δευτερεύοντος στον τομεα των οίκων ανοχής (Λάζος, 2002α).

2.3.2 ΤΟ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΑΛΒΑΝΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

Το Βαλκανικό και το Αλβανικό δίκτυο αποτελούν περιφερειακά-περιοχικά δίκτυα διεθνικής σωματεμπορίας (Λάζος, 2002α).

Το 1991 έκανε τη εμφάνισή του και γνώρισε αργή άνοδο το Βαλκανικό δίκτυο στην Ελλάδα (Λάζος, 2002α). Το Βαλκανικό δίκτυο εμφανίζεται να αναπτύσσεται ως ένα βαθμό συμπληρωματικά στα δύο βασικά δίκτυα καλύπτοντας τα κενά τους (Λάζος, 2002β), κυρίως της μερικής υποχώρησης του Ρωσικού δικτύου από την αγορά της Ελλάδας. Η περιοχή προώθησης και εγκατάστασης των γυναικών ήταν η Θεσσαλονίκη και γενικότερα η Βόρεια Ελλάδα. Ο άλλος πόλος του δικτύου βρισκόταν αρχικά στην Φιλιπούπολη και την Σόφια, ενώ σταδιακά μεταφέρεται σε άλλες πόλεις της Νότιας Βουλγαρίας και σύντομα εντάσσονταν στα πεδία δράσης του και άλλες χώρες των Βαλκανίων (Λάζος, 2002α).

Η προώθηση γυναικών από χώρες της Βαλκανικής μέσω του Βαλκανικού δικτύου διεθνικής σωματεμπορίας αφορά σε τρεις χώρες: τη Βουλγαρία, τη Ρουμανία και την Σλοβενία. Σε ότι αφορά την Ελλάδα αποτέλεσε κύριο αποδέκτη γυναικών από την Βουλγαρία. Αντίθετα, η Ρουμανία και η Σλοβενία γυναικοδότησαν την εξαναγκαστική πορνεία στην Ιταλία (Λάζος, 2002α). Συχνά δε Ρουμάνες και Σλοβένες που εκδίδονταν για πρώτη φορά στην Ελλάδα μετακινούνταν προς την Ιταλία (Λάζος, 2002α) σε οίκους ανοχής ή μεταπωλούνταν σε Αλβανούς διεθνοσωματεμπόρους. Επίσης, οι σωματέμποροι του Βαλκανικού δικτύου πολύ συχνά προχωρούσαν σε αγορές ή ενοικιάσεις γυναικών από άλλα δίκτυα, καθώς η δική τους ενδοχώρα στρατολόγησης γυναικών ήταν πολύ περιορισμένη και εξαντλημένη από τις συνεχείς βίαιες επιδρομές στρατολόγησης (Λάζος, 2002β). Η χρήση βίας από μέρους τους είναι ιδιαίτερα υψηλή απέναντι στα θύματά τους (Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, 2005).

Το Βαλκανικό δίκτυο υπολείπεται σημαντικά των άλλων δικτύων σε μέγεθος όσο αφορά τις γυναίκες που προώθησε και εγκατέστησε στην εξαναγκαστική πορνεία στην Ελλάδα κατά την περίοδο 1990-2000 (Λάζος, 2002β). Συνολικά για την περίοδο αυτή το Βαλκανικό δίκτυο είχε υπό τον έλεγχό του ένα μερίδιο της τάξεως του 9% του συνολικού πληθυσμού των εξαναγκαστικά εκδιδόμενων γυναικών, ποσοστό που σε απόλυτα μέγεθος μεταφράζεται περί τις 7.000 γυναίκες και νεαρές κοπέλες (Λάζος, 2002α).

Το Βαλκανικό δίκτυο περιλάμβανε μεγαλύτερη ποσόστωση ανήλικων γυναικών στα φορτία των γυναικών που προωθούνταν στην εξαναγκαστική πορνεία στην δεκαετία του 1990. Η προδιάθεση αυτή δείχνει να σχετίζεται με το γεγονός ότι οι διεθνοσωματέμποροι του Βαλκανικού δικτύου στρατολογούσαν γυναίκες από μικρότερες πόλεις και χωριά. Όσο αφορά τα μοντέλα προώθησης γυναικών, περιλάμβανε την

προώθηση της παράνομης εισόδου κάτω από την καθοδήγηση των μελών του δικτύου όπου οι γυναίκες περνούσαν τα σύνορα περπατώντας. Σταδιακά, άρχισε να προσφέρει τις υπηρεσίες του γι' αυτό τον τύπο μετακίνησης και σε άλλα δίκτυα (Λάζος, 2002α).

Το Βαλκανικό δίκτυο είχε αξιόλογη συνεισφορά στην πορνεία των μπαρ και των νυχτερινών κέντρων. Κάλυψε όλη την κλίμακα και τα πεδία της εξαναγκαστικής πορνείας που απαντώνταν στην περιοχή της Βόρειας Ελλάδος από μπαρ και νυχτερινά κέντρα πολυτελείας έως και τα έσχατα μπαρ της αθλιότητας (Λάζος, 2002α).

Το 1991, επίσης, έκανε την εμφάνισή του ένα ακόμη, σχετικά αυτόνομο δίκτυο με έδρα στην Ελλάδα την Αθήνα και στην Αλβανία τα Τίρανα και την Αυλώνα, το Αλβανικό (Λάζος, 2002α).

Το Αλβανικό δίκτυο, η πλέον βάρβαρη εκδοχή της εξαναγκαστικής πορνείας στη Ελλάδα²¹ αποτέλεσε το τρίτο τόσο από πλευράς αριθμού των γυναικών που εξαναγκάστηκαν στην πορνεία (Λάζος, 2002α) όσο και από πλευράς όγκου πορνικών μισθώσεων που εξασφάλισε από την πελατεία (Λάζος, 2002β). Συνολικά, για τη περίοδο 1990-2000, το Αλβανικό Δίκτυο είχε υπό τον έλεγχό του ένα μερίδιο της τάξεως του 18%, ποσοστό που σε απόλυτα μεγέθη μεταφράζεται περί τις 13.500 γυναίκες και νεαρές κοπέλες (Λάζος, 2002α).

Για μεγάλο χρονικό διάστημα (1991-1994) οι Αλβανοί σωματέμποροι και οι συνεργάτες τους προωθούσαν γυναίκες και ανήλικα κορίτσια αποκλειστικά από την Αλβανία, ενώ από το 1995 και μετά

²¹ Το Αλβανικό δίκτυο θεωρείται το πλέον βίαιο. Στην Αλβανία υπάρχουν στρατόπεδα «υποταγής και εκγύμνασης» των θυμάτων μέσω βιασμών και κακοποιήσεων για να καμφθεί η αντίστασή τους. Οι Αλβανοί διεθνοσωματέμποροι δεν διστάζουν να βασανίσουν τα θύματα με μεθόδους όπως κάψιμο, ηλεκτροσόκ, χαρακώσεις ή και ακρωτηριασμούς (Συκιάτου, 2003). Τα θύματα μπορούσαν να δουλεύουν τρεις ή τέσσερις μήνες σε τέτοιο βαθμό που να διαλύονται σωματικά και ψυχικά και να είναι πλέον «άχρηστες για πούλημα» (Λάζος, 2002β).

άρχισαν να διεισδύουν σε περιοχές όπως το Κόσσοβο, η Βοσνία, Ερζεγοβίνη και τα Σκόπια και να στρατολογούν αλβανικής καταγωγής γυναίκες κάθε ηλικίας με την χρήση διαφόρων μεθόδων όπως εξαπάτηση, χρήση βίας, αγορά από συγγενείς. Συχνά, το ίδιο συγγενικό πρόσωπο προωθούσε στην πορνεία την σύζυγο, αδερφές, ξαδέλφες αλλά και γυναίκες μισθωμένες ή αγορασμένες από άλλους άνδρες. Σε αυτές προστέθηκαν και οι πρώτες μουσουλμάνες ανήλικες από χώρες της Δυτικής Ασίας (Λάζος, 2002α)²².

Η στρατολόγηση των Αλβανίδων στα μικρά αστικά κέντρα και τα χωριά της Αλβανίας λάμβανε χώρα με την μορφή της συλλογής γυναικών και ανηλίκων, κατά την οποία οι Αλβανοί διεθνοσωματέμποροι δεν έδειχναν ενδιαφέρον για την εξασφάλιση κάποιων κριτηρίων όσο αφορά την ηλικία και το φύλο των θυμάτων, κυρίως εξαιτίας του ότι υπήρχε μια ειδική πελατεία η οποία είχε αυτές τις προτίμησες. Προς το τέλος του 1994, διάφορες μικρές ομάδες Αλβανών διεθνοσωματεμπόρων, αναπτύσσοντας συνεργασία με Έλληνες, λόγω του ότι αυτοί είχαν γνώση της Ελληνικής πραγματικότητας καθώς και γνώση σε ζητήματα επικοινωνίας και προώθησης των παιδιών, στράφηκαν κυρίως στην σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών (Λάζος, 2002α).

Οι γυναίκες που το Αλβανικό δίκτυο προώθησε στον τομέα των μπαρ και των νυχτερινών κέντρων στην Ελλάδα, προωθήθηκαν στα έσχατα μπαρ και νυχτερινά κέντρα, δηλαδή, στην βάση της ιεραρχίας του τομέα και κυρίως στην Νότια Ελλάδα και τα μεγάλα αστικά κέντρα. Παρόλα αυτά οι Αλβανοί διεθνοσωματέμποροι προωθούσαν όλο και περισσότερες γυναίκες και ανήλικες σε μπαρ και νυχτερινά κέντρα, ενώ παράλληλα εγκαθιστούσαν γυναίκες στο πεζοδρόμιο με αποκορύφωμα το 1996, όπου

²² Για περισσότερα στοιχεία σχετικά με τον τρόπο δράσης του Αλβανικού δικτύου βλ. Μοντζίνι Π., «Εμπόριο Γυναικών, Πορνεία, Μαστροπεία και Εκμετάλλευση», Εκδ. Μελάι, Αθήνα, 2007, σελ.: 132-140.

από τις 2.465 Αλβανές εξαναγκαστικά εκδιδόμενες εκείνη την χρονιά, περισσότερες από 1.775 (72%), εξαναγκάζονταν στον πορνικό τομέα του πεζοδρομίου. Μετά το 1996 και την «κρίση» που παρουσίασε ο τομέας του πεζοδρομίου, οι Αλβανοί διεθνοσωματέμποροι προώθησαν τα θύματά τους στον τομέα της κατ' οίκον πορνείας και των οίκων ανοχής, με αποτέλεσμα την σημαντική αύξηση του αριθμού των γυναικών στον τομέα αυτό, καθώς οι νέες στρατολογήσεις γυναικών εγκαθιστούνταν πλέον σε αυτούς τους τομείς. Επίσης, το δίκτυο χαρακτηρίζεται από την προώθηση μεγάλων αριθμών ανήλικων γυναικών στην εξαναγκαστική πορνεία στην Ελλάδα σε μεγέθη που έμειναν σταθερά σε όλη την περίοδο 1990-2000 (Λάζος, 2002α).

Το Αλβανικό δίκτυο στηριζόταν τόσο στην νομιμοφανή όσο και στην παράνομη είσοδο γυναικών στην χώρα (Λάζος, 2002α).

Από την πρώτη στιγμή της εμφάνισής του στην Ελλάδα, το Αλβανικό δίκτυο χαρακτηρίζεται από μια ειδική πολιτική χαμηλών τιμών. Το πιο πιθανό είναι ότι δεν στάθηκε ικανό να ανταπεξέλθει στον ανταγωνισμό της υψηλότερης ποιότητας που διέθεταν τα άλλα δίκτυα (Λάζος, 2002γ), καθώς θεωρείται ότι προμηθεύει κατώτερης ποιότητας «προϊόντα» (Συκιώτου, 2003), με αποτέλεσμα τα θύματα να εκδίδονται στην πορνική πελατεία σε ιδιαίτερα χαμηλές τιμές (Λάζος, 2002α). Επίσης, οι Αλβανίδες μισθώνονταν αδιάκοπα και δούλευαν πολύ περισσότερες ώρες της ημέρας από κάθε άλλη εξαναγκαστικά εκδιδόμενη γυναίκα όπου σε συνδυασμό με την μαζική τους προώθηση έφεραν το Αλβανικό δίκτυο τρίτο από πλευράς εσόδων (Λάζος, 2002β).

2.3.3 ΤΟ ΠΟΛΩΝΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

Το πολωνικό δίκτυο διεθνικής σωματεμπορίας, αν και κατά την περίοδο 1980-1989, είχε πρωταγωνιστήσει με την παρουσία του, την περίοδο 1990-2000, μέσα στο πλαίσιο επικράτησης των μεγάλων και ισχυρών δικτύων στην εξαναγκαστική πορνεία στην Ελλάδα, περιορίστηκε σε ένα ρόλο που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί αμελητέος. Η απόθεση του στο περιθώριο των εξελίξεων έλαβε χώρα από 1992 και μετά όπου δεν φαίνεται να ξεπέρασε τις 20 εξαναγκαστικά εκδιδόμενες γυναίκες (Λάζος, 2002β). Το πολωνικό δίκτυο σε όλη την δεκαετία του 1990 γυναικοδότησε την εξαναγκαστική πορνεία στην Ελλάδα με το μέγεθος των περίπου 15 γυναικών το χρόνο (Λάζος, 2002α) και η πολωνίδα εξαναγκαστικά εκδιδόμενη μισθώθηκε κατά μέσο όρο 200 φορές τον χρόνο (Λάζος, 2002β).

Οι γυναίκες που το πολωνικό δίκτυο προώθησε εντάσσονταν στην πορνεία των μπαρ και των νυχτερινών κέντρων ή παραπλήσιες πορνικές εγκαταστάσεις (Λάζος, 2002α).

2.3.4 ΛΟΙΠΑ ΔΙΚΤΥΑ

Το *Κεντροευρωπαϊκό δίκτυο* δημιουργήθηκε το 2002-2003, διακινώντας γυναίκες από την Κεντρική Ευρώπη, γεγονός που οδηγεί σε ουσιαστική αύξηση του εσωτερικού trafficking στην Ενωμένη Ευρώπη, δεδομένου ότι οι χώρες αυτές αποτελούν μέλη της Ενωμένης Ευρώπης, σύμφωνα με στοιχεία του 2002. Το Κεντροευρωπαϊκό δίκτυο εμφανίζεται να προώθησε και να εκμεταλλεύτηκε περίπου 530-540 γυναίκες το 2002, έναντι μονοψήφιων ή πολύ μικρών διψήφιων αριθμών κατά τα τελευταία χρόνια της δεκαετίας του 1990 (Λάζος, 2002γ).

Το *Ελληνικό δίκτυο* έχει ως κύριες αρμοδιότητές του την ανεύρεση πελατών, χώρους κράτησης των θυμάτων, τον τρόπο μεταφοράς τους (Αντωνιάδου, 2006) και την διακίνηση των θυμάτων εντός της χώρας. Η δραστηριότητά του συνδέεται άμεσα με την λειτουργία νυχτερινών κέντρων διασκέδασης στα οποία τα θύματα εξαναγκάζονται στην πορνεία. Οι οργανώσεις αυτές έχουν, επίσης, την δυνατότητα να «νομιμοποιούν» με διάφορους τρόπους την παραμονή των θυμάτων στην χώρα, με πιο διαδεδομένη μέθοδο την σύναψη εικονικών γάμων με Έλληνες υπηκόους. Από τις Ετήσιες Εκθέσεις του Αρχηγείου της ΕΛ.ΑΣ φαίνεται ότι οι Ελληνικές οργανώσεις έχουν μεσαία δομή (3-10 άτομα). Οι Έλληνες διακινητές συνεργάζονται με άλλα δίκτυα που δραστηριοποιούνται στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Επίσης, περιορισμένη συνεργασία διαπιστώνεται με τους Νιγηριανούς διακινητές (Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, 2005).

Από το *Αφρικανικό-Νιγηριανό δίκτυο*, οι Αφρικανές που εκδίδονται στη Ευρώπη, αποτελούν μόνο ένα μέρος των γυναικών που πέφτουν θύματα εκμετάλλευσης σε ολόκληρη την Αφρικανική ήπειρο. Ο κύκλος εργασιών των δικτύων αναπτύχθηκε με την βοήθεια μικρών οργανώσεων, οι οποίες ασχολούνταν αποκλειστικά με την εκμετάλλευση της πορνείας, οργανώσεων που διείσδυσαν και διακλαδώθηκαν στην Ευρωπαϊκή κοινότητα χωρίς να συναντήσουν μεγάλα εμπόδια και οι οποίες στην βάση τους είναι όλες οργανωμένες από γυναίκες²³ (Μοντζίνι, 2007).

Η σημαντικότερη περιοχή από την οποία προέρχονται νεαρές γυναίκες είναι το Λάγκος και οι επαρχίες Έντο και Δέλτα του Νίγηρα. Οι Βρυξέλλες, το Παρίσι, η Βιέννη, η Λισσαβόνα, η Μαδρίτη και η Αθήνα

²³ Αναλυτικότερα σχετικά με την οργάνωση και τον τρόπο δράσης βλ. Μοντζίνι Π., «Εμπόριο Γυναικών, Πορνεία, Μαστροπεία και Εκμετάλλευση», Εκδ. Μελάρι, Αθήνα, 2007, σελ.: 140-161.

είναι όλες πόλεις ενδιάμεσοι σταθμοί πριν οι κοπέλες φτάσουν στον τελικό προορισμό (Μοντζίνι, 2007).

Οι Νιγηριανές κοπέλες σπάνια ή ποτέ δεν βρίσκονται υπό την στενή επιτήρηση των διεθνοσωματεμπόρων και δίνουν τα λεφτά που κερδίζουν χωρίς καμία αντίσταση. Αυτό γίνεται γιατί συνήθως πριν φύγουν από την χώρα προέλευσης, γίνεται κάποιο είδος συμφωνίας (Noble, 2003), γραπτής ή προφορικής ανάλογα με το μορφωτικό επίπεδο της κοπέλας (Μοντζίνι, 2007) ανάμεσα στους διεθνοσωματέμπορους και την κοπέλα και μερικές φορές και με τους γονείς της κοπέλας. Μια τέτοια συμφωνία συνοδεύεται από έναν αριθμό τελετουργικών (π.χ. Βουντού), στις οποίες η κοπέλα θα πρέπει να δώσει μέρη του σώματός της (όπως νύχια και τρίχες), τα οποία κάνουν ένα πακέτο. Μετά θα πρέπει να ορκιστεί ότι δεν θα πει σε κανένα ποιός την βοήθησε να πάει στη Δύση και προειδοποιείται ότι εάν μαρτυρήσει, το Βουντού θα καταστρέψει και αυτή και την οικογένειά της. Υπάρχει διαδεδομένη η ιδέα ότι αυτές οι κοπέλες που δεν κράτησαν την υπόσχεσή τους πέθαναν σε τρία χρόνια (Noble, 2003).

Στην Ελλάδα, φαίνεται ότι το Αφρικανικό-νιγηριανό δίκτυο προώθησε και εκμεταλλεύτηκε γύρω στις 250 γυναίκες (Λάζος, 2002γ).

2.4 ΤΟ ΚΕΡΔΟΣ ΤΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

Η διακίνηση ανθρώπων με σκοπό την σεξουαλική τους εκμετάλλευση είναι από τα πιο προσοδοφόρα και ταχέως αναπτυσσόμενα εγκλήματα σε διεθνές επίπεδο (www.unicef.gr) αποφέροντας μεγάλα χρηματικά ποσά στους εγκληματίες, αντίστοιχα με αυτά του παράνομου εμπορίου όπλων και ναρκωτικών (Αντωνιάδου, 2006). Με βάση στοιχεία του Ο.Η.Ε. αποφέρει κέρδη ύψους 10 δισεκατομμυρίων δολαρίων περίπου

τον χρόνο (www.unicef.gr), ενώ σύμφωνα με άλλες πηγές υπολογίζεται ότι προκύπτουν κατά έτος σε παγκόσμιο επίπεδο έσοδα ύψους 7 δισεκατομμυρίων € (Σωτηριάδου, 2007, Τουλούμη, χ.χ).

Αξίζει να σημειωθεί, ότι το κέρδος από την οικιακή βοήθ ή τον εργάτη που αποκομίζει ο έμπορος με την πώλησή τους, είναι εφάπαξ και δεν συγκρίνεται με το κέρδος που αποφέρει μια γυναίκα με την σεξουαλική της εκμετάλλευση (Συκιώτου, 2003).

Τα μέρη όπου προσφέρονται οι περισσότερες δυνατότητες κέρδους για τους διεθνοσωματέμπορους από την αγορά της εξαναγκαστικής πορνείας των γυναικών είναι κυρίως οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ειδικά Γερμανία, Ολλανδία, Βέλγιο, Ιταλία και πρόσφατα Γαλλία, Αγγλία, Ισπανία και Ελλάδα (Μοντζίνι, 2007).

Όσο αφορά την Ελλάδα όπως φαίνεται από τα στοιχεία που παραθέτει ο Λάζος στην έκθεσή του «*Διεθνική Σωματεμπορία και Εξαναγκαστική Πορνεία στην Ελλάδα του 2002*», το 1997 η εξαναγκαστική πορνεία είχε τα μεγαλύτερα έσοδα. Το 2002 τα έσοδα αυτά παρέμειναν σταθερά σε σχέση με το 2000, περίπου της τάξεως των 920 εκατομμυρίων €. Ο παρακάτω πίνακας επιχειρεί να δώσει μια συνολική εικόνα της ανάπτυξης της εξαναγκαστικής πορνείας στην Ελλάδα μετά το 1990 και έως το 2002.

Πίνακας 2.4: Τα μεγέθη της διεθνικής σωματεμπορίας στην Ελλάδα κατά την περίοδο 1990-2002.

<u>Έτη</u>	<u>Εκδιδόμενα Άτομα</u>	<u>Μισθώσεις</u>	<u>Έσοδα σε €</u>	<u>Πελατεία</u>
1990	2.100	1.300.000	38.000.000	82.000
1993	8.400	7.400.000	245.000.000	460.000
1997	21.750	22.700.000	956.000.000	920.000
2000	19.400	19.800.000	935.000.000	980.000
2002	17.200	18.500.000	921.000.000	900.000

(Πηγή: Λάζος Γ., «*Stop Now: Διεθνική Σωματεμπορία & Εξαναγκαστική Πορνεία Στην Ελλάδα του 2002*», 2003:55) [(*stop-trafficking.org*)].

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΠΡΟΣΩΠΩΝ- TRAFFICKING

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται αναφορά στους παράγοντες που οδήγησαν στη έξαρση και συντηρούν το φαινόμενο, στις συνέπειες που αυτό δημιουργεί καθώς επίσης και στο θύμα παράνομης διακίνησης με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση αλλά και στον πελάτη.

3.1 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΥΝΟΟΥΝ ΤΗΝ ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Το πρόβλημα της διεθνικής σωματεμπορίας είναι άμεσα συνδεδεμένο με την εσωτερική ζήτηση στις χώρες προορισμού, τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες στις χώρες προέλευσης των θυμάτων, αλλά και με την εμπλοκή ομάδων του οργανωμένου εγκλήματος, λόγω των αυξημένων κερδών και των ελαχίστων κινδύνων που διατρέχουν σε σχέση με τους κινδύνους από άλλες μορφές οργανωμένου εγκλήματος (Αντωνιάδου, 2006).

Σε γενικές γραμμές, οι παράγοντες που συντελούν στην διεθνική σωματεμπορία είναι σύνθετοι και πολύπλοκοι, πολλές φορές αλληλοεπηρεάζονται, αλληλοεξαρτώνται και εντάσσονται σε συγκεκριμένα χρονικά και τοπικά πλαίσια (Παπαγιαννοπούλου, 2007).

1. Παράγοντες που συντελούν στην προσφορά (χώρα προέλευσης θυμάτων)²⁴:

²⁴ Σύμφωνα με την βιβλιογραφία, παρατηρήθηκαν δυο κατηγοριοποιήσεις που αφορούν στους παράγοντες της διεθνικής σωματεμπορίας. Η πρώτη αναφέρεται στους παράγοντες που σχετίζονται αφενός με την προσφορά θυμάτων και την κατάσταση που επικρατεί στις χώρες προέλευσης και αφετέρου με την ζήτηση στις χώρες προορισμού των θυμάτων (βλ.: Παπαγιαννοπούλου Μ.Χ., «Το Φαινόμενο της Διεθνικής Σωματεμπορίας στην Ελλάδα και Διεθνώς», Κέντρο Γυναικείων Ερευνών και Μελετών, Αθήνα 2007,σελ.:8-9
[/http://74.125.77.132./search?q=cache:kkMD_Fiz2Oj:diotima.wiz.gr/ig_common/upload/TO_FAINOMENO_TOU_TRAFFICKIN](http://74.125.77.132./search?q=cache:kkMD_Fiz2Oj:diotima.wiz.gr/ig_common/upload/TO_FAINOMENO_TOU_TRAFFICKIN)

A. Κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες:

Η οικονομική και κοινωνική κατάσταση των γυναικών. Η πλειονότητα των χωρών προέλευσης θυμάτων διεθνικής σωματεμπορίας έχουν υποστεί σοβαρές οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις, όπως οι χώρες της πρώην ΕΣΣΔ, οι Βαλκανικές χώρες και οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ασίας (State Department, 2003, Λάζος, 2002α, αναφορά στο Πενταράκη 2005:491). Δεν είναι, εξάλλου, απλή σύμπτωση το γεγονός ότι τέσσερις από τις πλέον σημαντικές πηγές θυμάτων εμπορίας (Αλβανία, Μολδαβία²⁵, Ρουμανία, Ουκρανία) αποτελούν ταυτόχρονα τις φτωχότερες χώρες στην Ευρώπη με πολλά κοινωνικά προβλήματα (Συκιώτου, 2003).

Η φτώχεια μπορεί να δημιουργήσει μια απελπιστική κατάσταση για πολλές γυναίκες και παιδιά καθιστώντας τα εύκολους στόχους για χειραγώγηση (www.unicef.gr, 23/04/2004), τείνοντας να είναι ευκολόπιστα σε υποσχέσεις για προσοδοφόρα επαγγέλματα ή σε δελεαστικές προσφορές για οικονομικές «ευκαιρίες» (Ενημερωτικό Φυλλάδιο Δ.Ο.Μ). Επίσης, η φτώχεια μπορεί να οδηγήσει ακόμα και στην συγκατάθεση των γονέων για προώθηση των παιδιών τους στην εξαναγκαστική πορνεία προκειμένου να επιβιώσει η υπόλοιπη οικογένεια (Δημόπουλος, 2003, www.unicef.gr).

Η ανεργία, ο πληθωρισμός, τα μικρά εισοδήματα και η φτώχεια αυξήθηκαν (Τσακλάγκανου, 2002). Πάντα βάσει εκτιμήσεων των Ηνωμένων Εθνών, σήμερα, η πλειονότητα του πληθυσμού των φτωχών

G.DOC+%CE%B4%CE%BA%CF%84%CF%85%CE%B1+%CE%B4%CE%B9%CE%B5%CE%B8%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B5%CE%BC%CF%80%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1%CF%82+hl=el+ct=clnk+cd=12+gl=gr Η δεύτερη αναφέρεται στους παράγοντες κατηγοριοποιώντας τους σε γενικούς, οικονομικούς, σχετιζόμενους με την νομοθεσία, απροθυμία των μηχανισμών καταστολής, λοιπούς παράγοντες και παράγοντες σχετιζόμενους με την ζήτηση και την προσφορά (Συκιώτου Α., «Εμπορία Ανθρώπων στα Βαλκάνια», Εκδ. Αντ. Ν. Σακκουλά, Αθήνα – Κομοτηνή 2003, σελ.:102-107). Θεωρήθηκε σκόπιμο να υπάρξει μια διττή κατηγοριοποίηση προκειμένου να καλυφθούν οι σκοποί της μελέτης και να γίνουν πιο κατανοητά τα αίτια και οι παράγοντες.

²⁵ Χαρακτηριστικά, στη Μολδαβία, της οποίας η οικονομία είναι από τις πλέον κατεστραμμένες των Βαλκανίων, το 36% του πληθυσμού επιθυμεί να μεταναστεύσει (Συκιώτου, 2008).

λαών του πλανήτη είναι γυναίκες, περίπου το 70%. Πολλές από αυτές επιβαρύνονται με συνεχώς αυξανόμενες δυσκολίες, όντας στην παράδοση κατάσταση να πρέπει να μεγαλώσουν τα παιδιά τους, ευρισκόμενες συγχρόνως έξω από την αγορά εργασίας. Σε πολλές περιοχές του κόσμου, αυτό το κοινωνικό φαινόμενο που ονομάστηκε και “γυναικεία μορφή της φτώχειας”, ευνοήθηκε από την διαδικασία ιδιωτικοποίησης της οικονομίας που συνόδευσε την παγκοσμιοποίηση (Μοντζίνι, 2007). Βέβαια, η απόλυτη φτώχεια δεν θεωρείται πλέον ένας από τους παράγοντες που οδηγούν στην εμπορία διότι ενώ η απόλυτη ένδεια αρχίζει να υποχωρεί, η εμπορία όλο και περισσότερο αυξάνει σε διεθνές επίπεδο και δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί αποκλειστικά και μόνο με μέτρα κατά της φτώχειας (Συκιώτου, 2003).

Η έλλειψη ευκαιριών για εργασία. Το φαινόμενο παρατηρείται ιδιαίτερα στις αγροτικές περιοχές (Παπαγιαννοπούλου, 2007). Επίσης, η οικονομική μετάβαση αποδυναμώνει ακόμα περισσότερο την θέση της γυναίκας στην αγορά εργασίας με αποτέλεσμα οι γυναίκες να προσλαμβάνονται τελευταίες και να απολύονται πρώτες (Τσακλάγκανου, 2002). Στην Ουκρανία λ.χ., όπου ο μισθός είναι 30\$ τον μήνα, το 60% των ανέργων και το 80% των ατόμων που έχουν χάσει τη δουλειά τους, μετά το 1991 είναι γυναίκες. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των Ηνωμένων Εθνών, σε αυτή τη χώρα οι νέες κοπέλες που είναι διατεθειμένες να μεταναστεύσουν χωρίς τις αναγκαίες εγγυήσεις και συνεπώς εύκολα μπορεί να γίνουν αντικείμενο εκμετάλλευσης σε αγορές εργασίας στο εξωτερικό, φτάνουν τουλάχιστον το μισό εκατομμύριο (Μοντζίνι, 2007).

B. Κοινωνικοπολιτιστικοί παράγοντες:

Οι έμφυλες διακρίσεις. Οι ανισότητες, η βία κατά των γυναικών και οι παραδοσιακές αντιλήψεις και πρακτικές ενισχύουν τις έμφυλες

διακρίσεις (Παπαγιαννοπούλου, 2007), καθιστώντας τα θύματα ευάλωτα στον καταναγκασμό και εκφοβισμό που υφίστανται καθώς και στην σεξουαλική βία που τους ασκείται (Ενημερωτικό Φυλλάδιο Δ.Ο.Μ). Τα οργανωμένα κυκλώματα διεθνικής σωματεμπορίας, επιχειρούν να στρατολογήσουν γυναίκες σε χώρες όπου οι πατριαρχικές αντιλήψεις ως προς την κατώτερότητα της γυναίκας είναι πολύ έντονες (Unicef, 2002, Kelly, 2002, αναφορά στο Πενταράκη, 2005:492). Το δέλεαρ γι' αυτές τις γυναίκες δεν είναι μόνο η επιθυμία για μια καλύτερη οικονομική ζωή αλλά και η πιθανότητα να ζήσουν σε μια χώρα όπου θεωρείται ότι οι γυναίκες είναι ισότιμες με τους άνδρες (Kelly, 2002, αναφορά στο Πενταράκη, 2005:492). Οι πληροφορίες, ωστόσο, για τη δύση στις οποίες έχουν πρόσβαση αυτοί οι γυναικείοι πληθυσμοί, είναι των περιοδικών μόδας και του κινηματογράφου. Έτσι, η δύση φαντάζει ως το μέρος όπου η γυναίκα μπορεί να βρει οικονομικές δυνατότητες και προσωπική επιτυχία (Τσακλάγκανου, 2002).

Ένας άλλος παράγοντας είναι η αλλαγή των παραδοσιακών μορφών οικογένειας με ολοένα και περισσότερες γυναίκες να αναλαμβάνουν την ευθύνη των παιδιών τους μόνες τους ή την διατροφή ολόκληρης της οικογένειας. Η αντίφαση ανάμεσα στην φτώχεια των γυναικών και την ευθύνη της οικογένειάς τους, σε συνδυασμό με την βία κατά των γυναικών και την απουσία τους σε θέσεις δημόσιας ισχύος ενθαρρύνουν την μετανάστευση αυξάνοντας τις πιθανότητες θυματοποίησής τους (Τσακλάγκανου, 2002). Επίσης, πολύ συχνά στερούν από τα κορίτσια το δικαίωμα να φοιτήσουν στο σχολείο και αντ' αυτού τα υποχρεώνουν να μείνουν στο σπίτι και να εκτελέσουν τις εργασίες του νοικοκυριού παραμένοντας ανειδίκευτα και χωρίς μόρφωση. Ακόμη, δεν είναι σπάνιο το γεγονός τα κορίτσια να πέφτουν θύματα κακοποίησης μέσα στις ίδιες τις οικογένειές τους, κάνοντας το δέλεαρ των δουλεμπόρων να φαίνεται σαν

ευκαιρία διαφυγής από την οικογενειακή εκμετάλλευση και την χρήση βίας (www.unicef.gr). Τέλος, παραδοσιακές συμπεριφορές όπως οι πρώιμοι γάμοι επιτείνουν ακόμη περισσότερο το ευπρόσβλητο των θυμάτων (www.unicef.gr, 23/04/2004).

Η εμπορευματοποίηση του γυναικείου σώματος. Η αγορά και η χρήση του γυναικείου σώματος υποκρύπτει αντιλήψεις πατριαρχικού τύπου που νομιμοποιούν τον άντρα προς την εκμετάλλευση της γυναίκας και χρήση του σώματός της για ερωτική απόλαυση χωρίς αυτός να ενδιαφέρεται για τις δικές της επιθυμίες (Πενταράκη, 2005). Όπου οι γυναίκες και τα κορίτσια θεωρούνται ως αντικείμενα και εμπορεύματα, εκεί δημιουργείται ευνοϊκό κλίμα για την αγοραπωλησία τους (www.unicef.gr).

Προβληματικό κοινωνικό ιστορικό. Οι γυναίκες, συχνά, κουβαλάνε στην πλάτη τους προβλήματα όπως ιστορικά καταχρήσεων, αλκοολικών γονιών, μονογονεϊκών οικογενειών, αιμομικτικών σχέσεων, σοβαρών οικονομικών ή ψυχολογικών προβλημάτων ή παιδιών που πρέπει να μεγαλώσουν. Έτσι, η προσπάθεια για κοινωνική και οικονομική χειραφέτηση μπορεί να οδηγήσει στην είσοδο στον κόσμο της εξαναγκαστικής πορνείας (Μοντζίνι, 2007).

Τα παιδιά που δεν τα φροντίζει κάποιο πρόσωπο είναι πολύ ευάλωτα στο δουλεμπόριο και στην εκμετάλλευση καθώς αποτελούν τον κύριο στόχο των δουλεμπόρων. Επίσης, τα παιδιά που μεγαλώνουν στα ιδρύματα ή έχουν απομακρυνθεί από την οικογένεια τους, είτε δεν έχουν δεσμούς με την κοινωνία και ευκαιρίες είτε δεν αισθάνονται την καθοδήγηση, αίσθημα ασφάλειας και αποδοχής με αποτέλεσμα ο κίνδυνος για αυτά να μεγαλώνει (www.unicef.gr).

Τέλος, τα παιδιά που δεν φοιτούν στο σχολείο μπορούν, εύκολα, να γίνουν θύματα των δουλεμπόρων. Η εγγραφή του παιδιού στο σχολείο είναι σημαντικός παράγοντας στην καταπολέμηση του trafficking διότι τα παιδιά που δεν έχουν φοιτήσει έχουν πολύ λίγες ευκαιρίες για το μέλλον τους με αποτέλεσμα να είναι πιο ευάλωτα στις υποσχέσεις των δουλεμπόρων για «καλύτερη ζωή». Πολύ σημαντικό είναι επίσης το γεγονός ότι όλα τα μηνύματα για την αποτροπή της διακίνησης παιδιών απευθύνονται σε παιδιά που μπορούν να διαβάσουν, θέτοντας με αυτό τον τρόπο τα αναλφάβητα παιδιά σε μειονεκτική θέση. Επίσης, το σχολείο μπορεί να παράσχει στα παιδιά ένα καταφύγιο προκειμένου να μην γυρίζουν στους δρόμους (www.unicef.gr).

Θηλυκοποίηση της μετανάστευσης. Δεν μπορεί κανείς να μιλήσει για το trafficking χωρίς να εξετάσει τη σχέση του με την μετανάστευση και ιδιαίτερα την συνεχώς αυξανόμενη “γυναικεία” μετανάστευση (Πετρούλα, χ.χ). Αν και διαφορετική από την λαθρομετανάστευση, η εμπορία συχνά συνδυάζεται με αυτή, στα πλαίσια της παράνομης μεταφοράς μεταναστών (Συκιώτου, 2003). Η παράνομη διακίνηση είναι κι αυτή μια μορφή μετακίνησης, εκείνο όμως που αλλάζει σε σχέση με τη μετανάστευση είναι η έλλειψη συναίνεσης του μετακινούμενου (Πετρούλα, χ.χ). Είναι γνωστή η σημαντική αύξηση του αριθμού των γυναικών, τις τελευταίες δεκαετίες, που αποφασίζουν να μεταναστεύσουν μόνες τους, προκειμένου να αναζητήσουν διεξόδους επιβίωσης και να στηρίξουν οικονομικά τις οικογένειές τους, που παραμένουν στις χώρες προέλευσης (Τουλούμη, χ.χ), εγκαταλείποντας αναπτυσσόμενες χώρες και αναζητώντας να βελτιώσουν τη ζωή τους μέσω εργασίας, που δεν απαιτεί πολλά προσόντα, σε πιο ευημερούσες χώρες (ΓΠΚΠΔΑ, 2007). Έτσι, δεδομένης της κοινωνικοοικονομικής και πολιτισμικής κατάστασης²⁶ που επικρατεί στις

²⁶ Όπως αναλυτικά αυτές περιγράφηκαν παραπάνω.

χώρες προέλευσης, το να αποτρέψει μια οικογένεια το κορίτσι από τη μετανάστευση αποτελεί πλέον πολυτέλεια (Πετρουλά, χ.χ). Σήμερα, οι γυναίκες, οι κοπέλες και τα μικρά κορίτσια που εκπατρίζονται είναι πάνω από 50.000.000 και αποτελούν σχεδόν το μισό του πληθυσμού που μεταναστεύει, προσωρινά ή μόνιμα, παγκοσμίως (Μοντζίνι, 2007).

Οι μεγάλες δημογραφικές αλλαγές, οι οποίες ανέτρεψαν τις παλιές εθνικού χαρακτήρα πληθυσμιακές ισορροπίες, οδηγούν τμήματα υπεράριθμων πληθυσμών στην μετανάστευση. Ωστόσο, αυτό δεν είναι αποτέλεσμα μόνο της αυξημένης διακίνησης των προσώπων. Η ευκολία και η ταχύτητα των διασυνοριακών ταξιδιών παρέχουν νέες ευκαιρίες για τους εγκληματίες, οι οποίοι γίνονται λιγότερο ορατοί (Δημόπουλος, 2003). Το να πέσει μια γυναίκα θύμα διεθνικής σωματεμπορίας κατά την προσπάθειά της να μεταναστεύσει, εξαρτάται από πλήθος παραγόντων. Ανάμεσα σε άλλους, είναι η έλλειψη οικονομικών πόρων για τη εξασφάλιση ασφαλούς, έστω και λαθραίας, μεθόδου μετακίνησης –δηλαδή έλλειψη δυνατότητας αγοράς εισιτηρίων, visa και διαβατηρίου, η έλλειψη επαφών και στήριξης στο εξωτερικό, εξωπραγματικές ελπίδες και λάθος πληροφόρηση για τις ευκαιρίες εργασίας στο εξωτερικό (Τσακλάγκανου, 2002).

Γενικά, η “γυναικεία” μετανάστευση αποδεικνύεται πιο ευάλωτη και εκτεθειμένη σε κινδύνους εξαπάτησης από ότι η ανδρική, διότι η αγορά εργασίας διεθνώς προσφέρει στις γυναίκες λίγες ευκαιρίες και αναπαράγει πραγματικά, πολλές φορές με τρόπο παραμορφωμένο και συχνά μεγαλοποιημένο, τη διάκριση του φύλου που οι μετανάστριες είχαν ήδη βιώσει στη χώρα καταγωγής τους (Μοντζίνι, 2007).

2. Παράγοντες που συντελούν στην ζήτηση (χώρα προορισμού των θυμάτων:

A. Κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες:

Η ανάγκη για φθηνό εργατικό δυναμικό. Στις βιομηχανικές χώρες παρουσιάζεται μια ανησυχητική τάση για την χρήση φθηνού και αδήλωτου εργατικού δυναμικού (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2001) λόγω ανόδου του βιοτικού επιπέδου, διογκωμένου άτυπου τομέα οικονομίας, υποτονικού κράτους πρόνοιας αλλά κυρίως λόγω της μεγάλης αύξησης της απασχόλησης των ντόπιων γυναικών. Έτσι, δημιουργείται αυξημένη ζήτηση μεταναστών και μεταναστριών (Παπαγιαννοπούλου, 2007) και ευνοϊκές συνθήκες προσέλκυσης, προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες του φθηνού εργατικού δυναμικού σε όλους τους τομείς της οικονομίας, ιδιαίτερα σε αυτούς που απαιτούν μεγαλύτερη ευελιξία παραγωγής, όπως η βιοτεχνία και ο αγροτικός τομέας (Στρατηγάκη, 2007).

B. Κοινωνικοπολιτιστικοί παράγοντες:

Η ζήτηση σεξουαλικών υπηρεσιών και η ανεπτυγμένη βιομηχανία του σεξ. Ένας ακόμη παράγοντας που συμβάλει στην ανάπτυξη της διεθνούς σωματεμπορίας είναι αφενός η ανησυχητική τάση που παρατηρείται στις βιομηχανικές χώρες για εκμετάλλευση γυναικών και παιδιών με σκοπό την πορνεία και την πορνογραφία (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2001) και αφετέρου η αυξανόμενη ζήτηση των πορνικών υπηρεσιών από τους άνδρες πελάτες (Πενταράκη, 2005, Ετήσια Έκθεση για το Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα Έτους 2004, 2005). Η διαίωσιση της ύπαρξης της σεξουαλικής και οικονομικής εκμετάλλευσης

των θυμάτων οφείλεται στον υψηλό αριθμό ανδρών σε συνδυασμό με τα κέρδη που αυτός αποφέρει (Πενταράκη, 2005).

Η υποτίμηση των δικαιωμάτων των γυναικών και των παιδιών είναι ένας ακόμη παράγοντας που φαίνεται να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο (Παπαγιαννοπούλου, 2007).

3. Παράγοντες που συντελούν στην προσφορά και στην ζήτηση:

Ένοπλες συγκρούσεις και εσωτερικές αναταραχές. Οι εσωτερικές αναταραχές ή/και ένοπλες συγκρούσεις καθιστούν περισσότερο ευάλωτες στην θυματοποίηση τις γυναίκες και τα παιδιά (Συκιώτου, 2003). Οι συρράξεις διευκολύνουν την διακίνηση πέρα από τα σύνορα μιας χώρας και αυξάνουν την δυνατότητα των δουλεμπόρων να διακινούν τα θύματα τους. Σύμφωνα με στοιχεία, επίσης, αποδεικνύεται η σεξουαλική εκμετάλλευση από άτομα της ανθρωπιστικής βοήθειας, ενώ και η άφιξη των ανθρωπιστικών στρατευμάτων συσχετίζεται με την αύξηση της παιδικής πορνείας (www.unicef.gr).

Η κατάρρευση των καθεστώτων του ανατολικού μπλοκ συνέβαλε στην μεγάλη άνθιση του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος, όπου και σε συνδυασμό με τις αλληπάλληλες συρράξεις που βασάνισαν την περιοχή τροφοδότησαν την παράνομη μετανάστευση (Συκιώτου, 2003, www.unicef.gr, 23/04/2004).

Οι κυβερνητικές πολιτικές και πρακτικές που διευκολύνουν την διεθνική σωματεμπορία. Ένας ακόμα σημαντικός παράγοντας, που ευνοεί την ανάπτυξη του φαινομένου της διεθνικής σωματεμπορίας σχετίζεται με τη νομοθεσία. Σε μέρη που δεν υπάρχει νομοθεσία είναι φυσικό να ανθεί ελεύθερα η εμπορία. Παρά όμως τις θεωρητικές κινητοποιήσεις και τις υπογραφές συμβάσεων, στην πράξη το γεγονός ότι πολλές κυβερνήσεις

επιδεικνύουν γραφειοκρατική απροθυμία να πατάξουν το φαινόμενο, επιτείνει την ήδη υπάρχουσα κατάσταση. Ακόμη, στις περισσότερες χώρες οι ποινές είναι πολύ χαμηλές για την παράνομη διακίνηση προσώπων με σκοπό την εμπορία. Έτσι, οι σωματέμποροι προτιμούσαν –μέχρι και σήμερα- να επιδίδονται στην εμπορία ανθρώπων αφού δε υπήρχε κανένα νομοθετικό πλαίσιο για την τιμωρία τους. Τέλος, το γεγονός ότι οι κανόνες της εργατικής νομοθεσίας διεθνώς είναι τόσο στενοί, συμβάλλει και αυτό με τη σειρά του στην αναζήτηση παράνομων διεξόδων για εξεύρεση καλύτερης τύχης με αποτέλεσμα να καλλιεργούνται τα δίκτυα της παράνομης διακίνησης και εργασίας (Συκιώτου, 2003).

Η έλλειψη ληξιαρχικών καταχωρήσεων γέννησης συντείνει στη δημιουργία του φαινομένου αφού θέτει σε μεγαλύτερο κίνδυνο τα παιδιά, τα οποία χωρίς νομική υπόσταση μπορούν να “κρυφτούν” ευκολότερα από τους δουλέμπορους-διακινητές τους. Γίνεται, επίσης, δυσκολότερος ο εντοπισμός και η παρακολούθηση εξαφανισμένων παιδιών. Ακόμη, χωρίς πιστοποιητικό γέννησης είναι δυσκολότερο να διαπιστωθεί η ηλικία του παιδιού και να στοιχειοθετηθεί η κατηγορία κατά των εκμεταλλευτών του και τέλος δεν είναι εύκολο να διαπιστωθεί η χώρα προέλευσής του δυσκολεύοντας τον επαναπατρισμό του (www.unicef.gr).

Οι οικονομικοί παράγοντες. Τα εισοδήματα από την εμπορία ανθρώπων είναι και σταθερά και υψηλότερα και φυσικά έχουν μικρότερο ρίσκο από κάθε άλλη δραστηριότητα οργανωμένου εγκλήματος. Αυτό, διότι διευκολύνεται η εμπορία από την εγγύτητα των χωρών της βαλκανικής με την υπόλοιπη Ευρώπη, καθιστώντας έτσι τη διακίνηση λιγότερο δαπανηρή και ευκολότερη για τους διεθνοσωματέμπορους, δεδομένου μάλιστα ότι δεν χρειάζονται διατυπώσεις εισόδου από τις περισσότερες βαλκανικές χώρες προς τις λοιπές Ευρωπαϊκές. Επίσης, το παρουσιαστικό των γυναικών αυτών δεν διαφέρει πολύ από αυτό των

ευρωπαίων με αποτέλεσμα να μην μπορούν να εντοπιστούν εύκολα από την αστυνομία στους Ευρωπαϊκούς δρόμους (Συκιάτου, 2003). Κλείνοντας, θα ήταν άστοχο να μην αναφερθεί ότι πίσω από την εξαναγκαστική πορνεία, λειτουργεί και επιβιώνει ένα σύνολο προσώπων και φορέων, όπως ξενοδοχεία, καταστήματα της γειτονιάς, ταξιδιωτικά πρακτορεία, η τοπική αστυνομία, οι προαγωγοί και η οικογένεια της εξαναγκαστικά εκδιδόμενης σε κάποιες περιπτώσεις (Δημόπουλος, 2003).

Τεχνολογικές Εξελίξεις: Η επέκταση του διαδικτύου και η ευκολία πρόσβασης σε αυτό, με την ταυτόχρονη δυνατότητα διατήρησης της ανωνυμίας του διακινητή και του χρήστη των υπηρεσιών, είχε ως αποτέλεσμα να διευκολύνονται οι πράξεις εμπορίας και σεξουαλικής εκμετάλλευσης ανθρώπων (www.nath.gr).

3.2 ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΘΥΜΑΤΑ TRAFFICKING

Μια παράμετρος, στην οποία δίνεται ιδιαίτερη έμφαση, αφορά την διαγραφή της ελεύθερης θέλησης και πρωτοβουλίας των εξαναγκαστικά εκδιδομένων ή έστω τον περιορισμό τους σε όρια, τα οποία να μην θέτουν εμπόδια στους στόχους και τους σκοπούς των εγκληματικών ομάδων που τις διαχειρίζονται. Οι γυναίκες αυτές, μεταπίπτουν σε εκδιδόμενες με τη βία διότι αν είχαν ερωτηθεί, θα είχαν αρνηθεί –τουλάχιστον στην πλειονότητά τους. Τις πιο πολλές φορές η προσφυγή στη βία, λαμβάνει χώρα, χωρίς να έχει διερευνηθεί κατά πόσο η γυναίκα είναι διατεθειμένη να ασκήσει πορνεία με τη θέληση ή τη βούλησή της. Από την άλλη, μια γυναίκα είναι δυνατό να αποφασίσει να μεταπέσει στην πορνεία στο πλαίσιο κοινωνικοοικονομικών εξαναγκασμών. Όμως, δεν είναι δυνατό να δεχτεί να μεταπέσει στη μόνιμη κατάσταση πολιτιστικής, ψυχικής και σωματικής εξαθλίωσης που μεταπίπτουν οι γυναίκες αυτές (Λάζος, 2002α).

Για τον παραπάνω λόγο, η εμπορία γυναικών και κοριτσιών με σκοπό την εξαναγκαστική πορνεία, συνιστά παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους (Διεθνής Αμνηστία, 2007). Οι παραβιάσεις αυτές σχετίζονται άμεσα με το φύλο καθώς η πλειονότητα των διακινούμενων ατόμων είναι γυναίκες και ανήλικα κορίτσια (Παπαγιαννοπούλου, 2007, Σισιλιάνος-Παπαδοπούλου, 2007) και αφορούν τα δικαιώματά τους στην ελευθερία και την προσωπική ασφάλεια, στην ελευθερία από βασανιστήρια ή άλλες μορφές σκληρής ή απάνθρωπης μεταχείρισης, στην ελευθερία διακίνησης και επιλογής του τόπου κατοικίας, στην ελευθερία από αυθαίρετη παρέμβαση στην ιδιωτική και αναπαραγωγική ζωή και οικογένεια, το δικαίωμα στον αυτοπροσδιορισμό και την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας, το δικαίωμα επιλογής εργασίας και μη εκτέλεσης αναγκαστικής εργασίας (Διεθνής Αμνηστία, 2007, Τουλούμη, χ.χ., www.unicef.gr, www.nath.gr). Έτσι, χρησιμοποιείται η έννοια «θύμα»²⁷ και το trafficking αναγνωρίζεται από το διεθνές δίκαιο ως σοβαρή παραβίαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και ως σύγχρονη μορφή δουλείας (Τσακλάγκανου, 2002).

Τα θύματα είναι, κυρίως, γυναίκες, που προέρχονται από φτωχές περιοχές, οι περισσότερες από τις οποίες είχαν μείνει άνεργες στη χώρα τους ή δεν είχαν εργαστεί ποτέ, με αποτέλεσμα η αναζήτηση δουλειάς σε άλλη χώρα να είναι αναγκαία. Έτσι, το οικονομικό κίνητρο αποτελεί και το πλέον σύνηθες για τη στρατολόγησή τους. Το βιοτικό τους επίπεδο είναι πολύ χαμηλό και το μορφωτικό τους επίπεδο είναι συνήθως αυτό της βασικής και μέσης εκπαίδευσης της χώρας τους (Συκιώτου, 2003, Αντωνιάδου, 2006, Σισιλιάνος-Παπαδοπούλου, 2007, Γενική Γραμματεία Ισότητας, www.unicef.gr, 23/04/2004).

²⁷ Η έννοια «θύμα» χρησιμοποιείται στο Πρωτόκολλο ενάντια στην Διακίνηση Προσώπων με Σκοπό την Οικονομική-Σεξουαλική τους Εκμετάλλευση, το οποίο η Ελλάδα υπέγραψε στις 13 Δεκεμβρίου 2000.

Οι κυριότερες διαφορές μεταξύ των γυναικών που προέρχονται από τις αναπτυσσόμενες χώρες και των γυναικών από τα Βαλκάνια και την Ανατολική Ευρώπη είναι ότι οι τελευταίες είναι νεότερες και υψηλότερου μορφωτικού επιπέδου από τις γυναίκες-θύματα που προέρχονται από τις αναπτυσσόμενες χώρες (Συκιώτου, 2003).

Στοιχεία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου δείχνουν ότι μόνο το ένα τέταρτο των γυναικών που έπεσαν θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης είχαν καταλάβει ότι επρόκειτο να παράσχουν σχετικές υπηρεσίες. Οι υπόλοιπες εξαπατήθηκαν νομίζοντας ότι θα απασχοληθούν σε οικιακές ή άλλες εργασίες (Συκιώτου, 2003) και παραπλανήθηκαν με ψευδής υποσχέσεις για μια καλύτερη ζωή στην Ελλάδα ή αλλού (Σισιλιάνος-Παπαδοπούλου, 2007).

Επιπροσθέτως, οι γυναίκες που προωθήθηκαν αποκόπτονταν ξαφνικά από το ευρύτερο κοινωνικό τους περιβάλλον (Λάζος, 2002α).

Τα θύματα συνήθως, βρίσκονται στη χώρα προορισμού παράνομα, χωρίς να έχουν άδεια παραμονής και εργασίας. Ακόμα και η είσοδός τους στη χώρα, τις περισσότερες φορές δεν έχει γίνει νόμιμα. Πολλές φορές δεν έχουν μαζί τους κανένα επίσημο έγγραφο που να πιστοποιεί την ταυτότητά τους (www.unicef.gr) -ενώ όταν φτάνουν στη χώρα προορισμού- αν έχουν, αυτά κατακρατούνται από τον δουλέμπορο και εκεί διαπιστώνουν ότι έχουν εξαπατηθεί (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2005, Πετρουλά, χ.χ.). Όταν οι κοπέλες ενδώσουν/αποδεχτούν –εξαιτίας της πίεσης, των καταστάσεων και από ένστικτο επιβίωσης- την πειθάρχηση στους κανόνες που τους επιβάλλουν, μπαίνουν στη δουλειά από τους ίδιους τους δουλέμπορους ή παραχωρούνται στους υπεύθυνους διαφόρων κυκλωμάτων (Μοντζίνι, 2007). Η έλλειψη νόμιμων εγγράφων, η άγνοια της γλώσσας, η έλλειψη εναλλακτικών λύσεων, οι διαρκείς απειλές για την τύχη της

οικογένειάς τους στις χώρες προέλευσής τους, είναι κάποιои από τους λόγους που τις εγκλωβίζουν σε αυτή την κατάσταση. Έτσι, “συναινούν” σε αυτό, μέσα σε ένα καθεστώς βίας και φόβου (Σισιλιάνος-Παπαδοπούλου, 2007).

Συγκεκριμένα, οι λόγοι για τους οποίους τα θύματα δεν δραπετεύουν, σύμφωνα με στοιχεία της οργάνωσης Stop Now, μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως εξής:

- *Εκφοβισμός και συνθήκες που δεν τους αφήνουν περιθώρια διαφυγής:* Οι ξυλοδαρμοί, τα βασανιστήρια, η κράτηση των διαβατηρίων και οι απειλές ότι θα ασκηθεί βία κατά των οικογενειών τους, κάνουν τη δραπέτευση πολύ επικίνδυνο εγχείρημα, το οποίο μπορεί συχνά να στοιχίσει μέχρι και τη ζωή των θυμάτων (www.nath.gr).
- *Αποπροσανατολισμός:* Η απομόνωση, η άγνοια της γλώσσας και των συνθηκών ζωής στην χώρα προορισμού, δεν επιτρέπουν στα θύματα να μιλήσουν για την κατάστασή τους ή να ζητήσουν βοήθεια. Επίσης, συχνά καθώς δεν έχουν τα απαραίτητα χαρτιά φοβούνται ότι θα οδηγηθούν στη φυλακή (www.nath.gr).
- *Έλλειψη πληροφόρησης για τους πόρους και τις παροχές που θα μπορούσαν να εκμεταλλευτούν:* Τα θύματα της διεθνούς σωματεμπορίας δε γνωρίζουν τους πόρους και τις παροχές που θα μπορούσαν να έχουν στη διάθεσή τους (ξενώνες, τροφή, ψυχοκοινωνική και νομική στήριξη, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη). Επίσης, δε γνωρίζουν σε ποιές υπηρεσίες θα μπορούσαν να απευθυνθούν για την παροχή των παραπάνω υπηρεσιών υποστήριξης (www.nath.gr).

Για την Ελλάδα, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛ.ΑΣ., σημαντικό ποσοστό των γυναικών που θεωρούνται θύματα εμπορίας με σκοπό την

σεξουαλική εκμετάλλευση πάσχουν από ψυχολογικά προβλήματα, λοιμώδης νόσους ενώ αρκετά είναι τοξικοεξαρτημένα. Πολλές από αυτές, χαρακτηρίζονται από πλήρη άγνοια της κοινωνικής πραγματικότητας και σαφή άγνοια της αίσθησης του χώρου και του χρόνου (Συκιώτου, 2003). Τα θύματα είναι τόσο αποπροσανατολισμένα, που δεν είναι σε θέση να αναγνωρίσουν τη χώρα στην οποία βρίσκονται²⁸ (Μοντζίνι, 2007).

Σύμφωνα με την Συκιώτου (2003:86), τα θύματα εμπορίας, στην πλειοψηφία τους:

- Παρουσιάζουν τα ίδια τυπικά χαρακτηριστικά των θυμάτων γενικά²⁹.
- Ανάλογα με τη προέλευσή τους, παρουσιάζουν τον ίδιο κίνδυνο για θυματοποίηση.
- Παρουσιάζουν τις ίδιες πιθανότητες να γίνουν μια μέρα τα ίδια θύτες, συμμετέχοντας σε έγκλημα όμοιο με αυτό που τις έπληξε και του οποίου υπήρξαν κάποτε θύματα.
- Συνήθως, αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο άτυπης θυματοποίησης από την κοινωνία εάν και όταν επιστρέψουν στην πατρίδα τους.

Σε ότι αφορά την Ελλάδα, κατά το έτος 2002, εντάχθηκαν στην πορνική αγορά γυναίκες με τα εξής χαρακτηριστικά: α) ήταν αλλοδαπές, β) προωθήθηκαν από δίκτυα διεθνικής σωματεμπορίας και παρέμειναν υπό τον έλεγχό τους σε καθεστώς ολικής ή μερικής εκμετάλλευσης και χωρίς δυνατότητα άλλης επιλογής. Επιπλέον, βασικό χαρακτηριστικό των

²⁸ Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Γ. Λάζος σε συνέντευξή του σε ένθετο περιοδικό της Καθημερινής (19 Ιουλίου 2003) «Για να αντέξουν, πρέπει να μην σκέφτονται. Βλέπεις μια «καινούργια»... Αν ξαναδείς σε ένα χρόνο την ίδια κοπέλα, θα έχει γεράσει 20 χρόνια. Χάνουν την αίσθηση του χώρου και του χρόνου, τις ρωτάς τι μήνα έχουμε και κάνουν λάθος.» (www.greekhelsinki.gr) [19/07/2003].

²⁹ Σχετικά βλέπε ορισμούς.

γυναικών αυτών είναι η αυξημένη πολυεθνικότητα (Παπαγιαννοπούλου, 2007, Λάζος, 2002γ).

Οι περισσότερες γυναίκες είναι ηλικίας 20-30 ετών με μικρές εξαιρέσεις γυναικών μεταξύ 18-20 ετών και άνω των 30 (Συκιάτου, 2003) και τα φυσικά τους χαρακτηριστικά είναι τέτοια ώστε να έλκουν πελάτες (Λάζος, 2002α).

Στις αρχές της δεκαετίας του 1990, ουσιαστικά δεν υπήρχε πορνική αγορά παιδιών, όπως δεν υπήρχε και πορνική πελατεία παιδιών. Για μια περίοδο η οποία θα μπορούσε να οριστεί μεταξύ Οκτωβρίου 1994 και Ιουλίου 1997, η πορνεία παιδιών γνώρισε κορύφωση στην Ελλάδα. Πάντως, ήδη από το καλοκαίρι του 1997 η πορνική αγορά παιδιών κατέρρευσε ως δομή³⁰ (Λάζος, 2002α).

Σε σύγκριση με το τέλος της δεκαετίας 1990-2000 και ειδικότερα το 2000, κατά το 2002 παρατηρήθηκαν αξιολογες αλλαγές στην ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού των εξαναγκαστικά εκδιδομένων. Φαίνεται, ότι δεν άλλαξε η κατάσταση στον πυρήνα (γυναίκες 21-30 ετών), αλλά παρατηρείται μια αύξηση ηλικιών άνω των 30 και μέχρι τα 50 έτη. Συγχρόνως, παρατηρείται μείωση των ανηλίκων στον συνολικό πληθυσμό. Τα δίκτυα στις χώρες αποστολής δεν στρατολογούσαν ανήλικες ενώ παράλληλα στην Ελλάδα, ως χώρα προορισμού, αποφεύγουν την εισαγωγή, εγκατάσταση και εκμετάλλευση ανηλίκων. Αυτό διότι οι ανήλικες δεν αποδίδουν ιδιαίτερα μεγαλύτερα κέρδη³¹, ενώ η

³⁰ Κατά την τριετία 1998-2000, η πορνεία παιδιών φάνηκε να αναπτύσσει μια εξάρτηση-εξοικείωση με το διαδίκτυο. Ίσως αποτέλεσε την πρώτη μορφή πορνείας που αξιοποίησε τόσο εκτεταμένα τις δυνατότητες που παρέχει η πληροφορική για επαφές και ανασύνθεση/απόκρυψη ταυτότητας, ενώ συνδέθηκε με την παιδική πορνογραφία σε παγκόσμια κλίμακα. Παράλληλα, κάποιες ομάδες παιδοπραγωγών περιφέρονται, προσφέροντας τα παιδιά με τους παραδοσιακούς τρόπους σε πελάτες που δεν αξιοποιούν το διαδίκτυο (Λάζος, 2002α)

³¹ Σε όλα τα δίκτυα και τις εθνικότητες η ανήλικη είχε λιγότερους πελάτες να υπηρετήσει σε σχέση με την ενήλικη εξαναγκαστικά εκδιδόμενη. Συγχρόνως, άσχετα με το πόσες μισθώσεις αναλάμβανε μια ανήλικη αποτελούσε πόλο έλξης πελατείας (Λάζος, 2002β).

εκμετάλλευσή τους περιλαμβάνει μεγαλύτερο ρίσκο. Επίσης, μπορεί να υποτεθεί πως η ευαισθητοποίηση σχετικά με την πορνεία των ανηλίκων επέδρασε αποτρεπτικά στην εισαγωγή τους (Λάζος, 2002γ).

Τέλος, στα Βαλκάνια δεν υπάρχουν στοιχεία για τη ύπαρξη ειδικής αγοράς για μικρά παιδιά ή για παρθένες, όπως συμβαίνει σε άλλες περιοχές του πλανήτη, γεγονός που σχετίζεται με την λανθασμένη αντίληψη ότι όσο μικρότερο είναι το κορίτσι, τόσο μικρότερες είναι οι πιθανότητες να είναι μολυσμένο με HIV/AIDS (Τσακλάγκανου, 2002).

Η εμπορία και διακίνηση γυναικών με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση (trafficking), αποτελεί μια έκφραση της βίας κατά των γυναικών και μορφή χειραγώγησης της σεξουαλικότητάς τους (Στρατηγάκη, 2007).

Τα θύματα υφίστανται βία, βιασμούς, ξυλοδαρμούς, ακραία σκληρότητα και άλλες μορφές πίεσης και εξαναγκασμού (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2001), κακοποιούνται σωματικά και εκβιάζονται ψυχολογικά. Η σωματική βία είναι τέτοια που σε μερικές περιπτώσεις μπορεί να φέρει ακόμα και τον θάνατο (Σωτηριάδου, 2007). Τα θύματα κακοποιούνται από δράστες –δουλεμπόρους, εργοδότες, σωματέμπορους, προαγωγούς και πελάτες- προκειμένου να συμμορφωθούν και να πειθαρχήσουν. Οδηγούνται στην εξαθλίωση (www.unicef.gr) κρατούμενα στα σπίτια διακινητών (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2006), κυριολεκτικά υπό εγκλεισμό και σε καθεστώς δουλείας με αντικειμενικά μικρή δυνατότητα απόδρασης (Στρατηγάκη, 2007, Πενταράκη, 2005). Η κίνησή τους περιορίζεται μέσω κλειδαριών, αλυσίδων ή και μέσω απειλών ότι θα δολοφονήσουν την οικογένειά τους σε περίπτωση που δραπετεύσουν ή απειλών ότι θα αποκαλύψουν στην οικογένειά τους το είδος της δραστηριότητας όπου εμπλέκονται (United Nations, 2000: παράγραφος 39,

αναφορά στο Πενταράκη, 2005). Δεν έχουν το δικαίωμα να ελέγχουν τη ζωή τους, το κορμί τους, πότε θα φάνε, πότε θα κοιμηθούν, εάν θα έχουν ιατρική περίθαλψη ή ακόμα και το αν ο πελάτης θα χρησιμοποιήσει προφυλακτικό (Πενταράκη, 2005). Οι συνθήκες διαβίωσής τους χαρακτηρίζονται από κακή διατροφή, έλλειψη και αταξία ύπνου, προβλήματα σωματικής και ψυχικής υγείας, ουσιοεξαρτήσεις και γενικότερα βασανισμούς (Τσακλάγκανου, 2002). Ένας ακόμα λόγος που τα θύματα κακοποιούνται έγκειται στο να αποκλείσουν οι δουλέμποροι κάθε απόπειρα απόδρασης³² και να εξασφαλίσουν το υψηλότερο δυνατό κέρδος με την αποδοχή περισσότερων πελατών (Τουλούμη, χ.χ.).

Οι συνθήκες ζωής των θυμάτων είναι ιδιαίτερα άσχημες και βρίσκονται κάτω από τον πλήρη έλεγχο των προαγωγών (Country Report Greece, 2001) προκειμένου να μην έχουν κοινωνικές επαφές και να βρεθούν σε μια κοινωνικοψυχική κατάσταση εκτός τόπου και χρόνου. Η κατάσταση αυτή του οριακού ελέγχου, συχνά φτάνει στο να ζητούν άδεια για την ικανοποίηση των φυσικών τους αναγκών (Λάζος, 2002α). Ζουν σε γκέτο χωρίς να έρχονται σε επαφή με άλλους ανθρώπους (Country Report Greece, 2001). Βέβαια, όλα τα παραπάνω είναι είτε χειρισμοί σε επίπεδο αρχής με τελετουργική σημασία είτε απαιτούμενοι από την περίσταση (άρνηση αποδοχής πελάτη ή απαίτησής του για την οποία πληρώνει) είτε για λόγους προσωπικής ικανοποίησης του διεθνοσωματέμπορου (Λάζος, 2002γ). Επίσης, τα θύματα αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα από σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα (Σωτηριάδου, 2007), καθώς εξαναγκάζονται να εκδίδονται κάτω από άθλιες συνθήκες (όπως μη χρήση προφυλακτικού κατά την συνουσία με αποτέλεσμα να παρατηρείται μεγάλο ποσοστό φορέων ή ασθενών AIDS ανάμεσα στα θύματα)

³² Όπως αναφέρεται στην Συκιάτου (2003) «...υπάρχουν κυριολεκτικά στρατόπεδα “υποταγής”, όπου τα θύματα “εκπαιδεύονται” μέσω βιασμών και κακοποιήσεων. Εάν τα θύματα αντιδράσουν οι Αλβανοί διακινητές δεν διστάζουν να τα βασανίσουν με κάπνισμα, ηλεκτροσόκ ή ακόμα και προξενώντας χαρακίες ή σε “αμετανόητες” περιπτώσεις, αναπηρίες ακόμα και εκπαραθυρώσεις» (Συκιάτου, 2003:39).

(Συκιώτου, 2003). Οι εξαναγκαστικά εκδιδόμενοι (γυναίκες και παιδιά), σχεδόν ποτέ δεν έχουν πρόσβαση σε ιατρική βοήθεια και συχνά υποβάλλονται σε αναγκαστικές εκτρώσεις υπό παράνομες και επικίνδυνες συνθήκες (Τσακλάγκανου, 2002). Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που οι κακοποιοί, προκειμένου να αυξήσουν τα κέρδη τους αλλά και να μειώσουν τις πιθανότητες σύλληψής τους, «πωλούν» ή «επενοικιάζουν», ιδιαίτερα τις γυναίκες-θύματα σε άλλους σωματέμπορους ή τις μετακινούν διαδοχικά σε διάφορα «στέκια» (Αντωνιάδου, 2006). Το 72% των γυναικών που διακινούνται παράνομα πωλούνται και αγοράζονται τουλάχιστον τρεις φορές (Τουλούμη, χ.χ.).

Οι διεθνοσωματέμποροι κατακρατούν τα νόμιμα ταξιδιωτικά έγγραφα (διαβατήρια, ταυτότητες κλπ.) των θυμάτων και δεν τους καταβάλλουν αμοιβή για τα χρήματα που αποφέρει σ' αυτούς η εξαναγκαστική εργασία των θυμάτων (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2006, Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας 2006, Τουλούμη, χ.χ., Τσακλάγκανου, 2002, Πενταράκη, 2005).

Εν γένει, σύμφωνα με την Συκιώτου (2003:83), οι μέθοδοι που χρησιμοποιούν οι δράστες για να εξαναγκάσουν τα θύματα να παραμείνουν σε πρακτικές εκμετάλλευσης, συνοψίζονται στις εξής:

- Κατακράτηση ταξιδιωτικών εγγράφων.
- Εκμετάλλευση του γεγονότος της λήξης της θεώρησης εισόδου (VISA) ή της παράνομης εισόδου του θύματος.
- Ομηρία προς αποπληρωμή χρεών μεταφοράς.
- Άσκηση σωματικής βίας, βιασμοί και εξαναγκαστική εκπόρνευση ή αναγκαστική εργασία (οικιακή ή άλλη).

- Εθισμός και ως αποτέλεσμα, εξάρτηση από ουσίες.
- Απειλές για τα μέλη της οικογένειας που έχουν παραμείνει στη χώρα προέλευσης ή/και απειλές για προσωπικό διασυρμό που συνεπάγεται τον κοινωνικό αποκλεισμό του θύματος σε περίπτωση επαναπατρισμού.

Ως αποτέλεσμα των παραπάνω, οι γυναίκες-θύματα διακίνησης αναπτύσσουν ορισμένους μηχανισμούς άμυνας και στρατηγικές επιβίωσης.

Αποφυγή του Τραυματικού Γεγονότος: Η απειλή προκαλεί αίσθημα φόβου και θυμού. Οι μεταβολές κινητοποιούν με τέτοιο τρόπο το άτομο, ώστε να ενεργήσει και να αγωνιστεί ή να τραπεί σε φυγή. Οι γυναίκες, που απειλούνται, βιάζονται, κακοποιούνται νιώθουν έντονα συναισθήματα φόβου, αδυναμίας, απώλειας ελέγχου, ντροπής και ενοχής. Τα τραυματικά γεγονότα καταστρέφουν τον συνηθισμένο τρόπο προσαρμογής του ατόμου στη ζωή προκαλώντας μεταβολές στη σωματική διέγερση, το συναίσθημα, το γνωστικό πεδίο και τη μνήμη. Μπορούν, ακόμα, να προκαλέσουν διάσπαση των ψυχολογικών αντιδράσεων που φυσιολογικά συνδέονται μεταξύ τους. Η γυναίκα μπορεί να νιώθει έντονη συγκίνηση, χωρίς ξεκάθαρη ανάμνηση αυτού του γεγονότος ή να θυμάται λεπτομέρειες, χωρίς όμως να αισθάνεται καμία συγκίνηση. Δημιουργείται σύγκρουση και σύγχυση με αποτέλεσμα το γεγονός να παίρνει τη μορφή ψυχολογικού συμπτώματος (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).

Το Σύνδρομο της Στοκχόλμης: Συμβαίνει όταν η γυναίκα είναι “φυλακισμένη” ή βρίσκεται σε συνθήκες περιορισμού, ανίκανη να διαφύγει. Οι συνθήκες κράτησης φέρνουν τη γυναίκα σε συνεχή επαφή με το διακινητή δημιουργώντας έτσι μια σχέση πειθαναγκαστικού ελέγχου,

που επηρεάζει και διαμορφώνει τις πεποιθήσεις της γυναίκας σύμφωνα με αυτές του διακινητή, ο οποίος αποτελεί ένα ισχυρό πρόσωπο. Στόχος είναι να πειστεί η γυναίκα για τη δύναμη του διακινητή και πως κάθε αντίδρασή της είναι μάταιη και εάν συμμορφωθεί με τις εντολές του θα κερδίσει την επιείκειά του και τη ζωή της. Όταν κατορθώσει να αποφύγει το θάνατο, καταλήγει να βλέπει το διακινητή ως σωτήρα και ταυτίζεται μαζί του. Ο διακινητής επιθυμεί να καταστρέψει την αίσθηση κυριαρχίας της γυναίκας ελέγχοντας το σώμα της. Έτσι, η ελπίδα για ένα γεύμα, ένα μπάνιο ή η προσφορά ουσιών υποσκάπτουν την αντίσταση της γυναίκας αποτελεσματικότερα από τον συνεχή φόβο και στέρηση. Τα συμπτώματα αναπτύσσονται ασυνείδητα και συνοψίζονται στα εξής:

- Θετικά συναισθήματα από το θύμα προς το άτομο που το ελέγχει ή το κακοποιεί.
- Υποστήριξη του θύτη για τους λόγους που τον οδηγούν στην συγκεκριμένη συμπεριφορά.
- Εκδήλωση αρνητικών συναισθημάτων προς όσους προσπαθούν να το “σώσουν”.
- Δυσκολία του θύματος να διαλύσει τον δεσμό με τον θύτη.

Η ανάπτυξη αυτού του μηχανισμού βοηθά το θύμα να επιβιώσει κάτω από τις συνθήκες που βιώνει και να εισπράξει μια πιο “καλοσυνάτη” συμπεριφορά από τον διακινητή (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).

Ψυχικό Μούδιασμα: Χαρακτηριστικά του μηχανισμού αυτού είναι η παραίτηση, η αναστολή της πρωτοβουλίας, το κενό αναισθητοποιημένο βλέμμα, η διαφοροποιημένη αίσθηση, η παραλλαγή της πραγματικότητας, η αναισθησία στον πόνο, τα οποία καθιστούν τις γυναίκες σε κατάσταση ύπνωσης. Εντείνεται το αίσθημα της απομόνωσης και δεν ελπίζουν σε καμία άλλη προοπτική εκτός από αυτή που τους προσφέρει ο διακινητής.

Όταν υπάρξει μια ευνοϊκή συγκυρία, την εκμεταλλεύονται ακόμα και με κίνδυνο της ζωής τους (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).

Ωστόσο τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια αλλαγή στάσης από τις ομάδες διεθνοσωματεμπόρων. Τα θύματα εμπορίας υποβάλλονται σε σωματική κακοποίηση λιγότερο συχνά, η εκμετάλλευση της σεξουαλικής εργασίας τους μπορεί να είναι λιγότερο ακραία, να κρατούν τα διαβατήριά τους ή να μην εξαναγκάζονται σε εγκλεισμό και περιορισμό των κινήσεών τους έχοντας τη δυνατότητα να κρατούν ένα μέρος των εσόδων τους (Διεθνής Αμνηστία, 2007). Έτσι, αντί η άντληση των κερδών να στηρίζεται στη συστηματική κακοποίηση των θυμάτων, τους προσφέρουν λίγα χρήματα, ένα ρεπό και προοπτική απελευθέρωσης στο μακρινό μέλλον. Οι προϋποθέσεις για απελευθέρωση συνδέονται με το χρόνο «απόσβεσης» της επένδυσης που έκαναν οι θύτες «αγοράζοντας» τα θύματα αλλά και τη στρατολόγηση νέων θυμάτων. Από μια περίοδο βαρβαρότητας τη δεκαετία του 1990, περάσαμε σε μια φάση ορθολογικής διαχείρισης του παγκόσμιου trafficking (www.unicef.gr) ξεπερνώντας την αντίληψη μιας εδώ και τώρα χρήσης του θύματος που ελέγχουν³³ μέχρι εξαντλήσεώς του (Λάζος, 2002β). Αυτή η μετάλλαξη δεν σημαίνει ότι αυτό το λεγόμενο «χαμογελαστό (happy) trafficking» έπαψε να είναι μια ειδικής μορφής παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οργανωμένου εγκλήματος που καταρρακώνει τη ανθρώπινη αξιοπρέπεια (www.unicef.gr).

3.2.1 ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΣ ΤΟΥ TRAFFICKING

Στοιχεία που έχει συλλέξει ο Δ.Ο.Μ καταδεικνύουν πόσο ευάλωτη είναι η υγεία των θυμάτων, με αρνητικές συνέπειες για το άμεσο

³³ Η αντίληψη αυτή για φροντίδα του θύματος μαρτυράει και μια ευρύτερη αντίληψη: το δίκτυο έχει την ικανότητα να εκμεταλλεύεται το θύμα για μεγάλο χρονικό διάστημα. Συγχρόνως, το δίκτυο έχει την ισχύ να διατηρεί χιλιάδες θύματα σε καθεστώς δουλείας για μεγάλα χρονικά διαστήματα (Λάζος, 2002β).

οικογενειακό περιβάλλον τους και την κοινότητα. Οι κίνδυνοι για την υγεία των θυμάτων αφορούν στην ψυχική τους κατάσταση, σε ασθένειες του αναπαραγωγικού συστήματος και σε μια σειρά μεταδοτικών νοσημάτων (Ενημερωτικό Φυλλάδιο Δ.Ο.Μ).

Συνέπειες στο ψυχοσυναισθηματικό επίπεδο: Όπως συμπεραίνεται από δηλώσεις θυμάτων, τα ψυχολογικά αποτελέσματα της κακομεταχείρισης είναι άμεσα (Μοντζίνι, 2007). Τις περισσότερες φορές τα θύματα διακίνησης δεν καταλαβαίνουν ότι είναι θύματα και βιώνουν έντονα συναισθήματα ντροπής, ενοχής και χαμηλής αυτοεκτίμησης (www.unicef.gr, Τσακλάγκανου, 2002). Συχνά, αισθάνονται προδομένα, κυρίως αν ο δράστης είναι πρόσωπο που απολάμβανε της εμπιστοσύνης τους (Τσακλάγκανου, 2002).

Έχει βρεθεί ότι η διεθνική σωματεμπορία και τα βασανιστήρια, έχουν παρόμοιες επιπτώσεις στα θύματά τους (Τσακλάγκανου, 2002). Υποφέρουν από ψυχολογικά προβλήματα όπως αγχώδεις διαταραχές (με κυριότερη τη μετατραυματική διαταραχή³⁴), κατάθλιψη, διαταραχές στην

³⁴ Η Διαταραχή Μετά από Ψυχοτραυματικό Στρες (PTSD) αναπτύσσεται σε άτομα που τους έχει συμβεί ένα ακραίο τραυματικό στρες, το οποίο περιλαμβάνει το να βιώσει κανείς, να γίνει μάρτυρας ή να έρθει αντιμέτωπος με πραγματικό ή επαιλούμενο θάνατο ή απειλή της σωματικής ακεραιότητας της δικιάς του ή των άλλων. Τραυματικά γεγονότα που το άτομο τα βιώνει άμεσα είναι πολεμικές μάχες, βίαιες σωματικές και σεξουαλικές επιθέσεις, απαγωγές, ομηρίες, τρομοκρατικές επιθέσεις, βασανιστήρια, φυλακίσεις ή στρατόπεδα συγκεντρώσεως, φυσικές ή τεχνητές καταστροφές, ατυχήματα ή θανατηφόρες ασθένειες (Μάνος, 1997).

Τα τρία βασικά χαρακτηριστικά της PTSD είναι α) η επαναβίωση του τραύματος μέσα από όνειρα ή επαναλαμβανόμενες αναμνήσεις του συμβάντος που εισβάλλουν και ταράζουν το άτομο, β) ένα συναισθηματικό μούδιασμα και μια αίσθηση απομάκρυνσης/αποστασιοποίησης και αποξένωσης από τους άλλους και γ) συμπτώματα διέγερσης του αυτόνομου νευρικού συστήματος, όπως ευερεθιστότητα και αυξημένη αντίδραση ξαφνιάσματος. Συνοδά συμπτώματα είναι: αισθήματα ενοχής, αυτοκαταστροφική και παρορμητική συμπεριφορά, αισθήματα ντροπής, διασχιστικά συμπτώματα, εχθρικότητα, κοινωνική απόσυρση, σωματικά ενοχλήματα κ.α. (Μάνος, 1997).

Συνοδές Διαταραχές της PTSD είναι οι εξής: Διαταραχή Πανικού, Αγοραφοβία, Ψυχαναγκαστική Καταναγκαστική Διαταραχή, Ειδική Φοβία, Κοινωνική Φοβία, Μείζων Καταθλιπτική Διαταραχή, Σωματοποιητική Διαταραχή, Διαταραχές Σχετιζόμενες με Ουσίες, χωρίς να είναι σαφές σε ποιο βαθμό οι Διαταραχές αυτές προηγούνται ή ακολουθούν την PTSD (Μάνος, 1997) .

Οι Επιπλοκές της PTSD μπορεί να είναι: βίαιες επιθέσεις του ατόμου, αυτοκτονία, κατάχρηση ουσιών, συζυγικές διαμάχες και διαζύγια και απώλεια εργασίας (Μάνος, 1997).

Σύμφωνα με το Εθνικό Κέντρο για το (2000), τα άτομα που έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να παρουσιάσουν PTSD είναι εκείνα που βιώνουν μεγαλύτερη ένταση άγχους, έλλειψη ελέγχου και σεξουαλική κακοποίηση. Αυτές οι βιωματικές εμπειρίες υπάρχουν στην πραγματικότητα του trafficking.

πρόσληψη της τροφής, διαταραχές του ύπνου, χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών και αυτοκτονικό ιδεασμό³⁵ (Θεμελή, χ.χ.).

Τα θύματα ανήλικοι υποβάλλονται σε έντονη σωματική και ψυχολογική βία από τα μέλη των εγκληματικών οργανώσεων, με αποτέλεσμα την ανεπανόρθωτη ζημιά στον ψυχισμό τους από το σοκ που έχουν υποστεί (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2005). Έτσι, αυτή καθαυτή η εμπειρία των παιδιών, συνήθως, προκαλεί εφιάλτες, αϋπνίες, αίσθημα απόγνωσης και κατάθλιψης. Μερικά παιδιά θύματα διακίνησης έχουν προβεί σε χρήση ουσιών για να εξουδετερώσουν τον ψυχικό τους πόνο και άλλα έχουν αποπειραθεί να αυτοκτονήσουν (www.unicef.gr).

Συνέπειες στην σωματική υγεία: Συνέπεια των απάνθρωπων συνθηκών της καταναγκαστικής εκπόρνευσης των θυμάτων είναι οι βαριές και αμετάκλητες σωματικές βλάβες (Τουλούμη, χ.χ.). Στις άμεσες συνέπειες συμπεριλαμβάνονται οι ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες και η μόλυνση από τον ιό HIV (Αδέσμευτη Κίνηση Γυναικών, 2008), καθώς τα θύματα της σεξουαλικής εκμετάλλευσης κινδυνεύουν να μολυνθούν από τέτοιου είδους νοσήματα (Ενημερωτικό Φυλλάδιο Δ.Ο.Μ, www.unicef.gr). Οι συνθήκες σκλαβιάς που επικρατούν δεν επιτρέπουν την πρόληψη από μεριάς των θυμάτων για την αναπαραγωγική τους υγεία, καθώς δεν είναι σε θέση να απαιτήσουν ασφαλή σεξουαλική επαφή. Υπάρχουν μαρτυρίες θυμάτων για συνέχιση της καταναγκαστικής εκπόρνευσης τους παρά τα εμφανή προβλήματα στην αναπαραγωγική τους υγεία (Τσακλάγκανου, 2002). Συχνά, πάσχουν από σοβαρά προβλήματα στον κόλπο, στην μήτρα και στον πρωκτό, αιμορραγίες, συρίγγια, ανικανότητα αναπαραγωγής,

Τα αποτελέσματα της έρευνας του Εθνικού Κέντρου διαπιστώνουν ότι τα θύματα trafficking είναι μια ομάδα κακοποιημένων γυναικών με μεγαλύτερο κίνδυνο να παρουσιάσουν PTSD. Όχι μόνο απαντούν στα κριτήρια του DSM-IV-TR για PTSD, αλλά παρουσιάζουν επιπρόσθετη ψυχοπαθολογία (Αντωνοπούλου, 2005).

³⁵ Το 46% των γυναικών αυτών οδηγείται σε απόπειρα αυτοκτονίας ενώ το 19% σε αυτοτραυματισμούς (Θεμελή, χ.χ.).

υποσιτισμό και σημάδια βασανιστηρίων όπως ουλές και μώλωπες (Αδέσμευτη Κίνηση Γυναικών, 2008, Θεμελή, χ.χ.).

Συνέπειες στο κοινωνικό επίπεδο: Τα θύματα διεθνικής σωματεμπορίας παρουσιάζουν μειωμένες δυνατότητες επανένταξης και αποκατάστασης και κίνδυνο να επιστρέψουν ξανά στην πορνεία, εξαιτίας τόσο της έλλειψης κατάλληλων κοινωνικών δομών και θεσμών για αρωγή, όσο και της στιγματοποίησης και προκατάληψης που βιώνουν από την κοινωνία (Μπιλανάκης, 2003, www.unicef.gr).

Στα παιδιά-θύματα του trafficking παρουσιάζονται αρνητικές συνέπειες στην κοινωνική και μορφωτική τους κατάσταση. Πολλά παιδιά δεν έχουν οικογενειακή ζωή και εξαναγκάζονται να εργαστούν σε νεαρή ηλικία μη έχοντας την δυνατότητα να φοιτήσουν στο σχολείο ή να έχουν τη στήριξη της οικογένειας. Αποκομμένα από τις συνήθεις κοινωνικές δραστηριότητες, δεν δύνανται να αναπτύξουν την προσωπικότητά τους και χωρίς πρόσβαση σε βασικά αγαθά διαβιούν μέσα σε ένα φαύλο κύκλο μιας εξαθλιωμένης ζωής και κοινωνικής απομόνωσης. Επίσης, επειδή βρίσκονται συνεχώς κάτω από επιτήρηση και περιορισμό δεν έχουν επαφή με τον “εξωτερικό” κόσμο ούτε τη δυνατότητα να ζητήσουν βοήθεια (www.unicef.gr).

Οι συνέπειες στα θύματα σωματικής και ψυχολογικής κακοποίησης μπορεί να είναι μακροχρόνιες και μοιραίες ακόμα και για την ίδια τη ζωή τους καθώς, αναμφίβολα, οι επιπτώσεις στην υγεία των θυμάτων, την σωματική τους ακεραιότητα, την πνευματική, ψυχική και συναισθηματική ανάπτυξή τους είναι πολλές και σοβαρές, αφήνοντας μόνιμα σημάδια πόνου (www.unicef.gr). Αλλά η επίδραση της παράνομης διακίνησης ανθρώπων εκτείνεται και πέρα από κάθε θύμα, υπονομεύει την υγεία και την ασφάλεια των εθνών (ΓΠΚΠΔΑ, 2007).

Υπάρχουν μαρτυρίες για πελάτες, οι οποίοι πλήρωναν παραπάνω χρήματα στον σωματέμπορο για να μην χρησιμοποιήσουν προφυλακτικό. Είναι πολύ πιθανό οι πελάτες αυτοί να έχουν οικογένειες, στις οποίες στη συνέχεια θα μεταφέρουν νοσήματα (Τσακλάγκανου, 2002).

Η παράνομη διακίνηση ανθρώπων είναι μια πολυδιάστατη απειλή. Στερεί από τους ανθρώπους τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις ελευθερίες τους, αυξάνει τους παγκόσμιους κινδύνους υγείας³⁶ και ενισχύει την διάγκωση του οργανωμένου εγκλήματος (ΓΠΚΠΔΑ, 2007).

3.3 Ο ΠΕΛΑΤΗΣ

Το δίπολο σωματέμπορου-θύματος, ενισχύεται με τη φιγούρα του πελάτη, ο οποίος αναδεικνύεται σε κύριο πρωταγωνιστή. Ως καταναλωτής υπηρεσιών και προϊόντων θέτει τη σχέση εκμετάλλευσης σε κίνηση (Παπαγιαννοπούλου, 2007), καθώς μισθώνοντας μια γυναίκα σε συνθήκες εξαναγκασμού, ολοκληρώνει τη μετάπτωσή της σε εξαναγκαστικά εκδιδόμενη (Λάζος, 2002β).

Η βιολογικά αναμφισβήτητη παρόρμηση των ανδρών, η ανάγκη τους για sex, δεν φαίνεται να είναι τόσο ουσιώδης³⁷. Πιο ενδιαφέρουσες είναι οι ερμηνείες που υποστηρίζουν ότι η πορνεία είναι, κυρίως, η αντανάκλαση ενός προβλήματος σχέσεων ανάμεσα στα δυο φύλα. Σύμφωνα με αυτή την άποψη, η διάδοση της πορνείας υπήρξε μια από τις συνέπειες των πρόσφατων αλλαγών που συντελέστηκαν στις σχέσεις των δυο φύλων,

³⁶ Στην περιοχή της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης, το φαινόμενο της εμπορίας και σεξουαλικής εκμετάλλευσης συνδέεται άμεσα με άλλα ζητήματα όπως η αύξηση ασθενειών π.χ. οι γιατροί διαπιστώνουν περισσότερα κρούσματα συγγενούς σύφιλης –μιας ασθένειας που είχε εκλείψει- και AIDS μεταδιδόμενου από τη μητέρα στο παιδί. Κατά τους γιατρούς αυτό αποδίδεται στη αύξηση της πορνείας στην περιοχή (Συκιώτου, 2003).

³⁷ Πρβλ. Cutrufelli 1996, σελ. 11. Μέσα από μαρτυρίες πελατών που συγκεντρώθηκαν την περίοδο 1980-1995.

αφού το να καταφεύγει κανείς στο αγοραίο σεξ μπορεί, συχνά, να ερμηνευτεί ως μια μορφή ικανοποίησης, μια επιβεβαίωση –αν και εφήμερη- της κυριαρχίας των ανδρών πάνω στις γυναίκες (Μοντζίνι, 2007).

Η εξαναγκαστική πορνεία της δεκαετίας του 1990 πρόσφερε πρόσβαση στην πορνεία στον ανδρικό πληθυσμό βασικών κοινωνικών τάξεων, δηλαδή αυτή των ανδρών των μεσαίων και άνω μεσαίων στρωμάτων των μεγάλων πόλεων και των ανδρών στο χωριό και την επαρχιακή πόλη, αδιακρίτως κοινωνικής τάξης (Λάζος, 2002β, Λάζος, 2002γ).

Ο άνδρας των μεσαίων και άνω μεσαίων κοινωνικών στρωμάτων, προκειμένου να γίνει πελάτης προϋπέθετε πρώτον τη διακριτικότητα, δηλαδή τη διασφάλιση του “μυστικού” του, φοβούμενος για το κοινωνικό του status. Δεύτερον, μέλημά του αποτελούσε το περιβάλλον στο οποίο θα λάμβανε χώρα η πορνική επαφή, καθώς αφενός οι οίκοι ανοχής, τα πεζοδρόμια και τα ξενοδοχεία αποτελούσαν αποτρεπτικό παράγοντα – κυρίως λόγω των συνθηκών που επικρατούσαν και του συγχρωτισμού με κατώτερα κοινωνικά στρώματα- αλλά αφετέρου οι άνδρες των μεσαίων στρωμάτων όντας πιο εύποροι από αυτούς των κατώτερων αξίωναν “ποιοτικά ανώτερο εμπόρευμα” χωρίς, ωστόσο να έχουν την οικονομική δυνατότητα να μισθώσουν υπηρεσίες από την πορνεία πολυτελείας (Λάζος, 2002β).

Όσο για τον άνδρα των μεσαίων κοινωνικών στρωμάτων της περιφέρειας, βρέθηκε σε θέση να απολαμβάνει τα “πλεονεκτήματα” που πρόσφερε η εξαναγκαστική πορνεία. Η εγκατάσταση της πορνείας στην περιφέρεια και οι νέοι τύποι εγκατάστασής της (μπαρ κλπ.), μείωσαν την απόσταση μεταξύ των κατοίκων της περιφέρειας και της πορνείας. Από την

άλλη, όμως, έπρεπε να λυθεί ένα ακόμη πρόβλημα, αυτό της προσέγγισης στις πορνικές υπηρεσίες, καθώς στην επαρχιακή πόλη και το χωριό η μυστικότητα έπρεπε να διασφαλίζεται κάθε φορά (Λάζος, 2002β).

Έτσι, η εξαναγκαστική πορνεία της περιόδου 1990-2000 αποτέλεσε, κυρίως, πορνεία των μεσαίων κοινωνικών στρωμάτων της πόλης στην Ελλάδα και με μικρή διαφορά φάσης πορνεία και των μεσαίων στρωμάτων της περιφέρειας και των αγροτών (Λάζος, 2002β). Ωστόσο, οι εξελίξεις στην εξαναγκαστική πορνεία κατά το 2002 δείχνουν μια αδύναμη αλλά πάντως ορατή τάση επιστροφής στην προ δεκαετίας κατάσταση (Λάζος, 2002γ).

Από την πλευρά της ηλικίας, η πελατεία της εξαναγκαστικής πορνείας εμφανίζει μια διεύρυνση προς την κατεύθυνση των νεαρότερων ηλικιών. Ενώ δηλαδή, παρατηρήθηκε μια μικρή κάμψη της πελατείας των ηλικιών 40-50 ετών, έλαβε χώρα μια σαφής ενίσχυση των ηλικιών 20-30 ετών (Λάζος, 2002γ).

Ο Λάζος, (2002β), στο βιβλίο του «Πορνεία και Διεθνική Σωματεμπορία στην Σύγχρονη Ελλάδα: Ο Πελάτης», κατατάσσει τους πελάτες σε τρεις κατηγορίες, με βάση την ποιότητα της σχέσης τους με την πορνεία.

Κοινωνικοσεξουαλικά Ολοκληρωμένοι / Πυρηνικοί Πελάτες: Η κατηγορία αυτή χαρακτηρίζεται από σταθερή συχνότητα και τακτικότητα προσφυγής στην πορνική αγορά. Ήταν αυτοί οι πελάτες που έκαναν χρήση υπηρεσιών από τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα έως και μια φορά το μήνα, αποτελώντας έτσι τον “σκληρό πυρήνα” της πελατείας. Για τους άνδρες αυτούς η πορνεία είτε αποτέλεσε το μοναδικό πεδίο σεξουαλικής τους έκφρασης, είτε αποτέλεσε αναντικατάστατο συστατικό της σεξουαλικής τους ζωής, παρά το γεγονός ότι είχαν σεξουαλικές επαφές και

με γυναίκες γενικά (συζύγους, ελεύθερους δεσμούς κλπ.) (Λάζος, 2002β: 205-222).

Αυτού του είδους η χρήση πορνικών υπηρεσιών προϋποθέτει από μέρους του πελάτη καταρχήν είτε την ύπαρξη αξιόλογου οικονομικού περισσεύματος, είτε την μεταφορά πόρων από άλλους τομείς της ζωής του. Ακόμη, προϋποθέτει την αναδιάταξη του ελεύθερου χρόνου και του ευρύτερου τρόπου ζωής του. Τέλος, απαιτεί την πληρέστερη εκμάθηση της πορνικής αγοράς (Λάζος, 2002β: 205-222).

Οι πελάτες αυτοί αποτελέσαν τους κύριους μισθωτές και χρηματοδότες της εξαναγκαστικής πορνείας, αποτέλεσαν δηλαδή πελάτες “έντασης” (Λάζος, 2002β: 205-222).

Σεξουαλικά Ολοκληρωμένοι / Περιφερειακοί Πελάτες: Η κατηγορία αυτή χαρακτηρίζεται από σταθερές συχνότητες προσφυγής στην πορνεία σε επίπεδο μήνα και πολύ περισσότερο έτους, ενώ συγχρόνως απουσιάζει το στοιχείο της τακτικότητας. Βρέθηκαν να μισθώνουν πορνικές υπηρεσίες από 18 έως 4 φορές το χρόνο. Είναι πελάτες που δεν εντάσσουν την πορνεία στον ευρύτερο τρόπο ζωής τους και την μισθωμένη σεξουαλική τους απόλαυση στην κοινωνική τους ζωή αλλά μόνο στην σεξουαλική τους ζωή (Λάζος, 2002β: 205-222).

Δορυφορικοί Πελάτες: Η κατηγορία αυτή χαρακτηρίζεται από αραιή συχνότητα προσφυγής σε πορνικές υπηρεσίες αλλά μόνιμη παρουσία. Ήταν πελάτες που μίσθωναν υπηρεσίες από τρεις φορές το χρόνο έως και μια φορά κάθε δυο χρόνια ή εμφανίζονταν περιστασιακά μια φορά κάθε τρία χρόνια ή και λιγότερο, ενώ κάποιοι έκαναν χρήση υπηρεσιών μια και μοναδική φορά. Πρόκειται για πελάτες για τους οποίους η πορνεία βρισκόταν στο περιθώριο τόσο της σεξουαλικής όσο και της κοινωνικής τους ζωής. Οι άνδρες αυτοί είτε μπορεί να παραμείνουν σε αυτή την

κατηγορία, είτε να μετεξελιχθούν σε περιφερειακούς ακόμα και πυρηνικούς πελάτες (Λάζος, 2002β: 205-222).

Ο πελάτης είναι συνυπεύθυνος της διαίωνισης του φαινομένου της σεξουαλικής σωματεμπορίας με το να χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες αυτών των γυναικών. Πρέπει να γνωρίζει πως δεν είναι επιλογή τους αυτό που κάνουν αλλά είναι εξαναγκασμός σε καθεστώς δουλείας (www.isotita.gr). Η πελατεία ήταν διατεθειμένη να χρηματοδοτήσει την πορνεία, δεν ήταν όμως σε θέση να εντοπίσει τις δομές βίας και εξαναγκασμού –ή δεν ενδιαφερόταν για ζητήματα που αφορούσαν την εσωτερική διαχείριση της πορνείας (Λάζος, 2002α). Η ευθύνη του πελάτη τελειώνει τη στιγμή της καταβολής του συμφωνημένου πορνικού μισθώματος. Το τι συμβαίνει στην υποδομή της πορνικής αγοράς –όπως, πώς το θύμα προωθείται και παραμένει στη πορνική αγορά- δεν αποτελεί δικό του ζήτημα. Η διεθνική σωματεμπορία και ο εξαναγκασμός σε πορνεία αποτελούν ζητήματα “παραγωγής” της πορνείας και όχι ζητήματα κατανάλωσης. Για να μισθώσει, ο πελάτης, μια εκδιδόμενη δεν έχει λόγο να ασχολείται και να προβληματίζεται με τον τρόπο και τις μεθόδους μετατροπής της σε εκδιδόμενη (Λάζος, 2002β). Ο πελάτης, συνήθως, προτιμά να μην γνωρίζει τίποτα, προτιμά να κρατά τον παραδοσιακό του ρόλο, που τον θέλει αόρατο, ανώνυμο και χωρίς την παραμικρή ευθύνη, δεν κρίνει την πράξη του ως ανήθικη αλλά τη βιώνει ως μια πρακτική διαδικασία που συντελείται στην απόκρυφη ιδιωτική σφαίρα της σεξουαλικής ζωής και πρέπει να κρατηθεί μυστική και σε ατομικό επίπεδο (Μοντζίνι, 2007, Στρατηγάκη, 2007).

Ο πελάτης, ουσιαστικά, δεν συμπεριφέρεται στο θύμα σαν σε άνθρωπο, αλλά το προσεγγίζει ως ένα ερωτικό αντικείμενο προς αγορά και χρήση (Πενταράκη, 2005). Στις έντονα πατριαρχικές και ρατσιστικές κοινωνίες, μάλιστα, συμβαίνει ακόμα και να επιβραβεύονται ηθικά, διότι οι

ενέργειές τους αντιμετωπίζονται ως ένδειξη υπεροχής απέναντι στις “ξένες” γυναίκες, για τις οποίες τρέφουν χαμηλότερη εκτίμηση από ότι για τις “δικές” τους (Στρατηγάκη, 2007).

Τελικά, οι πελάτες έχουν μερίδιο ευθύνης, αφού αγοράζοντας και χρησιμοποιώντας το σώμα μιας γυναίκας για τη δική τους σεξουαλική ευχαρίστηση, συνεργούν κι αυτοί στην εξαθλίωση και τη βία που υφίστανται καθημερινά οι γυναίκες αυτές (Τσακλάγκανου, 2002: 17, αναφορά στο Πενταράκη, 2005).

3.4 Ο ΣΕΞΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Το σαφάρι του σεξ έχει γίνει πλέον μια κραταιά βιομηχανία κατανάλωσης εξωτικών απολαύσεων από τους πολίτες των αναπτυγμένων χωρών κυρίως προς τον εξαθλιωμένο Τρίτο Κόσμο αλλά και τμήματα του πρώην Ανατολικού Μπλοκ. Η ερωτογόνα ζώνη του τουρισμού με τα στερεότυπα που αναπαράγουν οι διαφημίσεις και τα φυλλάδια, έχει γίνει κίνητρο ταξιδιού³⁸ και επιλογή προορισμού (www.tovima.gr).

Στον τρόπο δράσης του σεξουαλικού τουρισμού περιλαμβάνεται η χρήση καταλυμάτων, μεταφορών και άλλων τουριστικών υπηρεσιών μέσω διεθνών γραφείων, που διευκολύνουν την επαφή με τα θύματα και επιτρέπουν στον δράστη να παραμείνει ανυποψίαστος στον περίγυρό του. Επίσης, περιλαμβάνεται η ανταλλαγή σεξουαλικής επαφής με χρήματα, ρούχα, τροφή ή άλλα χρήσιμα είδη στα θύματα ή σε άλλα μέλη της οικογένειάς τους. Ο σεξουαλικός τουρισμός λαμβάνει χώρα σε διάφορα

³⁸ Από την πεντάδα που προβάλλεται ως στερεότυπο-must για τουρισμό, δηλαδή sun (ήλιος), sex, sea (θάλασσα), sand (αμμουδιά), servility (δουλοπρέπεια), οι εισβολείς στις ερωτικές περιοχές του πλανήτη ξεχωρίζουν περισσότερο το sex (www.tovima.gr).

μέρη, από οίκους ανοχής σε κακόφημες περιοχές μέχρι ξενοδοχεία πέντε αστέρων σε αστικά, επαρχιακά ή παραλιακά κέντρα (www.mendoras.org).

Το φαινόμενο του σεξοτουρισμού παρουσιάζεται έντονο στην Νοτιοανατολική Ασία όπου από το 1975 οι αφίξεις έχουν παρουσιάσει τη μεγαλύτερη και εντυπωσιακότερη αύξηση παγκοσμίως, σε χώρες όπως Μπανγκόκ, Πουκέτ και Πατάγια στην Ταϊλάνδη³⁹ –η οποία κρατά μεγάλο μερίδιο αυτού του είδους της πορνείας στην Νοτιοανατολική Ασία και αποτελεί χώρα υποδοχής σεξοτουριστών από όλο τον κόσμο- Μανίλα, Πουέρτο Γκαλέρα και Ολονγκάπο στις Φιλιππίνες, Μπαλί, Τζακάρτα, Σουραμπάγια στην Ινδονησία, Μαντράς και Νέο Δελχί στην Ινδία και τέλος στη Σρι Λάνκα. Επίσης, και στη Λατινική Αμερική σε χώρες όπως Αβάνα και Βαραντέρο στην Κούβα –που αποτελεί ακόμα μια χώρα η οποία διεκδικεί μεγάλο κομμάτι του σεξοτουρισμού- Ρίο Ντε Τζανέιρο και Σάο Πάολο στη Βραζιλία. Σε ότι αφορά την Αίγυπτο, κέντρο της Αιγυπτιακής τουριστικής βιομηχανίας του σεξ αποτελεί το Κάιρο⁴⁰. Τα τελευταία χρόνια εμφανίζεται έξαρση στις χώρες της Βαλτικής (Λιθουανία, Λετονία, Εσθονία) αλλά και στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης (Αλβανία, Βουλγαρία, Ρουμανία). Σε ότι αφορά την Ελλάδα, αποτελεί όπως και πολλές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μια δεξαμενή τουριστών με προορισμό το σεξ. Η χώρα μας συμπεριλαμβάνεται στους τουριστικούς οδηγούς που ειδικεύονται σε ταξίδια με προορισμό το σεξ καθώς βρίσκεται ανάμεσα στις 76 χώρες που προτείνονται για σεξουαλικό ταξίδι, αλλά

³⁹ Η πορνεία εκεί προέρχεται από τον πόλεμο του Βιετνάμ, διότι η Ταϊλάνδη και κυρίως η πρωτεύουσά της Μπανγκόκ, ήταν ο τόπος ξεκούρασης των Αμερικανών στρατιωτών. Η τοπική μαφία εκμεταλλεύτηκε τη ευκαιρία για εύκολο πλουτισμό και στηριγμένη στην ανέχεια των ντόπιων άνοιξε κερδοφόρα αγορά σάρκας (www.tovima.gr).

⁴⁰ Η πορνεία απαγορεύεται δια νόμου στην Αίγυπτο και μάλιστα για τις επίσημες αρχές “η πορνεία είναι κάτι άγνωστο για τη χώρα”, στην πραγματικότητα χρησιμοποιούνται παραθυράκια του νόμου, καθώς πολλές γυναίκες και κορίτσια συνάπτουν μυστικά “συμβόλαια γάμου” με τους καλοκαιρινούς επισκέπτες, τα οποία τυπικά τελειώνουν με διαζύγιο κατά το τέλος της τουριστικής περιόδου (www.tovima.gr).

αποτελεί ωστόσο, όπως και πολλές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χώρα προέλευσης σεξοτουριστών (www.tovima.gr).

Δεν είναι διόλου εύκολο να συνθέσει κάποιος μια ενιαία εικόνα του “σεξοτουρίστα”, καθώς τα άτομα αυτά δεν αποτελούν ομοιογενή ομάδα⁴¹ (www.tovima.gr). Αποκομμένος από το οικείο περιβάλλον του και τα όρια που αυτό του θέτει, ο τουρίστας-πελάτης νιώθει ελεύθερος να πραγματοποιήσει κάθε επιθυμία του, ακόμα και την πιο κρυφή. Μη θέλοντας να δει πέρα από αυτό που φαίνεται και αρνούμενος να αντιληφθεί τη σκληρή “εκπαίδευση” που υπέστησαν τα θύματα για να ενδίδουν, βρίσκει δικαιολογίες για αυτή του τη συμπεριφορά, όπως το ότι τα θύματα δεν δυσκολεύονται με τη φύση της δουλειάς που κάνουν και είναι τυχερά συγκριτικά με συνομήλικα τους άτομα, αφού κερδίζουν χρήματα και γνωρίζουν κόσμο. Σε ότι αφορά τα ανήλικα θύματα οι τουρίστες-πελάτες, καλύπτονται πίσω από τη δικαιολογία ότι είναι δύσκολο να μαντέψουν την ηλικία κοριτσιών και αγοριών διαφορετικής εθνικότητας από την δική τους (Μοντζίνι, 2007).

Οι τουρίστες-πελάτες που επιλέγουν ανήλικα άτομα εμπίπτουν στις παρακάτω κατηγορίες:

- Η πλειοψηφία είναι περιστασιακοί δράστες, οι οποίοι δεν έχουν γενικά σεξουαλική προτίμηση στα παιδιά αλλά εκμεταλλεύονται μια κατάσταση, όπου τα παιδιά είναι εύκολα διαθέσιμα. Κακοποιούν τα παιδιά για “πειραματισμό” μέσω της ανωνυμίας και της

⁴¹ Σύμφωνα με έρευνες διεθνών οργανισμών, κατά της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών (ECPAT), εμφανίζονται τουρίστες που δηλώνουν ότι “ικανοποιούν βιολογική και συναισθηματική ανάγκη για σεξουαλική διέξοδο και φυσική επαφή”, “έχουν την αίσθηση της συντροφικότητας με άνδρες συναδέλφους ή φίλους στις εξερευνήσεις τους”, “ενισχύουν τον ανδρισμό τους νιώθοντας αληθινά αρσενικά”, “ικανοποιούν την τάση να κάνουν αμαρτωλές πράξεις ή να ασκήσουν σεξουαλική εξουσία σε ανίσχυρα άτομα”... (www.tovima.gr).

ατιμωρησίας που τους δίνει η ιδιότητα του τουρίστα (www.mendoras.org).

- Άλλοι δράστες δείχνουν ενεργή σεξουαλική προτίμηση για παιδιά και ψάχνουν για έφηβους ή παιδιά στην προεφηβική ηλικία (www.mendoras.org).
- Ο παιδόφιλος⁴² παρουσιάζει αποκλειστική σεξουαλική προτίμηση για παιδιά προεφηβικής ηλικίας και γενικά θεωρείται ότι πάσχει από κλινική διαταραχή (www.mendoras.org).

Είναι γνωστό ότι σε μεγάλο βαθμό, οι χρήστες του σεξουαλικού τουρισμού προέρχονται από την Ευρώπη, μια από τις περιοχές του πλανήτη με υψηλό βιοτικό επίπεδο (www.tovima.gr).

⁴² Στην παιδοφιλία παρουσιάζονται συμπτώματα όπως επανειλημμένες, έντονες σεξουαλικά διεγερτικές φαντασιώσεις, σεξουαλικές παρορμήσεις ή συμπεριφορές που αφορούν σεξουαλική δραστηριότητα με ένα παιδί ή παιδιά της προεφηβικής ηλικίας (13 ετών ή μικρότερα), που προκαλούν κλινικά σημαντική υποκειμενική ενασχόληση ή έκπτωση στον κοινωνικό, επαγγελματικό ή άλλους σημαντικούς τομείς της λειτουργικότητας. Η παιδοφιλία ή παιδεραστία αφορά την σεξουαλική επαφή με προεφηβικά αγόρια ή κορίτσια ή και με τα δύο. Τα άτομα που έλκονται από κορίτσια, συνήθως προτιμούν την ηλικία των 8-10 ετών ενώ αυτοί που έλκονται από αγόρια προτιμούν λίγο μεγαλύτερα παιδιά (Μάνος, 1997).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΘΕΣΜΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

Οι προσπάθειες που καταβάλλουν σημαντικοί διεθνείς οργανισμοί (Ο.Η.Ε., Συμβούλιο της Ευρώπης, Ε.Ε.) για την καταπολέμηση του φαινομένου χρονολογούνται ήδη από τα μέσα του 1990. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε την «**4η Παγκόσμια Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών Για τις Γυναίκες**», που πραγματοποιήθηκε **στο Πεκίνο τον Σεπτέμβριο του 1995**, όπου υιοθετήθηκε η ομώνυμη *Πλατφόρμα Δράσης* (ή αλλιώς *Πρόγραμμα Δράσης του Πεκίνου*), η οποία στη συνέχεια αποτέλεσε την βάση για την θέσπιση των σημαντικότερων νομοθετικών κειμένων που υιοθετήθηκαν τόσο από τον Ο.Η.Ε. και την Ε.Ε. όσο και από διάφορα κράτη-μέλη που μετέχουν σε αυτούς τους διεθνείς οργανισμούς (www.nath.gr).

Ωστόσο σημαντικά κείμενα διεθνούς δικαίου υπήρξαν και νωρίτερα, τα οποία παρέμειναν ανεφάρμοστα (Τσακλάγκανου, 2002).

Το 1904 στο Παρίσι επιχειρήθηκε η πρώτη απόπειρα για την υπογραφή μιας «*Διεθνούς Συμφωνίας για την Καταστολή του Εμπορίου της Λευκής Σαρκός*»⁴³, δηλαδή του πρώτου σχετικού κειμένου με διεθνή νομική ισχύ, που αποτέλεσε μια θεσμική προσπάθεια να αντιμετωπιστεί η διεθνική_σωματεμπορία. Έτσι λοιπόν, η Διεθνής Σύμβαση του 1904 εστίαζε στην προστασία των θυμάτων του «εμπορίου της λευκής σαρκός» ενώ δεν αναφερόταν στην τιμωρία των δραστών και φυσικά παρέμεινε ανεφάρμοστη στην πράξη (www.nath.gr, Τσακλάγκανου, 2002).

Το 1910 πάλι στο Παρίσι, 13 κράτη υπέγραψαν την «*Διεθνή Συνθήκη για την Καταστολή της Διακίνησης της Λευκής Σαρκός*»⁴⁴ _ στην οποία προβλεπόταν η απαγόρευση της εμπορίας «λευκής σάρκας», παρέχοντας ένα ισχυρό επιχείρημα στους ρατσιστές δουλεμπόρους της

⁴³ *International Agreement for the Suppression of "White Slave Traffic"*

⁴⁴ *International Convention for the Suppression of "White Slave Traffic"*

εποχής, οι οποίοι θεώρησαν ότι η εμπορία ανθρώπων από άλλες φυλές του ανθρωπίνου γένους ήταν καθ' όλα νόμιμη (www.nath.gr, Τσακλάγκανου, 2002).

Κατά την διάρκεια των εργασιών του Συνεδρίου για την Συνθήκη της Κοινωνίας των Εθνών, η διεθνική σωματεμπορία αντιμετωπίστηκε ως ένα εξαιρετικά σημαντικό ζήτημα, έτσι ώστε στις 30 Σεπτεμβρίου 1921 στην Γενεύη, να υπογραφεί η «Διεθνής Συνθήκη για την Καταστολή της Παράνομης Διακίνησης Γυναικών και Παιδιών»⁴⁵. Αυτή η Διεθνής Συνθήκη προέβλεπε την δίωξη όσων διακινούσαν παιδιά, την χορήγηση αδειών από ειδικά Γραφεία Εξεύρεσης Εργασίας και την προστασία γυναικών και παιδιών που μετακινούνταν ως μετανάστες (www.nath.gr, Τσακλάγκανου, 2002).

Το 1933, ξανά στη Γενεύη, υπογράφηκε η «Διεθνής Σύμβαση για την Καταστολή της Παράνομης Διακίνησης των Ενηλίκων Γυναικών»⁴⁶, που προέβλεπε την τιμωρία όσων διακινούσαν παράνομα γυναίκες, ανεξάρτητα από το εάν οι γυναίκες είχαν εκφράσει συναίνεση ή οποιασδήποτε μορφής συγκατάθεση. Στο κείμενο της σύμβασης αυτής εγκαταλείπεται η χρήση του όρου «εμπόριο λευκής σαρκός» και αντικαθίσταται για πρώτη φορά από τον όρο «παράνομη διακίνηση» (*traffic & trafficking*) (www.nath.gr, Τσακλάγκανου, 2002).

Στις 21 Μαρτίου 1950, υπογράφηκε η Συνθήκη του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών για την Καταστολή της Παράνομης Διακίνησης Προσώπων και την εκμετάλλευση της Πορνείας Άλλων⁴⁷, με την οποία παγιώθηκαν και ενσωματώθηκαν οι βασικές προβλέψεις των προηγούμενων τεσσάρων συνθηκών. Στο κείμενο δεν υπάρχει κάποιος ορισμός για το υπερεθνικό έγκλημα της παράνομης διακίνησης και

⁴⁵ *Convention for the Suppression of the Traffic in Women and Children*

⁴⁶ «*International Convention for the Suppression of the Traffic in Women of Full Age*»

⁴⁷ *Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others –With Final Protocol*

εμπορίας ανθρώπων (trafficking), ενώ δεν γίνεται λόγος για την πάταξη και τιμωρία των κυκλωμάτων που την συντηρούσαν εκείνη την εποχή και δεν υπάρχει πρόβλεψη για την λήψη μέτρων προστασίας και αρωγής για τα θύματα. Τέλος, η Συνθήκη εστιάζει αποκλειστικά στην παράνομη διακίνηση προσώπων με σκοπό την εκμετάλλευσή τους στην πορνεία και έτσι ουσιαστικά εξομοιώνει την πρώιμη έννοια της εμπορίας ανθρώπων που χρησιμοποιεί με την εκμετάλλευση της πορνείας άλλων (www.nath.gr, Τσακλάγκανου, 2002).

4.1 ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ

Στην πρόληψη του φαινομένου της εμπορίας παγκοσμίως έχουν επικεντρωθεί οι προσπάθειες της Επιτροπής για την Πρόληψη της Εγκληματικότητας και την Ποινική Δικαιοσύνη του ΟΗΕ και του Κέντρου για τη Διεθνή Πρόληψη της Εγκληματικότητας. Στο έργο αυτό συνεπικουρούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Στο ίδιο πλαίσιο κινείται και το Συμβούλιο της Ευρώπης⁴⁸ που ήδη από το 1980 έχει δραστηριοποιηθεί στη καταπολέμηση του φαινομένου της εμπορίας κυρίως με την έκδοση μεγάλου αριθμού Συστάσεων κατά της εμπορίας με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση γυναικών και παιδιών (Συκιώτου, 2003).

⁴⁸ Το Συμβούλιο της Ευρώπης (ΣτΕ) εδρεύει στο Στρασβούργο και είναι ο παλαιότερος ευρωπαϊκός πολιτικός οργανισμός. Ιδρύθηκε το 1949 (Συνθήκη Λονδίνου 05/05/1949) με στόχο την «επίτευξη στενότερης ενότητας μεταξύ των μελών του, ώστε να διαφυλαχθούν και να προωθηθούν τα κοινά ιδεώδη και οι αρχές και να ευνοηθεί η οικονομική πρόοδος τους». Το ΣτΕ αριθμεί σήμερα 47 μέλη.

Κύριος στόχος του ΣτΕ είναι η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας και του κράτους δικαίου στα κράτη μέλη του.

Τα κύρια όργανα του είναι:

α) η Επιτροπή Υπουργών, αποτελούμενη από τους 47 Υπουργούς Εξωτερικών των κρατών μελών ή τους αναπληρωτές τους στο Στρασβούργο (Επιτροπή Μονίμων Αντιπροσώπων).

β) η Κοινοβουλευτική Συνέλευση, αποτελούμενη από 636 μέλη (318 τακτικά και 318 αναπληρωματικά), προερχόμενα από τα 47 εθνικά κοινοβούλια.

γ) η Γραμματεία, αποτελούμενη από περίπου 1800 υπαλλήλους.

Υφίσταται, επίσης, σειρά επιμέρους οργάνων και θεσμών που έχουν συσταθεί είτε μέσω Αποφάσεων είτε μέσω των Συμβάσεων που έχει επεξεργασθεί το Συμβούλιο της Ευρώπης.

Η Ελλάδα συμμετέχει ενεργά στις θεσμικές διαδικασίες του Συμβουλίου της Ευρώπης ενώ παράλληλα δραστηριοποιείται και με εθελοντικές συμμετοχές σε προγράμματά του.

(www.mfa.gr)

Στην Ελλάδα, τα τελευταία χρόνια, πραγματοποιούνται εκστρατείες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της κοινωνίας με σκοπό την πρόληψη του φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων. Οι δράσεις αυτές έχουν είτε τη μορφή συνεδρίων ή ημερίδων είτε τηλεοπτικών ή ραδιοφωνικών σποτ και αποτελούν πρωτοβουλία τόσο κρατικών φορέων (Υπουργείο Εξωτερικών, Γενική Γραμματεία Ισότητας⁴⁹, Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας⁵⁰), όσο και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΑΡΣΙΣ⁵¹, STOP NOW⁵², Δίκτυο Γυναικών Ευρώπης⁵³ κλπ.) και του ΔΟΜ⁵⁴. Επίσης, κάποιες ΜΚΟ

⁴⁹ Η Γενική Γραμματεία Ισότητας (Γ.Γ.Ι.) είναι ο αρμόδιος κυβερνητικός φορέας για τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και την παρακολούθηση της εφαρμογής των πολιτικών για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών σε όλους τους τομείς (www.isotita.gr).

⁵⁰ Το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι.) ιδρύθηκε με το Ν.1835/89 (ΦΕΚ 76 Α), συστάθηκε και λειτουργεί από το 1994 (ΠΔ 42/94 ΦΕΚ 33 Α) και είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου που λειτουργεί υπό την εποπτεία και χρηματοδότηση της Γενικής Γραμματείας Ισότητας.

Κύριος σκοπός του ΚΕΘΙ είναι ο συντονισμός, η προαγωγή και η εκτέλεση της έρευνας σε θέματα ισότητας των δύο φύλων στο πλαίσιο της πολιτικής που χαράσσει η ΓΓΙ.

(www.kethi.gr)

⁵¹ Η ΑΡΣΙΣ είναι μη κυβερνητική οργάνωση εξειδικευμένη στην κοινωνική υποστήριξη των νέων και στην προάσπιση των νεανικών δικαιωμάτων. Ιδρύθηκε τον Οκτώβριο του 1992 και λειτουργεί με κέντρα στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη, το Βόλο, τη Λάρισα και την Καρδίτσα.

Αποστολή της είναι η ανάληψη δράσης με στόχο την πρόληψη και καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού των νέων, με έμφαση στις ηλικίες 15 έως 21 ετών.

Η ΑΡΣΙΣ αναπτύσσει πρότυπες μεθόδους και εργαλεία υποστήριξης των νέων, δημιουργεί και συμμετέχει σε δίκτυα εθελοντισμού και κοινωνικής αλληλεγγύης, συνεργάζεται με ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς στην Ελλάδα και το εξωτερικό και προωθεί θεσμικές προτάσεις που αφορούν τη βελτίωση της κοινωνικής πολιτικής για τους νέους.

Η οργάνωση συσπειρώνει και κινητοποιεί στελεχιακό και εθελοντικό ανθρώπινο δυναμικό.

(www.arsis.gr)

⁵² Το Stop Trafficking of People Now (STOP NOW) είναι Πρόγραμμα της ΜΚΟ Κέντρο Έρευνας και Δράσης για την Ειρήνη (ΚΕΔΕ) με αποκλειστική δράση την αντιμετώπιση και καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης γυναικών και παιδιών με σκοπό τη σεξουαλική τους εκμετάλλευση (Διεθνική Σωματεμπορία).

Ξεκίνησε το Δεκέμβριο του 2001 στοχεύοντας στην πρόληψη του φαινομένου της διεθνικής σωματεμπορίας και στην αρωγή και κοινωνική επανένταξη των θυμάτων.

Δίνει ιδιαίτερη έμφαση στον εθελοντικό επαναπατρισμό, την κοινωνική επανένταξη και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των θυμάτων. Το STOP NOW δραστηριοποιείται στην Ελλάδα, τα Βαλκάνια (κυρίως στην Αλβανία) και τις χώρες της κεντροανατολικής Ευρώπης (κυρίως στην Ουκρανία και Γεωργία).

(www.stop-trafficking.org)

⁵³ Το Δίκτυο Γυναικών Ευρώπης δημιουργήθηκε το 1983 και είναι μία γυναικεία οργάνωση βάσης με εθελοντικό χαρακτήρα, που λειτουργεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Εργάζεται, ώστε να συντονίσει και να εισαγάγει δράσεις γύρω απ' τα θέματα που αφορούν τις γυναίκες στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στους στόχους του Δικτύου περιλαμβάνονται: ίσα δικαιώματα και ανθρώπινα δικαιώματα και για τα δύο φύλα, εστιάζοντας κυρίως στην προσωπική και οικονομική ανάπτυξη (ενδυνάμωση-συμμετοχή) των κοινωνικά αποκλεισμένων γυναικών, ιδιαίτερα στο βαθμό που επηρεάζονται από τις ευρωπαϊκές πολιτικές.

Μέλη του Δικτύου είναι ομάδες γυναικών και οργανώσεις που λειτουργούν σε Ευρωπαϊκό επίπεδο και παίρνουν μέρος σε εκστρατείες που έχουν ως στόχο να επηρεάσουν την ευρωπαϊκή πολιτική για τα θέματα ισότητας.

υλοποιούν δράσεις πρόληψης και ευαισθητοποίησης με τη μορφή street work. Οι δράσεις αυτές απευθύνονται κυρίως σε θύματα και αποσκοπούν στον εντοπισμό τους και την παροχή προστασίας και στήριξης (Σισιλιάνος-Παπαδοπούλου, 2007).

4.2 ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Οι κατευθυντήριες γραμμές κατά της εμπορίας ανθρώπων σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο επικεντρώνεται στα εξής σημεία:

- Ποινικοποίηση της εμπορίας ανθρώπων και αποτελεσματική τιμωρία των δραστών με την πρόβλεψη σοβαρών ποινικών κυρώσεων και ποινικοποίησης της συμπεριφοράς όσων κάνουν χρήση των υπηρεσιών των θυμάτων (πελατών/εργοδοτών) (Συκιώτου, 2003).
- Ιδιαίτερη αντιμετώπιση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και πορνογραφίας των ανηλίκων και ενοποίηση του ορίου ηλικίας για την προστασία τους από τέτοια εγκλήματα στα 18 έτη (Συκιώτου, 2003).

Το Δίκτυο Γυναικών Ευρώπης είναι ιδρυτικό μέλος αρκετών άλλων Ευρωπαϊκών δικτύων, όπως το E.W.L. (European Women's Lobby) και το ENAR (European Network Against Racism). (www.enow.gr)

⁵⁴ Ιδρύθηκε το 1951, είναι η πρώτη διακυβερνητική οργάνωση στον τομέα της μετανάστευσης και συνεργάζεται στενά με τους κυβερνητικούς, διακυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς εταίρους.

Με 125 κράτη μέλη και επιπλέον 18 μέλη που κατέχουν την ιδιότητα του παρατηρητή και γραφεία σε περισσότερες από 100 χώρες, ο ΔΟΜ είναι αφιερωμένος στην προώθηση της ανθρώπινης και ομαλής μετανάστευσης προς όφελος όλων. Αυτό επιτυγχάνεται με την παροχή υπηρεσιών και συμβουλών σε κυβερνήσεις και τους μετανάστες.

Ο ΔΟΜ εργάζεται για να βοηθήσει στη διασφάλιση της ομαλής και βάνουσης διαχείρισης της μετανάστευσης, στην προώθηση της διεθνούς συνεργασίας για θέματα μετανάστευσης, στην αναζήτηση πρακτικών λύσεων στα προβλήματα της μετανάστευσης και στην παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας στους μετανάστες που έχουν ανάγκη, συμπεριλαμβανομένων των προσφύγων και των εσωτερικά εκτοπισμένων ατόμων.

Ο ΔΟΜ εργάζεται σε τέσσερις ευρείς τομείς της διαχείρισης της μετανάστευσης:

- Μετανάστευση και ανάπτυξη
- Διευκόλυνση της μετανάστευσης
- Ρύθμιση της μετανάστευσης
- Αναγκαστική μετανάστευσης

(www.iom.int)

- Υιοθέτηση κυρώσεων για την ευθύνη (ποινική ή διοικητική) των εμπλεκόμενων νομικών προσώπων (Συκιώτου, 2003).
- Ρυθμίσεις διεθνούς δωσιδικίας για την τιμωρία των δραστών στο εξωτερικό (Συκιώτου, 2003).
- Προστασία και αρωγή στα θύματα με νομιμοποίηση τους, προσωρινά ή μακροχρόνια και πρόβλεψη ασφαλούς επαναπατρισμού (Συκιώτου, 2003).
- Ενίσχυση του ελέγχου στα σύνορα σε συνδυασμό με την καταπολέμηση της λαθρομετανάστευσης (Συκιώτου, 2003).
- Ανταλλαγή πληροφοριών σε διεθνές επίπεδο σχετικά με τους εγκληματίες που διέρχονται από τη μια χώρα στην άλλη και τις μεθόδους που χρησιμοποιούν (Συκιώτου, 2003).

4.2.1 ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Σημαντικό διεθνές νομικό εργαλείο για την καταπολέμηση του φαινομένου αποτελεί το Πρωτόκολλο για την Πρόληψη, Καταστολή και Δίωξη της Εμπορίας Προσώπων Ιδίως Γυναικών και Παιδιών⁵⁵ (υπογράφηκε στις 12/12/2000 στο Παλέρμο), που συμπληρώνει μαζί με άλλα δύο Πρωτόκολλα⁵⁶ τη Σύμβαση του ΟΗΕ για την καταπολέμηση του Διακρατικού Οργανωμένου Εγκλήματος της ίδιας ημερομηνίας και τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης (υιοθετήθηκε το 2005) για την Δράση κατά της Εμπορίας και Διακίνησης Ανθρώπων⁵⁷ (Διεθνής Αμνηστία, 2007, Συκιώτου, 2003, Στρατηγάκη, 2007).

Το Πρωτόκολλο του ΟΗΕ ορίζει την παράνομη διακίνηση και εμπορία ανθρώπων, καλεί τα συμβαλλόμενα μέρη να την ποινικοποιήσουν

⁵⁵ UN Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, especially Women and Children (Σισιλιάνος-Παπαδοπούλου, 2007).

⁵⁶ Το Πρωτόκολλο κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών από ξηράς, θαλάσσης και αέρος και Πρωτόκολλο κατά της παράνομης κατασκευής και εμπορίας πυροβόλων όπλων, των μερών και συστατικών τους και πυρομαχικών, που συμπληρώνει επίσης τη Σύμβαση κατά του Διακρατικού Οργανωμένου Εγκλήματος (Συκιώτου, 2003, www.europa.eu)

⁵⁷ Convention against Trafficking in Human Beings (Σισιλιάνος-Παπαδοπούλου, 2007).

ως αυτοτελές έγκλημα, να πατάξουν τη διαφθορά των αρμοδίων οργάνων, να συνεργαστούν μεταξύ τους για την καταστολή της και να θεσπίσουν νόμους για την προστασία των θυμάτων. Το Πρωτόκολλο τοποθετείται και ρυθμίζει το φαινόμενο ως μια όψη του διακρατικού οργανωμένου εγκλήματος (Σισιλιάνος-Παπαδοπούλου, 2007). Η Ελλάδα έχει υπογράψει αλλά δεν έχει επικυρώσει το Πρωτόκολλο των Ηνωμένων Εθνών (Συκιώτου, 2003, Στρατηγάκη, 2007, Σισιλιάνος-Παπαδοπούλου, 2007, Μοντζίνι, 2007, Διεθνής Αμνηστία, 2007).

Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης υιοθετεί τον ίδιο ορισμό του όρου «εμπορία» (trafficking) με εκείνον του Πρωτοκόλλου του ΟΗΕ, όμως οι ρυθμίσεις και η προστασία την οποία εισάγει προς όφελος των θυμάτων είναι ευρύτερες (Σισιλιάνος-Παπαδοπούλου, 2007). Επισημαίνεται η διάσταση της παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της προσβολής της αξιοπρέπειας και της ακεραιότητας του ανθρώπου. Επιχειρείται με τον τρόπο αυτό ένας λεπτός συγκερασμός της διαφύλαξης και προστασίας των θυμάτων αφενός και της ποινικής δίωξης των δραστών αφετέρου (Σισιλιάνος-Παπαδοπούλου, 2007, Στρατηγάκη, 2007).

Σύμφωνα με το Συμβούλιο της Ευρώπης η αξία της Σύμβασης έγκειται στο ότι αποβλέπει:

- Στην αναγνώριση της εμπορίας ως παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- Στην αναγνώριση της αρχής της μη διάκρισης των θυμάτων
- Στη διασφάλιση ισορροπίας μεταξύ θεμάτων που αφορούν δικαιώματα του ανθρώπου και δίωξη, αντίθετα από τα άλλα διεθνή κείμενα, που εστιάζονται περισσότερο στην δίωξη. Αν η εμπορία θεωρηθεί σοβαρή μορφή παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τα θύματα δεν μπορούν να θεωρηθούν ως απλά εργαλεία εξυπηρέτησης της δίωξης

- Τη δημιουργία ενός γενικού πεδίου εφαρμογής που θα αποβλέπει:
 - Στην κάλυψη όλων των μορφών εμπορίας (σε εθνικό/υπερεθνικό επίπεδο, συνδεδεμένων ή μη με το οργανωμένο έγκλημα)
 - Στην προστασία όλων των θυμάτων ενηλίκων και ανηλίκων
- Στη σύλληψη ενός συνολικού νομικού πλαισίου για την προστασία και συνδρομή των θυμάτων και μαρτύρων με υιοθέτηση συγκεκριμένων δεσμευτικών μέτρων
- Στην δημιουργία ενός αποτελεσματικού και ανεξάρτητου μηχανισμού ελέγχου
- Στην ενδυνάμωση της συνεργασίας μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών ενάντια στην εμπορία και
- Στην προώθηση της εναρμόνισης των νομοθεσιών σε όλη την ευρωπαϊκή ήπειρο (Συκιώτου, 2003).

Η Ελλάδα έχει επικυρώσει αλλά δεν έχει υπογράψει τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης (Σισιλιάνος-Παπαδοπούλου, 2007, Στρατηγάκη, 2007).

Η Ελλάδα έχει υπογράψει στις 07/09/2000 το Πρόσθετο Πρωτόκολλο στη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την πώληση των παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία (25/05/2000), το οποίο έχει ήδη τεθεί σε ισχύ από τις 18/01/2000. Το Πρωτόκολλο αυτό περιέχει διατάξεις που συμπληρώνουν τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και συγκεκριμένα το δικαίωμα προστασίας από την οικονομική εκμετάλλευση, καθώς και την υποχρέωση άσκησης εργασίας επιζήμιας για την υγεία του παιδιού ή τη φυσική, πνευματική, ηθική ή κοινωνική του ανάπτυξη (Σισιλιάνος-Παπαδοπούλου, 2007).

4.2.2 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο κατά της εμπορίας σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης συνίσταται, κυρίως, στα ακόλουθα κείμενα:

- § Απόφαση – πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 19^{ης}/07/2002 για την καταπολέμηση της εμπορίας (Συκιώτου, 2003, Συκιώτου, 2008).
- § Απόφαση – πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 28^{ης}/11/2002 για την ενίσχυση του ποινικού πλαισίου για την πρόληψη υποβοήθησης παράνομης εισόδου (Συκιώτου, 2003, Συκιώτου, 2008).
- § Οδηγία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την προαναφερόμενη απόφαση – πλαίσιο της 28^{ης}/11/2002 (Συκιώτου, 2003, Συκιώτου, 2008).
- § Απόφαση - πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 15^{ης}/03/2001 σχετικά με το καθεστώς των θυμάτων και τις ποινικές διαδικασίες (Συκιώτου, 2003, Συκιώτου, 2008).
- § Οδηγία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 29^{ης} /04/2004 για την αποζημίωση των θυμάτων εγκληματικών πράξεων (Συκιώτου, 2003, Συκιώτου, 2008).

Επίσης, ως κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης η Ελλάδα δεσμεύεται από το κοινοτικό δίκαιο για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και συγκεκριμένα από:

- § την Απόφαση – πλαίσιο 2002/629/ ΔΕΥ που ποινικοποιεί την εμπορία ανθρώπων και επιβάλλει στα κράτη μέλη να προστατεύσουν τα θύματα και
- § την Οδηγία 2004/81/ΕΚ που ρυθμίζει τα περί χορήγησης προθεσμίας περίσκεψης και άδειας παραμονής σε θύματα εμπορίας ανθρώπων (Σισιλιάνος-Παπαδοπούλου, 2007, Συκιώτου, 2008)

Τέλος, αξίζει να αναφέρουμε ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Υπουργών Δικαιοσύνης και Εσωτερικών της Ε.Ε., υιοθετώντας τις προτάσεις της «Διακήρυξης των Βρυξελλών» έλαβε την απόφαση 3 2003 D0 209 2003/209/EC που προβλέπει την σύσταση Ομάδας Ειδικών Εμπειρογνομόνων Επί Θεμάτων Εμπορίας Ανθρώπων (www.nath.gr).

Σε καμία περίπτωση δεν θα έπρεπε να παραγνωρίζει κανείς το γεγονός ότι η εμπορία ανθρώπων συνιστά κατ' αρχήν παραβίαση θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και σε κάθε τέτοια περίπτωση βρίσκουν εφαρμογή και πολλές άλλες διεθνείς συμβάσεις γενικότερου ενδιαφέροντος όπως:

- Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (όπως περιέχονται στον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών (Σαν Φρανσίσκο, 26/6/1945) ΑΝ. 585/1945 (ΦΕΚ Α/242/1945).
- Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών (Ρώμη, 4/11/1950) Ν.Δ. 53/1974 (ΦΕΚ Α/256/1974).
- 1ο Πρωτόκολλο στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Παρίσι, 20/3/1952) Ν.Δ. 53/1974 (ΦΕΚ Α/256/1974).
- 2ο Πρωτόκολλο στην Ε.Σ.Δ.Α.(Στρασβούργο, 6/5/1963) Ν.Δ. 215/1974 (ΦΕΚ Α/365/1974).
- 3ο Πρωτόκολλο στην Ε.Σ.Δ.Α. (Στρασβούργο, 6/5/1963) Ν.Δ. 215/1974 (ΦΕΚ Α/365/1974).
- 5ο Πρωτόκολλο στην Ε.Σ.Δ.Α. (Στρασβούργο, 20/1/1966) Ν.Δ. 215/1974 (ΦΕΚ Α/365/1974).
- 6ο Πρωτόκολλο στην Ε.Σ.Δ.Α.(Στρασβούργο, 28/4/1983) Ν. 2610/1998 (ΦΕΚ Α/110/1998).

- 7ο Πρωτόκολλο στην Ε.Σ.Δ.Α. (Στρασβούργο, 22/11/1984) Ν. 1705/1987 (ΦΕΚ Α/89/1987).
- 8ο Πρωτόκολλο στην Ε.Σ.Δ.Α. (Βιέννη, 19/3/1985) Ν. 1841/1989 (ΦΕΚ Α/94/1989).
- 11ο Πρωτόκολλο στην Ε.Σ.Δ.Α. (Στρασβούργο, 11/5/1994) Ν. 2400/1996 (ΦΕΚ Α/96/1996).
- Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Διακρίσεως Κατά των Γυναικών (Νέα Υόρκη, 18/12/1979) Ν. 1342/1983 (ΦΕΚ Α/39/1983) και Προαιρετικό Πρωτόκολλο (Νέα Υόρκη, 6/10/1999) Ν. 2952/2001 (ΦΕΚ Α/248/2001).
- Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά δικαιώματα (Νέα Υόρκη, 16/12/1966) Ν. 1532/1985 (ΦΕΚ Α/25/1985).
- Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά δικαιώματα (Νέα Υόρκη, 16/12/1966) Ν. 2462/1997 (ΦΕΚ Α/25/1997).
- Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (Νέα Υόρκη, 10/12/1984) Ν. 1782/1988 (ΦΕΚ Α/116/1988).
- Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (Νέα Υόρκη, 20/11/1989) Ν. 2101/1992 (ΦΕΚ Α/192/1992).
- Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με τη Συμμετοχή των Παιδιών στις Ένοπλες Συγκρούσεις (Νέα Υόρκη, 25/5/2000) Ν. 3080/2002 (ΦΕΚ Α/312/2002).
- Σύμβαση Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας Αρ. 182. για τις Χειρότερες μορφές Παιδικής Εργασίας Ν. 2918/2001.

Τα αρμόδια όργανα -ιδιαίτερα της Ε.Ε. έχουν προβεί στην έκδοση και άλλων, πολύ σημαντικών κειμένων, που αφορούν στην εμπορία ανθρώπων (εκθέσεις, αναφορές, συστάσεις, προτάσεις για πλαίσια αποφάσεων και οδηγιών κλπ.). Ωστόσο κρίνουμε σκόπιμο να μην προβούμε στην παράθεση ενός ολοκληρωμένου καταλόγου όλων των σχετικών πηγών του διεθνούς δικαίου, καθώς κάτι τέτοιο δεν προβλέπεται στους σκοπούς για τους οποίους προορίζεται η συγκεκριμένη μελέτη.

Τέλος, η Ε.Ε έχει αναπτύξει μια σειρά από μηχανισμούς κατά του οργανωμένου εγκλήματος όπως την Europol, την Eurojust και το σύστημα πληροφοριών Schengen (SIS).

Europol. Στόχος της είναι η ενίσχυση της συνεργασίας «μεταξύ των αρμόδιων αρχών συμπεριλαμβανόμενων των αστυνομικών, τελωνιακών και άλλων ειδικών υπηρεσιών επιβολής του νόμου των Κρατών-μελών σε σχέση με την πρόληψη, εξακρίβωση και διερεύνηση αξιόποινων πράξεων» (αρθ. 30 παρ.1 Συνθ. Ε.Ε) σε πολλούς τομείς μεταξύ των οποίων και το οργανωμένο έγκλημα. Από την στιγμή που η Europol έχει σοβαρές ενδείξεις για την δράση οργανωμένου εγκλήματος σε ένα από τα Κράτη-μέλη αναλαμβάνει την συλλογή, επεξεργασία, ανάλυση και ανταλλαγή σχετικών πληροφοριών και την «κοινή αξιολόγηση ιδιαίτερων τεχνικών έρευνας σε σχέση με την εξακρίβωση σοβαρών μορφών οργανωμένης εγκληματικότητας» (αρθ.30 παρ.1 στοιχείο δ, Συνθ. Ε.Ε). Αποστολή της Europol είναι να υποστηρίζει κ να ενισχύει την δράση των αστυνομικών αρχών και των άλλων αρχών επιβολής του νόμου των Κρατών-μελών, καθώς και την αμοιβαία συνεργασία τους στην πρόληψη και καταπολέμηση των σοβαρών εγκλημάτων που έχουν επιπτώσεις σε δυο ή περισσότερα κράτη-μέλη της τρομοκρατίας και των μορφών εγκληματικότητας που θίγουν ένα κοινό συμφέρον, το οποίο αποτελεί αντικείμενο πολιτικής της Ένωσης (Συκιάτου, 2008).

Eurojust: Συστάθηκε την 28^η Φεβρουαρίου 2002, προκειμένου να ενισχυθεί η καταπολέμηση των σοβαρών μορφών εγκλήματος, κυρίως του οργανωμένου εγκλήματος. Οι στόχοι της Eurojust είναι:

- Να προωθεί και να βελτιώνει τον συντονισμό μεταξύ των αρμόδιων αρχών των Κρατών-μελών, λαμβάνοντας υπ' όψιν κάθε αίτηση προερχόμενη από αρμόδια αρχή Κράτους- μέλους και κάθε πληροφορία παρεχόμενη από αρμόδιο όργανο δυνάμει διατάξεων που έχουν θεσπιστεί στο πλαίσιο των συνθηκών (Συκιώτου, 2008).
- Να βελτιώνει την συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων αρχών των Κρατών-μελών, διευκολύνοντας ιδίως την υλοποίηση της διεθνούς δικαστικής συνδρομής και την εκτέλεση αιτήσεων έκδοσης (Συκιώτου, 2008).
- Να υποστηρίζει, κατ' άλλους τρόπους, τις αρμόδιες αρχές των Κρατών-μελών ώστε να ενισχύεται η αποτελεσματικότητα των ερευνών και των διώξεων τους (Συκιώτου, 2008).

Σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών Schengen (SIS): είναι ένα σύστημα πληροφοριών, που επιτρέπει στις αρμόδιες αρχές των Κρατών-μελών να διαθέτουν πληροφορίες σχετικά με ορισμένες κατηγορίες ανθρώπων και αντικειμένων. Έτσι, συμβάλει στην θέση σε εφαρμογή των διατάξεων που προβλέπονται τόσο για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, όσο και για την δικαστική συνεργασία επί ποινικών υποθέσεων και την αστυνομική συνεργασία. Το SIS αποσκοπεί στην βελτίωση της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας επί όλων των ποινικών υποθέσεων καθώς και την πολιτική για τις θεωρήσεις, την μετανάστευση και την ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων (Συκιώτου, 2008).

4.2.3 ΕΛΛΑΔΑ

Νομολογία

Μέχρι τον Οκτώβριο του 2002 που τέθηκε σε ισχύ ο Ν. 3064/2002, τα στοιχεία του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης για την εμπορία συμπεριελάμβαναν κάθε είδους οργανωμένο έγκλημα ή υπολόγιζαν ως εμπορία τη σωματεμπορία (Συκιώτου, 2003). Το νομοθετικό πλαίσιο που ίσχυε στην Ελλάδα, ήταν ανεπαρκές καθώς δεν τιμωρούνταν αυτοτελώς η παράνομη διακίνηση και εμπορία ανθρώπων, αλλά με επιμέρους διατάξεις του ποινικού κώδικα, όπως οι διατάξεις για την μαστροπεία (ΠΚ 349), την εκμετάλλευση πόρνης (ΠΚ 350), τη σωματεμπορία (ΠΚ 351) (Παπαγιαννοπούλου, 2007). Όσο αφορά τους ανήλικους, οι προηγούμενες διατάξεις δεν απέδιδαν στα εγκλήματα αυτά κατά των παιδιών ιδιαίτερη βαρύτητα. Τα χαρακτήριζαν πλημμελήματα με φυλάκιση μέχρι 3 ετών και με περιορισμένη χρηματική ποινή (Στεργιοπούλου, 2005).

Η Ελληνική πολιτεία άρχισε να αναπτύσσει ενεργό δράση για την αντιμετώπιση του προβλήματος από τις αρχές της δεκαετίας που διανύουμε (Ποινική Δικαιοσύνη). Στην Ελλάδα, μια πρώτη απόπειρα ρύθμισης της εισόδου παράνομων μεταναστριών με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση, έγινε με τις διατάξεις του μεταναστευτικού **νόμου 2910/2001 «Είσοδος και παραμονή αλλοδαπών στην Ελληνική Επικράτεια. Κτήση της ελληνικής ιθαγένειας με πολιτογράφηση και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α΄ 91)** (Στρατηγάκη, 2007, Παπαγιαννοπούλου, 2007). Ο νόμος αυτός ψηφίστηκε κυρίως για τη ποινικοποίηση και τον έλεγχο της παράνομης μετανάστευσης, δεν αναφέρεται στην διακίνηση των γυναικών και είναι ανεπαρκής ως προς τον έλεγχο της εμπορίας τους (Παπαρρήγα-Κωσταβάρα, 2004). Μόνο στο *άρθρο 44 παρ. 7* ορίζει ότι η *απέλαση αλλοδαπών που βρίσκονται παράνομα στη χώρα και καταγγέλλουν πράξεις προαγωγής σε πορνεία μπορεί με διάταξη του εισαγγελέα*

πλημμελειοδικών και έγκριση του εισαγγελέα εφετών να αναστέλλεται μέχρι να εκδοθεί αμετάκλητη απόφαση για τις πράξεις που καταγγέλθηκαν (Παπαγιαννοπούλου, 2007).

Σήμερα, τα μέτρα που λαμβάνονται αφορούν στο κανονιστικό πλαίσιο, στη δίωξη των δραστών, στην παροχή προστασίας και αρωγής στα θύματα, στην πρόληψη του φαινομένου, στην ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης και στην ανάπτυξη συνεργασίας σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο (Σισιλιάνος-Παπαδοπούλου, 2007).

Ο Ν. 3064/2002 για την «Καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, των εγκλημάτων της γενετήσιας ελευθερίας, της πορνογραφίας ανηλίκων και γενικότερα της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής και αρωγής στα θύματα των πράξεων αυτών» (ΦΕΚ Α΄ 248) συνιστά προσπάθεια αντιμετώπισης του φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων, λαμβάνοντας υπόψη του, τόσο τις επιταγές του Ευρωπαϊκού πλαισίου, όσο και τις διεθνείς (Συκιώτου, 2003). Συγκεκριμένα, στο πρώτο μέρος αναδιαμορφώνονται οι διατάξεις για το έγκλημα της σωματεμπορίας, προβλέποντας όλες τις σύγχρονες μορφές τέλεσης παρόμοιων εγκλημάτων (Παπαγιαννοπούλου, 2007). Προσθέτει νέο άρθρο 323^A περί εμπορίας ανθρώπων, όπου ως εμπορία ορίζεται πλέον *η με χρήση βίας, απειλής ή άλλου εξαναγκαστικού μέσου ή την επιβολή ή κατάχρηση εξουσίας, πρόσληψη, μεταφορά ή προώθηση εντός ή έκτος της επικράτειας, κατακράτηση, υπόθαλψη ή παράδοση σε άλλον ή παραλαβή από άλλον με ή χωρίς αντάλλαγμα, προσώπου με σκοπό την αφαίρεση οργάνων του σώματός του ή με σκοπό να εκμεταλλευτεί ο δράστης ή τρίτο πρόσωπο την εργασία του ή ακόμη η απόσπαση της συναίνεσης του προσώπου με τη χρήση απατηλών μέσων ή εκμετάλλευση της ευάλωτης θέσης του, με υποσχέσεις δώρα, πληρωμές ή παροχή άλλων ωφελημάτων (άρθρο 323^A)* (Συκιώτου, 2003). Το αδίκημα της εμπορίας ανθρώπων τιμωρείται σε βαθμό κακουργήματος προβλέποντας επιβαρυντικές περιστάσεις που αυξάνουν

την ποινή, όπως α) η περίπτωση στην οποία η πράξη στρέφεται κατά ανηλίκου, β) η τέλεση κατ' επάγγελμα, γ) η τέλεση από υπάλληλο ο οποίος κατά την άσκηση της υπηρεσίας του ή επωφελούμενος από την ιδιότητά του αυτή διαπράττει ή συμμετέχει με οποιονδήποτε τρόπο στην πράξη αυτή, δ) η κατ' αποτέλεσμα βαριά σωματική βλάβη του παθόντος. Ιδιαίτερη επιβαρυντική περίπτωση θεωρείται από τον νομοθέτη η στρατολόγηση ανηλίκου με σκοπό τη χρησιμοποίησή του σε ένοπλες συγκρούσεις (Συκιώτου, 2003, Σισιλιάνος-Παπαδοπούλου, 2007). Για τον πελάτη, αφού αποδειχτεί ότι γνώριζε τις συνθήκες του θύματος, προβλέπεται ποινή το ελάχιστο έξι μηνών, η οποία αυξάνεται σε τουλάχιστον 10 χρόνια κάθειρξης, όταν το θύμα είναι ανήλικο (Στρατηγάκη, 2007).

Στο δεύτερο μέρος του Ν. 3064/2002 θεσπίζονται, για πρώτη φορά στην Ελλάδα, νομοθετικές ρυθμίσεις για την παροχή αρωγής προς τα θύματα εγκλημάτων του εμπορίου δούλων, της εμπορίας ανθρώπων, της μαστροπείας, της σωματεμπορίας και της ασέλγειας με ανήλικο έναντι αμοιβής (Παπαγιαννοπούλου, 2007). Σχετικά με την προστασία του θύματος ο Ν. 3064/2002 θεωρεί πρωταρχικό να προστατευθεί η ζωή, φυσική ακεραιότητα καθώς και η ατομική και γενετήσια ελευθερία του ατόμου. Επίσης, προβλέπει εάν ετούτο είναι αναγκαίο, τη στέγαση, σίτιση, οικονομική βοήθεια, ιατροφαρμακευτική και ψυχολογική συνδρομή στα θύματα, καθώς και την νομική συνδρομή και κατάλληλη διερμηνεία (Συκιώτου, 2003).

Σχετικά με τους φορείς, τα μέσα και τον τρόπο παροχής της προστασίας, ο νόμος παραπέμπει σε προεδρικό διάταγμα. Το **Π.Δ. 233 (ΦΕΚ Α' 204/28-8-2003) «Προστασία και αρωγή στα θύματα των εγκλημάτων των άρθρων 323, 323^Α, 349, 351 και 351^Α του Ποινικού Κώδικα κατά το άρθρο 12 του Ν. 3064/2002»** προβλέπει προστασία και αρωγή στα θύματα από *«Υπηρεσίες και Μονάδες Παροχής Προστασίας και*

Αρωγής» που είναι οι υπηρεσίες του δημοσίου, των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ), των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) και του ευρύτερου δημόσιου τομέα που μπορούν να παράσχουν προστασία και αρωγή (Συκιώτου, 2003). Η προστασία αυτή περιλαμβάνει στέγαση και ψυχο-κοινωνική στήριξη (άρθρο 1), ιατροφαρμακευτική περίθαλψη (άρθρο 7), νομική αρωγή (άρθρο 8), εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση (άρθρο 5-6) σε περιπτώσεις ανήλικων θυμάτων (Σισιλιάνος-Παπαδοπούλου, 2007). Συγκεκριμένα, ορίζεται ότι παρέχεται προστασία στα θύματα για όσο χρόνο υφίσταται κίνδυνος της ζωής, της σωματικής ακεραιότητας και της προσωπικής και γενετήσιας ελευθερίας τους. Αρωγή προσφέρεται για όσο διάστημα κριθεί απαραίτητο από αρμόδιες υπηρεσίες, ανάμεσα στις οποίες για πρώτη φορά περιλαμβάνονται και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις εκτός από υπουργεία και άλλους φορείς (Παπαγιαννοπούλου, 2007). Τέλος, το Π.Δ. 233/2003 δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην εκπαίδευση για την αντιμετώπιση του προβλήματος από την αστυνομία (Στρατηγάκη, 2007).

Ο Ν. 3386/2005 «Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια» (ΦΕΚ Α' 212) στα άρθρα 46-52, περιλαμβάνει διατάξεις για τα θύματα εμπορίας ανθρώπων. Συγκεκριμένα, προβλέπει την χορήγηση στα πιθανολογούμενα θύματα προθεσμίας περίσκεψης ενός μηνός και παράταση δύο μηνών σε περίπτωση ανηλικού, προκειμένου να αποφασίσουν αν επιθυμούν να συνεργαστούν με τις αρμόδιες αρχές για τη δίωξη των δραστών. Κατά το διάστημα αυτό παρέχεται στα πιθανολογούμενα θύματα η προστασία που προβλέπεται για τα αναγνωρισμένα θύματα εκτός της άδειας παραμονής και εργασίας. Επίσης, με το νόμο αυτό ρυθμίζεται η χορήγηση και ανανέωση άδειας παραμονής σε αναγνωρισμένα θύματα εμπορίας ανθρώπων που επιθυμούν να συνεργαστούν με τις αρμόδιες αρχές για την δίωξη των εμπόρων. Η άδεια παραμονής χορηγείται στα θύματα, χωρίς τη

υποχρέωση καταβολής παραβόλου και παρέχει πρόσβαση στην αγορά εργασίας και σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης (Σισιλιάνος-Παπαδοπούλου, 2007, Ετήσια Έκθεση Περιγραφής για το Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα Έτους 2005, 2006, Παπαγιαννοπούλου, 2007, Στρατηγάκη, 2007).

Τέλος, με τον Ν. 3625/2007 «Κύρωση, εφαρμογή του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και παιδική πορνογραφία και άλλες διατάξεις» έγιναν τροποποιήσεις και προσθήκες στο κεφάλαιο του Ποινικού Κώδικα που αναφέρεται στα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και εγκλήματα της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, άρθρα 323^A «Εμπορία ανθρώπων», 348^A «Παιδική Πορνογραφία» κλπ. (www.astynomia.gr).

Οργανωτικά Μέτρα

Οι εθνικοί μηχανισμοί και δράσεις για την καταπολέμηση του φαινομένου συνοψίζονται στα εξής:

Οι περισσότερες δράσεις που αφορούν στη δίωξη της εμπορίας ανθρώπων, πραγματοποιούνται από τα Υπουργεία Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης (Σισιλιάνος-Παπαδοπούλου, 2007).

Τον Απρίλιο του 2001 συστάθηκε η Ομάδα Καταπολέμησης της Εμπορίας Ανθρώπων (ΟΚΕΑ), της οποίας προεδρεύει ο Αρχηγός της ΕΛ.ΑΣ. και μετέχουν ως μέλη Αξιωματικοί της Αστυνομίας, εκπρόσωποι Υπουργείων και εξειδικευμένοι επιστήμονες (Σισιλιάνος-Παπαδοπούλου, 2007). Βασικός στόχος του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης μέσα από τη σύσταση της ΟΚΕΑ ήταν η θεσμοθέτηση ενός ειδικού συντονιστικού οργάνου με αντικείμενο τη χάραξη στρατηγικής για την αντιμετώπιση του φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων και την πρόταση συγκεκριμένων μέτρων που θα συμβάλλουν αποφασιστικά στην καταπολέμηση των

κυκλωμάτων που διακινούν και εμπορεύονται γυναίκες και παιδιά σε εθνική και διεθνή κλίμακα (Τσακλάγκανου, 2002). Με βάση τις εισηγήσεις της ΟΚΕΑ, καταρτήθηκε ο Ν. 3064/2002 που συμπληρώθηκε με το Π.Δ. 233/2003 για τη αρωγή των θυμάτων. Περαιτέρω, η ΟΚΕΑ εξέδωσε new letter (2000 τεύχη) και ήταν η πρώτη που ευαισθητοποίησε όλους τους φορείς του δημοσίου, διοργάνωσε έκθεση με έργα τέχνης (Ευρώπη Ενωμένη κατά της δουλείας), συμμετείχε σε ημερίδες και εκδηλώσεις, μέλη της έδωσαν συνεντεύξεις στον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο και δημοσίευσε άρθρα σχετικά στον ημερήσιο και περιοδικό τύπο. Τέλος, εισηγήθηκε την ίδρυση και τη λειτουργία υπηρεσιών anti-trafficking της ΕΛ.ΑΣ (Αντωνιάδου, 2006) ενώ τον Απρίλιο του 2005, αποφάσισε τη σύνταξη Έκθεσης για την εμπορία ανθρώπων (Παπαγιαννοπούλου, 2007).

Την 28^η/01/2002 συστάθηκε και λειτουργεί στο Υπουργείο Δημόσιας Τάξης η Ομάδα Διοίκησης Έργου για τον Σχεδιασμό Αντεγκληματικής Πολιτικής (ΟΔΕΣΑΠ), στην οποία προεδρεύει ο Διευθυντής Δημόσιας Ασφάλειας και συμμετέχουν Πανεπιστημιακοί και Υπηρεσιακοί Παράγοντες. Το έργο της Ομάδας είναι η ορθολογική διαμόρφωση ενός πλαισίου δράσης αντεγκληματικής πολιτικής, η μελέτη και έρευνα του φαινομένου της εγκληματικότητας στις διάφορες εκδοχές του, ο σχεδιασμός αντεγκληματικής πολιτικής και η διεξαγωγή βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας στο πεδίο της αντεγκληματικής πολιτικής. Η ομάδα εκπόνησε ενημερωτικό εγχειρίδιο για το χειρισμό σχετικών υποθέσεων με στόχο να συνδράμει και να καθοδηγήσει το έργο των υφιστάμενων υπηρεσιών, που έρχονται σε επαφή με θύματα εγκληματικών ενεργειών. Συγκεκριμένα, παρέχεται λεπτομερής ανάλυση των υποχρεώσεων και δυνατών δράσεων των αστυνομικών, οι οποίοι χειρίζονται υποθέσεις που αφορούν σε εγκλήματα σε βάρος ανηλίκων, ενδοοικογενειακής βίας, οικονομικής και σεξουαλικής εκμετάλλευσης

κατά της γενετήσιας ελευθερίας και εγκλήματα κατά της ζωής και σωματικής ακεραιότητας (Αντωνιάδου, 2006, Παπαγιαννοπούλου, 2007).

Πανελλαδικά λειτουργούν 14 ομάδες Anti-trafficking υπό τον συντονισμό της Κεντρικής Ομάδας Anti-trafficking της Διεύθυνσης Δημόσιας Ασφάλειας του Αρχηγείου της ΕΛ.ΑΣ (Σισιλιάνος-Παπαδοπούλου, 2007). Το έργο της ομάδας είναι να χειρίζεται ειδικά τα θέματα της εμπορίας ανθρώπων και να καθοδηγεί τις περιφερειακές επιχειρησιακές υπηρεσίες. Επιπρόσθετα, με το νεοεκδοθέν Π.Δ. 48/2006 δημιουργήθηκαν στις Διευθύνσεις Ασφαλείας Αττικής και Θεσσαλονίκης Τμήματα Καταπολέμησης Εμπορίας Ανθρώπων (Αντωνιάδου, 2006).

Η εκπαίδευση των αστυνομικών υπαλλήλων καθώς και των δικαστών και εισαγγελέων κρίθηκε σημαντική. Μαθήματα σχετικά με την εμπορία ανθρώπων έχουν συμπεριληφθεί στη διδακτέα ύλη τόσο της Αστυνομικής Ακαδημίας όσο και της Εθνικής Σχολής Δικαστών. Επιπλέον, στο πλαίσιο Κοινοτικών Προγραμμάτων (ΑΓΙΣ) αλλά και προγραμμάτων συγχρηματοδοτούμενων από την Υπηρεσία Διεθνούς Ανάπτυξης Συνεργασίας του Υπουργείου Εξωτερικών (ΥΔΑΣ/ΥΠΠΕΞ) έχουν πραγματοποιηθεί εκπαιδευτικά σεμινάρια προς εκπαιδευτικούς, δικαστές και εισαγγελείς (Σισιλιάνος-Παπαδοπούλου, 2007, Αντωνιάδου, 2006).

Στις 27 και 28 Απριλίου 2006 ανακοινώθηκε από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξεως στο Συμβούλιο Υπουργών Δικαιοσύνης και Εσωτερικών του Λουξεμβούργου και κατατέθηκε ως πρόταση και στην Task Force των Ευρωπαϊκών Αρχηγών Αστυνομιών δυο μήνες αργότερα, το Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης «ΙΛΑΕΙΡΑ». Σκοπός του Επιχειρησιακού Σχεδίου Δράσης «ΙΛΑΕΙΡΑ», είναι η αντιμετώπιση και καταπολέμηση της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής γυναικών και ανηλίκων καθώς και η παροχή αρωγής και προστασίας στα θύματα σε πρακτικό επίπεδο με τη συνεργασία των συναρμοδίων φορέων. Το σχέδιο λαμβάνει υπόψη του το διεθνή χαρακτήρα του προβλήματος και προβλέπει τη διασυνοριακή

συνεργασία με τις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης σε επίπεδο ανταλλαγής τεχνογνωσίας και εμπειρίας, ανταλλαγής και αξιοποίησης πληροφοριών καθώς και διενέργεια κοινών επιχειρήσεων (www.unicef.gr, Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης «ΙΛΑΕΙΡΑ», 2006, Σισιλιάνος-Παπαδοπούλου, 2007).

Στο πλαίσιο των δράσεων του Υπουργείου Εσωτερικών συστάθηκε τον Ιούλιο του 1999 Διυπουργική Επιτροπή για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών, κατόπιν πρωτοβουλίας της Γενικής Γραμματείας Ισότητας και σε συνεργασία με το Υπουργείο Υγείας και Δημόσιας Τάξης. Σκοπός της επιτροπής είναι ο συντονισμός, η εξειδίκευση και η άμεση υλοποίηση δράσεων για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Επίσης, την 31^η Μαΐου 2003 εξαγγέλθηκε από τον Υπουργό Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης (ΕΣΔΔΑ) η ίδρυση εθνικού παρατηρητηρίου για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών. Επιπλέον, η Γενική Γραμματεία Ισότητας έχει αναπτύξει μια σειρά δράσεων για την αντιμετώπιση του φαινομένου, σχεδιάζοντας την περαιτέρω υποστήριξη των Κέντρων Υποδοχής Κακοποιημένων Γυναικών και την ενίσχυση του Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας. Στο πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου Δράσης κατά της Εμπορίας Ανθρώπων η ΓΓΙ προσφέρει υποστήριξη των θυμάτων μέσω των Συμβουλευτικών Κέντρων της και την ένταξή τους στο πρόγραμμα «Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις Υπέρ των Γυναικών»⁵⁸. Σε συνεργασία με το ΚΕΘΙ και το Υπουργείο Εξωτερικών υλοποιεί προγράμματα Αναπτυξιακής Βοήθειας και Συνεργασίας για την αντιμετώπιση της παράνομης διακίνησης γυναικών μέσω της ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης σε χώρες προέλευσης μεταναστών/τριών. Τέλος, παρήγαγε τηλεοπτικό σποτ, εξέδωσε

⁵⁸ Το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας προσπάθησε να εντάξει αναγνωρισμένα θύματα εμπορίας στην αγορά εργασίας με παράλληλη στήριξη συνοδευτικών υπηρεσιών, εκμάθηση της Ελληνικής γλώσσας, επαγγελματική κατάρτιση, προώθηση στην απασχόληση (Πρόγραμμα Ολοκληρωμένης Παρέμβασης Υπέρ των Γυναικών) (Παπαγιαννοπούλου, 2007).

ενημερωτικά έντυπα και συνεργάζεται με Γυναικείες Οργανώσεις και ΜΚΟ (Παπαγιαννοπούλου, 2007).

Το Υπουργείο Εξωτερικών έχει χρηματοδοτήσει τη λειτουργία ξενώνων-καταφυγίων για την προστασία των θυμάτων, έχει συγχρηματοδοτήσει δυο ξενώνες που λειτουργούν από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, όπως επίσης και μονάδα προστασίας και αρωγής για τις πρώτες ώρες εντοπισμού του θύματος από το ΕΚΑΒ. Το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης μέσω του ΕΚΚΑ λειτούργησε τέσσερις ξενώνες φιλοξενίας θυμάτων διεθνικής σωματεμπορίας σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη και την τηλεφωνική γραμμή 197, μέσω της οποίας γίνονται δεκτές καταγγελίες για εμπορία ανθρώπων, εντοπισμός των θυμάτων, παρέχονται υπηρεσίες ψυχολογικής στήριξης, συμβουλές ιατρικής φύσης και τα θύματα παραπέμπονται σε κέντρα υγείας και συνεργαζόμενους φορείς για την κάλυψη αναγκών νομικής φύσεως (Παπαγιαννοπούλου, 2007).

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης ανέθεσε σε ειδικούς εισαγγελείς του Πρωτοδικείου Αθηνών την αντιμετώπιση του φαινομένου και συνέστησε μια Ειδική Επιτροπή (Παπαγιαννοπούλου, 2007), τον Μάιο του 2004, με σκοπό τον συντονισμό, σε πολιτικό επίπεδο, των εργασιών για την εφαρμογή των διατάξεων του Ν. 3064/2002 σε επίπεδο Γενικών Γραμματέων οκτώ συναρμόδιων Υπουργείων (Δικαιοσύνης, Εσωτερικών, Οικονομίας, Εξωτερικών, Εθνικής Παιδείας, Απασχόλησης, Υγείας, Δημόσιας Τάξης) (Παπαγιαννοπούλου, 2007, Σισιλιάνος-Παπαδοπούλου, 2007). Έργο της Επιτροπής ήταν η εκπόνηση, στα μέσα του 2004, ενός Εθνικού Σχεδίου Δράσης με τίτλο *Δράσεις κατά της Εμπορίας Ανθρώπων*, για την ολοκληρωμένη και αποτελεσματική αντιμετώπιση του φαινομένου. Το εν λόγω πρόγραμμα καλύπτει δράσεις που αφορούν στον εντοπισμό και την αναγνώριση θυμάτων, την ολοκληρωμένη προστασία τους και την επανένταξή τους, στην εκπαίδευση αστυνομικών, δικαστών και

εισαγγελέων και στην ευαισθητοποίηση του κοινού (Σισιλιάνος-Παπαδοπούλου, 2007).

Συγκεκριμένα, στο πρόγραμμα δράσης περιλαμβάνονται τα ακόλουθα μέτρα:

- § Ο εντοπισμός του θύματος γίνεται από την αστυνομία, το ΕΚΚΑ (καταγγελία, στήριξη) και από τις δράσεις ΜΚΟ (Παπαγιαννοπούλου, 2007).
- § Για την αναγνώριση του θύματος έγινε αλλαγή της υφιστάμενης νομοθεσίας με τροποποίηση του Π.Δ 233/2003 και ανάθεση σε ειδικούς εισαγγελείς των περιπτώσεων παράνομης διακίνησης και εμπορίας (Παπαγιαννοπούλου, 2007).
- § Την ιατρική και ψυχολογική υποστήριξη των θυμάτων ανέλαβαν το ΕΚΚΑ, Κέντρα Συμβουλευτικής Υποστήριξης της Γενικής Γραμματείας Ισότητας καθώς και ΜΚΟ (Παπαγιαννοπούλου, 2007).
- § Ξενώνες φιλοξενίας (μέχρι τρεις μήνες) χρηματοδοτούνται και λειτουργούν από ΕΚΑΒ (Μονάδα προστασίας και αρωγής), Υπουργείο Υγείας (2 ξενώνες) και από ΜΚΟ (4 ξενώνες) (Παπαγιαννοπούλου, 2007).
- § Για την νομική στήριξη του θύματος λειτουργεί πιλοτικό πρόγραμμα δωρεάν νομικής στήριξης αλλοδαπών θυμάτων σε συνεργασία με τους Δικηγορικούς Συλλόγους Αθηνών, Θεσσαλονίκης, Πατρών, Ηρακλείου και Βόλου (Παπαγιαννοπούλου, 2007).
- § Τα μέτρα που αφορούν τη διοικητική στήριξη του θύματος είναι η τροποποίηση του νομοθετικού πλαισίου με αλλαγή του άρθρου 44 παρ. 7 του Ν. 2910/2001 ώστε να περιλαμβάνει και περιπτώσεις θυμάτων εμπορίας. Η άδεια παραμονής που

χορηγείται θα επέχει και θέση άδειας εργασίας και αρμόδιες για την έκδοσή τους είναι οι Διευθύνσεις Αλλοδαπών και Μετανάστευσης των 13 περιφερειών της χώρας. Επίσης, εξατομικευμένη προσέγγιση με ανάληψη ευθύνης διοικητικής στήριξης θύματος από συγκεκριμένο υπάλληλο που θα φέρει την ευθύνη ολοκλήρωσης των διαδικασιών (κρατικούς ξενώνες)

§ Σε περίπτωση που το θύμα παραμείνει στην Ελλάδα, του παρέχεται εκπαίδευση και εργασιακή ένταξη και παρακολούθηση από κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγους και εργασιακούς συμβούλους (σε θύματα που διαμένουν σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Ηράκλειο και Βόλο) (Παπαγιαννοπούλου, 2007).

§ Για τον ασφαλή επαναπατρισμό (εθελούσιος) του θύματος, χρηματοδοτούνται προγράμματα σε συνεργασία με Πρεσβείες, ΔΟΜ και ΜΚΟ (Παπαγιαννοπούλου, 2007).

§ Τέλος, για τη στήριξη του θύματος στις χώρες προελεύσεως, χρηματοδοτούνται προγράμματα επανένταξης σε Γεωργία, Μολδαβία, Λευκορωσία και Αρμενία από ΜΚΟ (Παπαγιαννοπούλου, 2007).

Η Επιτροπή συνεργάζεται στενά με τον ΔΟΜ και με ΜΚΟ εξειδικευμένες στην παροχή προστασίας σε θύματα εμπορίας. Προϊόν της συνεργασίας αυτής ήταν η υπογραφή μνημονίου συνεργασίας (29/11/2005) που θέτει το πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ κρατικών φορέων του ΔΟΜ και 12 εξειδικευμένων ΜΚΟ, για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων. Αν και ο νόμος δεν ορίζει ρητά τη λειτουργία συστήματος παραπομπής περιστατικών εμπορίας ανθρώπων, το μνημόνιο συνεργασίας, ορίζει ως συντονιστή του (άτυπου) συστήματος παραπομπής

το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α) (Σισιλιάνος-Παπαδοπούλου, 2007).

Η παραπάνω Διυπουργική Επιτροπή αργότερα αναβαθμίστηκε σε Ειδική Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή (ΕΝΕ) με σκοπό τον συντονισμό σε πολιτικό επίπεδο των εργασιών για την εφαρμογή των διατάξεων του Ν. 3064/2002 και την εισήγηση νομοθετικών ή άλλων μέτρων για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Προϊόν των εργασιών της Επιτροπής ήταν η επικαιροποίηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης τον Νοέμβριο του 2006 (Σισιλιάνος-Παπαδοπούλου, 2007).

Συνεργασίες

Η Ελλάδα συμμετέχει σε πρωτοβουλίες συνεργασίας σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο.

Η *Διακρατική Συμφωνία Ελλάδας-Αλβανίας, για την προστασία, αρωγή και ασφαλή επαναπαρισμό παιδιών θυμάτων εμπορίας και διακίνησης*, προβλέπει τη δημιουργία μιας Υπεύθυνης Αρχής, η οποία θα λειτουργεί ως σημείο αναφοράς και συντονισμού για τέτοια περιστατικά. Για την Ελλάδα η Αρχή αυτή θα είναι το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Προβλέπονταν επίσης, ο διορισμός προσωρινού κηδεμόνα για τον ανήλικο, ο οποίος θα γνωρίζει το πρόβλημα και θα είναι σε θέση να προσεγγίσει και να υποστηρίξει κατάλληλα το θύμα. Για τον επαναπαρισμό των ανηλίκων προϋποτίθενται αυξημένες εγγυήσεις. Η ασφαλής επανασύνδεση με την οικογένεια προϋποθέτει, επίσης, τη διεξαγωγή κοινωνικής έρευνας και στις δύο χώρες προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι κίνδυνοι για το παιδί (www.unicef.gr).

Το πρόγραμμα *TACT (Transnational Action Against Child Trafficking)* είναι μέρος του επιχειρησιακού βραχίονα της συμφωνίας που υπεγράφη ανάμεσα στην Ελλάδα και την Αλβανία για την αρωγή, προστασία και επαναπαρισμό των ασυνόδευτων ανηλίκων της Αλβανίας,

οι οποίοι διακινούνται στην Ελλάδα με σκοπό τον εξαναγκασμό τους σε επαιτεία και σε άλλες μορφές εργασιακής εκμετάλλευσης. Οι συντονίστριες ΜΚΟ είναι η Ελληνική «ΑΡΣΙΣ», η Ελβετική ΜΚΟ «Terre des Hommes» και διάφοροι τοπικοί φορείς συνεργασίας (www.unicef.gr).

Το Σχέδιο HPA στοχεύει στον εξορθολογισμό και την κωδικοποίηση του νομικού πλαισίου σε δέκα χώρες προέλευσης, διέλευσης και προορισμού θυμάτων εμπορίας ανθρώπων. Υλοποιείται από το Ευρωπαϊκό Κέντρο Δημοσίου Δικαίου, με άμεσο στόχο την ενδυνάμωση της συνεργασίας δικαστικών αρχών και δημόσιας διοίκησης των συνεργαζόμενων χωρών και απώτερο στόχο την ευαισθητοποίηση των λαών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης για την γενικότερη πρόληψη του φαινομένου (www.unicef.gr).

Η ΕΛ.ΑΣ συμμετέχει με εκπροσώπους αξιωματικούς σε συναντήσεις που γίνονται στα πλαίσια της Ε.Ε., του ΟΗΕ, Europol, Interpol, SECI, Αδριατικής Πρωτοβουλίας και Ιονίου, Πρωτοβουλίας για τη Μαύρη Θάλασσα και τον Εύξεινο Πόντο καθώς και σε σεμινάρια και ημερίδες. Στην προσπάθεια καταπολέμησης του Οργανωμένου Εγκλήματος σε διεθνές επίπεδο ανταλλάσσονται πληροφορίες με την Europol, Interpol, SECI καθώς και των διμερών σχέσεων που έχουν αναπτυχθεί με συμφωνίες αστυνομικής συνεργασίας τόσο με κράτη μέλη της Ε.Ε. όσο και με Τρίτες Χώρες καθώς επίσης και μέσω της τοποθέτησης αστυνομικών συνδέσμων στις χώρες Ιταλία, Βουλγαρία, Κύπρος, Τουρκία, Αλβανία, Ρωσία, Ουκρανία, ΠΓΔΜ, Κροατία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Σερβία-Μαυροβούνιο, Ρουμανία και Λίβανο (Αντωνιάδου, 2006).

Επίσης, εντός Ελλάδος πραγματοποιούνται προσπάθειες δικτύωσης των φορέων που εμπλέκονται στην καταπολέμηση του φαινομένου και την προστασία των θυμάτων. Τέτοιες είναι:

- Το Διπλωματικό Φόρουμ που διοργανώνεται με πρωτοβουλία του ΔΟΜ και του ΥΠΕΞ και τη συμμετοχή

εκπροσώπων αρμοδίων υπουργείων, διεθνών οργανισμών, διπλωματικών αρχών χωρών προέλευσης, διέλευσης και προορισμού και ΜΚΟ (Σισιλιάνος-Παπαδοπούλου, 2007).

- Πρωτοβουλίες δικτύωσης που έχουν αναπτυχθεί για τη συνεργασία κυβερνητικών και μη κυβερνητικών φορέων σε εθνικό, περιφερικό και διεθνές επίπεδο (Σισιλιάνος-Παπαδοπούλου, 2007).

Τέλος, αξίζει να αναφερθούν τα *Προγράμματα Δάφνη* και *STOP II* τα οποία αναπτύχθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το πρώτο αφορά την καταπολέμηση της βίας ενάντια σε γυναίκες και ανηλίκους και το δεύτερο την εξάλειψη του φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων (Noble, 2003).

4.3 ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ, ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΩΓΗΣ ΘΥΜΑΤΩΝ TRAFFICKING

Σύμφωνα με στοιχεία της Διεθνούς Αμνηστίας (2007), οι συνηθέστεροι τρόποι να έρθουν σε επαφή τα θύματα trafficking με τις Ελληνικές Αρχές είναι οι εξής:

α. *Σύλληψη από την αστυνομία*: Τα θύματα συλλαμβάνονται με την υποψία μιας παράνομης πράξης, όπως πορνεία χωρίς άδεια εργασίας ή παράνομη είσοδος στην χώρα (Διεθνής Αμνηστία, 2007, Beziat, 2003)

β. *Επαφή με ΜΚΟ*: Τα θύματα έρχονται σε επαφή με ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον χώρο της εμπορίας ανθρώπων (Διεθνής Αμνηστία, 2007, Beziat, 2003)

γ. *Επικοινωνία με τηλεφωνικές γραμμές βοήθειας*: Τα θύματα ζητούν βοήθεια μέσω των δύο τηλεφωνικών γραμμών για πρόσωπα που πέφτουν θύματα εμπορίας, εκ των οποίων η μια είναι κρατική και η άλλη ανήκει σε ΜΚΟ (Διεθνής Αμνηστία, 2007, Beziat, 2003)

δ. *Επαφή με Μη Εξειδικευμένες Ομάδες*: Τα θύματα μπορεί να ζητήσουν βοήθεια από μη εξειδικευμένες ομάδες, όπως κοινωνικές υπηρεσίες, νοσοκομεία ή άλλες οργανώσεις είτε για την παράνομη διακίνηση που υφίστανται είτε για κάποιο σχετικό με αυτή πρόβλημα, όπως προβλήματα υγείας κλπ. (Διεθνής Αμνηστία, 2007, Beziat, 2003)

Η διαδικασία αναγνώρισης των θυμάτων ξεκινά με την ενημέρωση της Ομάδας Anti-trafficking (Διεθνής Αμνηστία, 2007).

Τα πρόσωπα που θεωρούνται θύματα εμπορίας μεταφέρονται στην Ομάδα Anti-trafficking. Εκεί τους δίνεται ένα έντυπο διαθέσιμο σε πολλές γλώσσες, το οποίο εξηγεί ότι πρέπει να ενημερώσουν τον αξιωματικό που διεξάγει την έρευνα, σχετικά με το κατά πόσο πληρούν ορισμένα κριτήρια, όπως για παράδειγμα αν μεταφέρθηκαν στην Ελλάδα κατόπιν εξαπάτησης ή εξαναγκασμού, εάν τους έχουν κατακρατήσει τα ταξιδιωτικά έγγραφά τους ή αν έχουν εξαναγκαστεί να εκδίδονται. Στο έντυπο αναφέρονται, επίσης, οι διαθέσιμες μορφές αρωγής και στήριξης. Ο υπεύθυνος αστυνομικός και αποδέκτης του εντύπου πρέπει να το υπογράψει και να επιβεβαιώσει την παραλαβή του και να το αποστείλει στην εισαγγελική αρχή (Διεθνής Αμνηστία, 2007).

Στη συνέχεια, οι αξιωματικοί της Ομάδας παίρνουν συνέντευξη από το θύμα προκειμένου να διαπιστώσουν αν όντως είναι θύμα. Εν τω μεταξύ, τα θύματα έχουν πρόσβαση σε συμβουλευτικές και ψυχολογικές υπηρεσίες, οι οποίες μπορεί να παρέχονται από συγκεκριμένες ΜΚΟ, οι οποίες έχουν συνάψει μνημόνιο συνεργασίας με την Ομάδα Anti-trafficking. Στις περισσότερες περιπτώσεις η Ομάδα επικοινωνεί με κάποια από αυτές τις ΜΚΟ για την υπόθεση. Η ΜΚΟ συμφωνεί να παράσχει προστασία και αρωγή και ο εκπρόσωπος ή ο ψυχολόγος της μπορεί να συζητήσει με το θύμα πριν από τη συνέντευξη με τον αστυνομικό ενώ

διερμηνέας μπορεί να είναι παρόν κατά τη συζήτηση (Διεθνής Αμνηστία, 2007).

Μετά την πρώτη συνέντευξη με την Ομάδα, αν πιθανολογείται η εμπορία, το θύμα ενημερώνεται σχετικά με τη δυνατότητα χορήγησης άδειας παραμονής περιορισμένης ισχύος, εφόσον συνεργαστεί με τις αρχές. Οι πληροφορίες αυτή μπορεί να παρασχεθεί, επίσης, από εκπρόσωπο της ΜΚΟ. Στη συνέχεια, χορηγείται στο θύμα, κατόπιν εισαγγελικής εντολής, περίοδος επίσκεψης διάρκειας ενός μηνός⁵⁹. Η περίοδος επίσκεψης βοηθά το θύμα να λάβει μια ενημερωμένη απόφαση με νηφαλιότητα σχετικά με τη συνεργασία με τις αρχές σε ενδεχόμενη ποινική δίωξη κατά των πιθανολογούμενων εμπόρων. Κατά την περίοδο επίσκεψης το θύμα βρίσκεται υπό την φροντίδα Κοινωνικών Λειτουργών και Ψυχολόγων, που μπορεί να είναι κρατικοί υπάλληλοι ή να συνεργάζονται με τις ΜΚΟ και στεγάζεται σε κάποιο ξενώνα (Διεθνής Αμνηστία, 2007). Κατά το χρονικό διάστημα αυτής της προθεσμίας, το θύμα δεν θεμελιώνει δικαίωμα διαμονής στη χώρα, αλλά δεν μπορεί να απελαθεί, ενώ στην περίπτωση που έχει εκδοθεί απόφαση απέλασης αυτή ανακαλείται. Επίσης, όσο διαρκεί η περίοδος επίσκεψης τα θύματα έχουν πρόσβαση στην περίθαλψη. Αν και είναι ανασφάλιστα, τους παρέχεται άμεση και δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη από τις υπηρεσίες του Ε.Σ.Υ., με προσκόμιση σχετικής βεβαίωσης που χορηγεί η Αστυνομική Διεύθυνση

⁵⁹ Η προθεσμία επίσκεψης μπορεί να υπερβαίνει τον ένα μήνα όταν πρόκειται για ανήλικο, με απόφαση της αρμόδιας εισαγγελικής αρχής και με κριτήριο την εξυπηρέτηση του συμφέροντος του ανήλικου (Ν. 3386/2005 αρ. 48 παρ. 2). Επίσης, λαμβάνεται μέριμνα για την ένταξή του σε προγράμματα σχετικά με την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτισή του (Π.Δ 233/2003 αρ. 12 παρ. 1). Σε περίπτωση επαναπατρισμού απαιτείται η σύμφωνη γνώμη του αρμοδίου εισαγγελέα ανηλίκων, ύστερα από έκθεση επιμελητή ανηλίκων (Π.Δ 233/2003 αρ. 13). Στην περίπτωση ασυνόδευτου ανήλικου λαμβάνονται τα απαραίτητα μέτρα για να προσδιοριστεί η ταυτότητα και η ιθαγένειά του και καταβάλλεται κάθε δυνατή προσπάθεια για το εντοπισμό της οικογένειάς του. Λαμβάνονται, τέλος, τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να εξασφαλιστεί η νομική του εκπροσώπηση στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας (Ν. 3386/2005 αρ. 47 παρ. 2).

(www.natha.gr). Η περίοδος περίσκεψης μπορεί να λήξει νωρίτερα του ενός μηνός εάν το θύμα επιθυμεί να συνεργαστεί με τις Αρχές (Διεθνής Αμνηστία, 2007).

Στο τέλος της εν λόγω περιόδου περίσκεψης, το θύμα επισκέπτεται την Ομάδα Anti-trafficking και υποβάλλει δήλωση για τον τρόπο που έπεσε θύμα εμπορίας. Η δήλωση είναι απαραίτητη προκειμένου ο εισαγγελέας να μπορεί να το αναγνωρίσει ως «θύμα εμπορίας ανθρώπων»⁶⁰, ώστε να συνεχίσει να λαμβάνει αρωγή και προστασία (Διεθνής Αμνηστία, 2007). Για να προβεί ο εισαγγελέας σε αυτή την ενέργεια, εξετάζει τις παρακάτω προϋποθέσεις:

- αν κρίνεται σκόπιμη η παράταση της διαμονής του προσώπου στην Ελληνική επικράτεια για τη διευκόλυνση της έρευνας ή της ποινικής διαδικασίας
- αν το πρόσωπο έχει επιδείξει σαφή θέληση συνεργασίας και
- αν το πρόσωπο έχει διακόψει κάθε σχέση με τους φερόμενους ως δράστες των εγκλημάτων.

Στη συνέχεια συντάσσει σχετική έκθεση (www.natha.gr).

Σε περίπτωση που αναγνωρίζεται ως θύμα εμπορίας έχει δικαίωμα σε άδεια παραμονής και εργασίας καθώς και σε παροχή αρωγής και προστασίας, κατά την περίοδο που η αστυνομία ερευνά την υπόθεση και λαμβάνουν χώρα οι σχετικές ποινικές διαδικασίες (Διεθνής Αμνηστία, 2007).

Η εξέταση της αίτησης για τη χορήγηση άδειας διαμονής⁶¹ γίνεται κατά προτεραιότητα και η χορήγηση της μετά από απόφαση του

⁶⁰ Το θύμα αναγνωρίζεται ως «θύμα εμπορίας ανθρώπων» εφόσον δεχτεί να συνεργαστεί στην ποινική δίωξη κατά του πιθανολογούμενου εμπόρου της και εφόσον διαπιστωθεί ότι έχει διακόψει κάθε επαφή μαζί του (Διεθνής Αμνηστία, 2007).

⁶¹ Η άδεια διαμονής δεν ανανεώνεται ή ανακαλείται εάν το πρόσωπο:

Υπουργού Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Εκδίδεται άδεια διαμονής ενός έτους, χωρίς την υποχρέωση καταβολής παραβόλου, με δυνατότητα ανανέωσης για ισόχρονο διάστημα εφόσον υπάρχουν οι ίδιες προϋποθέσεις μέχρι την έκδοση αμετάκλητης δικαστικής απόφασης. Αυτή η άδεια διαμονής εξασφαλίζει δικαίωμα πρόσβασης στην αγορά εργασίας, στις παροχές και την περίθαλψη και στις προϋποθέσεις επαγγελματικής κατάρτισης και εκπαίδευσης (www.natha.gr).

Μετά το πέρας των ποινικών διαδικασιών μπορεί να χορηγηθεί άδεια διαμονής και εργασίας αλλά για διαφορετικούς λόγους, όπως αυτοί προβλέπονται στον μεταναστευτικό Ν. 3386/2005 (Διεθνής Αμνηστία, 2007).

4.3.1 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ, ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΩΓΗΣ ΘΥΜΑΤΩΝ TRAFFICKING

Το νέο νομοθετικό πλαίσιο αποτελεί σημαντικό βήμα για την αντιμετώπιση της διεθνικής σωματεμπορίας, ωστόσο η εφαρμογή του δημιούργησε δυσλειτουργίες και προβλήματα που σχετίζονται με τη διαδικασία χαρακτηρισμού και διαχείρισης των θυμάτων και με τις προβλεπόμενες από το Π.Δ υπηρεσίες και μονάδες παροχής προστασίας και αρωγής (Παπαγιαννοπούλου, 2007).

α. επανασυνδέσει ενεργά και με τη θέληση του τις σχέσεις του με τους φερόμενους ως δράστες των πράξεων που έχει καταγγείλει (www.natha.gr)

β. παύει να συνεργάζεται (www.natha.gr)

γ. αν η αρμόδια αρχή κρίνει ότι η συνεργασία ή η καταγγελία του θύματος είναι δόλια ή καταχρηστική (www.natha.gr)

δ. αν με πρωτοβουλία της αρμόδιας εισαγγελικής ή δικαστικής Αρχής διακοπεί η σχετική διαδικασία (www.natha.gr)

ε. όταν εκδοθεί αμετάκλητη δικαστική απόφαση περάτωσης της σχετικής διαδικασίας (www.natha.gr)

A. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Τα εμπόδια για την αναγνώριση θυμάτων και επομένως για την προστασία τους περιλαμβάνουν την απέλαση άγνωστου αριθμού θυμάτων χωρίς να έχει διερευνηθεί αν έχουν πέσει θύματα εμπορίας ανθρώπων, την μη έκδοση κατευθυντηρίων γραμμών και έλλειψη εκπαίδευσης των αρμοδίων αρχών, την ανεπάρκεια των υπηρεσιών τηλεφωνικής βοήθειας και τον φόβο των θυμάτων για τα αντίποινα από τους εμπόρους τους (Διεθνής Αμνηστία, 2007).

Απελάσεις Χωρίς Αξιολόγηση: Σε πολλές περιπτώσεις τα θύματα εμπορίας δεν γνωρίζουν τι σημαίνει εμπορία ανθρώπων. Επομένως, μπορεί να μην περιγράψουν τον εαυτό τους ως θύμα εμπορίας. Αυτή η έλλειψη επίγνωσης σε συνδυασμό με την αυτοκατηγορία σημαίνει ότι τα θύματα αγνοούν επίσης τα δικαιώματά τους ως προς την παροχή αρωγής και προστασίας από τις αρχές. Όταν συλλαμβάνονται από την αστυνομία αδυνατούν να δηλώσουν ότι είναι θύματα εμπορίας και συχνά απελαύνονται στις χώρες προέλευσής τους με απώτερη συνέπεια να μην προστατεύονται από τους κινδύνους που θα αντιμετωπίσουν με την επιστροφή τους (Διεθνής Αμνηστία, 2007).

Ένας ακόμα λόγος για την αποτυχή αναγνώριση θυμάτων μπορεί να είναι η έμφαση που δίνει αστυνομία στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων στις δυο μεγάλες πόλεις Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Παρότι υπάρχουν δεκατέσσερις Ομάδες Anti-trafficking σε όλη τη χώρα, οι Ομάδες στις δύο αυτές πόλεις είναι μεν πιο καλά οργανωμένες και ασχολούνται με τον μεγαλύτερο όγκο των υποθέσεων, ωστόσο η εξαναγκαστική πορνεία είναι συχνά φαινόμενο και εκτός των μεγάλων αστικών κέντρων στην Ελλάδα (Διεθνής Αμνηστία, 2007).

Μη Έκδοση Κατευθυντηρίων Γραμμών και Έλλειψη Εκπαίδευσης των Αρμοδίων Αρχών: Το υφιστάμενο σύστημα απαιτεί από τους απλούς

αστυνομικούς να έχουν συνείδηση του ενδεχομένου ότι οι γυναίκες, που συναντούν στο πλαίσιο της εργασίας τους μπορεί να είναι θύματα εμπορίας και όχι για παράδειγμα γυναίκες που εκδίδονται χωρίς άδεια⁶² ή παράνομες μετανάστριες. Ωστόσο, μέχρι σήμερα, δεν φαίνεται να υπάρχουν κατευθυντήριες γραμμές, οι οποίες να ορίσουν τα αντικειμενικά κριτήρια που πρέπει να εφαρμόζουν οι αστυνομικοί όταν προβαίνουν στην αρχική αξιολόγηση. Η απουσία τέτοιων αντικειμενικών κριτηρίων επηρεάζει και την ίδια την Ομάδα Anti-trafficking (Διεθνής Αμνηστία, 2007).

Επίσης, οι δικαστικοί λειτουργοί δεν φαίνεται να είναι ενήμεροι για τη διεθνή εμπειρία σε θέματα τέτοια και όσοι/ες, λίγοι/ες δικαστικοί λειτουργοί έχουν ενημερωθεί σχετικά, ενεργούν με βάση τη διεθνή εμπειρία αλλά αυτό δεν έχει γενικευτεί. Πρόβλημα παραμένει η απουσία σχετικών εγκυκλίων και ειδικευμένων εισαγγελέων στα θέματα αυτά (Ομάδα Γαλατσίου, 2005).

Τέλος, τα διεθνή κείμενα για την εμπορία ανθρώπων («Σύμβαση Παλέρμιο» του ΟΗΕ, «Συνιστώμενες Αρχές και Οδηγίες» του ΟΗΕ, «Σχέδιο Δράσης» του ΟΑΣΕ, «Εθνικοί Μηχανισμοί Παραπομπής» του ΟΑΣΕ, «Σύμβαση» του ΣτΕ) δεν έχουν μεταφραστεί στα Ελληνικά, με αποτέλεσμα να αγνοούνται από τους περισσότερους ασχολούμενους με το θέμα και να μην μπορούν να τα χρησιμοποιήσουν ως υποβοηθητικά σε δράσεις, όπως και ενώπιον των δικαστηρίων (Ομάδα Γαλατσίου, 2005).

Ανεπαρκείς Υπηρεσίες Τηλεφωνικής Γραμμής: Τα θύματα εμπορίας έχουν στη διάθεση τους δυο τηλεφωνικές γραμμές βοήθειας. Η πρώτη ανήκει σε ΜΚΟ και παρέχει ευρύ φάσμα γλωσσών, ωστόσο λειτουργεί με εθελοντές και επομένως είναι διαθέσιμη ορισμένες ώρες της ημέρας.

⁶² Η εμπορία συγγέεται με την πορνεία σε τέτοιο βαθμό ώστε οι αρχές –που δεν εμπλέκονται με τη διακίνηση- να μην μπορούν να αναγνωρίσουν τα θύματα εμπορίας και να τα θεωρούν ως οικιοθελώς εκπορνευόμενα πρόσωπα (Συκιάτου, 2003). Επίσης, λόγω του σεξιστικού κοινωνικού περιβάλλοντος απαλύνεται το αξιόποιο της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και λόγω του ρατσιστικού και ξενοφοβικού περιβάλλοντος απαλύνεται και το αξιόποιο της εμπορίας και διακίνησης αφού το θύμα αντιμετωπίζεται ως οικονομική μετανάστρια, που αναγκάζεται να ζητήσει εργασία με οποιονδήποτε τρόπο στη χώρα (Στρατηγάκη, 2007).

Παρότι αποτελεί υπηρεσία που απευθύνεται σε γυναίκες θύματα εμπορίας, δέχεται, επίσης, αναφορές για περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας. Η κρατική γραμμή βοήθειας λειτουργεί 24 ώρες, παρέχει μικρότερο φάσμα γλωσσών και αφορά μόνο τις γυναίκες θύματα εμπορίας αλλά και άλλες γυναίκες που χρήζουν άμεσης κοινωνικής αρωγής. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω, τα τηλεφωνήματα που δέχονται αμφοτέρως οι γραμμές βοήθειας και αφορούν άμεσα την εμπορία ανθρώπων και στα οποία η παρέμβαση ενδέχεται να καταλήξει στην αναγνώριση ορισμένων γυναικών ως θύματα είναι ελάχιστα (Διεθνής Αμνηστία, 2007).

Φόβος Αντιποίνων: Η συνεργασία των θυμάτων με τις διωκτικές αρχές είναι ιδιαίτερα ευαίσθητο θέμα καθώς υπάρχει ο φόβος των αντιποίνων από τα εγκληματικά δίκτυα (Παπαγιαννοπούλου, 2007). Πολλές γυναίκες εξακολουθούν να φοβούνται τις απειλές περί αντιποίνων εναντίον των οικογενειών τους αλλά και την ψυχολογική και σωματική κακοποίηση από τους εμπόρους τους. Αυτός ο φόβος δεν τις αφήνει να παρουσιάσουν τον εαυτό τους ως θύματα εμπορίας ή αν το κάνουν δεν παρουσιάζουν ολόκληρη την ιστορία τους και κατά συνέπεια δεν λαμβάνουν την προστασία του κράτους (Διεθνής Αμνηστία, 2007).

Σημαντικό ρόλο διαδραματίζει, επίσης, η έλλειψη εμπιστοσύνης των θυμάτων στις αποτελεσματικές ποινικές διώξεις που αναμειγνύεται με τον φόβο αντιποίνων και καταλήγει στην διστακτικότητά τους να καταφύγουν στις αρχές⁶³ (Διεθνής Αμνηστία, 2007).

Happy Trafficking: Οι νέες μορφές εξαναγκασμού δυσχεραίνουν ακόμη περισσότερο την αναγνώριση ενός θύματος εμπορίας με σκοπό την

⁶³ Χαρακτηριστικά, σε συνέντευξή της, στην Διεθνή Αμνηστία (Ιανουάριος 2007, Αθήνα) ένα θύμα εμπορίας δήλωσε «Υπάρχουν πολλές που περιμένουν να δουν τι θα συμβεί σε 'μας. Πολλές κοπέλες υποφέρουν. Φοβούνται...Πιστεύω ότι μετά από αυτό (τη δίκη και αν υπάρξει καταδίκη) πολλές θα μιλήσουν στη αστυνομία, αν όμως η υπόθεση δεν πάει καλά, δεν θα πάνε στην αστυνομία» (Διεθνής Αμνηστία, 2007).

σεξουαλική εκμετάλλευση καθώς έχοντας τη δυνατότητα ένα θύμα να κρατά μέρος των εσόδων του μπορεί να εμφανίζεται ως εκδιδόμενο χωρίς άδεια εργασίας και όχι ως θύμα εμπορίας ανθρώπων ενώ ο έμπορος μπορεί να εμφανίζεται ως απλός μαστροπός (Διεθνής Αμνηστία, 2007).

B. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΡΩΓΗ

Ακόμη και σε περιπτώσεις που ξεπερνούν τις παγίδες και αναγνωρίζονται ως θύματα εμπορίας, αντιμετωπίζουν σειρά εμποδίων στην άσκηση του δικαιώματός τους στην προστασία και την αρωγή. Τα εν λόγω εμπόδια απορρέουν κυρίως από την έμφαση που δίνουν οι Ελληνικές Αρχές στην προσαγωγή των δραστών των εγκλημάτων εμπορίας στη δικαιοσύνη και όχι στα δικαιώματα των θυμάτων εμπορίας (Διεθνής Αμνηστία, 2007).

Προστασία με Αντάλλαγμα τη Συνεργασία: Υπό το υφιστάμενο σύστημα, υπήκοος τρίτης χώρας που χαρακτηρίζεται από τον εισαγγελέα ως «θύμα εμπορίας ανθρώπων» μπορεί να ασκήσει τα δικαιώματά του στην προστασία και στην αρωγή μόνο εφόσον συνεργαστεί με τις αρχές. Οι Ελληνικές Αρχές δεν παρέχουν αρωγή και προστασία στα θύματα που σταματούν να συνεργάζονται σε μεταγενέστερο στάδιο για βάσιμους λόγους, όπως ο φόβος των αντιποίνων από τους εμπόρους του ή περιπτώσεις θυμάτων όπου οι αρχές δεν διώκουν ενεργά τους πιθανολογούμενους εμπόρους. Για υπηκόους τρίτων χωρών, που αποτελούν τη συντριπτική πλειοψηφία των θυμάτων εμπορίας, η μη συνεργασία με τις αρχές αποκλείει τη χορήγηση άδειας παραμονής με αποτέλεσμα τα άτομα αυτά να αντιμετωπίζουν την απέλαση. Μια τέτοια σχέση εξάρτησης ανάμεσα στη δίωξη και στην αρωγή, υπονομεύει το δικαίωμα των θυμάτων στην προστασία και στην αρωγή ανεξαρτήτως της συνεργασίας τους (Διεθνής Αμνηστία, 2007).

Επαναπατρισμός και Απέλαση: Σε περιπτώσεις που τα θύματα εμπορίας που έχουν αναγνωριστεί επιθυμούν να επιστρέψουν στις χώρες τους τα προσωπικά τους στοιχεία διαβιβάζονται στον Διεθνή Οργανισμό για τη Μετανάστευση (ΔΟΜ), ο οποίος αναλαμβάνει τον επαναπατρισμό τους (Διεθνής Αμνηστία, 2007). Ωστόσο, οι ΜΚΟ έχουν στοιχεία που δείχνουν ότι πολλά επαναπατρισθέντα θύματα αγνοούν τις δικαστικές τους εκκρεμότητες ως μάρτυρες ή/και κατηγορούμενα, ότι οι υπηρεσίες της πολιτείας δεν ενημερώνουν τη δικαιοσύνη για τις τρέχουσες διευθύνσεις των θυμάτων, με αποτέλεσμα στις δίκες να καλούνται τα θύματα ως «αγνώστου διαμονής». Έτσι δίκες χωρίς θύματα είναι κάτι που αδυνατίζει το κατηγορητήριο οδηγώντας σε ελαφρύτερες καταδίκες ή αθώσεις διακινητών αλλά και σε ερήμην καταδίκες των θυμάτων για παράνομη είσοδο ή παράνομη πορνεία (Ομάδα Γαλατσίου, 2005, Παπαγιαννοπούλου, 2007). Η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα στα Βαλκάνια και στην Ευρωπαϊκή Ένωση στην οποία τα θύματα εμπορίας –στις περισσότερες δικογραφίες– διώκονται, γιατί δεν υπάρχει νομοθετική πρόβλεψη ή έστω εισαγγελική εγκύκλιος για αποχή από τη δίωξη. Τα θύματα, επίσης, αγνοούν πως έχουν το δικαίωμα παράστασης ως πολιτικοί ενάγοντες και απαίτησης αποζημίωσης και μερικές φορές αγνοούν το συνολικό σύστημα προστασίας. Μόνο τα ελάχιστα θύματα, των οποίων οι υποθέσεις στηρίζονται από ΜΚΟ, απολαμβάνουν αυτών των δικαιωμάτων. Παράλληλα, στελέχη ελληνικών ΜΚΟ, που έχουν έρθει σε επαφή σε χώρες προέλευσης με απελαθείσες αλλοδαπές μη αναγνωρισμένα θύματα στην Ελλάδα, διαπιστώνουν πως αγνοούν τις δυνατότητες αναγνώρισης τους ως θύματα και παροχής αρωγής σε αυτά από ΜΚΟ στην Ελλάδα (Ομάδα Γαλατσίου, 2005).

Αντιθέτως, ένα θύμα που αρχικά είχε αναγνωριστεί ως πιθανό θύμα εμπορίας αλλά δεν έχει συμφωνήσει να συνεργαστεί με τις αρχές μπορεί να απελαθεί στη χώρα προέλευσής του. Η αδυναμία των Ελληνικών Αρχών να

διενεργήσουν αξιολόγηση κινδύνων για κάθε θύμα πριν την απέλασή του υπονομεύει τις προσπάθειες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, βάζει τα θύματα σε κίνδυνο περαιτέρω παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους, συμπεριλαμβανομένης και της επαναδιακίνησης και τέλος θέτει τα θύματα αυτομάτως σε εκείνη την κατηγορία που όταν επιστρέφουν στην πατρίδα τους δεν γίνονται αποδεκτά από την τοπική κοινωνία (Διεθνής Αμνηστία, 2007, Μοντζίνι, 2007).

Ανεπαρκής Προστασία: Τα θύματα αναφέρουν ότι δέχονται απειλές από τους εμπόρους τους αφού ζητήσουν αρωγή από τις αρχές υπονοώντας ανεπάρκειες στο σύστημα προστασίας (Διεθνής Αμνηστία, 2007). Ελλιπής παροχή αστυνομικής προστασίας στους ξενώνες και στα θύματα κατά τις μετακινήσεις τους καθώς η αστυνομική προστασία συνίσταται συνήθως στην συνοδεία των θυμάτων στον ξενώνα όπου φιλοξενούνται στην αρχή της περιόδου περίσκεψης και από τον ξενώνα στο δικαστήριο κατά τη διάρκεια της δίκης. Ωστόσο, ακόμη και κατά τη διάρκεια αυτών των περιόδων όταν υποτίθεται ότι προστατεύεται το θύμα η αστυνομία δεν λαμβάνει πάντοτε μέτρα για την πρόληψη και την αντιμετώπιση των απειλών από τους εμπόρους (Διεθνής Αμνηστία, 2007, Ομάδα Γαλασιού, 2005).

Όσο αφορά τους ξενώνες, υποτίθεται ότι κρατούν την διεύθυνσή τους μυστική και ότι θεσπίζουν τους δικούς τους κανόνες σχετικά με τη συχνότητα, με ποιόν και σύμφωνα με ποιες διαδικασίες επιτρέπεται στα θύματα να βγαίνουν έξω. Ωστόσο, οι διευθύνσεις των ξενώνων και των κέντρων προστασίας έχουν γίνει γνωστές σε όλους. Επίσης, κάποια θύματα δεν τηρούν τις διαδικασίες ασφαλείας. Οι έμποροι έχουν προσεγγίσει τα θύματα ενόσω αυτά ζουν στους ξενώνες και έχουν εκτοξεύσει απειλές (Διεθνής Αμνηστία, 2007).

Ένα ακόμη πρόβλημα είναι η απουσία κριτηρίων πιστοποίησης των ξενώνων που δημιουργεί εμπόδια στην λειτουργία τους. Έτσι, κρατικά

καταφύγια αρνούνται να φιλοξενήσουν θύματα που τους παραπέμπουν ΜΚΟ χωρίς να έχουν ιατρικές και ψυχιατρικές γνωματεύσεις που δεν καλύπτονται οικονομικά από κανένα πρόγραμμα αρωγής και άρα είναι αδύνατο να υπάρχουν (Ομάδα Γαλατσίου, 2005).

Ακόμη, πολλά θύματα δεν έχουν φιλοξενηθεί σε ξενώνες εξαιτίας της ελλιπούς ενημέρωσης για αρωγή και προστασία τους με αποτέλεσμα να μην εμπλέκονται ως διάδικοι (Παπαγιαννοπούλου, 2007).

Τέλος, τα θύματα εμπορίας που παρέχουν πληροφορίες στις αρχές και ζητούν εθελοντικό επαναπατρισμό μπορούν να επιστρέψουν στη χώρα προέλευσής τους αφού δώσουν κατάθεση στην αστυνομία. Σε αυτές τις περιπτώσεις η δίκη λαμβάνει χώρα μόνο εφόσον το επανατρισθεν θύμα συμφωνήσει να επιστρέψει στην Ελλάδα και να δώσει στοιχεία ή εάν ένα άλλο θύμα εμπορίας συμφωνήσει να καταθέσει εναντίων των πιθανολογούμενων εμπόρων στο δικαστήριο (Διεθνής Αμνηστία, 2007). Έτσι, ελάχιστα θύματα, που εμπλέκονται σε δικογραφίες, είναι αποτελεσματικά στη διάθεση της δικαιοσύνης (Ομάδα Γαλατσίου, 2005).

Βραχύχρονη Περίοδος Περίσκεψης: Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων όρισε τη διάρκεια της περιόδου περίσκεψης κατά την οποία τα θύματα μπορούν να σκεφτούν αν θα συνεργαστούν με τις αρχές, σε τουλάχιστον 30 ημέρες. Η περίοδος περίσκεψης πρέπει να ωφελεί το ίδιο το θύμα προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι είναι ικανό να δώσει μια σαφή και νηφάλια κατά το δυνατόν κατάθεση. Με δεδομένο το γεγονός ότι πολλές χώρες προβλέπουν ελάχιστη περίοδο περίσκεψης με διάρκεια μεγαλύτερη των 30 ημερών και ότι η ομάδα εμπειρογνομόνων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εμπορία ανθρώπων συνιστά η ελάχιστη περίοδος να αυξηθεί σε τουλάχιστον 3 μήνες και σε συνδυασμό με το γεγονός ότι για πολλά θύματα η εμπειρία της βίας και του εξαναγκασμού τα συνοδεύει για πολύ καιρό, η περίθαλψη με χρονική διάρκεια το πολύ ενός μήνα, δεν αξιολογείται ως επαρκές

χρονικό διάστημα για την αποκατάσταση του θύματος (Διεθνής Αμνηστία, 2007, Παπαγιαννοπούλου, 2007).

Μακρές Δικαστικές Διαδικασίες και Ελλιπής Νομική Αρωγή στα Θύματα: Οι συνεχείς καθυστερήσεις που δεν επιτρέπουν την ολοκλήρωση των δικαστικών διαδικασιών, παρατείνουν την περίοδο κατά την οποία τα θύματα εμπορίας που έχουν συμφωνήσει να καταθέσουν πρέπει να ζουν με τον φόβο των αντιποίνων. Το Ελληνικό Δικαστικό σύστημα, υπερφορτωμένο και με χρόνιες ελλείψεις, σε ότι αφορά το προσωπικό και την υλική υποδομή, μπορεί να χρειαστεί αρκετά χρόνια για να φέρει μια υπόθεση στα δικαστήρια και ακόμη περισσότερα για να τελεσιδικήσει. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, τα θύματα να καταπονούνται ψυχολογικά για όσο διάστημα διαρκούν οι δικαστικές διαδικασίες κι έτσι ενισχύεται το ενδεχόμενο να υποκύψουν στις απειλές των εμπόρων (Διεθνής Αμνηστία, 2007). Ακόμη, όσο πιο μακρά είναι η διαδικασία τόσο υψηλότερος είναι ο κίνδυνος για δεύτερη θυματοποίηση αφού η χρονοβόρα διαδικασία αναγκάζει τα θύματα σε πολλαπλές καταθέσεις και ιατρικές εξετάσεις με συνέπεια να ξαναθυμούνται τραυματικές εμπειρίες και να μετανιώνουν, τελικώς, για την καταγγελία της πράξης. Αυτό ανακόπτει όλη την πορεία της ψυχικής ανάρρωσής τους, κυρίως όταν πρόκειται για ανήλικους. Επίσης, στις περιπτώσεις θυμάτων σεξουαλικής εκμετάλλευσης, αρνητική επίδραση έχει και ο χρόνος παραμονής τους στα κρατητήρια προς την αναγνώρισή τους ως θύματα (Συκιάτου, 2003).

Επίσης, παρατηρείται απουσία αποτελεσματικού προγράμματος πλήρους νομικής στήριξης όλων των θυμάτων από την ημέρα της σύλληψης μέχρι και να καταστούν αμετάκλητες οι δικαστικές αποφάσεις (Ομάδα Γαλατσίου, 2005, Παπαγιαννοπούλου, 2007). Τα παραπάνω σε συνδυασμό με το γεγονός ότι μόνο μετά την καταδίκη του εμπόρου, μπορεί το θύμα να ζητήσει επανόρθωση, συμπεριλαμβανομένης της αποζημίωσης

και της αποκατάστασης, μέσω της άσκησης αστικών αγωγών, υπονομεύει σοβαρά το δικαίωμα για αποζημίωση (Διεθνής Αμνηστία, 2007).

Περίθαλψη και Αρωγή Ασυμβίβαστες με την Ένταξη: Σύμφωνα με την Ελληνική νομοθεσία τα θύματα μπορούν να λάβουν δωρεάν ιατρική νοσοκομειακή και φαρμακευτική περίθαλψη καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου κατά την οποία δικαιούνται προστασία και αρωγή. Το επίπεδο της περίθαλψης υπερβαίνει την υποχρέωση για ελάχιστη επείγουσα φροντίδα όπως ορίζεται στη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων. Ωστόσο, πολλές γυναίκες δυσκολεύονται να αποκτήσουν πρόσβαση στα κρατικά νοσοκομεία λόγω της άγνοιας εκ μέρους του ιατρικού προσωπικού σχετικά με την εμπορία ανθρώπων και τη νομοθεσία για την εμπορία ανθρώπων (Διεθνής Αμνηστία, 2007).

Παρότι η νομοθεσία ορίζει σειρά νομοθετικών μέτρων για την εξασφάλιση της ένταξης, ο βαθμός στον οποίο εφαρμόζεται ποικίλει. Δεν προβλέπεται από την νομοθεσία η χορήγηση άδειας εργασίας για τα θύματα απαραίτητη για λόγους βιοποριστικούς αλλά και ψυχολογικής αποκατάστασης. Η άδεια παραμονής⁶⁴ είναι πλέον και άδεια εργασίας αλλά η καθυστερημένη έκδοσή της σε συνδυασμό με τη βραχύχρονη ισχύ της ακυρώνει τη δυνατότητα εξασφάλισης ικανοποιητικής και σταθερής εργασίας (Ομάδα Γαλατσίου, 2005).

Επιπλέον, μακροχρόνια προβλήματα υγείας συντείνουν σε μερικές περιπτώσεις στην ικανότητα των θυμάτων να βρουν εργασία αφού τα περισσότερα προβλήματα συνδέονται με την κακοποίηση που έχουν υποστεί τα θύματα όσο βρίσκονται στα χέρια των εμπόρων τους (Διεθνής Αμνηστία, 2007).

⁶⁴ Επίσης, δεν προβλέπεται από τη νομοθεσία η χορήγηση άδειας παραμονής για τα θύματα και για τις εκκρεμούσες δίκες συναφή με την εμπορία (π.χ βιασμός) που ενδεχομένως έχουν διαχωριστεί από την δικαιοσύνη (Ομάδα Γαλατσίου, 2005) .

Τέλος, τα θύματα ανήλικοι μπορούν να πάνε σε δημόσια σχολεία, που διαθέτουν τάξεις υποδοχής και παιδαγωγικά ή διαπολιτισμικά εκπαιδευτικά προγράμματα. Ωστόσο, δεν υπάρχει άλλη πρόβλεψη για περιοχές όπου δεν λειτουργούν τέτοιου είδους προγράμματα με εξαίρεση τα παιδιά ηλικίας 15-18, που μπορούν να εγγραφούν σε ειδικά προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης. Τα θύματα έως την ηλικία των 23 ετών, μπορούν να εγγραφούν σε προγράμματα τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης υπό την προϋπόθεση όμως ότι διαθέτουν τα απαιτούμενα προσόντα (Διεθνής Αμνηστία, 2007).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ/ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται μια προσπάθεια καταγραφής βασικών ενεργειών, γνώσεων και μεθόδων που χρειάζεται ένας/μια Κοινωνικός/ή Λειτουργός που εργάζεται με θύματα Παράνομης Διακίνησης. Λόγω της έλλειψης βιβλιογραφίας, αναφερόμενης αποκλειστικά στο θέμα, ακολουθεί μια προσπάθεια συνδυασμού στοιχείων και μεθόδων Κοινωνικής εργασίας, Ψυχολογίας και Καλών Πρακτικών που έχουν εφαρμοστεί.

5.1 ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΞΙΕΣ ΚΑΙ ΑΡΧΕΣ

Αξίες είναι οι κοινωνικά παραδεκτές ιδέες για το σωστό, το καλό και το επιθυμητό, που ισχύουν σε μια συγκεκριμένη κοινωνία, οι οποίες επηρεάζουν την λειτουργία και τις αποφάσεις που λαμβάνουν τα άτομα, καθώς και τις ενέργειες και τα προγράμματα που εφαρμόζονται. Αυτές τις αξίες εισηγείται και εφαρμόζει η Κοινωνική Εργασία για να παράγει την βελτίωση της γενικής κοινωνικής πολιτικής και είναι αυτές που καθοδηγούν την σύνθεση, τον προσανατολισμό και τον έλεγχο των οργανωμένων δραστηριοτήτων τις οποίες εκτελεί ο/η κοινωνικός/ή λειτουργός κατά την άσκηση του επαγγέλματος του. Η κοινωνική εργασία βασίζεται σε θεμελιώδεις αξίες όπως τα Ατομικά Δικαιώματα, οι Αρχές της Κοινωνικής Δικαιοσύνης, της Δημοκρατίας, της Κοινωνικής Αλλαγής και την μοναδικότητα της προσωπικότητας της ανθρώπινης ύπαρξης (Καλλινικάκη, 1998).

Οι σημαντικότερες αρχές από τις οποίες διέπεται η άσκηση της Κοινωνικής Εργασίας είναι οι παρακάτω:

- Σεβασμός της προσωπικότητας. Ο σεβασμός της αξιοπρέπειας και της προσωπικότητας του κάθε ατόμου συνιστά τη βάση των ανθρωπίνων σχέσεων (Καλλινικάκη, 1998).
- Εξατομίκευση. Κάθε άτομο αποτελεί μια μοναδική ολότητα (βιολογική, ψυχο-συναισθηματική, κοινωνική) αποτέλεσμα πολυσύνθετων διεργασιών και ατομικών εμπειριών. Μια συμπεριφορά, όσο περίεργη, αδικαιολόγητη ή ακατανόητη και αν φαίνεται, έχει τις αιτίες και το νόημά της για το ίδιο το άτομο (Καλλινικάκη, 1998).
- Το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης και της αυτοβοήθειας. Κάθε άτομο είναι ικανό να θέτει στόχους και να αναζητά την βελτίωση, την επίτευξη των στόχων αυτών και να μπορεί να αλλάζει, εφόσον το επιθυμεί. Δικαιούται να έχει γνώμη και να συμμετέχει στον σχεδιασμό και την διαχείριση των παροχών των κοινωνικών υπηρεσιών (Καλλινικάκη, 1998).
- Ευθύνη του/της Κοινωνικού/ής Λειτουργού για την αξιοποίηση των ανθρωπίνων δυνατοτήτων και των πηγών της κοινότητας προς όφελος του πελάτη. Έχει μεγάλη σημασία να παρέχονται ευκαιρίες στα άτομα να αναπτύξουν και να ασκήσουν τις ικανότητες τους για την ικανοποίηση των αναγκών τους (Καλλινικάκη, 1998).
- Εχεμύθεια. Ο/Η Κοινωνικός/ή Λειτουργός υποχρεούται να τηρεί το επαγγελματικό απόρρητο (Beziat, 2003).
- Τέλος, ο/η επαγγελματίας αποφεύγει να δώσει υποσχέσεις τις οποίες δεν είναι σίγουρος ότι μπορεί να κρατήσει. Ειδικά, στα θύματα trafficking η εμπιστοσύνη που έδειξαν, έγινε αντικείμενο εκμετάλλευσης και είναι δύσκολο να την ξαναδείξουν (Beziat, 2003).

Οι κοινωνικοί λειτουργοί υπογραμμίζουν, υποδεικνύουν και υπερασπίζονται τα δικαιώματα⁶⁵ και τις ατομικές ελευθερίες⁶⁶ των ανθρώπων που αντιμετωπίζουν προβλήματα (Καλλινικάκη, 1998).

5.2 ΠΡΟΣΩΝΤΑ ΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ/ΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ

Ο/Η Κοινωνικός/ή Λειτουργός που εργάζεται σε μια υπηρεσία με ομάδα στόχο τα θύματα trafficking για την άσκηση της Κοινωνικής Εργασίας θα χρειαστεί:

Γενικές γνώσεις για την επίδραση του ψυχικού τραύματος στην ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη του θύματος και τις σοβαρές επιπτώσεις που αυτό συνεπάγεται, καθώς και τις ψυχολογικές ανάγκες ανάλογα με την ηλικία του θύματος. Θα πρέπει να έχει γνώσεις σχετικά με την αναγκαιότητα και την συμβολή της αποκατάστασης του τραύματος σ' αυτές τις περιπτώσεις (Καλλινικάκη, 1998, Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).

Ειδικές γνώσεις σχετικά με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των θυμάτων trafficking, τους τρόπους προσέγγισης και ενημέρωσης τους, την ισχύουσα νομοθεσία σχετικά με την προστασία και αρωγή θυμάτων trafficking, την διαδικασία χορήγησης άδειας παραμονής και νομιμοποιητικών εγγράφων, καθώς και τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των θυμάτων στην πρόσβαση στην δημόσια υγεία. Επίσης, γνώσεις για την προσωπική του φυλετική και πολιτιστική κληρονομιά και για το πώς αυτή επηρεάζει τα όρια «φυσιολογικού» και «παθολογικού» κατά την διάρκεια της επαγγελματικής σχέσης θεωρούνται απαραίτητες. Επίσης, απαιτούνται

⁶⁵ Με τον όρο αυτό εννοούνται όλες οι εξουσίες και τα προνόμια που απονέμονται από το θετικό και το θεσμικό δίκαιο σε ένα πρόσωπο, το οποίο μπορεί νόμιμα να τα διεκδικήσει (Καλλινικάκη, 1998).

⁶⁶ Ο όρος «ατομικές ελευθερίες» σημαίνει την προσωπική και κοινωνική ευχέρεια δράσης που προκύπτει από τις σχέσεις του ατόμου ως πολίτης και διασφαλίζονται από τους νόμους που προστατεύουν τους ανθρώπους από τον καταναγκασμό, με εξαίρεση τις περιπτώσεις όπου θίγεται το κοινό αγαθό ή το δημόσιο συμφέρον (Καλλινικάκη, 1998).

γνώσεις της επίδρασης που ασκούν με τον τρόπο που επικοινωνούν και την συμπεριφορά τους (πχ: τόνος και χροιά φωνής, στάση σώματος κ.α.) προς ένα θύμα που έχει βιώσει τραυματικό γεγονός με διαφορετική πολιτισμική ταυτότητα (Καλλινικάκη, 1998, Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008, www.nath.gr).

Απαραίτητες είναι επίσης οι γνώσεις και η πληροφόρηση για τις πηγές της κοινότητας, αξιοποιώντας και κάνοντας χρήση των οποίων, τα θύματα βοηθούνται προς στην ομαλή προσαρμογή τους. Επιπλέον, ο/η Κοινωνικός/ή Λειτουργός θα πρέπει να είναι ενήμερος/η σχετικά με τις νέες έρευνες και ευρήματα που αφορούν το φαινόμενο (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008, www.nath.gr). Τέλος, πρέπει να συμμετέχει σε επιμορφωτικά σεμινάρια και στην ανταλλαγή καλών πρακτικών σύμφωνα με την διεθνή εμπειρία (ΕΚΥΘΚΚΑ).

Επαγγελματικές Τεχνικές & Δεξιότητες. Για την διαχείριση της κατάστασης ο/η επαγγελματίας Κοινωνικός/ή Λειτουργός πρέπει να διαθέτει ένα εύρος τεχνικών τις οποίες θα εφαρμόσει. Αυτές περιλαμβάνουν:

- Εναρμόνιση του/της επαγγελματία με το πρόβλημα και το συναίσθημα του. Αυτή η τεχνική της εναρμόνισης (tuning in) ή ενσυναίσθησης (empathy), σύμφωνα με άλλους συγγραφείς, χαρακτηρίζει όλη την διεργασία της επαγγελματικής σχέσης (Δημοπούλου-Λαγωνίκα, 1998-1999).
- Ενθάρρυνση, Υποστήριξη και Ενδυνάμωση. Πρόκειται για λέξεις-κλειδιά που σχετίζονται με τις έννοιες του αυτοκαθορισμού και της αυτοδιάθεσης, το να ξανάκερδίζεις, δηλαδή, την εξουσία πάνω στην ίδια σου την ζωή. Το θύμα χρειάζεται να περιορίσει το φόβο που νιώθει και να μάθει να εξωτερικεύει αμφιβολίες, ανάγκες, επιθυμίες και να μπορεί να

τις διεκδικήσει. Επιτυγχάνεται τόσο με την παροχή πληροφορήσης και την δυνατότητα πρόσβασης του θύματος στην πληροφορία, όσο και με την υποστήριξη του στον νομικό και ψυχοκοινωνικό τομέα, προκειμένου να αισθανθεί ασφάλεια και να μπορέσει να ελέγξει τα αρνητικά συναισθήματα που βιώνει. Η ενθάρρυνση, υποστήριξη και ενδυνάμωση αποτελεί την βάση για την πρόληψη των ψυχικών διαταραχών και την προαγωγή της ψυχικής υγείας (Δημοπούλου-Λαγωνίκα, 1998-1999, Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008, Καλλινικάκη, 1998).

- Ανταπόκριση. Ο/Η επαγγελματίας ανταποκρίνεται στα συναισθήματα του θύματος σχετικά με την κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει βοηθώντας το να εκτονώσει τα συναισθήματα που βιώνει (Δημοπούλου-Λαγωνίκα, 1998-1999).
- Έμφαση στις δυνάμεις του ατόμου. Οι δυνάμεις του ατόμου σχετίζονται με την συμπεριφορά, τις προσωπικές ικανότητες και χαρακτηριστικά, καθώς και την ικανότητα του ατόμου για χρησιμοποίηση υλικών και κοινωνικών πόρων. Έτσι, το θύμα που έχει χαμηλή αυτοεκτίμηση και αισθάνεται αδύναμο να αλλάξει την πορεία της ζωής του, χρειάζεται αναγνώριση και υποστήριξη στους παραπάνω τομείς προκειμένου να βγει από το αδιέξοδο και να κινητοποιηθεί (Δημοπούλου-Λαγωνίκα, 1998-1999).

Μια σειρά δεξιοτήτων κρίνονται απαραίτητες προκειμένου ο/η Κοινωνικός/ή Λειτουργός να δημιουργήσει και να διατηρήσει μια επιτυχημένη επαγγελματική σχέση με το θύμα. Έτσι θα πρέπει:

- Να ακούει προσεχτικά (Καλλινικάκη, 1998, Παπαϊωάννου, 2004).

- Να κατανοεί και να παραδέχεται (Καλλινικάκη, 1998, Παπαϊωάννου, 2004).
- Να είναι δεκτικός (Καλλινικάκη, 1998, Παπαϊωάννου, 2004).
- Να είναι καλός στην επικοινωνία, προκειμένου να γίνεται κατανοητός αφού εργάζεται με άτομα διαφορετικού πολιτισμικού και συχνά μορφωτικού επιπέδου (Καλλινικάκη, 1998, Παπαϊωάννου, 2004).

Οι δεξιότητες είναι σημαντικές και απαραίτητες σε όλη τη διάρκεια της παρέμβασης και συνεργασίας με το θύμα (Καλλινικάκη, 1998, Παπαϊωάννου, 2004).

5.3 ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ/Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

Σκοπός του/της Κοινωνικού Λειτουργού που εργάζεται στην πρόληψη είναι η εξάλειψη του φαινομένου της διεθνικής σωματεμπορίας.

Οι επιμέρους στόχοι είναι:

- Η γνωστοποίηση του φαινομένου του trafficking και των διαστάσεων που έχει πάρει ώστε οι άνθρωποι να δουν την πρόληψη ως δυνατότητα.
- Ενημέρωση των μεταναστών/ριών για τους κινδύνους που συνοδεύουν την παράνομη μετανάστευση.
- Ευαισθητοποίηση των τοπικών και κρατικών φορέων προς την κατεύθυνση της εκπαίδευσης των στελεχών τους για την καλύτερη αντιμετώπιση του φαινομένου.
- Η αλλαγή της νοοτροπίας ώστε ο πελάτης ή ο εν δυνάμει πελάτης να δει το πρόβλημα και να αναγνωρίσει την προσωπική του ευθύνη.

- Η δημιουργία προστατευτικού περιβάλλοντος για τα θύματα ή τα εν δυνάμει θύματα.
- Η βοήθεια των θυμάτων για ενσωμάτωσή τους στη χώρα παραμονής ή την επανένταξή τους στην χώρα προέλευσης προκειμένου να αποφευχθεί πιθανή επαναθυματοποίηση.

Τα Μέσα Πρόληψης

Τα μακροπρόθεσμα μέτρα πρόληψης, προκειμένου να αντιμετωπιστεί συνολικά η παράνομη διακίνηση και να αλλάξει η στάση της κοινωνίας στο θέμα της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των γυναικών, είναι ζωτικής σημασίας. Οι ενέργειες του/της Κοινωνικού/ής Λειτουργού που εργάζεται στην πρόληψη, κινούνται γύρω από τους παρακάτω άξονες.

Τα μέτρα πρόληψης, εστιάζοντας στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του γενικού πληθυσμού σχετικά με το φαινόμενο του trafficking επιτυγχάνονται με τις εξής δράσεις:

- Σεμινάρια και ανοιχτές συζητήσεις ενημέρωσης στις τοπικές κοινωνίες, προκειμένου να ενημερωθούν και να ευαισθητοποιηθούν εν δυνάμει θύματα, πελάτες ή εν δυνάμει πελάτες και ο ευρύτερος πληθυσμός (Trafficking In Personal Report For Greece, 2007, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2001, Ενημερωτικό Φυλλάδιο ΔΟΜ, Ενημερωτικό Φυλλάδιο ΓΓΙ).
- Εθνικές εκστρατείες ενημέρωσης, με στόχο τα πιθανά θύματα και τη ενημέρωσή τους για τους κινδύνους της παράνομης διακίνησης και της παράνομης μετανάστευσης (Trafficking In Personal Report For Greece, 2007, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2001, Ενημερωτικό Φυλλάδιο ΔΟΜ, Ενημερωτικό Φυλλάδιο ΓΓΙ).
- Διαφημιστικές εκστρατείες στα ΜΜΕ (διαφημίσεις, τηλεοπτικά και ραδιοφωνικά σποτ, γιγαντοαφίσες, άρθρα στον τύπο) (Trafficking In Personal Report For Greece, 2007, Ευρωπαϊκή

Επιτροπή, 2001, Ενημερωτικό Φυλλάδιο ΔΟΜ, Ενημερωτικό Φυλλάδιο ΓΓΙ).

- Διανομή ενημερωτικού υλικού. Το ενημερωτικό υλικό που θα παρέχεται θα πρέπει να βρίσκεται διαθέσιμο σε πολλές γλώσσες, να δίνεται στα σημεία εισόδου και εξόδου της χώρας και να περιλαμβάνει πληροφορίες όπως τι είναι η εμπορία ανθρώπων, ποιοι είναι οι τρόποι δράσεις των δραστών, ενέργειες που πρέπει να προηγηθούν της μετανάστευσης (οργάνωση ταξιδιού, εκμάθηση γλώσσας κλπ.), χρήσιμες συμβουλές (όπως να μην εμπιστεύεται άτομα που υπόσχονται εύκολη εργασία με υψηλή αμοιβή, να μην εμπιστεύεται αλλού τα ταξιδιωτικά έγγραφα και να ενημερώνεται η οικογένεια για τον προορισμό), ενέργειες που πρέπει να γίνουν στη χώρα προορισμού (νομιμοποίηση και δικτύωση) και τέλος ποιοι νόμοι προστατεύουν, ποια τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που έχει και ποιοι φορείς μπορούν να βοηθήσουν (Trafficking In Personal Report For Greece, 2007, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2001, Ενημερωτικό Φυλλάδιο ΔΟΜ, Ενημερωτικό Φυλλάδιο ΓΓΙ)

Ο Ρόλος του Κράτους και των Σχετικών Κυβερνητικών και Μη Υπηρεσιών

Ο ρόλος του Κράτους και των Μη Κυβερνητικών φορέων, για την πρόληψη του φαινομένου αφορά, κυρίως, την αντιμετώπιση των παραγόντων που συμβάλλουν στην διαίωσιση του φαινομένου. Έτσι, η δημιουργία ενός προστατευτικού περιβάλλοντος είναι σημαντική για τον περιορισμό του trafficking.

Για να δημιουργηθεί το προστατευτικό περιβάλλον, η κυβέρνηση πρέπει να δείξει ενδιαφέρον, να αναγνωρίσει το πρόβλημα, να διαθέσει επαρκή χρηματικά ποσά. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω της δημιουργίας ομάδων πίεσης οι οποίες μάχονται δημόσια για τα δικαιώματα των

θυμάτων και πιέζουν την κυβέρνηση προς αυτή την κατεύθυνση (www.unicef.gr, stopitNow).

Σε κοινωνίες όπου η θέση της γυναίκας δεν είναι ισότιμη και οι διακρίσεις υφίστανται δεν μπορεί να δημιουργηθεί το προστατευτικό περιβάλλον. Για το λόγο αυτό, η προώθηση της ισότητας των φύλων σχετικά με τα δικαιώματά τους ως πολιτών είναι ζωτικής σημασίας. Τέτοιες κοινωνίες χρήζουν ανάγκης ανάπτυξης δομών που θα στηρίζουν την εφαρμογή των θεμάτων ισότητας των φύλων (www.unicef.gr, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2001).

Για την πρόληψη είναι, επίσης, αναγκαίο να αντιμετωπιστούν και οι οικονομικές και κοινωνικές διαφορές που ωθούν προς την μετανάστευση. Απαιτούνται κοινωνικές υπηρεσίες φροντίδας με πρόσβαση χωρίς διακρίσεις και ένα περιβάλλον που θα ενισχύει την αυτοεκτίμηση και αξιοπρέπεια του χρήστη (www.unicef.gr, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2001).

Επίσης, ένα προστατευτικό περιβάλλον χρειάζεται ένα ολοκληρωμένο σύστημα παρακολούθησης, συστηματικής καταγραφής και συλλογής δεδομένων και έρευνας ώστε να προτείνονται αποτελεσματικά μέτρα αντιμετώπισης (www.unicef.gr, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2001).

Τέλος, όσοι εργάζονται στη δημιουργία του προστατευτικού αυτού περιβάλλοντος, είναι ανάγκη να έχουν τις ικανότητες και τις γνώσεις να διαπιστώνουν το πρόβλημα και να αντιδρούν σε αυτό. Αυτό επιτυγχάνεται με τη συμμετοχή τους σε εκπαιδευτικά σεμινάρια που έχουν στόχο τη διάχυση της πληροφόρησης και την ανταλλαγή καλών πρακτικών για την παροχή αρωγής στα θύματα σύμφωνα με τα δικαιώματα και τις ανάγκες τους (www.unicef.gr, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2001, Ενημερωτικό Φυλλάδιο ΔΟΜ).

Η Ενσωμάτωση και Η Επανένταξη των Θυμάτων⁶⁷

Η ενσωμάτωση στην χώρα προορισμού χρειάζεται να περιλαμβάνει την εξασφάλιση άδειας παραμονής, μαθήματα βασικής εκπαίδευσης και γλώσσας της χώρας προορισμού, επαγγελματικό προσανατολισμό⁶⁸ και εκπαίδευση, αξιολόγηση των ικανοτήτων και δυνατοτήτων, ένταξη στην αγορά εργασίας καθώς και ψυχοκοινωνική στήριξη (Beziat, 2003).

Η επανένταξη των θυμάτων στη χώρα προέλευσης επιτυγχάνεται με:

- Παραπομπή σε ΜΚΟ ή κρατικές υπηρεσίες για παροχή καταφυγίου, όπου κριθεί απαραίτητο (Beziat, 2003).
- Παροχή ιατρικής και ψυχοκοινωνικής βοήθειας (Beziat, 2003).
- Βασική εκπαίδευση και παραπομπή σε υπηρεσίες εύρεσης εργασίας (Beziat, 2003).
- Παροχή βοήθειας για αυτοαπασχόληση και μικρών δανείων στα θύματα που έχουν επιστρέψει στην χώρα προέλευσής τους για αγορά επαγγελματικού εξοπλισμού (Beziat, 2003).
- Παροχή χρηματοδότησης σε ντόπιους εργοδότες (συμπλήρωμα μισθών) (Beziat, 2003).
- Βοήθεια στην διαδικασία επανένταξης με σεβασμό της επιθυμίας των θυμάτων για διατήρηση του απορρήτου (Beziat, 2003).
- Διεξαγωγή ερευνών ανάμεσα σε εργοδότες/οργανώσεις, υπηρεσίες, οικογένειες, ώστε να αξιολογήσουν το επίπεδο και την ποιότητα της επανένταξης των θυμάτων σε ένα νέο κοινωνικό και εργασιακό περιβάλλον (Beziat, 2003).

⁶⁷ Η ομάδα συγγραφής της παρούσας εργασίας θεώρησε ορθό να χρησιμοποιήσει τους όρους ενσωμάτωση κ επανένταξη. Η ενσωμάτωση αναφέρεται στην ομαλή εγκατάσταση του θύματος στην χώρα που βρίσκεται και επιθυμεί να παραμείνει, ενώ η επανένταξη στην ομαλή επιστροφή και επανεγκατάσταση στην χώρα προέλευσης, εφόσον επιθυμεί να επιστρέψει εκεί.

⁶⁸ Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της οργάνωσης On the Road στην Ιταλία, που παρέχει προγράμματα επαγγελματικού προσανατολισμού με πρακτική εκπαίδευση στον χώρο εργασίας με στόχο να ενσωματώσει τις αλλοδαπές γυναίκες-θύματα εκμετάλλευσης στον επαγγελματικό τομέα και να ενθαρρύνει το θύμα να είναι αυτόνομο (Beziat, 2003).

Ο/Η Κοινωνικός/ή Λειτουργός ως εμπλεκόμενος στη διεκπεραίωση των δράσεων για την πρόληψη μπορεί να αναλάβει τους παρακάτω ρόλους:

- Συντονιστής. Επωμίζεται την ευθύνη για τον συντονισμό της δράσης άμεσα (π.χ ως πρόεδρος συντονιστικής επιτροπής) (Καλλινικάκη, 1998, Σταθόπουλος, 2000).
- Βοηθός – Εμπειρογνώμονας. Ενθαρρύνει και υποστηρίζει επιδοκιμάζοντας την προσπάθεια, παράσχει στοιχεία (όπως τεχνική πείρα, βοηθητικό υλικό) και διευκολύνει τη δράση. Εμπλέκεται έμμεσα (π.χ ως βοηθός της οργανωτικής επιτροπής) (Καλλινικάκη, 1998, Σταθόπουλος, 2000).
- Ομιλητής. “Ανοίγει” μια συνάντηση, προλογεί ομιλητή/ομιλητές, προεδρεύει μιας συζήτησης είτε κάνει ο ίδιος μια εισήγηση (Καλλινικάκη, 1998, Σταθόπουλος, 2000).

Τα παραπάνω μέτρα βοηθούν στη αποφυγή επαναθυματοποίησης. Ωστόσο, μέρος της στρατηγικής της πρόληψης αποτελεί και η αποτελεσματική επανένταξη του δράστη αλλά λόγω του ευάλωτου του θύματος, στην παρούσα μελέτη αφιερώνουμε ανάπτυξη μόνο στην ενσωμάτωση και επανένταξη του θύματος.

5.4 ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ/Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

Η παροχή βοήθειας και συμβουλευτικής στήριξης στην παράνομα διακινούμενη γυναίκα σκοπεύει στην αναζήτηση και κάλυψη των αναγκών, αδυναμιών και συναισθημάτων της καθώς και στη δημιουργία των προϋποθέσεων εκείνων που θα συμβάλουν στην λειτουργικότερη ανάπτυξη και αξιοποίηση του δυναμικού της (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).

Οι επιμέρους στόχοι είναι:

- Η κάλυψη των βιολογική αναγκών του θύματος (κατάλυμα, τροφή, ιματισμός κλπ.).
- Η ψυχολογική και συναισθηματική στήριξη του θύματος και η δημιουργία αισθήματος ασφάλειας.
- Στήριξη για χορήγηση άδειας παραμονής και νομιμοποιητικών εγγράφων ή επαναπατριsmός.
- Ανάπτυξη επαγγελματικών και κοινωνικών δεξιοτήτων, επαγγελματικός προσανατολισμός/επαναπροσανατολισμός.
- Συνεργασία με άλλους κυβερνητικούς ή μη οργανισμούς με προοπτικές βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης των θυμάτων.

5.4.1 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΘΥΜΑΤΩΝ TRAFFICKING

Σε επαφή με ένα θύμα trafficking μπορεί να έρθει ο/η οποιοσδήποτε Κοινωνικός/ή Λειτουργός, ακόμα και αν δεν εργάζεται σε μια υπηρεσία εξειδικευμένη στην εμπορία ανθρώπων. Οι ενέργειες που ακολουθούνται στην περίπτωση αυτή είναι οι εξής:

- Συνέντευξη με παρουσία μεταφραστή χωρίς να δίνεται καμία υπόσχεση (Beziat, 2003).
- Παραπομπή προς μια εξειδικευμένη στην εμπορία ανθρώπων υπηρεσία -κρατική ή μη- με την οποία μπορεί να υπάρξει συνεργασία (Beziat, 2003).
- Παραπομπή προς το σχετικό αστυνομικό τμήμα (αντι-trafficking) (Beziat, 2003).

Μερικοί/ές Κοινωνικοί Λειτουργοί επιχειρούν να συναντήσουν θύματα μέσω εξειδικευμένων ομάδων που δουλεύουν στο δρόμο και παρέχουν πληροφορίες στις γυναίκες του δρόμου και κέντρων υποδοχής (Beziat, 2003). Οι ομάδες δρόμου αποτελούνται από κινητές ομάδες κοινωνικών

λειτουργιών, πολιτισμικών μεσολαβητών και εθελοντών και στόχος τους είναι η παροχή ιατρικής βοήθειας και ηθικής υποστήριξης σε γυναίκες δρόμου. Έχουν ρόλο-κλειδί στην αναγνώριση των θυμάτων σωματεμπορίας. Παρόλα αυτά είναι δύσκολο να διατηρούνται μακροχρόνιες σχέσεις με πιθανά θύματα διότι τα θύματα συχνά μετακινούνται. Οι τομείς δράσης της ομάδας αυτής περιλαμβάνουν:

- Δημιουργία σχέσης με εκπορνευόμενα άτομα βασισμένη στην εμπιστοσύνη (Beziat, 2003).
- Παροχή πληροφοριών σχετικά με προληπτική ιατρική (Beziat, 2003).
- Συνοδεία των θυμάτων για παροχή ιατρικής βοήθειας (Beziat, 2003).
- Παροχή πληροφοριών για την πιθανότητα απόδρασης από τον κλοιό της πορνείας και της εκμετάλλευσης (Beziat, 2003).
- Εύρεση τρόπων παροχής πληροφοριών σε θύματα στη μητρική τους γλώσσα (Beziat, 2003).
- Πληροφόρηση σχετικών μελών τοπικών κοινοτήτων (Beziat, 2003).

Οι ενέργειες που ακολουθούνται από έναν/μία Κοινωνικό/ή Λειτουργό που εργάζεται σε μια εξειδικευμένη στην εμπορία ανθρώπων υπηρεσία συνίστανται στις εξής:

§ Να ενημερώσει το θύμα με τρόπο κατανοητό –και αν κριθεί απαραίτητο με την παρουσία μεταφραστή- για την ύπαρξη ή μη μιας διαδικασίας που βοηθά και προστατεύει το θύμα από την εμπορία ανθρώπων και από την πιθανή ανάμειξή του από καταθέσεις στα δικαστήρια, τις υπάρχουσες επιλογές, τα πιθανά ρίσκα, τις συνθήκες που σχετίζονται με νομικές διαδικασίες και την νομιμοποίηση του ατόμου που παραμένει στη χώρα, τις νομικές διαδικασίες, τη λειτουργία του ποινικού συστήματος και την προσφορά βοήθειας ενός νομικού στο θύμα (Beziat, 2003).

- § Να δώσει κατευθύνσεις στο θύμα για να κάνει τις επιλογές του (Beziat, 2003).
- § Να εξασφαλίσει στέγη στο θύμα προκειμένου να του επιτραπεί να νιώσει μια σταθερότητα ως ένα βαθμό και επίσης να του επιτραπεί να ευεργετηθεί από κάποια δικαιώματα και να έχει πρόσβαση στο σύστημα υγείας (Beziat, 2003).
- § Η Κοινωνική Υπηρεσία αναλαμβάνει, επίσης, την έκδοση άδειας παραμονής (η οποία ισχύει και ως άδεια εργασίας) και όλων των απαραίτητων ταξιδιωτικών εγγράφων τα οποία, συνήθως, δεν υπάρχουν διότι τα θύματα είτε εισήλθαν παράνομα στην χώρα είτε τα παρακρατούν οι διακινητές τους (Τσακίρη, χ.χ)

Οι συνηθέστεροι ρόλοι που μπορεί να ασκήσει ο/η Κοινωνικός/ή Λειτουργός είναι αυτοί του μεσολαβητή, ανάμεσα στους ετέρους της υπηρεσίας ή/και άλλες εξωτερικές υπηρεσίες και το θύμα και του βοηθού, κατά τη διάρκεια παροχής υπηρεσιών στο θύμα (Beziat, 2003).

Κάθε θύμα έχει διαφορετική αντίδραση απέναντι στην εκμετάλλευση και τη βία που έχει υποστεί. Η στάση του κατά τη διάρκεια της συνεδρίας δεν είναι αντιπροσωπευτική και δύναται να κρύβει ένα σοβαρό τραύμα (Beziat, 2003). Προκειμένου να ανταποκριθεί ο/η Κοινωνικός/ή Λειτουργός στις ατομικές ανάγκες κάθε θύματος και να παρέχει εξατομικευμένη βοήθεια πρέπει να λάβει υπόψη του:

- Το είδος της εκμετάλλευσης (σεξουαλική, οικονομική κλπ.)
- Τη χώρα προέλευσης του θύματος
- Την ηλικία
- Το γένος
- Τον τύπο βίας που έχει υποστεί
- Το βαθμό εξάρτησης και υποταγής μετά την απομόνωση από την οικογένεια και τον πολιτισμό (Beziat, 2003).

Τα παραπάνω θα διερευνηθούν μετά από την συνέντευξη με το θύμα, η οποία θα κινηθεί, επίσης, και γύρω από τους εξής άξονες:

- § Τη γνωριμία με το θύμα (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008, Beziat, 2003).
- § Την παρουσίαση του φορέα και των υπηρεσιών που μπορεί να παρέχει (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008, Beziat, 2003).
- § Την ενημέρωση για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008, Beziat, 2003).
- § Την κατανόηση των αναγκών και επιθυμιών του (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008, Beziat, 2003).
- § Την πληροφόρηση για πιθανές επιλογές του, όπως ενσωμάτωση ή επαναπατρισμό (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008, Beziat, 2003).
- § Την ενημέρωση για τους στόχους της κοινωνικής υποστήριξης (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008, Beziat, 2003).
- § Την αξιολόγηση των κινήτρων του και τη θέλησή του να δεχτεί υποστήριξη (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008, Beziat, 2003).

Επίσης, είναι σημαντικό, ο/η Κοινωνικός/ή Λειτουργός, κατά τη διάρκεια της συνέντευξης να βοηθήσει το θύμα να πει την ιστορία του εξασφαλίζοντάς του το απόρρητο και να εξηγήσει τις απαιτήσεις και τις προσδοκίες του (Beziat, 2003).

Για να υπάρξει μια θετική συνεργασία θα πρέπει η υπηρεσία και το θύμα να δεσμευτούν για την τήρηση του προγράμματος, τον σεβασμό των κανόνων της υπηρεσίας και των κανονισμών των νομικών διαδικασιών σε ένα αμοιβαίο “συμβόλαιο συνεργασίας” (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008, Beziat, 2003)

Τέλος, είναι σημαντικό να γίνεται επιλογή ενός ατόμου, το οποίο θα είναι σημείο αναφοράς για το θύμα. Η μέθοδος αυτή, διευκολύνει την ανάπτυξη μιας σχέσης εμπιστοσύνης (Beziat, 2003).

5.4.2 ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΘΥΜΑΤΩΝ TRAFFICKING

Η παροχή ψυχολογικής υποστήριξης παρέχεται μόνο ύστερα από αίτημα του θύματος. Η παροχή ανάλογης υποστήριξης θα επιτρέψει:

- Τη διερεύνηση του αιτήματος, τη διάγνωση του προβλήματος, την ανάμνηση του παρελθόντος του (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).
- Την αξιολόγηση του βαθμού του τραύματος ή της ψυχολογικής αστάθειας του θύματος μέσω πολιτισμικών μεθόδων, λαμβάνοντας υπόψη τη δυσκολία στην κατανόηση της γλώσσας, στη διαφορετική δομή οικογένειας από την οποία προέρχεται, στη θρησκεία, σε άλλους εθνικούς, φυλετικούς ή πολιτισμικούς παράγοντες (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).
- Την ανάπτυξη της ικανότητάς του να σχεδιάσει το μέλλον του (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).

Η ψυχολογική στήριξη μπορεί να βοηθήσει τις γυναίκες-θύματα να μειώσουν τα οδυνηρά συναισθήματα που προκαλούνται από το βίωμα της σωματεμπορίας, του εξευτελισμού και της βίας. Τα θύματα είναι αναγκαίο να εκφράσουν τα συναισθήματα που νιώθουν, τα οποία μπορεί να είναι λύπη, θυμός, ντροπή, ενοχές, φόβος και να ενσωματώσουν το δεδομένο της τραυματικής εμπειρίας ως πραγματικό γεγονός (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).

Εκτίμηση της Κατάστασης

Ο/η Κοινωνικός/ή Λειτουργός, για ένα πλήρες κοινωνικό ιστορικό του θύματος, πρέπει να συλλέξει πληροφορίες που αφορούν:

- *Διαστάσεις που αφορούν το θύμα, όπως παλαιότερα προβλήματα ψυχικής υγείας, προηγούμενη “θυματοποίησή” του, παλιότερα τραυματικά γεγονότα, το ρόλο του θύματος στην τραυματική εμπειρία, αίσθηση του εαυτού, σκέψεις και συναισθήματα για πράξεις που έγιναν ή όχι, συναισθηματική ανάπτυξη και γνωστική λειτουργία (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).*
- *Διαστάσεις που αφορούν στο τραύμα, όπως διάρκεια του γεγονότος, αγριότητα δραστών, έκταση των απειλών εναντίων της ζωής της, βίωση του γεγονότος με παρουσία άλλων ή μη, πιθανότητα επανεμφάνισης του τραύματος και βίωση ή όχι πένθους (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).*
- *Διαστάσεις που αφορούν το περιβάλλον ανάρρωσης, όπως απομόνωση, ποιότητα σχέσεων πριν από το τραύμα, επίπεδο κοινωνικής στήριξης, αντιλήψεις για τη χρησιμότητα της στήριξης, στρεσογόνοι παράγοντες, πολιτιστικές τελετουργίες για τη ανάρρωση και στάση της κοινότητας και των ΜΜΕ για το γεγονός (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).*

Κατά τη διάρκεια της παρέμβασης είναι σημαντικό ο/η Κοινωνικός/ή Λειτουργός να προσέξει:

- Στην αρχή, το θύμα είναι πιθανό να είναι ταραγμένο και να μην θυμάται τις πληροφορίες που του δίνονται. Ο/η Κοινωνικός/ή Λειτουργός χρειάζεται να τις επαναλαμβάνει και σε επόμενες συναντήσεις και να του δίνει γραπτές οδηγίες σε γλώσσα που γνωρίζει (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).

- Να δίνει στο θύμα την ευκαιρία να κάνει ερωτήσεις και να εκφράσει τις ανησυχίες του (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).
- Να πάρει φροντίδα σε πρακτικά θέματα με διακριτικό τρόπο (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).
- Να το ακούει αλλά να μην πιέζει να μιλήσει για το συμβάν (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).
- Να εξασφαλίζει την ικανοποίηση των βασικών βιολογικών αναγκών του (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).
- Να εξασφαλίζει ένα ασφαλές μέρος διαμονής του θύματος και να έχει μια λίστα με τις κοινοτικές υπηρεσίες συμβουλευτικής και τις αρχές επιβολής του νόμου (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).
- Να του αναφέρει ότι έχει βιώσει ένα σοβαρό συναισθηματικό συμβάν και να μιλούν για τα ψυχολογικά, συναισθηματικά, κοινωνικά και σωματικά προβλήματα που μπορεί να βιώνει. Να εξηγεί ότι είναι φυσικό να βιώνει έντονα αρνητικά συναισθήματα ή μούδιασμα (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).
- Να το ενθαρρύνει, χωρίς να το αναγκάζει να μιλήσει σε κάποιο έμπιστο άτομο και να ζητήσει συναισθηματική υποστήριξη. Να ενθαρρύνει την ενεργή συμμετοχή σε δραστηριότητες της οικογένειας και της κοινότητας (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).
- Όσο αφορά το βιασμό, μπορεί να συμβεί ακούσιος οργανισμός της γυναίκας, με αποτέλεσμα να νιώσει ενοχές. Ο/Η Κοινωνικός/ή Λειτουργός το καθησυχάζει ότι, αν έχει συμβεί, ήταν μια αντίδραση που έχει σχέση με τη φυσιολογία και πέρα από τον έλεγχό του (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).
- Αν το θύμα εκφράσει ενοχή ή ντροπή, εξηγεί ότι ο βιασμός είναι πάντα λάθος του δράστη και ποτέ λάθος του θύματος.

Διαβεβαιώνει ότι δεν του άξιζε να βιαστεί και δεν το κρίνει ηθικά (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).

- Τα θύματα μπορεί να ανησυχούν για την πιθανότητα μόλυνσης με τον ιό HIV. Ο/Η Κοινωνικός/ή Λειτουργός μπορεί να παραπέμψει το θύμα σε υπηρεσίες συμβουλευτικής για HIV/AIDS (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).

Σε περίπτωση εγκυμοσύνης, απαραίτητα είναι, επίσης, και τα παρακάτω:

- Η γυναίκα-θύμα πρέπει να έχει ποικιλία επιλογών (όπως να κρατήσει το παιδί, να το δώσει για υιοθεσία ή να γίνει άμβλωση (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).
- Πρέπει να τους παρέχεται φροντίδα σε περίπτωση επιπλοκών, συμβουλευτική για οικογενειακό προγραμματισμό και επικοινωνία με υπηρεσίες αναπαραγωγικής υγείας (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).
- Όταν γεννιούνται παιδιά μετά από βιασμό είναι απαραίτητο να προσφέρεται στήριξη στη μητέρα, να εξασφαλίζεται ότι η οικογένεια και η κοινότητα δεν θα στιγματίσει κανένα από τους δύο και αν η μητέρα απορρίπτει, κακομεταχειρίζεται ή παραμελεί το παιδί να εξεταστεί η αναδοχή και η υιοθεσία (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).

Επείγουσα Παρέμβαση – Ψυχολογική Ενημέρωση

Είναι γνωστό ότι μόνο ένα μικρό ποσοστό των ανθρώπων που τραυματίζονται αναπτύσσει διαταραχή. Οι περισσότεροι αντιμετωπίζουν επιτυχώς το τραύμα, χωρίς μακροπρόθεσμα συμπτώματα. Αν εφαρμοστούν κάποιες αρχές, τα θύματα μπορεί να ανακτήσουν την προηγούμενη λειτουργικότητά τους και μειώνονται οι πιθανότητες εμφάνισης μακροπρόθεσμων προβλημάτων (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).

Αμέσως μετά την τραυματική εμπειρία, χρειάζεται να δοθεί έμφαση στην αποκατάσταση της ασφάλειας και της προβλεψιμότητας. Αυτό σημαίνει ότι τα θύματα πρέπει να δραστηριοποιηθούν, να αποκτήσουν επαφή με άλλα θύματα και να φροντίσουν τόσο τον εαυτό τους όσο και τους άλλους (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).

Ένα χρήσιμο εργαλείο είναι η ψυχολογική ενημέρωση, η οποία δεν αποτελεί θεραπεία και δεν εξαλείφει τα μετατραυματικά συμπτώματα αλλά δημιουργεί ένα πλαίσιο ανάρρωσης. Στόχοι της είναι η συζήτηση των εντυπώσεων, αντιδράσεων και συναισθημάτων, η κατανόηση των γεγονότων και αντιδράσεων, η μείωση της αίσθησης της μοναδικότητας ή της παθολογικότητας των αντιδράσεων, η προετοιμασία για συμπτώματα ή αντιδράσεις που μπορεί να προκύψουν και η διερεύνηση δυνατοτήτων για περαιτέρω βοήθεια (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).

Το θύμα περιγράφει την εμπειρία του τονίζοντας τα προβλέψιμα και αντιμετώπισιμα στοιχεία, γεγονός που οδηγεί σε μια πιο αισιόδοξη αντιμετώπιση της κατάστασης. Πρόκειται για μια γνωστική διαδικασία, που επικεντρώνεται περισσότερο στις σκέψεις παρά στην άμεση διέγερση των συναισθημάτων. Η ψυχολογική ενημέρωση είναι χρήσιμη ως διαδικασία αξιολόγησης των θυμάτων που βρίσκονται σε κίνδυνο, ωστόσο δεν είναι σίγουρο αν ωφελεί πάντα (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).

Λόγω της ιδιαίτερης ψυχολογικής κατάστασης του θύματος και των επιπτώσεων που υφίσταται, η παροχή βοήθειας από εξειδικευμένους/ες συμβούλους θεωρείται καθοριστικής σημασίας για την μετέπειτα πορεία του θύματος. Έτσι λοιπόν, Κοινωνικοί Λειτουργοί μη εξειδικευμένοι στη συμβουλευτική και ψυχοθεραπεία είναι σκόπιμο να παρεμβαίνουν ψυχολογικά έως εκεί που οι γνώσεις τους, το επιτρέπουν.

5.4.3 ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

Οι εξειδικευμένοι σε θεραπευτικές προσεγγίσεις Κοινωνικοί Λειτουργοί-Θεραπευτές μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις παρακάτω:

Παρατεταμένη Έκθεση. Επαναφήγηση του τραύματος από τη συμβουλευόμενη σε 8-10 συνεδρίες, με σκοπό να αναφερθεί σε πλευρές της ιστορίας που απέφυγε πριν. Η τεχνική αυτή χρησιμοποιείται σε γυναίκες με πρόβλημα στην αναβίωση και αποφυγή του τραύματος. Μπορεί να οδηγήσει σε γνωστικές αλλαγές αλλά μπορεί και να μην επαρκεί. Αντενδείξεις θεωρούνται η κατάχρηση ουσιών και η κατάθλιψη (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).

Γνωστική Θεραπεία. Ο θεραπευτής/τρια εντοπίζει τους τομείς της διαταραγμένης σκέψης, επεξεργάζεται τις σκέψεις, και αναπλαισιώνει τα γεγονότα και τις αντιδράσεις. Εκπαιδεύει τη συμβουλευόμενη να κατανοήσει τα συμπτώματα και τις αντιδράσεις της, δημιουργώντας εναλλακτικές αυτόδηλώσεις και συμπεριφορές (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).

Υποστηρικτική Συμβουλευτική. Επικεντρώνεται στο στρες και περιλαμβάνει τη λεπτομερή ανασκόπηση και περιγραφή του γεγονότος, την εκπαίδευση και τη χρήση γνωστικών τεχνικών για την ανάδυση των διαστρεβλωμένων πεποιθήσεων εάν αυτές υπάρχουν. Η θεραπεία αυτή βοηθά τις γυναίκες να επιλύσουν καθημερινά προβλήματα που σχετίζονται ή όχι με το τραύμα (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).

Ψυχοδυναμική Θεραπεία. Η πιο σημαντική συμβολή της στην αντιμετώπιση του τραύματος ήταν ότι προσπάθησε να κατανοήσει το υποκειμενικό νόημα του τραύματος. Επίσης, επικεντρώθηκε στη διαδικασία και τα εμπόδια της ενσωμάτωσης της εμπειρίας στις υπάρχουσες πεποιθήσεις, στάσεις και ψυχολογικές κατασκευές του ατόμου (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).

Φαρμακευτική Αγωγή. Τα άτομα με χρόνια μετατραυματικά συμπτώματα πολλές φορές χρειάζονται φαρμακευτική αγωγή, η οποία παρέχεται παράλληλα με ψυχοθεραπευτική στήριξη. Ανάλογα με τα συμπτώματα χορηγούνται αντικαταθλιπτικά, αγχολυτικά και υπνωτικά φάρμακα (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).

Οι περισσότεροι θεραπευτές χρησιμοποιούν μια εκλεκτική προσέγγιση σύμφωνα με την οποία αξιολογούν συνεχώς όσα έχουν επιτευχθεί και τις πιο αποτελεσματικές παρεμβάσεις για τα προβλήματα που σχετίζονται με το trafficking. Επομένως, χρειάζεται να κρίνουν ποια είναι η κατάλληλη αντιμετώπιση που χρειάζεται το τραύμα καθώς αντιμετωπίζεται διαφορετικά στις διαφορετικές φάσεις ζωής των γυναικών. Είναι χρήσιμος ο συνδυασμός διαφορετικών προσεγγίσεων με στάδια, ώστε η γυναίκα να υπερνικήσει το φόβο, τη ντροπή, την αβοηθησία, το φόβο για τις τραυματικές αναμνήσεις, το φόβο για την εμπλοκή της ζωής της και την απορρύθμιση του συναισθήματος (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).

Η ομαδική ψυχοθεραπεία, επίσης, είναι ιδιαίτερα ωφέλιμη καθώς η ακρόαση ιστοριών άλλων γυναικών, η συμμετοχή στην ντροπή και την οργή που νιώθουν, συνήθως βοηθούν στην ανάρρωση (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).

5.4.4 ΔΙΑΜΟΝΗ – ΕΠΑΝΑΠΑΤΡΙΣΜΟΣ ΘΥΜΑΤΩΝ TRAFFICKING

Διαμονή Θυμάτων Trafficking

Ο στόχος της παροχής καταλύματος είναι να υπάρξει προστατευμένος χώρος για τα θύματα και να κινούνται μέσα σε ένα κλίμα εμπιστοσύνης, μέχρι να γίνουν ανεξάρτητα. Τα θύματα μπορούν να βρουν

κατάλυμα σε ξενώνες, διαμερίσματα ολιγόχρονης διαμονής, σπίτια, ημιεξαρτημένες δομές και ανάδοχες οικογένειες (Beziat, 2003).

A) Ξενώνες. Τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν ένα ξενώνα ασφαλή χώρο υποδοχής είναι τα παρακάτω:

- Ανοιχτός 24 ώρες το 24ωρο (Beziat, 2003).
- Στελεχωμένος πάντα με υπαλλήλους και εκπαιδευμένο προσωπικό (Beziat, 2003).
- Δυνατότητα παρέμβασης σε επείγουσες περιπτώσεις (Beziat, 2003).
- Παροχή σταθερότητας στα θύματα (Beziat, 2003).
- Απόρρητη διεύθυνση (Beziat, 2003).
- Εσωτερικοί κανόνες, όπως όχι επισκέψεις και εξερχόμενες κλήσεις από τον ξενώνα (Beziat, 2003).

B) Διαμερίσματα Ολιγόχρονης Διαμονής, Σπίτια, Ημιεξαρτημένες Δομές. Τα καταλύματα αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν σαν πρώτη λύση σε περιπτώσεις που η γυναίκα έχει κατορθώσει να φτάσει σε κάποιο επίπεδο ανεξαρτησίας. Σε αυτή τη φάση, το άτομο συνεχίζει να συνοδεύεται στις καθημερινές του ασχολίες (Beziat, 2003).

Γ) Ανάδοχες Οικογένειες. Τα θύματα μπορούν, επίσης, να φιλοξενηθούν σε οικογένειες. Αυτό μπορεί να γίνει είτε κατά τη διάρκεια της αρχικής περιόδου μετά την “απόδρασή” του είτε σαν μια μακροπρόθεσμη λύση. Η φιλοξενία προσφέρεται σε εθελοντική βάση και η οικογένεια δεσμεύεται να φιλοξενήσει το θύμα για ορισμένη χρονική περίοδο την οποία συμφωνεί με την οργάνωση. Κατά τη διάρκεια της δοκιμαστικής περιόδου, οικογένεια και θύμα μπορούν να αποφασίσουν να συνεχίσουν ή όχι τη συμφωνία. Ο/Η Κοινωνικός/ή Λειτουργός προσφέρει την υποστήριξή του και στην οικογένεια και στο θύμα (Beziat, 2003).

Τα πλεονεκτήματα της φιλοξενίας συνίστανται στο ότι παρέχεται στο θύμα η απαιτούμενη για να δημιουργήσει νέες σχέσεις ηθική υποστήριξη, θετική εμπειρία οικογενειακής ζωής, θέτει νέους στόχους ζωής, ενσωματώνεται ή επανεντάσσεται πιο γρήγορα. Τα μειονεκτήματα συνίστανται στο ότι πιθανή μακροχρόνια παραμονή στην οικογένεια μπορεί να δημιουργήσει δυνατούς δεσμούς που είναι δύσκολο να κοπούν και ότι η ιδιωτική ζωή του θύματος θα διαμορφώνεται μέσα από τους κανόνες της οικογένειας. Τέλος, ο/η Κοινωνικός/ή Λειτουργός πρέπει να σιγουρευτεί ότι το οικογενειακό περιβάλλον δεν θα γίνει χώρος εκμετάλλευσης για το θύμα (Beziat, 2003).

Επαναπατρισμός Θυμάτων Trafficking

Ασφαλής τρόπος οικιοθελούς επαναπατρισμού⁶⁹ ή περαιτέρω μετεγκατάσταση σε τρίτη χώρα θα μπορούσε να θεωρηθεί η με συνοδεία εκπροσώπων των αρχών/φορέων μεταφορά μέχρι τη χώρα προορισμού και παραπομπής των θυμάτων στους εκεί ειδικούς οργανισμούς (Συκιώτου, 2003). Τον ρόλο αυτό έχει αναλάβει ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ) μαζί με άλλες κρατικές υπηρεσίες ή ΜΚΟ (Beziat, 2003).

Η βοήθεια για τον επαναπατρισμό των θυμάτων περιλαμβάνει τις ακόλουθες υπηρεσίες.

Α)Υπηρεσίες Πριν Την Αναχώρηση:

- Συντονισμός με την τοπική αστυνομία για την προστασία του θύματος (Beziat, 2003).
- Παροχή υπηρεσιών πρόνοιας και νομικών συμβουλών στα θύματα (Beziat, 2003).
- Εγγραφή των αιτούντων για βοήθεια στην επιστροφή τους (Beziat, 2003).

⁶⁹ Ο επαναπατρισμός είναι πάντα “οικιοθελής”, αλλιώς θεωρείται απέλαση (Συκιώτου, 2003).

- Παροχή πληροφοριών και συμβουλευτική θυμάτων πριν την αναχώρησή τους (Beziat, 2003).
- Προετοιμασία ταξιδιού και εισιτήρια (Beziat, 2003).
- Εκταμίευση των πρώτων χορηγιών (Beziat, 2003).

B) Υπηρεσίες Κατά Την Μεταφορά:

- Υποστήριξη για την απόκτηση ταξιδιωτικών εγγράφων (Beziat, 2003).
- Κράτηση εισιτηρίων (Beziat, 2003).
- Παροχή βοήθειας κατά την αναχώρησή τους στο αεροδρόμιο (Beziat, 2003).
- Κράτηση δωματίων για όσους επιστρέφουν στη χώρα τους διαμέσου άλλης χώρας (Beziat, 2003).
- Υποδοχή στο αεροδρόμιο, συνοδεία προς το κατάλυμα (Beziat, 2003).
- Παροχή ιατρικής βοήθειας στα θύματα με ειδικές ανάγκες (Beziat, 2003).

Όσο αφορά την παροχή υπηρεσιών μετά την άφιξη των θυμάτων και κατά την επανένταξή τους στη χώρα προορισμού αναφέρονται στο υποκεφάλαιο 5.3 Κοινωνικός/ή Λειτουργός και Πρόληψη του Φαινομένου⁷⁰.

⁷⁰ Αυτό συνέβη διότι η ενσωμάτωση και η επανένταξη των θυμάτων, προκειμένου να αποφύγουν μια επόμενη θυματοποίηση, σχετίζεται με τον ρόλο των κρατικών και μη φορέων.

5.4.5 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΚΑΛΕΙΤΑΙ ΝΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΕΙ ΕΝΑΣ/ΜΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ/Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΣ

Η συνεχής αντιμετώπιση περιπτώσεων και η καθημερινή πρακτική αναδεικνύουν μια σειρά προβλημάτων τα οποία καλείται να αντιμετωπίσει ο/η επαγγελματίας με σημαντικότερα τα εξής.

Είναι γεγονός ότι τα θύματα συχνά αλλάζουν τις αρχικές τους επιλογές και ενώ στην αρχή διατυπώνουν το αίτημα παραμονής και κατάθεσης στη δίκη των διακινητών τους, στην πορεία για πολλούς και προσωπικούς λόγους, επιλέγουν τον επαναπατρισμό. Ο/Η επαγγελματίας έχει πάντα ως βασική αρχή τον απόλυτο σεβασμό των προσωπικών αποφάσεων και επιλογών του θύματος (Τσακίρη, χ.χ).

Η παρουσία και η κατάθεση στη δίκη ενός θύματος που επέλεξε τον επαναπατρισμό του είναι πολύ δύσκολη λόγω της μεγάλης απόστασης. Είναι απαραίτητο τα θύματα να υποστηρίζονται από ένα μηχανισμό που θα εξασφαλίζει τα ταξιδιωτικά τους έγγραφα με συνοπτικές διαδικασίες (Τσακίρη, χ.χ).

Η άδεια διαμονής είναι ταυτόχρονα και άδεια εργασίας, γεγονός που οι υποψήφιοι εργοδότες αγνοούν. Προκειμένου το θύμα να εξηγήσει την κατάσταση είναι αναγκασμένο να παρουσιάσει τη νομοθεσία που προβλέπεται, γεγονός που δημιουργεί πρόβλημα στη αναζήτηση εργασίας, στιγματίζει το θύμα, κάνει καχύποπτους τους εργοδότες και φέρνει σε δύσκολη θέση τις γυναίκες που θέλουν να κάνουν μια καινούρια αρχή (Τσακίρη, χ.χ).

Τόσο κατά τη διάρκεια της δίκης, όσο και σε όλη τη διάρκεια της παροχής φροντίδας οι κίνδυνοι είναι αυξημένοι για όλους. Η ασφάλεια του θύματος αλλά και των συνοδών του είναι υψίστης σημασίας. Θεωρείται απαραίτητη και χρήσιμη η παρουσία αστυνομικών αρχών (Τσακίρη, χ.χ).

Πολλές φορές το θύμα δεν γνωρίζει τη γλώσσα της χώρας που βρίσκεται και κρίνεται απαραίτητη η παρουσία διερμηνέων. Είναι πιθανό

το θύμα να είναι απρόθυμο να αποκαλύψει την εμπειρία του επειδή ανησυχεί για όσα διαρρέουν στην κοινότητά του μέσω του/της διερμηνέα ή δυσκολεύεται να μιλήσει παρουσία άλλου προσώπου από την κοινότητά του. Αυτά τα ζητήματα πρέπει να διερευνηθούν και με το θύμα και με τον/τη διερμηνέα (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).

Πολλές φορές προβλήματα επικοινωνίας μεταξύ των θυμάτων και των επαγγελματιών μπορεί να προκαλέσει η διαφορετική αντίληψη για την ψυχική υγεία και τη στήριξη που χρειάζονται (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).

Πολλά θύματα, μητέρες ανήλικων παιδιών, επιμένουν να έρθουν τα παιδιά τους στην Ελλάδα, ωστόσο η κατάστασή τους εδώ είναι ρευστή καθώς μετά τη δίκη αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τη χώρα. Τα παιδιά αναγκάζονται να ακολουθούν τη μητέρα σε αυτή την περιπέτεια και οι επαγγελματίες να βρίσκονται σε δύσκολη θέση για το τι είναι καλύτερο να πράξουν (Τσακίρη, χ.χ).

Η προσωρινή εγκατάσταση των θυμάτων και η αποσπασματικότητα της στήριξής τους σε συνδυασμό με την αποξένωση που νιώθουν από όλους όσους δεν βίωσαν την τραυματική εμπειρία τα οδηγεί σε δυσπιστία και καχυποψία απέναντι σε επαγγελματίες υγείας και λοιπό προσωπικό υπηρεσιών. Χρειάζεται αρκετή προσπάθεια ώστε να πειστούν ότι μπορούν να εμπιστευτούν και να εγκαταλείψουν τους όποιους φόβους ότι θα προδοθούν ξανά (Τσακίρη, χ.χ, Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).

Η έννοια της Διαταραχής Μετά από Τραυματικό Στρες (ΔΜΤΣ) μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα. Εάν οι γυναίκες-θύματα αντιληφθούν ότι οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας τις θεωρούν ασθενείς λόγω του τραύματος που υπέστησαν, είναι πιθανό να προσβληθούν (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008)

Τέλος, από τα πιο σημαντικά προβλήματα που χρειάζεται να αντιμετωπίσει ένας/μια επαγγελματίας είναι η μεταβίβαση και η

αντιμεταβίβαση. Η μεταβίβαση αναφέρεται σε συναισθήματα, σκέψεις και ρόλους που το θύμα αποδίδει στον επαγγελματία. Η τραυματική μεταβίβαση αντικατοπτρίζει την αδυναμία που βίωσε το θύμα, το οποίο ψάχνει έναν “παντοδύναμο σωτήρα”, εξιδανικεύοντας με αυτό τον τρόπο τον/την επαγγελματία, ο οποίος αν δεν ανταποκριθεί στις αυξημένες προσδοκίες του θύματος, τότε ενδεχομένως αυτό να νιώσει οργή εναντίον του/της. Από την άλλη πλευρά, παρόλο που το θύμα έχει μεγάλη ανάγκη να βασιστεί στον/στην επαγγελματία, η τραυματική εμπειρία έχει καταστρέψει την αίσθηση εμπιστοσύνης προς τους ανθρώπους, με αποτέλεσμα να εισέρχεται στη θεραπευτική σχέση με αμφιβολίες και υποψίες σχετικά με το αν ο/η επαγγελματίας θέλει πραγματικά ή μπορεί να το βοηθήσει και κάποιες φορές να του/της αποδίδει κίνητρα που είχε ο δράστης, επαναλαμβάνοντας έτσι στη σχέση τη δυναμική κυριαρχίας και υποταγής. Κάποιες φορές υπάρχει και σεξουαλική μεταβίβαση στη σχέση. Το θύμα μπορεί να εκφράσει την επιθυμία για σύναψη σεξουαλικής σχέσης με τον/την επαγγελματία, αλλά παράλληλα φοβάται, σε περίπτωση που συμβεί, ότι θα επιβεβαιωθεί η άποψή του πως όλες οι σχέσεις είναι διεφθαρμένες. Οι εχθρικές και σεξουαλικές μεταβιβάσεις είναι συχνές και απρόβλεπτες και μπορεί να προκαλούν σύγχυση και στις δύο πλευρές (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).

Συχνά, ένας/μια επαγγελματίας ψυχικής υγείας, που ακούει τραυματικές εμπειρίες, φορτίζεται συναισθηματικά, νιώθει την ίδια οργή, τρόμο και απελπισία με το θύμα. Αυτό ονομάζεται τραυματική αντιμεταβίβαση ή έμμεσο τραύμα. Είναι πιθανό η ιστορία του θύματος να φέρει στη μνήμη του/της τραυματικές εμπειρίες ή να έχει φαντασιώσεις και εφιάλτες. Ο/Η επαγγελματίας, μπορεί να ταυτιστεί με την αδυναμία του θύματος ή να αναλάβει το ρόλο του σωτήρα και να παραβιάσει τα όρια, γεγονός που μεταδίδει στο θύμα αίσθηση αδυναμίας και εξάρτησης. Επίσης, ο/η επαγγελματίας είναι πιθανό να ταυτιστεί με την οργή του

θύματος νιώθοντας θυμό πριν από αυτό και έτσι να υπερεκτιμήσει τον θυμό του θύματος. Παράλληλα, μπορεί να ταυτιστεί με την βαθιά θλίψη του θύματος και να αποσυρθεί συναισθηματικά. Επιπλέον, είναι δυνατό να ταυτιστεί με τον δράστη. Είναι, ακόμα, πιθανό να εκφράσει περιφρόνηση για την αδυναμία της ή να νιώσει τη διέγερση του ηδονοβλεψία ή σεξουαλική διέγερση ή να ταυτιστεί με κάθε παριστάμενο στο τραύμα ο οποίος δεν έπαθε κακό. Σε αυτή την περίπτωση, έχει την “ενοχή του θεατή”, του καταλογίζεται σημαντικό μερίδιο ευθύνης για τη ζωή του θύματος και εξαντλείται ψυχικά. Τέλος, μπορεί ο επαγγελματίας να αισθανθεί σύγχυση από τις μεταπτώσεις του θύματος, οι οποίες και φανερώνουν τη βαρύτητα της τραυματικής εμπειρίας. Επομένως, είναι απαραίτητο βασιζόμενος/η στην αντιμεταβίβαση να καταλάβει τα συναισθήματα του θύματος (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).

Η μεταβίβαση και η αντιμεταβίβαση είναι αναπόφευκτες αντιδράσεις που χρειάζονται προστατευτικά μέτρα όπως τήρηση του συμβολαίου και εποπτεία του/της επαγγελματία, για να αισθάνονται και οι δύο πλευρές ασφαλείς (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).

5.5 ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Η τραυματική εμπειρία του θύματος επηρεάζει συναισθηματικά και τον/την επαγγελματία, οδηγώντας τον/την στο σύνδρομο της επαγγελματικής εξουθένωσης⁷¹. Αυτό το σύνδρομο θεωρήθηκε, κυρίως, αποτέλεσμα της καθημερινής επαφής με τον ανθρώπινο πόνο και η εμφάνισή του παρατηρήθηκε στα επαγγέλματα παροχής κοινωνικών υπηρεσιών όπως αυτά των νοσοκόμων, φυσιοθεραπευτών, κοινωνικών

⁷¹ Ορίζεται –σύμφωνα με την ψυχολόγο Christine Maslach (1982)- ως «*Η απόλεια ενδιαφέροντος για τους ανθρώπους με τους οποίους κάποιος εργάζεται, συμπεριλαμβανομένης της σωματικής εξάντλησης και χαρακτηρίζεται από συναισθηματική εξάντληση όπου ο επαγγελματίας δεν έχει πλέον καθόλου θετικά αισθήματα συμπάθειας ή σεβασμού για τους πελάτες ή ασθενείς*» (Θεοφίλου, χ.χ, σελ. 42) .

λειτουργών κλπ. (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008, Demir και συν., 2003, αναφορά στο Θεοφίλου, χ.χ). Έτσι, ο/η επαγγελματίας υγείας που βιώνει συναισθηματική εξάντληση αισθάνεται συναισθηματικά «στεγνωμένος/η» και απογοητευμένος/η από τα περιστατικά της ημέρας (Burke & Greenglass, 2001, αναφορά στο Θεοφίλου, χ.χ). Γενικά, αισθάνεται κόπωση και αποσύρεται, ενεργεί παρορμητικά ή παρεμβαίνει παραβιάζοντας τα όρια (Θεοφίλου, χ.χ, Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).

Επομένως, θα ήταν ιδανικό να εποπτεύεται (εποπτεία, ομάδα συναδέλφων ή και τα δύο) διότι η απομόνωση μπορεί να τον/την οδηγήσει σε σοβαρά λάθη. Ένας/μια επαγγελματίας εάν νιώσει απομονωμένος/η πρέπει να σταματήσει να βλέπει θύματα, να βρει ικανοποιητικό σύστημα στήριξης, να φροντίσει τις δικές του/της ανάγκες εξισορροπώντας επαγγελματική και προσωπική ζωή. Απαραίτητα χαρακτηριστικά είναι ο αλτρουισμός και το χιούμορ (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).

5.6 ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

Είναι ευρέως αποδεκτό ότι μια πολυπολιτισμική προσέγγιση είναι η μόνη επιτυχής επιλογή που στοχεύει:

- Στην βελτίωση των ικανοτήτων διαπολιτισμικής επικοινωνίας (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).
- Στην δυνατότητα κατανόησης ενός συνόλου παραγόντων, όπως του φύλου ως κοινωνικής κατασκευής, της θρησκείας, των πολιτισμικών καταβολών, της εθνικότητας (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).
- Στην αξιοποίηση εμπειριών και δυνατοτήτων των αλλοδαπών (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).
- Στην αποφυγή ενός πολιτισμικού σοκ (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).

- Στον προσδιορισμό, τη δημιουργία και τη εφαρμογή των κατάλληλων τεχνικών για την αναπλαισίωση της γλώσσας ώστε να μην χαρακτηρίζουν και στιγματίζουν άνδρες ή γυναίκες από διαφορετικές πολιτισμικές ομάδες (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008).

Καθώς οι εξυπηρετούμενοι προέρχονται από διαφορετικό πολιτισμικό πλαίσιο μπορεί να υποστηρίζουν διαφορετικές αξίες και να εκδηλώνουν διαφορετικές συμπεριφορές από αυτές που υπαγορεύει το πολιτισμικό και εθνικό υπόβαθρο του/της επαγγελματία. Έτσι, ορισμένες συμπεριφορές και χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς τους, ενδέχεται να χαρακτηριστούν ως “δυσλειτουργικά” (Σταλίκας, 2005). Επομένως, η εργασία με εξυπηρετούμενους από άλλες κουλτούρες απαιτεί την ικανότητα να αντιλαμβάνεται ο/η επαγγελματίας τις διαστάσεις του πολιτισμού των εξυπηρετούμενων, ευελιξία, κατανόηση και σεβασμό στα πιστεύω τους (www.klimaka.org.gr, Ζαφειροπούλου, 2008). Δεν χρειάζεται ο/η επαγγελματίας να πιστέψει σε αυτά που πιστεύουν ή να συμφωνήσει μαζί τους. Ούτε είναι ρεαλιστικό να περιμένει κανείς από τον/την επαγγελματία να διαθέτει λεπτομερή γνώση για όλες τις κουλτούρες που έχουν αναπτυχθεί (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008, www.klimaka.org.gr)

Η συνεργασία είναι επιτυχημένη όταν η προσέγγιση των εξυπηρετούμενων γίνεται με βάση “πολιτισμικά ευαίσθητες” στρατηγικές και αποτελεσματικοί επαγγελματίες είναι εκείνοι που μπορούν να αξιοποιήσουν μια πολιτισμική ενσυναίσθηση και να εργαστούν εναλλακτικά, συνθέτοντας ένα μοντέλο πρακτικής που αντλεί ιδέες και τεχνικές από θεωρητικές προσεγγίσεις αλλά ταυτόχρονα κατανοεί και ενσωματώνει τα διαφορετικά στοιχεία των άλλων πολιτισμών (Δρούγα-Παπαδοπούλου, 2008, www.klimaka.org.gr).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ø Η κατά τα τελευταία χρόνια ανάπτυξη της Ελλάδας και η γεωπολιτική της θέση, συντέλεσαν στο να μετατραπεί αυτή από χώρα διέλευσης μεταναστών-λαθρομεταναστών σε χώρα υποδοχής και μόνιμης εγκατάστασης αυτών.

Ø Η κύρια απειλή που προκύπτει από την εμπορία ανθρώπων προέρχεται κυρίως από τις εγκληματικές οργανώσεις, που διακινούν γυναίκες και παιδιά με σκοπό τη σεξουαλική τους εκμετάλλευση. Μολονότι κάθε χώρα μπορεί να θεωρηθεί με τη σειρά της, τόσο χώρα προέλευσης όσο και χώρα προορισμού, οι έρευνες δείχνουν ότι η Βοσνία-Ερζεγοβίνη και το Κοσσυφοπέδιο αποτελούν τους κατεξοχήν προορισμούς των γυναικών θυμάτων σεξουαλικής εκμετάλλευσης στα Βαλκάνια. Με εξαίρεση την Ελλάδα, οι περισσότερες χώρες των Βαλκανίων “παράγουν” θύματα εμπορίας που εξάγονται στην αλλοδαπή είτε σε γειτονικές χώρες είτε στη Δυτική Ευρώπη.

Ø Εκεί όπου οι αρχές ή διεφθαρμένοι κρατικοί αξιωματούχοι ανέχονται, υποστηρίζουν ή διευκολύνουν τις δραστηριότητες της εμπορίας ανθρώπων, το κράτος ευθύνεται άμεσα για τη μη ανάληψη δράσης. Έτσι, συμπτώματα ή συμπεριφορές παραβίασης των κανόνων χρηστής διοίκησης θα πρέπει να αντιμετωπιστούν με τη δέουσα αυστηρότητα, αποδίδοντας πειθαρχικές και ποινικές ευθύνες.

Ø Το φαινόμενο του trafficking θα συνεχιστεί και στο μέλλον, εφόσον οι εγκληματικές οργανώσεις βρίσκουν πρόσφορο έδαφος για μεγάλα κέρδη και εξασφαλίζουν εύκολα τα θύματά τους στις χώρες προέλευσης.

Ø Οι βασικοί παράγοντες που ευνοούν την σεξουαλική εκμετάλλευση γυναικών και παιδιών σχετίζονται τόσο με την κοινωνικοοικονομική κατάσταση των χωρών προέλευσης των θυμάτων, όσο και με τη ζήτηση σεξουαλικών υπηρεσιών από τους πολίτες των χωρών προορισμού.

Ø Όσο υφίσταται η οικονομική και πολιτική κατάσταση των χωρών που γειτονεύουν με τη χώρα μας θα ευνοείται η διατήρηση της μεταναστευτικής πίεσης και τα επόμενα έτη.

Ø Η παράνομη διακίνηση είναι μια ακραία μορφή διάκρισης βασισμένη στη διάσταση του φύλου και μια εκδήλωση φυλετικής βίας. Έως ότου υπάρξει πραγματική ισότητα μεταξύ των φύλων που θα αποκλείει σχέσεις θύματος και εκμεταλλευτή, το έγκλημα αυτό θα συνεχίσει να υφίσταται. Για το λόγο αυτό, υπάρχει ανάγκη ανάπτυξης στρατηγικών για την προώθηση και την ενσωμάτωση των πρακτικών της ισότητας των δύο φύλων στην εθνική και διεθνή ανάπτυξη και στην ενδυνάμωση των μηχανισμών που ήδη υπάρχουν σε εθνικό και διεθνές επίπεδο ώστε να προαχθεί η ιδέα της ισότητας.

Ø Η παράνομη διακίνηση συνιστά κατάφορη παραβίαση των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων του θύματος⁷², όπως:

- το δικαίωμα στο σεβασμό και στην προστασία της ανθρώπινης αξίας
- το δικαίωμα στην ισότητα ως προς την απόλαυση των δικαιωμάτων
- το δικαίωμα στον αυτοπροσδιορισμό και στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας, της συμμετοχής στην κοινωνική, οικονομική, πολιτική ζωή της χώρας,

⁷² Όπως προστατεύονται και από τις θεμελιώδεις διατάξεις του Συντάγματος της Ελλάδας (αρ. 2 παρ.1, αρ. 5 παρ. 1 και 2, αρ. 7 παρ. 2, αρ. 21 παρ. 1, αρ. 22 παρ. 3 και 4, αρ.25 παρ. 1 και 2). /

- το δικαίωμα της ελεύθερης διακίνησης, κυκλοφορίας και επιλογής του τόπου διαμονής
- το δικαίωμα ελεύθερης επιλογής εργασίας (απαγόρευσης οποιασδήποτε μορφής αναγκαστικής εργασίας)
- το δικαίωμα της γενετήσιας ελευθερίας και αξιοπρέπειας
- η απαγόρευση της δουλείας και κάθε μορφής δουλείας
- η προστασία της παιδικής ηλικίας

∅ Μέρος της προβληματικής σχετικά με την προώθηση της ζήτησης αυτών των υπηρεσιών, αποτελεί και η διαφήμιση μέσω της σωρείας των ροζ αγγελιών που καταχωρίζονται στα ΜΜΕ και της βιομηχανίας του σεξ που προωθείται.

∅ Η μεγάλη ζήτηση των πορνικών υπηρεσιών μας βάζει σε σκέψεις για την εικόνα της γυναίκας στη σύγχρονη κοινωνία. Ενώ το πρότυπο της γυναίκας υποδουλωμένης στον άνδρα έχει εκλείψει στις χώρες οι οποίες είναι χώρες υποδοχής θυμάτων διακίνησης, η ύπαρξη μιας ομάδας γυναικών, που χρησιμοποιούνται ως αντικείμενα και δεν έχουν κανένα δικαίωμα, αναπληρώνει αυτό τον παλιό γυναικείο ρόλο και δεν ενοχλεί κανένα. Θεωρείται μάλιστα και επιθυμητή από πολλούς άνδρες ως “δυνατότητα εκτόνωσης του ανδρικού πληθυσμού”. Ίσως δεν είναι τυχαίο ότι αυτός ο ρόλος επιφυλάσσεται πλέον στις αλλοδαπές γυναίκες, πράγμα το οποίο φανερώνει επίσης πολλά για την εικόνα του ξένου στη σύγχρονη κοινωνία. Μείωση της ζήτησης όμως θα σημειωθεί μόνο με την αλλαγή της νοοτροπίας και μάλλον ο δρόμος αυτός παραμένει ακόμα αρκετά μακρύς.

∅ Επίσης, η κοινωνία σιγά-σιγά τείνει να θεωρεί την εμπορία φτωχών ανθρώπων σαν κάτι το περίπου “φυσιολογικό”, εθίζεται στην ύπαρξη ενός παράνομου κόσμου που δεν είναι πια τόσο “κρυφός” και δακτυλοδεικτούμενος –όπως παλιότερα τα

“κόκκινα φανάρια”- αλλά διαδραματίζεται μπροστά στα μάτια του, στα μπαρ, τα ενοικιαζόμενα δωμάτια κλπ και “ανησυχεί” και εξανίσταται μόνο όταν μαθαίνει πως ο διακινητής είναι κάποιος εξέχων πρόσωπο.

Ø Όλες οι κυβερνήσεις έχουν την υποχρέωση να καταπολεμήσουν τη σωματεμπορία καθώς και άλλες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που προκύπτουν συμπεριλαμβανομένων και αυτών των εργατικών δικαιωμάτων, του βιασμού, της σωματικής κακοποίησης, της υποδούλωσης για χρέη και της στέρησης της ελευθερίας. Η έλλειψη δράσης εκ μέρους των κυβερνήσεων κατά της σωματεμπορίας αποτελεί συνέργεια.

Ø Σε ότι αφορά την σωματεμπορία με σκοπό συγκεκριμένα την εξαναγκαστική πορνεία οι κυβερνήσεις των χωρών προέλευσης, εγκατάστασης, διαμεσολάβησης και προορισμού πρέπει να βρίσκονται σε επιφυλακή σε σχέση με το πρόβλημα αυτό και οφείλουν να λάβουν αποτελεσματικά μέτρα προς την εξάρθρωση και εξάλειψή του.

Ø Ο Ν. 3064/2002 δεν καλύπτει τη φαινομενολογία και το εύρος των προβλημάτων/συνεπειών που προκύπτουν από την εμπορία ανθρώπων σε κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό επίπεδο, ούτε περιλαμβάνει ένα σαφή ορισμό και συγκεκριμένα μέτρα προστασίας για τη ρύθμιση του κρίσιμου ζητήματος της αρωγής θυμάτων. Δεν προβλέπεται κανένα μέτρο, κανένας μηχανισμός αρωγής των θυμάτων, ούτε και πηγές σχετικών πόρων. Αξιοσημείωτο είναι ότι παρά τις νομοθετικές ρυθμίσεις το εν λόγω φαινόμενο δεν αντιμετωπίζεται ως πρόβλημα παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μετακινούμενων πληθυσμών αλλά εστιάζει στο πρόβλημα της διεθνικής σωματεμπορίας ως διεθνικό

έγκλημα παράνομης μετακίνησης πληθυσμών, με προγράμματα καταστολής περισσότερο παρά προστασίας των θυμάτων.

Ø Οι φορείς και οι υπηρεσίες που αναφέρονται στο Π.Δ 233/2003 ως οι αρμόδιοι για την παροχή προστασίας και αρωγής στα θύματα εμπορίας δεν έχουν ενεργοποιηθεί προς αυτή την κατεύθυνση .

Ø Η σύσταση της ΟΚΕΑ και η αρχική της δράση κρίνονται θετικά. Στην συνέχεια όμως δεν φαίνεται να ανέπτυξε αξιολογη δράση ενώ οι αρμοδιότητές της μεταφέρθηκαν, μάλλον άτυπα στη Διυπουργική Επιτροπή.

Ø Οι επιχειρησιακές Ομάδες Anti-trafficking σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη λειτουργούν με αρκετά μεγάλη επιτυχία. Στην περιφέρεια όμως είναι μάλλον περιορισμένη η αξιοποίησή τους, καθώς, συχνά, οι κατά τόπους αστυνομικοί υπάλληλοι δεν είναι άκρως ενημερωμένοι και καταρτισμένοι.

Ø Οι πρωτοβουλίες δικτύωσης πρέπει να ενισχυθούν ακόμα περισσότερο σε όλα τα επίπεδα.

Ø Δεν έχει καταστεί δυνατή η αξιολόγηση των μετρούμενων μεγεθών θυμάτων παράνομης διακίνησης μεταξύ των χωρών γιατί δεν έχουν λάβει υπόψη τους τις ίδιες παραμέτρους και κρίσιμα στοιχεία που να βασίζονται στις ίδιες πηγές πληροφόρησης και έτσι προκύπτουν ανόμοια ή μη εξακριβώσιμα δεδομένα. Η απλή συλλογή αριθμητικών δεδομένων δεν μπορεί να δώσει παρά ενδείξεις –στην καλύτερη περίπτωση- για το μετρούμενο φαινόμενο.

Ø Είναι ασαφής η διαδικασία σύμφωνα με την οποία προσδιορίζεται κάποιο πρόσωπο ως πιθανολογούμενο θύμα ούτως ώστε να απολαβεί της προθεσμίας περίσκεψης και άρα της προστασίας από την απέλαση, της ενημέρωσης και της ειδικής

μεταχείρισης προκειμένου να αποφασίσει αν επιθυμεί ή όχι να συνεργαστεί με τις αρχές.

Ø Η χορήγηση άδειας παραμονής μόνο σε θύματα εμπορίας που συνεργάζονται με τις αρχές για την δίωξη των σωματεμπόρων, κρίνεται αναποτελεσματική για την παροχή πλήρους προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλα τα θύματα. Τα θύματα που από φόβο δεν καταδίδουν τους δράστες τους μένουν απροστάτευτα.

Ø Έχει υποστηριχθεί, κυρίως από εκπροσώπους των ΜΚΟ, ότι η προθεσμία περίσκεψης ενός μηνός, δηλαδή το ελάχιστο του προτεινόμενου από τη σχετική Οδηγία χρονικού διαστήματος και δύο μηνών για τους ανηλίκους είναι εξαιρετικά σύντομη και δεν επαρκεί για να καταφέρουν τα θύματα να ξεφύγουν από τη σφαίρα επιρροής των εκμεταλλευτών τους και να αποφασίσουν ανεπηρέαστα εάν επιθυμούν να συνεργαστούν με τις αρχές.

Ø Το σύστημα παροχής αρωγής προς τα θύματα, στην Ελλάδα λειτουργεί σε άτυπη βάση, δεδομένου ότι τέτοιο σύστημα δεν προβλέπεται ρητά από το νόμο και διαπιστώνεται ότι η απουσία κριτηρίων πιστοποίησης των ξενώνων, δημιουργεί δυσκολίες στη λειτουργία τους, ενώ δεν υπάρχει στενή συνεργασία με τις ΜΚΟ ώστε να αξιοποιηθεί η εμπειρία τους στο πλαίσιο νέων ξενώνων της πολιτείας.

Ø Παρά την θεσμοθέτηση συστήματος προστασίας μαρτύρων, το σύστημα αυτό ενεργοποιείται μόνο όταν υπάρξουν ενδείξεις για εμπλοκή κυκλώματος οργανωμένου εγκλήματος. Δεδομένου ότι είναι δύσκολο να προκύψουν τέτοια στοιχεία οι μάρτυρες και τα θύματα δεν προστατεύονται πάντα αποτελεσματικά. Από την επαφή των εμπλεκόμενων φορέων με τα θύματα έχει διαπιστωθεί ότι τα θύματα είτε δεν έχουν ενημερωθεί επαρκώς για

το υπάρχον σύστημα προστασίας είτε έχουν παρερμηνεύσει όσα τους έχουν γνωστοποιηθεί.

Ø Έχει διαπιστωθεί ότι η έλλειψη εξειδικευμένων διερμηνέων επηρεάζει αρνητικά τη διαδικασία της προανάκρισης, την ίδια την ανάκριση και την επ' ακροατήριο διαδικασία.

Ø Η ύπαρξη αστυνομικής συνοδείας κρίνεται απαραίτητη ιδίως κατά τον χρόνο εκδίκασης της σχετικής υπόθεσης ωστόσο αυτό δεν συμβαίνει πάντα.

Ø Ο αριθμός καταδικαστικών αποφάσεων για υποθέσεις εμπορίας ανθρώπων είναι μικρός και αφορά κυρίως πρωτοβάθμιες αποφάσεις. Το γεγονός αυτό, που οφείλεται στο γενικότερο πρόβλημα της καθυστέρησης της απονομής δικαιοσύνης στην Ελλάδα, έχει αντίκτυπο στην αποτελεσματικότητα του νομοθετικού πλαισίου για την καταπολέμηση του φαινομένου και της προστασίας των θυμάτων.

Ø Μεγάλο ρόλο διαδραματίζουν στην ομαλή ένταξη των θυμάτων τα αποτελεσματικά μέτρα προστασίας και αρωγής που έχουν υιοθετήσει τα κράτη. Η ασφαλής στέγαση, η άμεση ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, η ψυχολογική στήριξη των θυμάτων, η προστασία του θύματος και των μελών της οικογένειάς του καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, ο σεβασμός της ανωνυμίας του και τα μέτρα επαγγελματικής κατάρτισης μπορούν να αποβούν καθοριστικά για την μετέπειτα πορεία της ένταξης του θύματος.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

∅ Να εντατικοποιηθούν οι έλεγχοι στα σύνορα της χώρας, προς αποτροπή εισόδου λαθρομεταναστών.

∅ Να τροποποιηθεί επί το αυστηρότερο η ισχύουσα νομοθεσία που αφορά το Οργανωμένο Έγκλημα, γύρω από τα σχετικά επί μέρους θέματα της εγκληματικότητας με στόχο την επιτάχυνση εφαρμογής του δικαίου και απονομής της δικαιοσύνης και τη θέσπιση αυστηρότερων ποινικών κυρώσεων, παρεπόμενων ποινών και λοιπών διοικητικών κυρώσεων.

∅ Να θεσπιστεί μηχανισμός παρακολούθησης και ελέγχου των πράξεων των προξενείων εξωτερικού και των ιδρυμένων γραφείων ευρέσεως εργασίας για την αποτροπή των «αμαρτημάτων» του παρελθόντος, σχετικά με τις θεωρήσεις εισόδου αλλοδαπών στην Ελληνική επικράτεια (παραποιήσεις εγγράφων, πλαστά διαβατήρια, χρηματισμοί υπαλλήλων κλπ.).

∅ Χρήσιμη θα ήταν η δημιουργία προγραμμάτων «δημιουργίας εισοδήματος» στις χώρες προέλευσης των θυμάτων ώστε να ενισχυθούν οι ευκαιρίες απόκτησης εισοδήματος με προγράμματα βασικής εκπαίδευσης, εκπαίδευσης δεξιοτήτων, εκπαίδευσης στην εργασία και στον τρόπο συντήρησής της και χρηματοδοτικά προγράμματα για τις κοινωνικά ευαίσθητες ομάδες των χωρών προέλευσης.

∅ Προτείνεται η εντατικοποίηση των δράσεων εκπαίδευσης, κατά το πρότυπο των εκπαιδευτικών προγραμμάτων ΑΓΙΣ και ΙΛΑΕΙΡΑ.

∅ Η εκπαίδευση των αστυνομικών, δικαστών και εισαγγελέων θα ήταν αποδοτικότερη αν γινόταν με τη μορφή

διαδραστικών σεμιναρίων με μικρό αριθμό συμμετεχόντων, role play, case studies, αναπαραστάσεις, προσομοιώσεις κλπ.

Ø Η πληρέστερη και διεξοδική ενημέρωση των κατά τόπους αστυνομικών αρχών από την πλησιέστερη Ομάδα Anti-trafficking, για την εκδίκαση υποθέσεων εμπορίας θα βοηθήσει ώστε να γίνονται οι απαραίτητες ενέργειες.

Ø Η εκπαίδευση συντορικών φυλάκων και αστυνομικών, κινούμενη στους εξής άξονες.

- Να μην συμπεριφέρονται στα θύματα εμπορίας όπως στους δράστες, θεωρώντας τα ως συνεργούς των τελευταίων.
- Μη στιγματοποίηση του θύματος από τη στιγμή της σύλληψης του.
- Αξιολόγηση των γυναικών.
- Καταπολέμηση αρνητικών στερεοτύπων και αντιλήψεων.⁷³
- Πληροφορίες για τις παραβιάσεις ατομικών δικαιωμάτων σε βάρος διακινούμενων ανθρώπων σε εκπαιδευτικά προγράμματα.
- Το Διεθνές Δίκαιο περί του αντικειμένου, που έχει υιοθετηθεί από την Ελληνική Κυβέρνηση και τις Διεθνείς Αρχές Διακυβερνητικών Οργανισμών.
- Αγωγή υγείας και ψυχοκοινωνική στήριξη στους αστυνομικούς⁷⁴.

Ø Προτείνεται η πληρέστερη ενημέρωση και προετοιμασία των αστυνομικών για την κατάθεσή τους ως μάρτυρες κατηγορίας

⁷³ Επαναλαμβάνεται η σύσταση της CEDAW για την Ελλάδα να «λάβει μέτρα για να επιφέρει αλλαγές των παραδοσιακών πατριαρχικών απόψεων και των στερεοτυπικών ρόλων των φύλων.

⁷⁴ Πρόβλεψη για τη συμμετοχή ΜΚΟ στα εκπαιδευτικά προγράμματα ως εκπαιδευτές, θέσπιση επίσημων διοδίων συνεργασίας μεταξύ αρμόδιων αρχών για το παραπάνω θέμα καθώς και την απαραίτητη προϋπόθεση αντιστοιχίας φύλου των αστυνομικών με τα θύματα.

σε δίκες εμπορίας αλλά και για τη διενέργεια της προανάκρισης σε τέτοιες υποθέσεις, ώστε να βελτιωθεί κατά το δυνατόν το πρόβλημα ελλιπούς στοιχειοθέτησης των αδικημάτων αυτών.

- Ø Δράσεις ευαισθητοποίησης απαιτούνται, φυσικά, και για το σύνολο της κοινωνίας μέρος των οποίων είναι απαραίτητο να εντάσσεται στο πλαίσιο της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με δημιουργία κατάλληλων προγραμμάτων, που θα αφορούν εκπαίδευση σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, βίας κατά των γυναικών κ.α.
- Ø Εκστρατείες ευαισθητοποίησης που θα απευθύνονται σε στοχευμένες ομάδες επαγγελματιών, οι οποίες είναι πιθανό να έρχονται σε επαφή με θύματα εμπορίας.
 - Ειδικότερα, η ευαισθητοποίηση δικαστικών λειτουργών και δικηγόρων για την ιδιότητα του θύματος διεθνικής σωματεμπορίας και εκπαίδευση των ανωτέρω σχετικά με τη εφαρμογή του Ν. 3064 και του Π.Δ.
 - Επίσης, θα ήταν χρήσιμο να εκπαιδευτούν σε θέματα εμπορίας ανθρώπων κάποιες κατηγορίες επαγγελματιών, όπως γιατροί, νοσηλευτές, κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι κ.α.⁷⁵
- Ø Δημιουργία Πανελλαδικού Δικτύου ανάδειξης του θέματος και έμπρακτη συμπαράσταση στα θύματα.
- Ø Επιμορφωτικές καμπάνιες με σκοπό να πληροφωρήσουν τις γυναίκες μετανάστριες (εν δυνάμει θύματα) σχετικά με τα εργασιακά τους δικαιώματα και τις κακοποιήσεις που προκύπτουν από τη σωματεμπορία.

⁷⁵ Χαρακτηριστικά, πρόσφατα ο ΔΟΜ πραγματοποίησε εκπαιδευτικό σεμινάριο για επιθεωρητές εργασίας του Υπουργείου Απασχόλησης (ΣΕΠΕ), το οποίο οι συμμετέχοντες έκριναν θετικά.

- Ø Απαραίτητη είναι η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του ανδρικού πληθυσμού της χώρας, δηλαδή των δυνητικών πελατών/χρηστών/καταναλωτών αυτών των υπηρεσιών, για τις συνθήκες διαβίωσης των θυμάτων και τους τρόπους δράσης των κυκλωμάτων σε μια προσπάθεια αποθάρρυνσης της ζήτησης γι' αυτές τις υπηρεσίες μέσω της συνειδητοποίησης ότι έτσι συμμετέχουν και οι ίδιοι στην συντήρηση ενός καθεστώτος σύγχρονης δουλείας.
- Ø Απαραίτητη κρίνεται η παροχή κριτηρίων σε όλους τους αστυνομικούς για την αναγνώριση θυμάτων εμπορίας.
- Ø Προτείνεται η θεσμοθέτηση μηχανισμού για τη διερεύνηση και αναγνώριση (screening) των θυμάτων ως τέτοιων. Ο μηχανισμός θα πρέπει να ενεργοποιείται άμεσα καταρχήν σε επίπεδο αρμόδιων αρχών, που έρχονται σε επαφή με θύματα. Για την αποτελεσματική λειτουργία του μηχανισμού είναι απαραίτητη η συμμετοχή ΜΚΟ, Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) και φορέων που έχουν τη σχετική εμπειρία (μικτή επιτροπή εμπειρογνομόνων).
- Ø Προτείνεται η αποσαφήνιση της διαδικασίας χαρακτηρισμού του πιθανολογούμενου θύματος.
- Ø Ένα σημείο που πρέπει να τονιστεί είναι ότι υπάρχει κίνδυνος ψευδών καταγγελιών περί θυματοποίησης από ορισμένα άτομα με σκοπό να επιτύχουν αναστολή της απέλασής τους. Ωστόσο, ο κίνδυνος αυτός μπορεί να περιοριστεί αν προβλεφθεί η δημιουργία υπηρεσίας διαπίστωσης θυματοποίησης, ώστε να διαπιστωθεί αν πρόκειται για θύμα διακίνησης ή εάν προσωπικοί λόγοι οδήγησαν στη θέση αυτή το συγκεκριμένο άτομο και να διερευνηθεί μήπως πρόκειται για τον ίδιο τον διακινητή.

- Ø Προτείνεται παράταση της περιόδου περίσκεψης, σε τρεις μήνες όπως έχει ζητηθεί από Διεθνείς Οργανισμούς και ΜΚΟ, προκειμένου ένα θύμα να έχει επαρκή χρόνο ώστε να δεχθεί βοήθεια και να συνέλθει από τη δοκιμασία αλλά και να λάβει μια ενημερωμένη απόφαση.
- Ø Προτείνεται η αναθεώρηση του συστήματος άδειας παραμονής και των δικαιωμάτων που αυτή συνεπάγεται (κοινωνική ασφάλιση και πρόνοια, πρόσβαση στην αγορά εργασίας κλπ.) στα θύματα, ούτως ώστε να αποσυνδέεται η προστασία των θυμάτων από τη συνεργασία τους με τις αρχές και να προστατεύονται και εκείνα που φοβούνται, δεν δύνανται ή δεν επιθυμούν να συνεργαστούν με τις διωκτικές αρχές.⁷⁶
- Ø Στα πρόσωπα που αναγνωρίζονται ως θύματα να διασφαλίζεται ειδική ποινική μεταχείριση. Ειδικότερα να μην ασκείται ποινική δίωξη για πράξεις η διενέργεια των οποίων είναι άμεσο αποτέλεσμα της κατάστασής τους ως θύματα διεθνικής σωματεμπορίας. Ως εκ τούτου να μην επιβάλλεται καταρχήν το μέτρο της απέλασης αν δε, έχει ήδη επιβληθεί η παραπάνω αναγνώριση να συνιστά λόγο αναστολής της.
- Ø Να δίνονται εγγυήσεις ως προς την ενημέρωση των θυμάτων για το δικαίωμα αίτησης ασύλου και για τη διευκόλυνσή τους στην υποβολή της, όταν περιλαμβάνονται στο πεδίο προστασίας της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 περί προσφύγων. Σημειωτέων ότι ο φόβος δίωξης λόγω φύλου ή λόγω ένταξης σε συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα συνιστά λόγο αναγνώρισης της ιδιότητας του πρόσφυγα. Σε αυτές τις

⁷⁶ Προβλέπεται και από τη Σύμβαση του ΣτΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (άρθρο 12) καθώς και από το Π.Δ 233/2003, το οποίο ωστόσο τροποποιήθηκε από τις διατάξεις του Ν. 3386/2005 (Κεφ. Θ') που δεν κρίνονται ικανοποιητικές προς την προστασία και αρωγή των θυμάτων.

περιπτώσεις περιλαμβάνονται και γυναίκες θύματα διεθνικής σωματεμπορίας.

- Ø Διασφάλιση ενημέρωσης των θυμάτων για το δικαίωμά τους να έρθουν σε επαφή με τις προξενικές αρχές της χώρας προέλευσής τους και διευκόλυνσης της πρόσβασης εφόσον το θύμα το επιθυμεί.
- Ø Προτείνεται η δημιουργία πληρέστερου συστήματος προστασίας μαρτύρων ούτως ώστε να αποκλειστεί το φαινόμενο να αρνούνται τα θύματα εμπορίας ανθρώπων να καταθέσουν επειδή δεν νιώθουν επαρκή την παρεχόμενη προστασία.
 - Εφαρμογή και στις περιπτώσεις του Ν. 3064 των διατάξεων για την προστασία μαρτύρων και άλλων προσώπων, όπως αναγράφονται στα άρθρα 9 και 10 του Ν. 2928/2001.
 - Βελτίωση της πρόσβασης των γυναικών θυμάτων εμπορίας σε προγράμματα προστασίας μαρτύρων με την ενημέρωση των γυναικών για την ύπαρξη τέτοιων προγραμμάτων και τη διεύρυνση του φάσματος των εν λόγω ώστε να περιλαμβάνουν την μετεγκατάσταση σε άλλες χώρες και επίσης να πραγματοποιείται αλλαγή των στοιχείων ταυτότητας του θύματος για μεγαλύτερη προστασία.
 - Εξασφάλιση προστασίας στα θύματα πριν, κατά τη διάρκεια και μετά τη δίκη των πιθανολογούμενων εμπόρων.

- Η προστασία αυτή να επεκτείνεται⁷⁷ και στις οικογένειες των θυμάτων στις χώρες προέλευσης μέσω διεθνούς συνεργασίας με ξένες αστυνομικές και δικαστικές αρχές.
- Ø Προτείνεται η θέσπιση ολοκληρωμένου και λειτουργικού συστήματος παραπομπής, ώστε η σχετική διαδικασία να είναι συγκεκριμένη, υποχρεωτική και με σαφή διαχωρισμό αρμοδιοτήτων μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων (Κυβερνητικών, ΜΚΟ και ΔΟΜ).
- Ø Το ΕΚΚΑ να αναλάβει επίσημα και όχι ατύπως το ρόλο του συντονιστή του συστήματος παραπομπής.
- Ø Να γίνει πλήρης εφαρμογή του Π.Δ 233/2003 το οποίο απαιτεί από τις αρχές να παρέχουν προστασία και αρωγή σε όλα τα θύματα εμπορίας ανθρώπων:
 - Ανανεώνοντας τακτικά τον κατάλογο των υπηρεσιών και των ΜΚΟ που έχουν δικαίωμα να παρέχουν προστασία και αρωγή σε θύματα προκειμένου να έχουν τη δυνατότητα να ζητούν υπηρεσίες.
 - Ενημερώνοντας τους σχετικούς φορείς, όπως τους παρόχους υπηρεσιών περίθαλψης, σχετικά με τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στο διάταγμα.
- Ø Αναγκαία κρίνεται η άμεση ενημέρωση των Ομάδων Anti-trafficking και των εισαγγελικών αρχών όταν υπάρχουν υποψίες ότι κρατούμενη υπό απέλαση αλλοδαπή είναι θύμα σωματεμπορίας ώστε να κινηθούν οι διαδικασίες αναστολής της και να πραγματοποιηθούν συναντήσεις με την αρμόδια Ομάδα Anti-trafficking.

⁷⁷ Σχετικές ρυθμίσεις περιέχονται και στο άρθρο 28 της Σύμβασης του ΣτΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων.

Ø Σχετικά με τη ψυχολογική στήριξη των θυμάτων τα μέτρα που προτείνονται είναι:

- Η έμπρακτη συμπαράσταση στα θύματα κυρίως από τον κρατικό μηχανισμό με την δημιουργία δικτύων αλληλεγγύης.
- Να αναπτυχθούν τρόποι ώστε να μειωθεί το ψυχολογικό στρες που βιώνουν τα θύματα κατά την κατάθεση, για παράδειγμα μέσω της χρήσης οπτικοαουστικού εξοπλισμού που επιτρέπει στο θύμα να καταθέσει από διαφορετικό μέρος είτε εντός της Ελλάδας είτε από το εξωτερικό.
- Είναι απαραίτητο, σε όλα τα στάδια της δίωξης να διενεργείται ψυχολογική παρέμβαση στήριξης των θυμάτων προκειμένου να διασφαλιστεί τόσο η προστασία τους όσο και η αποτελεσματικότητα της δίωξης των εμπόρων. Χρειάζεται να θεσμοθετηθεί μια τέτοια διαδικασία. Σε αυτή τη διαδικασία θα μπορούσε να αξιοποιηθεί ο ρόλος των ΜΚΟ, που διαθέτουν στελέχη με πολύτιμη εμπειρία στην αντιμετώπιση περιστατικών εμπορίας ανθρώπων.

Ø Δεδομένου ότι η επαγγελματική αποκατάσταση είναι απαραίτητο στοιχείο για την κοινωνική επανένταξη των θυμάτων είναι αναγκαία:

- Η δημιουργία κατάλληλων προγραμμάτων που να προσφέρουν βιώσιμες λύσεις για τα θύματα, συμπεριλαμβανομένης βασικής εκπαίδευσης Ελληνικής γλώσσας και πρακτικής ή τεχνικής εκπαίδευσης σε συνεργασία με Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ).

- Να αναπτυχθούν περισσότερες δράσεις για την ευαισθητοποίηση των εργοδοτών με σκοπό την πρόσβαση των θυμάτων στην αγορά εργασίας.
- ∅ Ως κοινωνικά μέτρα στην χώρα επιστροφής προτείνονται:
- Εγκατάσταση δικτύου συνεργασίας μεταξύ ΜΚΟ στη χώρα επιστροφής.
 - Συνεργασία μεταξύ κέντρων υποδοχής και ΜΚΟ για την καλύτερη επανένταξη των θυμάτων.
- ∅ Προτείνεται η συνεργασία με τους τοπικούς δικηγορικούς συλλόγους προκειμένου να εξασφαλιστεί νομική αρωγή στα θύματα τόσο κατά τη διάρκεια της δίωξης των πιθανολογούμενων εμπόρων τους όσο και στη συνέχεια για τις νομικές διαδικασίες με στόχο την επανόρθωση, συμπεριλαμβανομένης και της αποζημίωσης.
- ∅ Επίσης, προτείνεται η ίδρυση και λειτουργία ειδικών χώρων υποδοχής για τα θύματα εμπορίας και διακίνησης.
- Στους χώρους αυτός θα καλύπτονται οι ανάγκες διαβίωσης των θυμάτων.
 - Θα τους παρέχεται η απαραίτητη ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και ψυχολογική στήριξη από εξειδικευμένο προσωπικό.
 - Θα εξασφαλίζεται η πλήρης ενημέρωση για τα δικαιώματά τους, νομική αρωγή, εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση.
 - Χώροι υποδοχής, φιλοξενίας και αρωγής θυμάτων διεθνικής σωματεμπορίας θα πρέπει να υπάρχουν τουλάχιστον σε όλες τις μεγάλες πόλεις της Ελλάδας.

- Ø Να παρέχεται στη ΓΓΙ η δυνατότητα να συμβάλλεται με φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης και ΜΚΟ για τη δημιουργία χώρων υποδοχής και παραμονής θυμάτων.
- Ø Να εξασφαλίζεται άμεση πρόσβαση των θυμάτων στη δημόσια υγεία σε συνεργασία με ΜΚΟ και να διασφαλίζεται ότι τα θύματα δεν θα υποχρεούνται σε ιατρικές εξετάσεις που δεν επιθυμούν, ιδιαίτερα για την διάγνωση σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων συμπεριλαμβανομένου και του ιού HIV/AIDS.
- Ø Σχετικά με τους ανήλικους-θύματα προτείνεται:
 - Να γίνονται προσπάθειες εντοπισμού των γονέων σε περίπτωση θυμάτων που είναι ενδεχομένως και θύματα απαγωγής (συνεργασία με Interpol και SECI).
 - Οι συνεντεύξεις να είναι μαγνητοσκοπημένες προς αποφυγή επαναλήψεων που ενδέχεται να τραυματίσουν ψυχολογικά τον ανήλικο.
- Ø Να προβλεφθεί δημιουργία ειδικού κονδυλίου ή προϋπολογισμού για την αντιμετώπιση των αναγκών λειτουργίας του μηχανισμού αρωγής καθώς και χρηματική υποστήριξη ΜΚΟ που ασχολούνται με την αρωγή θυμάτων εμπορίας και διακίνησης.
- Ø Επίσης, προτείνεται η δήμευση των περιουσιακών στοιχείων φυσικών και νομικών προσώπων που καταδικάζονται για διακίνηση και εμπορία ανθρώπων, σύμφωνα με το άρθρο 76 του Π.Κ, προκειμένου τα χρήματα αυτά να διατίθενται στο ειδικό κονδύλι.
- Ø Προτείνεται ενίσχυση των πόρων ώστε οι δωρεάν τηλεφωνικές γραμμές βοήθειας να είναι πολύγλωσσες και να λειτουργούν σε εικοσιτετράωρη βάση.

- Ø Επίσης, προτείνεται η δημιουργία δωρεάν τηλεφωνικής γραμμής και ιστοσελίδας, οι οποίες θα λειτουργούν σαν πηγή πληροφόρησης και εργαλείο αναφοράς για επαγγελματίες και γενικό πληθυσμό.
- Ø Προτείνεται η κάλυψη των αναγκών με εξειδικευμένους διερμηνείς για να μην επηρεάζεται αρνητικά η διαδικασία της δίωξης.
- Ø Χρειάζεται να διαμορφωθούν κοινές οδηγίες για την συγκέντρωση στοιχείων σχετικά με τη διεθνική σωματεμπορία, τόσο ως προς το είδος τους όσο και προς τις μεθόδους συλλογής, μέτρησης της έρευνας και ανάλυσης του φαινομένου.
- Ø Χρήσιμη θα ήταν η θεσμοθέτηση Εθνικού Εισηγητή για την εμπορία ανθρώπων.⁷⁸
- Ø Τέλος, συνίσταται η επικύρωση και πλήρης εφαρμογή, από την Ελλάδα, του Πρωτοκόλλου των Ηνωμένων Εθνών, της Σύμβασης του ΣτΕ για την Εμπορία Ανθρώπων και του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου στην Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

⁷⁸ Όπως προτείνει και η σχετική Ομάδα Εμπειρογνομόνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και όπως ήδη έχουν πράξει η Ολλανδία, η Σουηδία και η Γερμανία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Παράρτημα Ι

ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΩΓΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΒΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ

Γενική Γραμματεία Ισότητας Συμβουλευτικά Κέντρα για τη βία κατά των Γυναικών Νίκης 11, Σύνταγμα Τηλ: 210 3317305-6 Φαξ: 210 3315787

Αλκιβιάδου 76, Πειραιάς Τηλ: 210 4112091, 4129101 Φαξ: 210 412910

Δήμος Αθηναίων/ Γραφείο Ισότητας Σοφοκλέους 70, Τηλ: 210 5244657

Ε.Κ.Κ.Α. (Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης) (πρώην Ε.Κ.Α.Κ.Β.) Βασιλίσσης Σοφίας 135 & Ζαχάρωφ Τ.Κ. 115 21 Αμπελόκηποι Τηλ: 210 6497705 Φαξ: 210 6497744

Τηλεφωνική Γραμμή Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας 197

Υπάρχουν ξενώνες του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης για τους οποίους πληροφορίες δίδονται από τη γραμμή 197

Δίκτυο Γυναικών Ευρώπης Εστίας 25, 115 26- Αμπελόκηποι Τηλ: 210 7786800, 7703043 Φαξ: 210 7703043

Γραμμή SOS 8001188881 (ενδοοικογενειακής βίας) 800114400 και 210 77 04 574 (trafficking) Αμαλιάδος 15, 115 23 Αθήνα Τηλ: 210 6411449/ Κιν: 6977677429

Ιατρικό Κέντρο Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων Λυκαβηττού 9, 106 72 Αθήνα Τηλ: 210-3646807, 3643792 Φαξ: 210-3612 273

Γυναικεία Ομάδα Αυτοάμυνας Τηλ: 6973352397

ΒΟΡΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

Θεσσαλονίκη

Κέντρο Κοινωνικής Υποστήριξης Γυναικών Καμβουνίων 8, Θεσσαλονίκη Τηλ. και Φαξ : 2310 276782

Τηλεφωνική Γραμμή Υποστήριξης τηλ. 2310 272725 (Δευτέρα – Παρασκευή 10π.μ -2μμ) Ν. Κομοτηνής

Κοινωνική Υπηρεσία Δήμου Κομοτηνής Δ/ση: Δημάρχου Δημητρίου Μπλέτσα 19, Κομοτηνή Τηλ: 2531 0 82063 Φαξ: 2531 0 71447

Γραμμή SOS για θύματα ενδοοικογενειακής βίας: 2531 0 83888

N. Σερρών

Σπίτι της Γυναίκας – Κοινωνική Μέριμνα Ορφέως 13 , 621 22 Σέρρες Τηλ:
23210 99500-1 Φαξ: 23210 9980

ΗΠΕΙΡΟΣ

N. Ιωαννίνων

Κέντρο Έρευνας και Υποστήριξης Θυμάτων Κακοποίησης και Κοινωνικού
Αποκλεισμού Δ/νση : Γ. Παπανδρέου 2, Ιωάννινα Τηλ: 26510 78810, 72378 Φαξ:
26510 72378 e-mail: cvme@ioa.forthnet.gr

N. Πρέβεζας

Κέντρο Έρευνας και Στήριξης Θυμάτων Κακοποίησης Ευπαθών Κοινωνικών
Ομάδων και προστασίας Μονογονεϊκών Οικογενειών Δ/νση: Ελ. Βενιζέλου 15,
Πρέβεζα Τηλ: 2682 0 61481/ 22321 Φαξ:2682 0 28570

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Δήμος Καρδίτσας

Κέντρο Στήριξης Γυναικών Δ/νση: Σταμούλη 9, 43100 Καρδίτσα Τηλ: 24410
71594, 77122 Φαξ: 2441 0 75141 e-mail: wck@hol.gr

ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑ

ΚΕΣΥΥ - ΚΕΜΟΠ “Ο ΠΛΑΤΩΝ” Δ/νση: 7^ο χλμ Εθνικής Οδού Αντιρρίου-
Ναυπάκτου 30 300 Ναύπακτος Τηλ: 26340 21080 Φαξ: 2634 0 21080

ΚΡΗΤΗ

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΑΙ
ΝΟΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ «ΞΕΝΩΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΓΥΝΑΙΚΑ ΚΑΙ
ΤΟ ΠΑΙΔΙ» ΤΘ 1415 - ΤΚ 71202 Τηλ: 2810-324900 Φαξ: 2810-324949 e-mail:
ksenona@in.gr

ΝΗΣΙΑ Β. ΑΙΓΑΙΟΥ

Δήμος Χίου

Γραφείο Γυναικείων θεμάτων Δ/νση: Οινοπίωνος 1, 82100 Χίος
Τηλ:2271042502 Φαξ: 2271043715.

Παράρτημα II

ΟΜΑΔΕΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Όπως αυτές εμφανίζονται στην αναρτημένη σελίδα της ελληνικής αστυνομίας:

Α/Α	ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	ΤΗΛΕΦΩΝΑ
	ΕΠΙΤΕΛΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ		
1	ΑΕΑ/ΚΑΤ/ Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας	ΤΜΗΜΑ 1 ^ο	210-6977778 210-6977785
	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ		
2	Διεύθυνση Ασφάλειας Αττικής	ΥΔΟΕΑΗ/ΤΜ. 3 ^ο ΗΘΩΝ	210-6476921 210-6476224
	Διεύθυνση Ασφάλειας Αττικής	ΤΜ. 3 ^ο ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ	210-6436451
4	Διεύθυνση Ασφάλειας Θεσσαλονίκης	ΥΔΟΕΑΗ/ΤΜ. 3 ^ο ΗΘΩΝ	2310-388366
5	Διεύθυνση Ασφάλειας Θεσσαλονίκης	ΤΜ. 3 ^ο ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ	2310-388364 2310-388365
6	Αστυνομική Διεύθυνση ΑΡΚΑΔΙΑΣ	Τ.Α. Τρίπολης	2710-230557
7	Αστυνομική Διεύθυνση ΑΧΑΪΑΣ	Υποδ/ση Ασφαλείας Πατρών	2610-695150
8	Αστυνομική Διεύθυνση ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Υποδ/ση Ασφαλείας Ηρακλείου	2810-247815
9	Αστυνομική Διεύθυνση ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	Υποδ/ση Ασφαλείας Ιωαννίνων	26510-65991
10	Αστυνομική Διεύθυνση ΚΕΡΚΥΡΑΣ	Υποδ/ση Ασφαλείας Κέρκυρας	26610-38953
11	Αστυνομική Διεύθυνση ΚΟΖΑΝΗΣ	Τ.Α. Κοζάνης	24610-54435, 54430, 23454
12	Αστυνομική Διεύθυνση ΚΥΚΛΑΔΩΝ	Τ.Α. Ερμούπολης	22810-96108
13	Αστυνομική Διεύθυνση ΛΑΡΙΣΑΣ	Υποδ/ση Ασφαλείας Λάρισας	2410-683180
14	Αστυνομική Διεύθυνση ΛΕΣΒΟΥ	Τ.Α. Μυτιλήνης	22510-47976
15	Αστυνομική Διεύθυνση ΡΟΔΟΠΗΣ	Τ.Α Κομοτηνής	25310-83231
16	Αστυνομική Διεύθυνση ΣΕΡΡΩΝ	Υποδ/ση Ασφάλειας Σερρών	23210-90806
17	Αστυνομική Διεύθυνση ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ	Τ.Α. Λαμίας	22310-56863

Σε περιπτώσεις ενδείξεων αδικημάτων σε βάρος ανηλίκων αρμόδια είναι η Δ/ση Ασφάλειας Αττικής /Υποδιεύθυνση Προστασίας Ανηλίκων Τηλ. 210-6476827.

Πηγή:

http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=1701&Itemid=0&lang=).

Παράρτημα III

NOMΟΘΕΣΙΑ

N.3064/2002
Π.Δ 233/2003
N. 3386/2005

(Διατίθεται στην έντυπη μορφή)

(Διατίθεται στην έντυπη μορφή)

(Διατίθεται στην έντυπη μορφή)

(Διατίθεται στην έντυπη μορφή)

(Διατίθεται στην έντυπη μορφή)

(Διατίθεται στην έντυπη μορφή)

(Διατίθεται στην έντυπη μορφή)

(Διατίθεται στην έντυπη μορφή)

(Διατίθεται στην έντυπη μορφή)

Παράρτημα IV

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ

ΤΥΠΟΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ		ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΤΟΥΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ					
ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΕΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ		ΡΩΣΙΚΕΣ	ΡΟΥΜΑΝΙΚΕΣ	ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΕΣ	ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ	ΝΙΓΗΡΙΑΝΕΣ	ΑΛΒΑΝΙΚΕΣ
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ		ΠΛΑΣΤΟΓΡΑΦΙΕΣ	ΠΛΑΣΤΟΓΡΑΦΙΕΣ		ΠΛΑΣΤΟΓΡΑΦΙΕΣ		
ΔΟΜΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ	ΔΟΜΗ	ΙΕΡΑΡΧΙΚΗ	ΙΕΡΑΡΧΙΚΗ	ΗΜΙ-ΙΕΡΑΡΧΙΚΗ-ΕΠΙΠΕΔΗ	ΙΕΡΑΡΧΙΚΗ – ΙΜΗ-ΙΕΡΑΡΧΗΜΕΝΗ	ΕΠΙΠΕΔΗ	ΕΠΙΠΕΔΗ
	ΜΕΓΕΘΟΣ	ΑΓΝΩΣΤΟ	5-10 ΑΤΟΜΑ	3-7 ΑΤΟΜΑ	5-15 ΑΤΟΜΑ	3-5 ΑΤΟΜΑ	3-7 ΑΤΟΜΑ
	ΣΥΝΘΕΣΗ	ΡΩΣΙΚΗ(ΑΝΔΡΕΣ, ΓΥΝΑΙΚΕΣ)	ΡΟΥΜΑΝΙΚΗ, ΕΛΛΗΝΙΚΗ(ΑΝΔΡΕΣ, ΓΥΝΑΙΚΕΣ)	ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ, ΡΟΥΜΑΝΙΚΗ, ΡΩΣΙΚΗ, ΑΛΒΑΝΙΚΗ	ΝΙΓΗΡΙΑΝΗ	ΑΛΒΑΝΙΚΗ
	ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΣ ΡΟΛΩΝ	ΑΡΧΗΓΙΚΑ ΜΕΛΗ, ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΟΙ, ΠΛΑΣΤΟΓΡΑΦΟΙ, ΣΥΝΟΔΟΙ	ΑΡΧΗΓΙΚΑ ΜΕΛΗ, ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΟΙ, ΠΛΑΣΤΟΓΡΑΦΟΙ, ΣΥΝΟΔΟΙ, ΠΑΡΑΛΗΠΤΕΣ, ΟΔΗΓΟΙ	ΑΡΧΗΓΙΚΑ ΜΕΛΗ, ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΟΙ, ΣΥΝΟΔΟΙ	ΑΡΧΗΓΙΚΑ ΜΕΛΗ, ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΟΙ, ΠΛΑΣΤΟΓΡΑΦΟΙ, ΣΥΝΟΔΟΙ, ΠΑΡΑΛΗΠΤΕΣ, ΟΔΗΓΟΙ	ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΟΙ, ΠΛΑΣΤΟΓΡΑΦΟΙ, ΣΥΝΟΔΟΙ	ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΟΙ, ΣΥΝΟΔΟΙ, ΠΑΡΑΛΗΠΤΕΣ, ΟΔΗΓΟΙ
ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗ	ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΣ ΧΩΡΕΣ	ΡΩΣΙΑ, ΕΛΛΑΔΑ, ΛΟΙΠΕΣ ΧΩΡΕΣ Ε.Ε	ΡΟΥΜΑΝΙΑ, ΕΛΛΑΔΑ, ΟΥΓΓΑΡΙΑ, ΑΥΣΤΡΙΑ, ΙΤΑΛΙΑ	ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ, ΡΟΥΜΑΝΙΑ, ΕΛΛΑΔΑ	ΕΛΛΑΔΑ, ΡΟΥΜΑΝΙΑ, ΡΩΣΙΑ, ΜΟΛΔΑΒΙΑ	ΝΙΓΗΡΙΑ, ΕΛΛΑΔΑ	ΑΛΒΑΝΙΑ, ΕΛΛΑΔΑ
	ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ Ε.Ο ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ	ΥΠΑΡΚΤΗ ΜΕ Ε.Ο ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΠΟΥ ΔΕΧΟΝΤΑΙ ΤΑ ΘΥΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ	ΠΙΘΑΝΗ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε	ΥΠΑΡΚΤΗ ΜΕ ΡΟΥΜΑΝΙΚΕΣ Ε.Ο (ΩΣ ΧΩΡΑ ΔΙΑΜΕΤΑΚΟΜΙΣΗΣ)	ΥΠΑΡΚΤΗ ΜΕ Ε.Ο ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ ΘΥΜΑΤΩΝ (ΙΔΙΩΣ ΡΩΣΙΑ, ΡΟΥΜΑΝΙΑ)	ΑΓΝΩΣΤΗ	ΥΠΑΡΚΤΗ ΜΕ ΡΟΥΜΑΝΙΚΕΣ Ε.Ο
	ΡΟΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	ΡΩΣΙΑ- ΕΛΛΑΔΑ	ΡΟΥΜΑΝΙΑ ΑΥΣΤΡΙΑ, ΕΛΛΑΔΑ ΡΟΥΜΑΝΙΑ – ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ- ΕΛΛΑΔΑ	ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ ΕΛΛΑΔΑ ΡΟΥΜΑΝΙΑ, ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ ΕΛΛΑΔΑ	ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ, ΑΥΣΤΡΙΑ, ΙΤΑΛΙΑ ΕΛΛΑΔΑ	ΝΙΓΗΡΙΑ, ΕΛΛΑΔΑ	ΡΟΥΜΑΝΙΑ, ΑΛΒΑΝΙΑ, ΕΛΛΑΔΑ
ΥΠΑΡΧΟΥΣΑ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ		ΑΓΝΩΣΤΗ	ΑΓΝΩΣΤΗ- ΔΕΝ ΔΙΑΠΙΣΤΩΘΗΚΕ	ΔΕΝ ΥΦΙΣΤΑΤΑΙ	ΔΕΝ ΥΦΙΣΤΑΤΑΙ	ΔΕΝ ΥΦΙΣΤΑΤΑΙ	ΔΕΝ ΥΦΙΣΤΑΤΑΙ
ΧΡΗΣΗ ΒΙΑΣ		ΑΓΝΩΣΤΗ	ΥΨΗΛΗ (ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ & ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ)				
ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΝΟΜΟΥΠΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ		ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΓΡΑΦΕΙΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΗΣΗ ΘΥΜΑΤΩΝ	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΓΡΑΦΕΙΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΜΕΣΟ ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΓΡΑΦΕΙΩΝ	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΓΡΑΦΕΙΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΗΣΗ ΘΥΜΑΤΩΝ	ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΣΕ ΝΥΧΤΕΡΙΝΑ ΚΕΝΤΡΑ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗΣ	ΔΕΝ ΥΦΙΣΤΑΤΑΙ	ΔΕΝ ΥΦΙΣΤΑΤΑΙ
ΧΡΗΣΗ ΑΝΤΙΜΕΤΡΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ		ΠΛΑΣΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΕΙΣΟΔΟ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ	ΠΛΑΣΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΕΙΣΟΔΟ ΤΩΝ	ΑΓΝΩΣΤΗ- ΔΕΝ ΔΙΑΠΙΣΤΩΘΗΚΕ	ΔΕΝ ΔΙΑΠΙΣΤΩΘΗΚΕ	ΔΕΝ ΥΦΙΣΤΑΤΑΙ	ΔΕΝ ΔΙΑΠΙΣΤΩΘΗΚΕ

	ΣΤΗΝ ΧΩΡΑ	ΘΥΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΧΩΡΑ			
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΔΙΑΠΙΣΤΩΘΕΙ	ΑΣΚΗΣΗ ΕΠΙΠΡΟΗΣ, ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΩΝ ΓΡΑΦΕΙΩΝ ΣΤΗΝ ΧΩΡΑ ΠΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΟΡΝΕΙΑ				

(Πηγή: Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας, «Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης «ΙΛΑΕΙΡΑ»», 2005.)

Παράρτημα V

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ

Τα ανθρώπινα δικαιώματα που παραβιάζονται με τη διεθνική σωματεμπορία προστατεύονται και από τις γενικότερες συμβάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων του Ο.Η.Ε. - την Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, [**http://www1.umn.edu/humanrts/instreet/b1udhr.htm**](http://www1.umn.edu/humanrts/instreet/b1udhr.htm)

Το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά δικαιώματα, [**http://www1.umn.edu/humanrts/instreet/b3ccpr.htm**](http://www1.umn.edu/humanrts/instreet/b3ccpr.htm)

Το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά δικαιώματα, [**http://www1.umn.edu/humanrts/instreet/b2esc.htm**](http://www1.umn.edu/humanrts/instreet/b2esc.htm)

Τη Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεως κατά των Γυναικών, [**http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/cedaw.htm**](http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/cedaw.htm)

Τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, [**http://www.unicef.org/crc**](http://www.unicef.org/crc)

Το Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, [**http://www.unhchr.ch/html/menu2/dopchild.htm**](http://www.unhchr.ch/html/menu2/dopchild.htm)

Τη Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων, [**http://www1.umn.edu/humanrts/instreet/h2catoc.htm**](http://www1.umn.edu/humanrts/instreet/h2catoc.htm)

Τη Σύμβαση περί Δουλείας του 1927, [**http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/f2sc.htm**](http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/f2sc.htm)

Τη Συμπληρωματική Σύμβαση σχετική προς την Κατάργηση της Δουλείας, της Εμπορίας των Δούλων και Παρεμφερών προς την Δουλεία Θεσμών και Πράξεων ή Συνηθειών, [**http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/30.htm**](http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/30.htm)

Τη Σύμβαση της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (.OE) (αρ. 29) περί της αναγκαστικής ή υποχρεωτικής εργασίας, [**http://ilolex.ilo.ch:1567/english/convdisp2.htm**](http://ilolex.ilo.ch:1567/english/convdisp2.htm)

Τη Σύμβαση .OE (αρ. 182) για τις χειρότερες μορφές παιδικής εργασίας,
<http://ilolex.ilo.ch:1567/english/convdisp2.htm>

Τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών Ενάντια στο Υπερεθνικό Οργανωμένο Έγκλημα, μαζί με το Πρωτόκολλο για την Αποτροπή, την Καταστολή και την Τιμωρία της Παράνομης Διακίνησης Προσώπων με Σκοπό τη Σεξουαλική και Οικονομική Εκμετάλλευση, Ιδιαίτερα των Γυναίκων και των Παιδιών, και το Πρωτόκολλο Ενάντια στη Λαθρεμπορία των Μεταναστών Μέσω Ξηράς, Αέρα και Θάλασσας (η Σύμβαση Ενάντια στο Υπερεθνικό Οργανωμένο Έγκλημα είναι γνωστή και ως Σύμβαση του Παλέρμο).
http://www.odccp.org/crime_cicp_convention.html#final

Οδηγίες για τη Μεταχείριση των Θυμάτων Διεθνικής Σωματεμπορίας, Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, Ιούλιος 2002.
[http://www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/\(Symbol\)/E.2002.68.Add.1.En?Opendocument](http://www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/(Symbol)/E.2002.68.Add.1.En?Opendocument)

Έκθεση της Ειδικής Εισηγήτριας του Ο.Η.Ε. για τη βία κατά των γυναικών, Φεβρουάριος 2000, σχετικά με τη διεθνική σωματεμπορία. «Radica Coomaraswamy»
[http://www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/\(Symbol\)/E.CN.4.2000.68.En?Opendocument](http://www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/(Symbol)/E.CN.4.2000.68.En?Opendocument)

Ο νόμος των Η.Π.Α. “Victims of Trafficking and Violence Protection Act 2000»
<http://www.brama.com/lastrada/>, <<http://www.ecn.cz/lastrada>>

International Human Rights Law Group-Initiative Against Trafficking in Persons :
http://www.hrlawgroup.org/initiatives/trafficking_persons/

Coalition to Abolish Slavery and Trafficking: <http://www.trafficked-women.org/>
.Human Rights Watch : <http://www.hrw.org/about/projects/women.html>

Global Alliance Against Traffic in Women:
<http://wagner.inet.co.th/org/gaatw/index.html>

Campaign for Migrant Domestic Worker Rights, Institute for Policy Studies
<http://www.ips-dc.org/campaign/>

Stop Traffic Listserv (ενημερωτική ηλεκτρονική λίστα για τη διεθνή σωματεμπορία – στα αγγλικά) <http://fpmail.friends-partners.org/mailman/listinfo.cgi/stop-traffic>

Οικονομική Κοινότητα Δυτικής Αφρικής: Διακήρυξη για τον Αγώνα ενάντια στη Διεθνή Σωματεμπορία, Δεκέμβριος 2001: http://www.undcp.or.at/adhoc/crime/trafficking/Declarationr_CEDEAO.pdf

Έρευνα για τη Διεθνή Σωματεμπορία Γυναικών στη Νιγηρία, Κοινοπραξία Γυναικών Νιγηρίας: <http://www.wocononline.org/>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Beziat M., «Εμπορία Ανθρώπων: Πώς Να Βοηθήσουμε Ένα Θύμα», Επιμέλεια: Κουμπλομάτι Άντα, Εκδ. ΕΚΥΘΚΚΑ, Ιωάννινα 2003
2. Cousson M., «Σύγχρονη Εγκληματολογία», Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2007
3. Noble St., «Εμπορία Ανθρώπων: Φαινόμενο- Νομοθεσία-Υποστήριξη», Επιμέλεια: Κουμπλομάτι Άντα, Εκδ. ΕΚΥΘΚΚΑ, Ιωάννινα 2003
Διαθέσιμο στο:
<http://victimsoftrafficking.esclavagemoderne.org/pdf/Trafficking_ENG_GRE_PORT.pdf>
4. Salles C., «Η Άλλη Όψη Της Αρχαιότητας "Ο Υπόκοσμος"», Εκδ. Παπαδήμα, Έκδοση 2^η, Αθήνα 1998
5. Thio A., «Παρεκκλίνουσα Συμπεριφορά», Μετάφραση: Μπαρπάτση Μαρία, Επιμέλεια: Τζουραμάνης Χρήστος, Εκδ. ΕΛΛΗΝ, 4^η εκδ., Αθήνα 2003
6. Αντωνιάδου Σ., «Δράσεις του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και της Ελληνικής Αστυνομίας για την Αντιμετώπιση και Καταπολέμηση του Φαινομένου *Εμπορία Ανθρώπων*», Παρουσίαση- Ανάπτυξη Θέματος στο Συνέδριο του Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας, Διεύθυνσης Δημόσιας Ασφάλειας, Ομάδας Αντί-trafficking, Ιωάννινα Ιούνιος 22-23, 2006
7. Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας- Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας «Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης "Ίλαειρα"»
8. Γραφείο Παρακολούθησης και Καταπολέμησης της Παράνομης Διακίνησης Ανθρώπων, «ΓΠΚΠΔΑ», Ιούνιος 2007
9. Δημόπουλος Χ., «Η Παγκοσμιοποίηση Του Εγκλήματος (Κατά Την Αγγλοσαξονική Βιβλιογραφία)», Εκδ. Αντ. Ν. Σακκουλά, Αθήνα-Κομοτηνή 2003

10. Δημοπούλου-Λαγωνίκα Μ., «Επικοινωνία – Συνέντευξη στην Κοινωνική Εργασία», ΑΤ.Ε.Ι Αθήνας, 1998-1999 Διαθέσιμο στο: <http://cm.greekhelsinki.gr/uploads/2005_files/ypomnima_mko_galatsiou_gia_t_rafticking_26-5-05.doc>

11. Διεθνής Αμνηστία, «Ελλάδα: Προάσπιση των Δικαιωμάτων Γυναικών & Κοριτσιών Θυμάτων Εμπορίας με Σκοπό τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση», Ιούνιος 2007 Διαθέσιμο στο: <<http://amnesty.org.gr/library/2007/eur250022007/eur250022007.doc>> [Cited 25/02/2007]

12. Δρούγα Κ, Παπαδοπούλου Θ., «Οδηγός για Συμβούλους: Trafficking – Παράνομη Διακίνηση και Εμπορία Γυναικών», Εκδ. Κ.Ε.Θ.Ι., Αθήνα 2008

13. Εγκυκλοπαίδεια Υδρία, Εκδ. 4^Ε, Αθήνα 1991

14. Ελληνική Δημοκρατία Υπουργείο Δημόσιας Τάξης- Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας Κλάδος Ασφάλειας και Τάξης Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας Τμήμα Ανάλυσης Εγκληματικότητας, «Ετήσια Έκθεση Περιγραφής Για Το Οργανωμένο Έγκλημα Στην Ελλάδα, Έτος 2004», Ανοικτή Έκδοση, Αθήνα, Μάιος 2005

15. Ελληνική Δημοκρατία Υπουργείο Δημόσιας Τάξης- Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, «Ετήσια Έκθεση Περιγραφής Για Το Οργανωμένο Έγκλημα Στην Ελλάδα, Έτος 2005», Ανοικτή Έκδοση, Αθήνα, Σεπτέμβριος 2006

16. Ενημερωτικό Φυλλάδιο Γενικής Γραμματείας Ισότητας, «Το Εμπόριο Ανθρώπων Είναι Έγκλημα, Αποκάλυψε το»

17. Ενημερωτικό Φυλλάδιο Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης «Ο ΔΟΜ και η Παράνομη Διακίνηση Ανθρώπων (trafficking) Αντιμετώπιση του Προβλήματος»

18. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, « Εμπορία Γυναικών, Όνειρο & Εξαθλίωση: Από την Φτώχεια Στην Σεξουαλική Δουλεία. Μια Ολοκληρωμένη Ευρωπαϊκή

Στρατηγική», Βρυξέλλες, 2001 Διαθέσιμο στο:
<http://ec.europa.eu/justice_home/news/8mars_el.htm>

19. Ζαφειροπούλου Γ., «Πολιτισμική Ετοιμότητα Στην Εφαρμογή της Κοινωνικής Εργασίας», ΑΤΕΙ Πατρών, 2008.

20. Θεμελή Ο., «Παράνομη Διακίνηση Γυναίκων: Το Σύγχρονο Δουλεμπόριο και Οι Συνέπειες του», 2009. Διαθέσιμο στο
<www.elpic.gr/projects/docs/themeli.pps>

21. Θεοφίλου Π., «Το Σύνδρομο της Επαγγελματικής Εξουθένωσης στο Χώρο της Υγείας», e-Περιοδικό Επιστήμης & Τεχνολογίας, χ.χ. Διαθέσιμο στο: <http://e-jst.teiath.gr/issue_13_2009/Theofilou_13.pdf>

22. Καλλινικάκη Θ., «Κοινωνική Εργασία. Εισαγωγή στη Θεωρία και την Πρακτική της Κοινωνικής Εργασίας», Εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1998.

23. Κλίμακα, «Διαπολιτισμική προσέγγιση της ψυχικής υγείας, Η επίδραση της κουλτούρας και της πολυπολιτισμικότητας», Τεύχος 2^ο, 10 Οκτωβρίου 2007 Διαθέσιμο στο:
<http://www.klimaka.org.gr/newsite/downloads/diapolitismikiproseggisi_psicikis_igeias.pdf>

24. Λάζος Γ., «Διεθνική Σωματεμπορία & Εξαναγκαστική Πορνεία Στην Ελλάδα 2002», Stop Now: Stop Trafficking Of People, Αθήνα 2002 (γ) Διαθέσιμο στο
<<http://www.stop-trafficking.org/TRAFFICKING%20GREECE%202002%20FINAL%20B.pdf>>

25. Λάζος Γ., «Πορνεία & Διεθνική Σωματεμπορία Στην Σύγχρονη Ελλάδα 1. Η Εκδιδόμενη», Εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 2002 (α).

26. Λάζος Γ., «Πορνεία & Διεθνική Σωματεμπορία Στην Σύγχρονη Ελλάδα 2. Ο Πελάτης», Εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 2002 (β).

27. Λεντάκης Α., «Είναι Η Γυναίκα Κατώτερη Από Τον Άντρα; Ή Πως Κατασκευάζεται Η Γυναίκα», Εκδ. Δωρικός, Έκδοση 2^η, Αθήνα 1986.

28. Λουπάκη Α., « Ο Εμπειρογνώμονας Γρηγόρης Λάζος Μιλάει Για Την Διακίνηση Γυναικών Προς Καταναγκαστική Πορνεία Στην Ελλάδα», Κ (Ενθετο Περιοδικό Καθημερινής), 29/6/2003
29. Μάνος Ν., «Βασικά Στοιχεία Κλινικής Ψυχιατρικής», Εκδ. UNIVERSITY STUDIO PRESS, αναθεωρημένη έκδοση, Θεσσαλονίκη 1997
30. Μοντζίνι Π, «Εμπόριο Γυναικών, Πορνεία, Μαστροπεία & Εκμετάλλευση», Μετάφραση: Ζερβού Φωτεινή, Εκδ. Μελάι, Αθήνα 2007/
31. Μπαμπινιώτης Γ., «Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας», Εκδ. Κέντρο Λεξικολογίας ΕΠΕ, Αθήνα 1998
32. Μπίτσικα Π., «Ο Μπαμπάς Λείπει σε Ταξίδι για... Σεξ», Το Βήμα, Κυριακή 20 Σεπτεμβρίου 1998 Διαθέσιμο στο: <<http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&ct=34&artid=103132>>
33. Παπαγιαννοπούλου Μ., «Το φαινόμενο της Διεθνούς Σωματεμπορίας στην Ελλάδα & Διεθνώς», Κέντρο Γυναικείων Μελετών & Ερευνών, Αθήνα 2007 Διαθέσιμο στο: <[http://74.125.77.132./search?q=cache:kxMD Fiz2Oj:diotima.wiz..gr/ig_com mon/upload/TO_FAINOMENO_TOU_TRAFFICKING.DOC+%CE%B4%CE%BA%CF%84%CF%85%CE%B1+%CE%B4%CE%B9%CE%B5%CE%B8%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B5%CE%BC%CF%80%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1%CF%82+hl=el+ct=clnk+cd=12+gl=gr]>
34. Παπαϊωάνου Κ., «Κλινική Κοινωνική Εργασία: Κοινωνική Εργασία με Άτομα», Εκδ. ΕΛΛΗΝ, 2^η έκδοση, Αθήνα 2004
35. Παπαμηχαήλ Σ., «Σχέσεις Των Δυο Φύλων Οικογένεια-Συντροφικότητα», ΑΤΕΙ Πατρών, 2008
36. Πενταράκη Μ., «Φεμινιστική Πρωτοβουλία Ενάντια στην Καταναγκαστική Πορνεία Αλλοδαπών Γυναικών: Δίκτυα Εναλλακτικής Παρέμβασης», άρθρο στο «Δίκτυα Κοινωνικής Προστασίας. Μορφές Παρεμβάσεις Σε Ευπαθείς Ομάδες & Σε Πολυπολιτισμικές Κοινότητες»,

Επιμέλεια: Ζαϊμάκης Γ. – Κανδιλιάκη Α., Εκδ. Κριτική, Δεκέμβριος 2005, σς 489-514

37. Πετρόπουλος, Η., «Το Μπουρδέλο», Εκδ. Νεφέλη, Αθήνα 1991

38. Πετρουλά Ε., «Παράνομη Εμπορία και Διακίνηση Γυναικών: Μια Σύγχρονη μορφή Βίας», χχ. Διαθέσιμο στο: <<http://presscode.gr>>

39. Πρεκατέ Β., «Παρουσιάσεις τριών Βρετανικών και μιας Διεθνούς ΜΚΟ για την Αντιμετώπιση της Σεξουαλικής Κακοποίησης: StopitNow!, NSPCC, OneInFour, ECPAT», εκδ. Ελληνική Εταιρία Μελέτης και Πρόληψης της Κακοποίησης, χχ.

40. Σισιλιάνος Α.- Παπαδοπούλου Χ., «Εμπορία Ανθρώπων – Η Κατάσταση στην Ελλάδα. Απόφαση της Ολομέλειας της ΕΕΔΑ της 14.6.2007», Ποινική Δικαιοσύνη 2007, Τεύχος 10^ο, σς 1209-1228

41. Σκανδάμης Μ., «Η Τοκογλυφία», Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2007

42. Σπινέλλη Κ., «Εγκληματολογία, Σύγχρονες και Παλαιότερες Κατευθύνσεις, Πανεπιστημιακές Παραδόσεις», Νομικές Εκδόσεις Αντ. Ν. Σακκουλά, Αθήνα- Κομοτηνή 1985

43. Σπινέλλης Δ., «Βασικά Στοιχεία Ποινικού Δικαίου και Ποινικής Δικονομίας», Εκδ. Αντ. Ν. Σακκουλά, Αθήνα – Κομοτηνή 1990.

44. Σταθόπουλος Π., «Κοινοτική Εργασία: Διαδικασία, Μέθοδοι και Τεχνικές Παρέμβασης», Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2000.

45. Σταλίκας Α., «Θεραπευτικές Παρεμβάσεις», Εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2005.

46. Στεργιοπούλου Φ., « Η Προστασία του Παιδιού από την Σεξουαλική και Οικονομική Εκμετάλλευση Σύμφωνα με τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και την Εθνική Νομοθεσία», εκδ. Πάντειον Πανεπιστήμιο, Αθήνα 2004.

47. Στρατηγάκη Μ., «Το Φύλο Της Κοινωνικής Πολιτικής», Εκδ. Μεταίχμιο, Αθήνα 2007

48. Συκιάτου Α., «Ευρωπαϊκή Ένωση – Οργανωμένο Έγκλημα – Παράνομη Διακίνηση Ανθρώπων: Μια ιδιόρρυθμη δυναμική-διαλεκτική σχέση», Ποινικά Χρονικά 2008, τόμος ΝΗ, σς 200-215
49. Συκιάτου Π.Α., «Εμπορία Ανθρώπων Στα Βαλκάνια», Εκδ. Αντ. Ν. Σακκουλά, Αθήνα-Κομοτηνή 2003
50. Τεγόπουλος – Φυτράκης, «Ελληνικό Λεξικό», Εκδ. Αρμονία, Αθήνα 1993
51. Τουλούμη Γ., «Εισήγηση Της Φεμινιστικής Πρωτοβουλίας Ενάντια Στην Καταναγκαστική Πορνεία Αλλοδαπών Γυναικών Του Φεμινιστικού Κέντρου Αθήνας», Στην Ιδρυτική Συνάντηση Του Ελληνικού Δικτύου Της Παγκόσμιας Πορείας Γυναικών, (χ.χ) Διαθέσιμο στο: <
http://www.poreiagynaikon.gr/idrytiko/idr_33.htm >
52. Τσακλάγκανου Γ., «Ενημερωτική Μελέτη Για Την Παράνομη Διακίνηση & Εμπορία Ανθρώπων Με Σκοπό Την Σεξουαλική/ Οικονομική Εκμετάλλευση- Trafficking In Human Beings», ΚΕΘΙ, Αθήνα 2002.
53. Τσουραμάνης Χ., «Εγκληματικές Οργανώσεις: Οργανωτική Δομή, Δραστηριότητες, Νομική Αντιμετώπιση», ΑΤΕΙ Μεσολογγίου, (χ.χ)
54. Υπόμνημα Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (Μ.Κ.Ο) της «Ομάδας Γαλασίου» για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων στην Ελλάδα, Μάιος 2005
55. Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων (Υπ.Ε.Ε.), «Ετήσια Έκθεση 2006» Διαθέσιμο στο: <
<http://ypee.gr/gr/ekthesi2006/%CE%95%CE%9A%CE%98%CE%95%CE%A3%CE%972006copy20073.pdf> >

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ:

1. <http://www.nath.gr>
2. <http://www.europa.eu>
3. <http://www.unicef.gr>
4. <http://www.astynomia.gr>
5. <http://www.arsis.gr>
6. <http://www.greekhelsinki.gr>
7. <http://www.mfa.gr>
8. <http://www.stop-trafficking.org>
9. <http://www.enow.gr>
10. <http://www.isotita.gr>
11. <http://www.mendoras.gr>
12. <http://www.kethi.gr>
13. <http://www.iom.com>
14. <http://www.amnesty.org>
15. <http://www.familyviolence.gov.cy>
16. <http://www.wikipedia.org>
17. <http://www.stopitnow.gr>